T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS.OR.OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (71^{a}-102^{b}) İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURDAN ERDOĞAN

İSTANBUL 2020

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

BERLİN MİLLİ KÜTÜPHANESİ MS.OR.OCT 2216 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI (71^{a}-102^{b}) İNCELEME-METİN-NESRE ÇEVİRİ VE MESTAP'A GÖRE TASNİFİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NURDAN ERDOĞAN

TEZ DANIŞMANI:
DOÇ.DR. ÜMRAN AY SAY

İSTANBUL 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ II
ÖZET IV
ABSTRACT V
KISALTMALAR VI
GİRİŞ 1
KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA 1
Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi 1
Mecmuaların Sınıflandırılması 1
Klasik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi 3
1. İNCELEME 4
1.1. Berlin Milli Kütüphanesi 2216 Numaraya Kayıtlı Şiir Mecmuası 4
1.1.1. Nüsha Tavsifi 5
1.1.2. Mecmuanın Şiir ve Şairleri 7
1.1.3. Vr: 71^{a}-102^{b} Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirlerin Listesi 13
1.1.4. Vr: 71^{a}-102^{b} Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Aruz Kalıpları ve Bunların Kullanım Sayısı 23
1.1.5. Mecmuanın Sahaya Katkıları 24
1.1.6. Mecmuadaki Şiirlerde Geçen Deyimler ve Atasözü ile Atasözü Değerindeki Sözler 35
2. METİN 37
2.1.Metin Tesisinde Takip Edilen Yol 37
2.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerin İmlası 38
2.1.2. Arapça ve Farsça Kelime ve Eklerin İmlası 40
2.2. Divanlar ile Mecmuanın Karşılaştırılması 40
2.3.Çeviriyazı Alfabesi 43
TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ 44
MESTAP Tablosu 291
SONUÇ 334
KAYNAKÇA 335
EKLER 344

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatında çok önemli bir yere sahip olan mecmualar unutulmaya yüz tutan şair ve şiirleri ortaya çıkarması bakımından son derece kıymetlidir. Mecmualar, özellikle divanı bulunmayan şairlerin varlığından haberdar olunması ve divanı bulunup da bugüne kadar keşfedilemeyen şairlerin şiirlerini de barındırıyor olması açısından önemli eserlerdir. Dönemin şiir zevkine katkıda bulunabilmemizi sağlar. Biz de çalışmamızda Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 numarada kayıtlı mecmuanın 71^{a}-102^{b} arasındaki varaklarının transkripsiyonunu ve nesre çevirisini yaparak mecmuanın içeriği ile sahaya katkı sağlamayı amaçladık.

Çalışmamız genel olarak, mecmuanın tanımı, sınıflandırılması ve Klasik Türk edebiyatındaki mecmuanın önemini belirten giriş bölümüyle başlayıp ardından inceleme ve metin başlıklarını oluşturan toplam üç bölümden meydana gelmiştir. İnceleme bölümünde çalıştığımız mecmuanın nüsha tavsifi, şair ve şiirleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Mecmuamızda yayınlanmış eserler dışında birçok şair ismi bulunmaktadır. Birden fazla aynı mahlaslı şairlerin kesin tespitini elimizdeki birkaç şiiriyle gerçekleştiremediğimiz için bu şairler hakkında kesin bir yorum yapılmayıp *Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirler* başlığı altında bu şairlerin ve şiirlerin sayısını tablo ile göstererek verilmiştir. Ancak divanları ile karşılaştırılan ve divanlarda bulunmayan şairlerin şiirleri ise *Mecmuanın Sahaya Katkıları* başlığı altında sunulmuştur. Mecmuada çalıştığımız 71^{a}-102^{b} varakları arasında *Ṣā'ib, Şehrî, Faṣîḥ, Nā'ilî, 'İsmetî, Naẓmî, ʿĀrif, Rāsiḫ, Rūḥî, Hilālî, ʿĀlî (Gelibolulu), Nābî, Ṭālib, Vecdî, Seyyid Vehbî, Ġınāyî, Rāġıb, Yaḥyā (Şeyhülislam), ʿUlvî, Muḥibbî, Fevrî, Hüdāyî, Rüşdî, Rehāyî, Nevʿi, Feyżî, Emrî, Fezāyî, Neşāṭî, Nedîm, Cevrî, Ḥanîf, Raḥmî, Selîm, Raḥmetî, ʿIṭrî, Naḫlî, Ḥilmî, Fāʿizā (Edirneli), Rāmî, Ṣabrî, Vālihî, Naʿtî, Ġazāyî, Kelîm, Naḥîfi, ʿAzîz, Fāîḳ, Ṣābit,Reşîd, Nācî, Naẓîm, Naḳdî, Füzūnî, ʿAfîfi, Firāḳî, ʿUlvî, Ḥākem, Münîrî, Fehmî, Behiştî, Kāşif, Remzî, Māhir, Necātî, Ḳabūlî, Ẓuhūrî, Vaḥyî, Emîn, Kāmî, Rāġıb, Lebîb, Vāṣıḳ, Laṭîfî, Sālim, Rāşid, Mezāḳî, ʿUbeydî, Ṣābir, Enîs, Ḫalîl, Ṭıflî, Nūrî, Ferruḫî, Fā'iżi, Ḳadrî, ʿAzmî, Ṣāḳıb, Rıżāyî, ʿAtāyî, Nādiri, Ṣabrî, Fāiżi (Kaf-zâde), Şemʿî, ʿÖmrî, Sırrî, Meylî, ʿAtāyî, Şeyḫî, Ferîdî, Edibî, Ṣābir* olmak üzere toplam 102 şair yer almaktadır. Ardından çalışılan varaklar arasında deyimler ve atasözlerine de yer verilmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde ise metin tesisinde kurulan yol açıklandıktan sonra mecmuanın 71^{a}-102^{b} varakları arasındaki şiirlerin tenkitli metni ve nesre çevirisi dipnotlarda verilmiştir. Metin kurulurken çeviriyazı alfabesi kullanılmıştır. Şair çeşitliliğinin fazla olması

mecmuada ve divanlardaki farklılıkların da fazla olması sonucunu doğurmuş, bu farklılıklar *Divanlar ile Mecmuanın Karşılaştırılması* başlığı altında gösterilmiştir. Metin tamiri yapılan düzeltmeler köşeli parantez ile metin içinde belirtilmiştir. Çalışmamızın son kısmına ise MESTAP tablosu eklenmiştir.

Çalışmamızın temel amacı, metni en doğru şekilde okuyup bilim dünyasına kazandırmak ve günümüzde unutulmaya yüz tutmuş mecmuadaki bazı şairleri gün yüzüne çıkarmak ayrıca sanatlarının zirvesinde yer alan şairlerin ise yeni şiirlerini ilim dünyasına kazandırmaktır. Ancak incelediğimiz çalışma boyunca elbette gözden kaçan bir takım hataların olması muhtemeldir. Akademik hayata attığım ilk adım olması sebebiyle bütün hataların şahsım nezdinde değerlendirilmesini ve hoşgörü ile karşılanmasını ümit ediyorum. Şair çeşitliliğinin fazla olması genel eğilim itibarıyla kaynaklarda bilinmeyen şairlerin sayısının fazla olması ve metni kurarken karşılaştıracağımız bir divanın olmamasından dolayı okuma zorluklarından doğan kelimeler metin içerisinde (…) şeklinde gösterilmiştir. Okunamayan kelimeler beraberinde sağlıklı bir nesre çeviri getiremeyeceğinden emin olunamayan nesre çeviriler de (…) bu şekilde gösterilmiştir.

Son olarak, *"Eksigi çok diler itmâmına ihsân senden" (Hayâlî G.450/5)* mısrasının derinliğiyle hürmetlerimi sunmak istediğim eksiklerimi her fırsatta büyük ihsânı, hoşgörüsü ve nezâketiyle düzelten, ilminin derinliklerinden nasiplenmemi sağlayan değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ümran Ay Say'a en içten dileklerimle teşekkür ederim. Yine her seferinde maddî ve manevî yanımda olan anne ve babama; değerli kardeşim Onur'a, görev yaptığım okulda bana her fırsatta destek veren meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Nurdan ERDOĞAN

İstanbul 2020

ÖZET

Bu çalışmada Berlin Milli Kütüphanesi'nde bulunan MS.OR.OCT.2216 numarada kayıtlı şiir mecmuasının transkripsiyonlu metni sunulup nesre çevirisi yapılmıştır. Tamamı 138 varak olan mecmuanın, çalışılan 71^{a}-102^{b} varaklarında toplam 246 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin hepsinin nazım şekli gazeldir. Mecmuada genel olarak 16. , 17. ve 18. yüzyıllarda yaşamış şairlerin şiirleri bulunmaktadır.

Çalışmamızın giriş bölümünde Klasik Türk Edebiyatında mecmua ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. İnceleme bölümünde ise çalışmamızın konusu olan şiir mecmuası tavsif edilmiş ve incelenmiştir. Metin kısmında ise çalışılan varaklar arasındaki şiirlerin divanlarla karşılaştırılıp transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisi verilmiştir. Çalışmamızın son bölümünde ise sonuç ve yararlanılan kaynaklar yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Berlin Milli Kütüphane, Divan, Şiir, Şair

ABSTRACT

In this study, a poetry magazine which is registered in Berlin National Library at MS.OR.OCT.2216 number translated to transcribed prose. Whole of the magazine has 138 sheets and between of 71^{a}-102^{b} sheets which are studied on, there are 246 poems. Whole of the poems are gazel. Generally, there are poems of the poets who had been live at 16th, 17th, 18th century in the magazine.

There are generaly informations about poetry magazines in Classical Turkish Literature at the introduction section. The poetry magazine of our study's subject is analyzed and characterized at the analyze section. The poems which are between of studied sheets are compared with other divans and they are given as translated to transcribed prose at the text section. There are conclusion and referred sources at the last section of our study.

Key Words: Magazine, Berlin National Library, Divan, Poem, Poet

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
C.	Cilt
D	Divan
G	Gazel
M	Mecmua
s.	Sayfa
ö.	Ölüm Tarihi
dk	Derkenar
Vr:	Varak
AD	Âtayî Divanı
BD	Behiştî Divanı
BMD	Birrî Mehmet Divanı
BRD	Bağdatlı Ruhî Divanı
BTD	Bursalı Tâlib Divanı
CD	Cevrî Divanı
ED	Emrî Divanı
EFD	Edirneli Fâiz Divanı
END	Enîs Divanı
FAD	Fâik Divanı
FD	Fasîh Divanı
FED	Fevrî Divanı
FEZ	Fezâyî Divanı
FÜD	Füzûnî Divanı
GAD	Gelibolulu Âlî Divanı
GAD2	Gelibolulu Âlî Divanı (İsmail Aksoyak)
HD	Hâletî Divanı
HÜD	Hüdâyî Divanı
İD	İsmetî Divanı
İHD	İbrahim Hânîf Divanı
KAD	Kabûlî Divanı
KD	Kâmî Divanı
KADRD	Kadrî Divanı
KED	Kelîm Divanı
KFD	Kafzâde Fâizî Divanı
MD	Mezâkî Divanı
MED	Meylî Divanı
MUD	Muhibbî Divanı
NAD	Nâbî Divanı
NADİD	Nâdirî Divanı
NAHD	Nahifî Divanı
NAZD	Nâzım Divanı
ND	Nâilî Divanı
NECD	Necâtî Divanı
NED	Nedîm Divanı
NEŞD	Neşâtî Divanı
NEVD	Nev'î Divanı
RAD	Râsih Divanı

RAGD	Râgıp Divanı
RAŞD	Râşid Divanı
RD	Rüşdî Divanı
RED	Rehâyî Divanı
RIZD	Rızâyî Divanı
SABD	Sâbit Divanı
SAD	Sâib Divanı
SBRD	Sâbir Pârsâ Divanı
SD	Sabrî Divanı
SID	Sırrî Divanı
SVD	Seyyid Vehbî Divanı
ŞD	Şehrî Divanı
ŞEHD	Şeyhî Divanı (17.yy)
ŞEMD	Şem'î Divanı
ŞYD	Şeyhülislâm Yahyâ Divanı
TD	Tıflî Divanı
UD	Ulvî Divanı
VAD	Vahyî Divanı
VD	Vecdî Divanı
ZD	Zühûrî Divanı

GİRİŞ

KLASİK TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda olduğu gibi biz de mecmua ile ilgili vereceğimiz bilgilerin genel çerçeve ile belirtilmesini ve asıl çalışmamızın konusu olan kısma ayrıntılı yer vermeyi amaçladık. Bu kısımda mecmua ile ilgili genel bilgi verildikten sonra ardından şiir mecmuasına geçilecektir.

Mecmuanın Tanımı ve Tarihçesi

Mecmua, sözlüklerde "toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi" [1], "intihap edilen şeylerin yazıldığı defter; mecmua-ı eş'âr" [2], "toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeyler heyeti", [3] gibi anlamları barındırır. Mustafa Uzun'un açıklamasına göre mecmualar genellikle bir veya birkça şairin şiirlerini içeren dinî ya da din dışı konulardan oluşan derleme kitaplardır.

"Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilahiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevaid). notların, tarihi belge ve kayıtların (tevarih) derlendiği bir not defteri halinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır. İslâm kültüründe mecmua türü, henüz adı konulmadan Hz. Peygamber'in hadis yazımına izin vermesiyle birlikte ortaya çıkmıştır."[4] Mecmualar 15.yüzyılda dikkat çekmeye başlamış, 16.yüzyıldan sonra ise çeşitliliği artarak öenmli bir yere sahip olmuştur. İlmî ve dinî konulu mecmuaların genellikle Arapça; edebiyat ve sanat konularındaki mecmuaların ise Farsça ve Türkçe kaleme alındığını söyleyebiliriz.

Mecmuaların Sınıflandırılması

Bugüne kadar mecmuaları çeşitli araştırmacılar bazı ölçütlere göre mecmuaları sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırmalardan içerik açısından ilk sınıflandırma Agah Sırrı Levend'e aittir. Günay Kut ve Mehmet Gürbüz de mecmuaları tasnif eden diğer araştırmacılardandır. Atabey Kılıç "Mecmua Tasnifine Dair" adlı makalesinde mecmuaları ayrıntılı bir şekilde sınıflandırmıştır:

---

[1] Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Aydın Yayınları, Ankara 2010, s.689.
[2] Alî Nazîmâ- Faik Reşad, Mükemmel Osmanlı Lügati, Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2009, s.249.
[3] Şemseddin Sami, Kamus-ı Türkî, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2015, s.767.
[4] Mustafa Uzun, "Mecmua", DİA, C.28, s.265-268.

A. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

1.1 Cönkler

1.2 Mecmualar

1.2.1 Tertip durumuna göre mecmualar

1.2.1.1 Mürettep mecmualar

1.2.1.2 Mürettep olmayan mecmualar

1.2.2 Mürettep durumuna göre mecmualar

1.2.2.1 Mürettebi bilinen mecmualar

1.2.2.2 Mürettebi bilinmeyen mecmualar

1.2.2.3 Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmualar

B. Şekil bakımından Mecmualar

2.1 Manzum metinler mecmuaları

2.1.1 Kaside mecmuaları

2.1.2 Gazel mecmuaları

2.1.3 Nazire mecmuaları

2.1.4 Mu'amma mecmuaları

2.1.5 Manzum lugat mecmuaları

2.1.6 İlahi mecmuaları

2.1.7 Şehrengiz mecmuaları

2.1.8 Na't mecmuaları

2.1.9 Hilye mecmuaları

2.1.10 Miraciye mecmuaları

2.1.11 Matla mecmuaları

2.1.12 Mersiye mecmuaları

2.1.13 Çeşitli mesnevilerden seçkileri barındıran mecmualar

2.1.14 Güfte mecmuaları

2.1.15 Müstezad mecmuaları

2.1.16 Tarih mecmuaları

2.1.17 Musammat mecmuaları

2.1.18 Kıt'a ve Rubai mecmuaları

2.1.19 Divan mecmuaları

2.2 Mensur Metinler Mecmuaları

2.2.1 Lugaz mecmuaları

2.2.2 Fetva mecmuaları

2.2.3 Tefsir mecmuaları

2.2.4 Şerh mecmuaları

2.2.5 Sakk mecmuaları

2.2.6 Mekan tasvirlerini içeren mecmualar

2.2.7 Münşeat mecmuaları

2.2.8 Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşeat mecmuaları

2.3 Karışık manzum ve mensur eserler mecmuaları

2.3.1 Fevayid ve eş'ar mecmuaları

2.3.2 Farklı türleri barındıran mecmualar

C. Dil bakımından

3.1 Arapça Mecmualar

3.2 Farsça Mecmualar

3.3 Türkçe Mecmualar

3.4 Çok Dilli Mecmualar

D. Muhteva bakımından

4.1 Din

4.2 Tasavvuf

4.3 İlm-i Nücum / Fal ve Remil

4.4 Hikaye / Latife

4.5 Hezel ve Hiciv

4.6 Edviye

4.7 Musıkî

4.8 Hat ve Kitabet

E. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar[5]

Klasik Türk Edebiyatında Mecmuanın Yeri ve Önemi

Mecmualar, tarihe dönemsel bir iz bırakması ve edebiyat tarihindeki kimi boşlukları doldurması sebebiyle son derece önemli bir yere sahiptir. Mecmuaların edebiyat araştırmacısına sağladığı bazı imkanlar şu şekildedir:

"Mecmualar, içinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Ali Şîr Nevâyî'nin şiirleri XV. yüzyıldan XX. yüzyıla kadar mecmualarda yer alıyorsa bu durum hem okuyucu zevkini hem de şairin uzun süreli etkisini gösterir.

[5] Atabey Kılıç, "Mecmua Tasnifine Dair", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı,* Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s.77-95.

Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. Hâdî'nin Saray şehrengizi , Behiştî'nin Vize Şehrengizi vs. mecmualardan hareketle gün yüzüne çıkarılmış eserlerdir.

(…)

Bugün üslup çalışmalarının önemli bir bölümünü teşkil eden bazı kavramların, unsurların; sevgilinin güzellik unsurları gibi, farklı şairlerden örneklerle mecmualarda yer aldığını görürüz. Şairin edebî kişiliğinin tespitinde de mecmuaların önemli ölçüde katkısı vardır. Nazire mecmuaları başta olmak üzere, birçok mecmuada benzer şiirler peş peşe sıralanmıştır. Bu şiirlerin nazire olup olmadığı mecmuaların bir kısmında belirtilmiş, bir kısmında buna gerek görülmeden benzer şiirler arka arkaya verilmiştir. Buradaki bilgilerden hareketle bir şairin üslubunu oluştururken kimlerden etkilendiğini veya kimlerin şiirlerini meşk edip egzersiz yaptığını, kimleri etkilediğini tespit mümkün hâle gelmektedir.

(…)

Hâlbuki binlerle ifade edilen mecmualar tarandığında gerek nüsha farkı olarak gerekse yeni şiir olarak metin teşkili için azımsanamayacak ve göz ardı edilemeyecek kadar manzumenin varlığı dikkati çekmektedir. Buradaki şiirler şairin bir şekilde divan nüshalarına girmeyen veya bulunmayan nüshalardan kaynaklanan eksik şiirleri temine yardımcı olacaktır."[6]

Özetle, mecmualar Klasik Türk edebiyatında unutulmaya yüz tutmuş şair ve şiirleri ortaya çıkarıp edebî boşluğu dolduran önemli şiir kaynaklarıdır.

1. İNCELEME

1.1.Berlin Milli Kütüphanesi 2216 Numaraya Kayıtlı Şiir Mecmuası

Çalışmamızın konusunu oluşturan şiir mecmuası Berlin Milli Kütüphanesi Ms.Or.Oct 2216 numarada "*Anthologie aus Dichtern des 17. und 18. Jahrhunderts"* başlığıyla kayıtlıdır. Bu çalışmada 71^{a}- 102^{b} varakları arasında bulunan 246 şiir ele alınmıştır.

[6] Yaşar AYDEMİR, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler" Turkish Studies /Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3 Summer 2007, s.123-135

1.1.1. Nüsha Tavsifi

Kütüphane: Berlin Milli Kütüphanesi MS.OR.OCT 2216
(İslamî el yazmaları koleksiyonu)
Müellif: Şerifî Efendi (1152 H. 1739 M.)
Kitap adı: Mecmua-ı Divan
Dili: Osmanlı Türkçesi
Tarih: (1152 H. 1739 M.)
Varak Sayısı: 138 varak.
Hattın cinsi: Okunaklı talik yazı.
Cilt: Kahverengi deri ve kapağında altın yaldızlı beyzî şemseli.

Açıklamalar: Mecmuaya dijital ortamdan erişim sağladığımız için mecmuanın ölçü bilgilerine ulaşamamakla beraber, şirazesi sağlam görülmektedir. Aharlı, sarı saman renginde abadî kağıt kullanılmıştır. Yazılar genellikle çelipâ (eğik) yazılmıştır. Şiirler ana zeminde iki sütun halinde ve derkenarlarda yazılmıştır. Her varakta şiir sayısı genellikle 2 ile 5 şiir arasında değişmektedir. Bu sayı zaman zaman 7 şiire kadar çıkmaktadır. Şiir sayısı yedi olan varaklar da vardır. Şiirlere kırmızı mürekkeple şairlerin isimleri başlık olarak atılmış olmakla birlikte başlık konulmayan mahlas belirtilmeyen şiirler de vardır. Şiir içinde mahlaslar kırmızı mürekkeple şiirler ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuada bütün şiirleri çerçeveleyen dış cetvel de kırmızı mürekkeple çekilmiştir. Bazı varaklarda mürekkep lekesi ve böcek yeniği gibi fiziksel yıpranmalar söz konusudur. Varaklara hem Arap hem de Latin harfleriyle numara verilmiştir. Mecmuada Osmanlıca sayfa numaraları takip edildiğinde 33. varak ile 35.varak, 36. varak ile 38.varak ve 52.varak ile 54. varak arasında birer sayfanın eksik olduğı görülmektedir. Ancak Latin harfli numaralandırmalar aralıksız birbirini takip ettiğinden iki ayrı numaralandırma arasında 3 varaklık bir farklılık oluşmuştur.

Mecmuanın 1^{a} sayfasında temellük kaydını belirten iki mühür bulunmaktadır. Bu mühürlerde sırasıyla şu bilgiler yer almaktadır: Mühürlerden ilkinde "Seyyid Muḥammed Şerīfī 1152 (1740)" kaydı mühürlerden ikincisinde ise " Hāḳ-i Ḳadem-i Seyyidi Kevneyn Muḥammed 1155 (1742)".

Mühürlerin altında iki beyit ve ketebe kaydı yer almaktadır:

"Bu kitāb evvelinde iki mühr
Her gören şanmasun ger zā'iddür

Mülki olduġına Şerīfī'nüŋ
İki mühri dü dāne şāhiddür"

"Li-muḥarrirü'l-'abdü'l-ḥaḳir Seyyid Muḥammed Şerīfī
İbn'ül-ḥāc Ḫasan Ġaferallāhu lehumā"

Yukarıdaki bilgilerden anlaşılacağı üzere mecmuanın Muhammed Şerifî isimli bir şair tarafından derlenmiş ve istinsah edilmiş olabileceği ihtimali olmasına rağmen bu mühürlerin mecmuanın derleniş tarihinden bağımsız olarak da eklenmiş olma ihtimali de söz konusudur. Bu kayıtların dışında 1[a] sayfasında sayfanın sağ üst köşesinde Mūmī-zāde kelimesi ve Mecmua-ı Divan başlığı, ait olduğu kütüphane numarası gibi bilgiler yer almaktadır. Kütüphane numarasının üzerinde siyah mürekkeple bir beyit daha bulunmaktadır:

"Masivādan el yunup maḥlūḳdan ümmīdi kes
Virdüñ olsun her nefes Allāh bes bāḳī heves"

Mecmuanın 1[b] varağı ise boştur. Mecmua 2[a] varağından itibaren mecmuanın derlendiğine dair müstensihin şair dostları tarafından düşürülmüş tarih beyitleri yer almaktadır. Tarih beyitlerinden sonra mecmua 3[b] varağından itibaren başlamaktadır. Mecmua 137[b]'de tamamlanmaktadır. Ancak daha sonra farklı ve bozuk bir talik hatla mecmuaya bir varak daha eklenmiş ve burada Sâmî isimli bir şairin üç şiiri yazılarak şiirlerin altına 23 Şaban 1338 (1338 H./ 1919 M.) tarihi düşürülmüştür. Mecmuanın 1[a] sayfasında düşürülen tarihlerin *1152 H. /1739 M.* olduğu ve bu sebep ile son varağın mecmuaya tamamlandıktan çok sonra mecmuaya eklendiği anlaşılmaktadır.

Mecmuanın Başı: Ḫabbezā-rişte bend-i nüsḫa-i pāk
Bir müferrih laṭīf mecmūʿa

Mecmuanın Sonu: Mestüm beni mest iden sensüñ
Bilmem niye böyle reşktesüñ (23 Şaban 1338)

1.1.2. Mecmuanın Şair ve Şiirleri

Tablo:1

Şâir	Varak Numarası	Nazım Şekli
?	77b	Gazel
ʿAfīfī (?)	85a	Gazel
ʿĀlī (ö.1008/1600)	72a	Gazel
ʿĀlī	76a	Gazel
ʿĀlī	84a	Gazel
ʿĀlī	85b	Gazel
ʿĀlī	88b	Gazel
ʿĀlī	94a	Gazel
ʿĀlī	101a	Gazel
ʿĀli	74b	Gazel
ʿĀrif	71b	Gazel
ʿĀrif	77b	Gazel
ʿAtāyī (ö.1635)	100b	Gazel
ʿAtāyī	102a	Gazel
ʿAzīz	82a	Gazel
ʿAzmī	100a	Gazel
Behiştī (ö.1571/979)	87a	Gazel
Cevrī (ö.1065/1654)	78a	Gazel
Cevrī	88b	Gazel
Cevrī	89a	Gazel
Cevrī	89b	Gazel
Cevrī	89b	Gazel
Cevrī	89b	Gazel
Cevrī	90a	Gazel
Cevrī	90a	Gazel
Cevrī	92b	Gazel
Cevrī	93b	Gazel
Cevrī	98a	Gazel
Cevrī	98a	Gazel
Cevrī	98b	Gazel
Cevrī	98b	Gazel
Cevrī	98b	Gazel
Cevrī	100a	Gazel
Edibī	102b	Gazel
Emīn	90a	Gazel
Emīn	98b	Gazel
Emrī (ö.1575/983)	76b	Gazel
Emrī	89a	Gazel
Emrī	94a	Gazel
Enīs (ö.1734/1147)	96a	Gazel

Fā'iż (Edirneli Fâizî ö.1717/1130)	80[a]	Gazel
Fā'iżi (Kaf-zâde) (ö.1622/1031)	99[a]	Gazel
Fāīḳ	82[b]	Gazel
Fāiżi	101[a]	Gazel
Fāiżī	101[b]	Gazel
Faṣīḥ (ö.1699/1111)	71[a]	Gazel
Faṣīḥ	75[a]	Gazel
Faṣīḥ	81[b]	Gazel
Faṣīḥ	83[b]	Gazel
Faṣīḥ	88[a]	Gazel
Faṣīḥ	88[a]	Gazel
Faṣīḥ	90[b]	Gazel
Faṣīḥ	92[a]	Gazel
Faṣīḥ	93[a]	Gazel
Faṣīḥ	99[a]	Gazel
Faṣīh	87[b]	Gazel
Fehmī	87[a]	Gazel
Fehmī	88[a]	Gazel
Ferīdī	102[b]	Gazel
Ferruḫī	98[b]	Gazel
Fevrī	74[b]	Gazel
Feyżī	76[a]	Gazel
Feyżī	78[a]	Gazel
Feyżī	90[b]	Gazel
Fezāyī	77[a]	Gazel
Firāḳī	85[b]	Gazel
Füzūnī	84[b]	Gazel
Ġazāyī	80[b]	Gazel
Ġınāyī	75[a]	Gazel
Ġınāyī	73[b]	Gazel
Ġınāyī	76[a]	Gazel
Ġınāyī	95[a]	Gazel
Ġınāyī	97[a]	Gazel
Ġınāyī	98[a]	Gazel
Ḥākem	86[b]	Gazel
Ḥāletī	100[b]	Gazel
Ḫalīl	96[a]	Gazel
Ḥanīf (ö.1775/1189)	78[a]	Gazel
Ḥanīf	78[a]	Gazel
Ḥanīf	91[b]	Gazel
Hilālī	72[a]	Gazel
Ḥilmī	79[b]	Gazel
Ḥilmī	96[b]	Gazel
Hüdāyī	75[a]	Gazel

ʿIṭrī (ö.1123/1711)	79a	Gazel
ʿİṣmetī (ö.1076/1665)	81a	Gazel
ʿİṣmetī	86a	Gazel
ʿİṣmetī	86a	Gazel
ʿİsmetī	71b	Gazel
Ḳabūlī (ö.1478/883)	88b	Gazel
Ḳadrī	100a	Gazel
Kāmī (ö.1724/1136)	90b	Gazel
Kāmī	94a	Gazel
Kāmī	102a	Gazel
Kāşif	87a	Gazel
Kelīm (ö.1686/1098)	81a	Gazel
Kelīm	83b	Gazel
Laṭīfī (ö.1582/990)	92b	Gazel
Lebīb	91b	Gazel
Māhir	87b	Gazel
Meylī	102a	Gazel
Mezāḳī (ö.1676/1087)	95a	Gazel
Muḥibbī (ö.1566/974)	74b	Gazel
Münīrī	87a	Gazel
Nāʿilī (ö.1666/1077)	93b	Gazel
Naʿtī	80b	Gazel
Naʿtī	81a	Gazel
Naʿtī	87a	Gazel
Naʿtī	92a	Gazel
Naʿtī	95a	Gazel
Naʿtī	99a	Gazel
Naʿtī	99b	Gazel
Naʿtī	100a	Gazel
Nā’ilī	71a	Gazel
Nā’ilī	85a	Gazel
Nā’ilī	94b	Gazel
Nābī (ö.1712/1124)	72b	Gazel
Nābī	79b	Gazel
Nābī	86b	Gazel
Nābī	88b	Gazel
Nābī	91a	Gazel
Nābī	93a	Gazel
Nācī	84a	Gazel
Nādirī (ö.1627/1036)	100b	Gazel
Naḥīfī (ö.1738/1151)	81b	Gazel

Naḫīfī	82a	Gazel
Naḫlī	79b	Gazel
Naḫli	80b	Gazel
Naḫlī	86b	Gazel
Naḳdī	84b	Gazel
Nāẓım	99b	Gazel
Naẓīm	84a	Gazel
?	72a	Gazel
Naẓmī	71b	Gazel
Necātī (ö.1509/914)	87b	Gazel
Nedīm (ö.1730/1143)	77b	Gazel
Nedīm	78b	Gazel
Nedīm	79a	Gazel
Neşātī (ö.1674/1085)	86a	Gazel
Neşāṭī	77b	Gazel
Neşāṭī	86a	Gazel
Neşāṭī	99a	Gazel
Nevʿi(ö.1599/1007)	75b	Gazel
Nevʿī	83a	Gazel
Nūrī	97b	Gazel
ʿÖmer	101b	Gazel
Rāġıb (ö.1763/1176)	74a	Gazel
Rāġıb	91a	Gazel
Rāġıb	101a	Gazel
Rāġıb	102b	Gazel
Raḥmetī	79a	Gazel
Raḥmī	78b	Gazel
Raḥmī	97b	Gazel
Raḥmī	102b	Gazel
Rāmī	80a	Gazel
Rāsiḫ (ö.1731/1144)	72b	Gazel
Rāsiḫ	72a	Gazel
Rāsiḫ	79b	Gazel
Rāsiḫ	85b	Gazel
Rāşid	94a	Gazel
Rāşid	99b	Gazel
Rehāyī	75b	Gazel
Remzī	87b	Gazel
Reşīd	83b	Gazel
Rıyāżī	102a	Gazel
Rıżāyī	100b	Gazel
Rıżāyī	102b	Gazel
Rūḥī (ö.1605/1014)	72a	Gazel
Rūḥī	75a	Gazel

Rūḥī	83a	Gazel
Rūḥī		Gazel
Rüşdī (ö.?)	75a	Gazel
Rüşdī	86b	Gazel
Rüşdī	86b	Gazel
Ṣā'ib	71a	Gazel
Ṣābir(ö.1679/1090)	95b	Gazel
Ṣābit (ö.1712/1124)	83a	Gazel
Ṣābit	96b	Gazel
Ṣabrī	80b	Gazel
Ṣabrī	82b	Gazel
Ṣabrī	83b	Gazel
Ṣabrī	101a	Gazel
Ṣabrī	101b	Gazel
Ṣāḳıb	100b	Gazel
Ṭālib (ö.1706/1118)	72b	Gazel
Ṭālib	74a	Gazel
Sālim	93b	Gazel
Sehvī	78a	Gazel
Selīm	79a	Gazel
Sırrī (ö.1699/1111)	102a	Gazel
Şehrī (ö. 1701/1660)	71a	Gazel
Şehrī	73b	Gazel
Şehrī	79a	Gazel
Şehrī	79b	Gazel
Şehrī	81a	Gazel
Şehrī	81a	Gazel
Şehrī	89a	Gazel
Şehrī	89b	Gazel
Şehrī	90a	Gazel
Şehrī	91a	Gazel
Şehrī	93a	Gazel
Şehrī	100a	Gazel
Şem'ī (ö.1529/936)	101a	Gazel
Şeyḫī (ö.1429/832)	102b	Gazel
Ṭālib (ö.1706/1118)	76b	Gazel
Ṭālib	88b	Gazel
Ṭālib	91b	Gazel
Ṭālib	92a	Gazel
Ṭālib	93a	Gazel
Ṭālib	94a	Gazel
Ṭālib	98a	Gazel
Ṭālib	99b	Gazel
Ṭıflī (ö.1660/1070)	97a	Gazel
Ṭıflī	99a	Gazel
'Ubeydī	95b	Gazel

ʿUlvī (ö.1585/993)	74b	Gazel
ʿUlvī	85b	Gazel
ʿUlvī	87b	Gazel
Vaḥyī (ö.1718/1130)	89b	Gazel
Vālihī	80b	Gazel
Vāṣıḳ (ö.1763?/1176?)	92a	Gazel
Vecdī (ö.1661/1071)	73a	Gazel
Vecdī	73a	Gazel
Vecdī	73b	Gazel
Vecdī	74a	Gazel
Vecdī	76b	Gazel
Vecdī	77a	Gazel
Vecdī	83a	Gazel
Vecdī	83a	Gazel
Vecdī	86a	Gazel
Vecdī	93a	Gazel
Vecdī	94b	Gazel
Vehbī (ö.1736/1149)	73a	Gazel
Vehbī	75b	Gazel
Vehbī	78b	Gazel
Vehbī	88a	Gazel
Vehbī	88a	Gazel
Vehbī	92b	Gazel
Vehbī	95b	Gazel
Vehbī	99b	Gazel
Vehbī	100b	Gazel
Vehbī	101b	Gazel
Yaḥyā (ö.1644/1053)	74b	Gazel
Yaḥyā	100b	Gazel
Yaḥyā	101b	Gazel
Ẓuhūrī (ö.1762/1083)	89a	Gazel

Tabloda da görüldüğü üzere 71a-102b arasında çalışılan varaklarda toplam 246 adet şiir yer almaktadır. Şiirlerin tamamı gazel olup bazı gazeller nazire olarak yazılmıştır. Mecmuada 16., 17. ve 18. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri yer almaktadır. Çalışılan 71a-102b varakları arasında *Ṣā'ib, Şehrī, Faṣīḥ, Nā'ilī, 'İsmetī, Naẓmī, ʿĀrif, Rāsiḫ, Rūḥī, Hilālī, ʿĀlī (Gelibolulu), Nābī, Ṭālib, Vecdī, Seyyid Vehbī, Ġınāyī, Rāġıb, Yaḥyā (Şeyhülislam), ʿUlvī, Muḥibbī, Fevrī, Hüdāyī, Rüşdī, Rehāyī, Nevʿi, Feyżī, Emrī, Fezāyī, Neşāṭī, Nedīm, Cevrī, Ḥanīf, Raḥmī, Selīm, Raḥmetī, ʿIṭrī, Naḫlī, Ḥilmī, Fāʿižā (Edirneli), Rāmī, Ṣabrī, Vālihī, Naʿtī, Ġazāyī, Kelīm, Naḥīfi, ʿAzīz, Fāīḳ, Ṣābit,Reşīd, Nācī, Naẓīm, Naḳdī, Füzūnī, ʿAfīfi,*

Firāḳī, ʿUlvī, Ḥākem, Münīrī, Fehmī, Behiştī, Kāşif, Remzī, Māhir, Necātī, Ḳabūlī, Ẓuhūrī, Vaḥyī, Emīn, Kāmī, Rāġıb, Lebīb, Vāṣıḳ, Laṭīfī, Sālim, Rāşid, Mezāḳī, ʿUbeydī, Ṣābir, Enīs, Ḫalīl, Ṭıflī, Nūrī, Ferruḫī, Fā'iżi, Ḳadrī, ʿAzmī, Ş̱āḳıb, Rıżāyī, ʿAtāyī, Nādiri, Ṣabrī, Fāiżi (Kaf-zâde), Şemʿī, ʿÖmrī, Sırrī, Meylī, ʿAtāyī, Şeyḫī, Ferīdī, Edibī, Ṣābir olmak üzere toplam 102 adet şairin şiirleri yer almaktadır.

1.1.3. Vr: 71[a]-102[b] Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirlerin Listesi

Aşağıdaki tabloda mecmuada mevcut bulunan şiirlerden yayınlanmış kaynaklarda yer almayanlar ya da hakkında yayınlanmış hiçbir çalışma bulunmayanlar bir liste halinde gösterilmiştir. Tabloda ilk sütunda alfabetik sırayla şairin adı, ikinci sütunda şiirin mecmuadaki yeri ve beyit sayısı, üçüncü sütunda ise şair ve şiir hakkında yapılmış çalışmaların künyesi, son sütunda ise şiir hakkında yapılan açıklamalar yer almaktadır.

Tablo:2

Şairin Adı	**Şiirin Mecmuadaki Numarası/ Beyit Sayısı**	**Şair ve Şiir Hakkında Yapılmış Çalışmalar**	**Açıklamalar**
?	9/5		(Nazire başlığı altında verilmiş olup şiirde herhangi bir mahlas geçmemektedir.)
ʿAfîfî	101/5		(Afîfî isimli şaire ait kaynaklarda bir divanı bulunmamaktadır. Türk edebiyatı isimler sözlüğünde bir adet Afîfî isimli şairden bahsedilmiş olup çalışılmış bir divanının olmadığı belirtilmiştir. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/afifi-seyh-abdullah-afifuddin-efendi Son erişim tarihi:02.06.2020- 15.16)
ʿĀlī	96/5	ALTUN, Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı*, Özlem Kitabevi, Niğde 1999. AKSOYAK, İ. Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âli Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.	(Kudret Altun'un (Altun:1999) *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı* adlı eserinde ve İ. Hakkı Aksoyak'ın (Aksoyak:2018) *Gelibolulu Mustafa Âli Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)
ʿĀrif	7/5, 46/5	Hacı Ali Şahin, *Hersekli Arif Hikmet Bey divanı (incelemе-metin)* ,Kayseri 1994, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Vanlıoğlu, *Ulu Arif Çelebi ve divanının tenkitli* metni, Erzurum 1991, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.	(Hacı Ali Şahin'in (Şahin:1994) *Hersekli Arif Hikmet Divanı* adlı eserinde ve Mehmet Vanlıoğlu'nun (Vanlıoğlu:1991) *Ulu Arif Hikmet Divanı* adlı eserinde bu gazeller yer almamaktadır.)

ʿAzīz	82/5	ERDEM, Sadık, *Subhî-zâde Azîz Divanı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.	(Sadık Erdem'in (Erdem:2001) *Subhî-zâde Azîz Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
ʿAzmī	218/5		(Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Azmî, Pîr Mehmed maddesinde "*Dîvân*: Fransa Millî Kütüphanesinde bir nüshası bulunan bu Türkçe divan, Âdem Ceyhan tarafından yayımlanmıştır. "şeklinde bir bilgi olmasına rağmen kaynaklarda söz konusu çalışma bulunamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-pir-mehmed Son erişim tarihi:03.02.2020-01.58)
ʿIṭrī	61/9	Murat Salim Tokaç, *Buhûrizâde Mustafa Efendi (Itrî)'nin Eserlerinin Dönemsel Olarak Müzikal Kompozisyon ve Usûl a-Açısından Karşılaştırılarak İncelenmesi*, İstanbul 2018, Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı / İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Doktora Tezi.	(Murat Salim Tokaç'ın (Tokaç:2018) *Buhûrizâde Mustafa Efendi (Itrî)'nin Eserlerinin Dönemsel Olarak Müzikal Kompozisyon ve Usûl Açısından Karşılaştırarak İncelenmesi* adlı çalışmada bu gazel yer almamaktadır.)
ʿÖmer	231/5		(Ömer veya Ömrî isimli şairin kaynaklarda herhangi çalışılmış divanı yoktur. Türk edebiyatı isimler sözlüğünde 17.yüzyıla ait Ömrî isimli bir şairin mürettep divanı olduğu belirtilmiş olmasına rağmen eser bulunamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/omri-omer-efendi-omer-bey Son erişim tarihi:03.06.2020-11.46)
ʿUbeydī	184/4	Ömer Arslan, *Ubeydi Divanı (Metin ve İnceleme)*,İstanbul 2013, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi M. Şahabettin Ünlü, *Ubeydi: Hayatı - edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni*, İstanbul 1991, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi	(Ömer Arslan'ın (Arslan:2013) *Ubeydi divanı (Metin ve İnceleme),*ve Şahabettin Ünlü'nün (Ünlü:1991) *Ubeydi: Hayatı - edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni* adlı çalışmalarında bu gazel yer almamaktadır.)
ʿUlvī	123/5	İsmail Çetin, *Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni*, Elazığ, 1993, Yüksek Lisans Tezi.	(*İsmail Çetin'in (Çetin:1993) Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)
Edibī	246/5		(Kaynaklarda Edibî isimli şaire ait çalışılmış bir divan yoktur.)
Emīn	147/5, 199/5		(Muhittin Eliaçık'ın (Eliaçık:2010) *Vak'anüvîs Mehmed Emîn Edîb Dîvânı*

			adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Belîğ, Mehmed Emîn maddesindeki adı geçen Ali Açıkgöz'ün (Açıkgöz:1994) Beliğ Divanı adlı eserinde de bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 18.yüzyıla ait Emîn Abdülhâdizâde Seyyid Mehmed Emîn Efendi'nin bir divanı olduğu ancak kataloglarda esere rastlanılmadığı belirtilmiştir. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emin-abdulhadizade-seyyid-mehmed Son Erişim Tarihi:02.06.2020-19.37) (18.yüzyıla ait Bakkal İsmail Paşazâde Emin Bey'in divanı üzerine bir mezuniyet tezi yapıldığı belirtilmiş ancak teze Yök Tez'in kayıtlarında ulaşılamamıştır. Beklerim, Emel (1956). *Emin Mehmet Yenişehirli Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*. Mezuniyet Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.)
Faṣīh	125/5, 128/4, 129/5, 169/5	ÇIPAN, Mustafa, *Fasih Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2003. Haluk Gökalp, *Fasihi Divanı (inceleme-metin)*, Adana 2001, Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Mustafa Çıpan'ın (Çıpan:2003) Fasih Divanı ve Haluk Gökalp'ın (Gökalp:2001) *Fasih Divanı* adlı eserlerinde bu gazeller yer almamaktadır.)
Fehmī	117/5, 130/5	TEZDOĞAN, Hasan, *Fehmi, Fehmi Divanı,* Tibyan Yayıncılık, İzmir 2001.	(Hasan Fehmi Tezdoğan'ın (Tezdoğan:2001) *Hasan Fehmi Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 15. Yüzyıla ait, 6'sı 16.yüzyıla ait, 4'ü 17. Yüzyıla ait, 4'ü de 18. Yüzyıla ait toplam 15 adet Fehmî isimli şair yer almakta olup hiçbirinin çalışılmış divanı bulunmamaktadır.) (Ahmet İçli'ye ait İşkodralı Fehmî Divanı'nda adı geçen Fehmî 19.yüzyıl şairidir.)
Ferīdī	245/5	Mohamed l. Awad İbrahim, *Feridi ve Divanı*,Ankara 2010, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi. Emrullah Yakut, *Feridi'nin Manzum Hafiz Divanı Tercümesi: İnceleme - metin* , İstanbul 2015, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.	(Mohamed l. Awad İbrahim'in (İbrahim:2010) *Feridi ve Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Emrullah Yakut'un (Yakut:2015) *Feridi'nin Manzum Hafiz Divanı Tercümesi: İnceleme – metin* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

Ferruḫī	200/5		(Kaynaklarda Ferrûhî isimli bir şairin divanına rastlanılmamıştır.)
Fevrī	29/5	Mehmet Kalpaklı, *Divan şiirinin edisyonunda bilgisayar kullanımı metoduna giriş ve Fevri Divanı'nın elektronik formu*, İstanbul 1991, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.	(Mehmet Kalpaklı'nın (Kalpaklı:1991) *Fevrî Divanı'nın Elektronik Formu* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Feyżī	39/5, 50/5, 151/5	Erol Gündüz, *Subhi-Zade Feyzi Divanı (karşılaştırmalı metin),*Malatya 1997, İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Özlem Gülnar, *Hüsam-Zade Feyzi Divanı inceleme-metin,* Bursa 1996, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Erol Gündüz'ün (Gündüz:1997) *Subhizâde Feyzi Divanı* adlı çalışmasında, Özlem Gülnar'ın (Gülnar:1996) *Hüsamzade Feyzi Divanı* adlı çalışmasında bu gazeller yer almamaktadır.)
Fezāyī	44/5	ŞENÖDEYİCİ, Özer- KOŞİK, Halil Sercan, *Fezayi divanı (15. yüzyıl)*, Kitap & Cafe Serüven, ANKARA 2015.	(Özer Şenödeyici'nin (Şenödeyici:2015) *Fezayi Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Firāḳī	104/5	OĞUZ, Fatma Sabiha Kutlar- YILDIZ, Ayşe- DURMUŞ, Tuba Işınsu, *Dîvân-ı Firâk-ı Esîrî,* Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.	(Fatma Sabiha Kutlar Oğuz'un (Oğuz:2018) *Dîvân-ı Firâk-ı Esîrî* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)
Ġazāyī	74/5,		(Gazâyî adlı şairin kaynaklarda çalışılmış bir divanı bulunmamaktadır. İslam ansiklopedisinde Gazi Giray Han maddesinde *"Gazi Giray'ın bir divanı olduğunu söylemekteyse de eser günümüze ulaşmamıştır."* şeklinde bir bilgi yer almaktadır. https://islamansiklopedisi.org.tr/gazi-giray-ii son erişim tarihi: 02.06.2020-12.16)
Ġınāyī	20/5, 30/5, 40/5, 182/5,191/5, 195/5		(Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)
Ḥākem	112/5	Yakup Poyraz, *Seyyid Mehmed Efendi (hakim) yaşamı, edebi kişiliği ve divanı üzerinde bir araştırma (inceleme-metin),* Samsun 2008, Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve	(Yakup Poyraz'ın (Poyraz:2008) *Seyyid Mehmed Efendi'nin (Hâkim) Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'ndeki diğer Hakim isimli şairlere baktığımızda divanı olanın bulunmadığı tespit edilmiştir.)

		Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi	
Ḫalīl	188/5	ALICI, Lütfi, *Halil-i Mar'aşi Divançe ve Etvar-ı seb'a : tenkitli metin-tıpkıbasım.* , Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş 2010.	(Lütfi Alıcı'nın (Alıcı:2010) *Halil-i Mar'aşi Divançe ve Etvar-ı seb'a : tenkitli metin-tıpkıbasım* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 15.yüzyıla, 2'si 16.yüzyıla, 1'i 17.yüzyıla ve 1'i de 18.yüzyıla ait Halîlî isimli şairlerin hiçbirinin yayımlanmış bir divanının olmadığı tespit edilmiştir.)
Hilālī	11/6	Bahri Yağmur, *Hilali Divanı (inceleme-metin),* Ankara 1998, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Bahri Yağmur'un (Yağmur:1998*) Hilali Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. İsmet Şanlı'nın (Şanlı:1999) *Hilali Divanı* adlı çalışmasında da yer almamaktadır. Hafız Divanı'ndaki ilk gazele naziredir. Son beyitte Hafız'ın mısraını tazmin etmiştir.)
Ḥilmī	67/7	Kerime Üstünova, *Hilmi Divanı*, Bursa 1993, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Bu gazel Kerime Üstünova'nın (Üstünova:1993) *Hilmi Divanı* adlı eserinde bulunmamaktadır.)
Ḥilmī	190/5	Kerime Üstünova, *Hilmi Divanı*,Bursa 1993, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Bu gazel Kerime Üstünova'nın (Üstünova:1993) *Hilmi Divanı* adlı eserinde bulunmamaktadır.)
Hüdāyī	31/5	TATÇI, Mustafa- YILDIZ, Musa, *Divan-ı İlahiyat. / Aziz Mahmud Hüdayi*, H Yayınları, İstanbul 2008.	(Mustafa Tatçı ve Musa Yıldız'ın *Aziz Mahmud Hüdayi Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)
Kāmī	177/5	YILDIRIM, Ali, *Kâmî divanı (Edirneli Efendi Çelebi) : hayatı, sanatı, eserleri ve divanının tenkitli metni,* Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2009. Gülgün Erişen Yazıcı, *Edirneli Kami ve divanının tenkitli metni,* Ankara 1998, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.	(Ali Yıldırım'ın (Yıldırım:2009) *Kami Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Gülgün Erişen Yazıcı'nın (Yazıcı:1998) *Edirneli Kami ve Divanının Tenkitli Metni* çalışmasında da yer almamaktadır.)
Kāşif	120/6	Ayşe Büyükyıldırım, *Kaşif Divanı`nın tenkitli metni ve tahlili* , Elazığ 1998, Fırat Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, DOKTORA Tezi.	(Ayşe Büyükyıldırım'ın (Büyükyıldırım:1998) *Kaşif Divanı`nın tenkitli metni ve tahlili* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)
Laṭīfī	164/5	Ahmet Sevgi*, Latifi (hayatı ve eserleri) inceleme-metin*,Ankara 1987, Doktora Tezi.	*("Lâtîfî, Tezkiresinde küçük yaşta terbî ve tahmîsden başka beş yüz kadar gazel ve otuz üç kasideden müteşekkil tertîb-i hurûf üzere dîvân tedvîn etmiş olduğunu belirtir. (11) Lâtîfînin eserleri hakkında*

			bilgi veren diğer kaynaklarda onun dîvânı olduğuna dâir bir kayd yoktur. Ayrıca çeşitli şiir mecmualarından topladığımız şiirlerinin de umûmiyetle olgunluk çağına âit olduğunu gördük. Kanâatimizce Lâtîfî'nin tedvîn ettiğini söylediği Dîvânı gençlik şiirlerini ihtivâ eden bir defterden ibârettir. Mamâfi, eser kayıptır, ne söylesek indî olacaktır…"(Sevgi:1987).
Lebīb	157/5	İdris Kadıoğlu, *Lebib-i Amidi hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve Divanı`nın tenkitli metni* , Diyarbakır 2003, Dicle Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi. Orhan Kurtoğlu, *Lebib Divanı (inceleme,tenkitli metin, sözlük)* , Ankara 2004, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.	(İdris Kadıoğlu'nun (Kadıoğlu:2003) *Lebib-i Amidi Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Orhan Kurtoğlu'nun (Kurtoğlu:2004) Lebib Divanı adlı eserinde de bu gazel yer almamaktadır.)
Māhir	122/5	ÖZLEM BATĞI, *Numân Mâhir Divanı*, Ankara 2012, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Özlem Batğı'nın (Batğı:2012) *Numan Mahir Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Sözü edilen eserde adı geçen Numan Mahir 19. Yüzyıl şairidir. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğünde ise adı geçen Mahir isimli şairlerin basılmış divanları bulunmamaktadır.)
Münīrī	116/5	Ersen Ersoy, *II. Bayezit Devri şairlerinden Münirî hayatı, eserleri ve divanı (inceleme-tenkitli metin),* İstanbul 2010, Marmara Üniversitesi / Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.	(Ersen Ersoy'un (Ersoy:2010) *Müniri Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Akmandor, Ayten (1980). *Divân-ı Münîrî*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Şeklinde kaynakçası verilen tezin Yök Tez'de varlığına ulaşılamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muniri-mdbir Son erişim tarihi:02.06.2020-15.45)
Naʿtī	73/5, 79/5, 118/5, 161/5, 183/5, 208/5, 212/5, 216/5		(Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divanı bulunmamaktadır.)
Nācī	95/5	Yılmaz Kırıktaş, *Naci Ahmed Dede Divanı (inceleme-transkripsiyonlu metin),* Sivas 2001, Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.	(Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde ikisi 17.yüzyıla ait ikisi de 18.yüzyıla ait toplam 4 adet Naci isimli şairden bahsediyor ancak bu dört şairden sadece 17.yüzyıla ait *Şeyh Naci Ahmet Dede Divanı* üzerinde yüksek lisans çalışması yapıldığı söyleniyor. Yılmaz Kırıktaş'ın (Kırıktaş:2001) *Naci Ahmed Dede Divanı*'nda bu gazel yer almamaktadır.)

Naḥīfī	81/5	İrfan Aypay, *Nahifî Süleyman Efendi: HAyatı, eserleri, edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni*, Konya 1992, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.	(İrfan Aypay'ın (Aypay:1992*) Nahifi Süleyman Efendi Divanı'*nda bu gazel yer almamaktadır.)
Naḫlī	66/6, 71/5, 111/5		(Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde iki adet Nahlî'den söz edip ikisinin de divanına ait bir bilgi verilmemiştir.)
Naḳdī	98/5		(Nakdî isimli şaire ait çalışılmış bir divan kaynaklarda bulunmamaktadır. Türk edebiyatı isimler sözlüğünde 3 adet Nakdi isimli halk edebiyatına ait âşık veya tekke şairleri yer alıyor. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-mdbir / http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-haci-omer / http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi Son erişim tarihi: 02.06.2020 14.15).
Naẓīm	97/7	NEVİN GÜMÜŞ, *Yahya Nazîm Divanı, I, inceleme – metin*, Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. VESİLE SAK, *Nazım (İstanbullu): hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve divanının tenkidli metni*, Konya 1994, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.	(Nevin Gümüş'ün (Gümüş:1992) *Yahya Nazîm Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Vesile Sak'ın (Sak:1994) *İstanbullu Nazım Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Naẓmī	6/6	Sibel Üst, *Edirneli Nazmî Dîvânı* , Erzurum 2011, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi. Rabia Akdağ, *Edirneli Nazmî Dîvânı (269b-394a varaklar) inceleme-metin-tıpkıbasım*, Yozgat 2012, Bozok Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. AVERBEK, Güler Doğan, *Edirneli Nazmî Divanı 1*, San Bernardino, 2017.	(Güler Doğan Averlek'in (Averbek:2007) *"Edirneli Nazmi Divanı*" adlı çalışmasında, Sibel Üst'ün (Üst:2011) "*Edirneli Nazmi Divanı*" adlı çalışmasında, Rabia Akdağ'ın (Akdağ:2012) "*Edirneli Nazmi Divanı*" adlı Yüksek Lisans tezinde bu gazel yer almamaktadır.)
Nedīm	48/5, 49/6, 62/4	MACİT, Muhsin, *Nedîm Divanı,* Kültür ve Turizm	Muhsin Macit'in (Macit:2017) *Nedim Divanı* adlı eserinde bu gazeller yer

		Bakanlığı Yayınları, Ankara 2017	almıyor.)
Nūrī	193/5	Esra Egüz, *Priştineli Nuri Divanı ve incelenmesi* , İstanbul 2009, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi Mehmet Güler, *Halil Nuri Divanı edisyon-kritik-inceleme*, Sivas 2009, Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi	(Esra Egüz'ün (Egüz:2009) *Priştineli Nuri Divanı ve incelenmesi* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Mehmet Güler'in (Güler:2009*) Halil Nuri Divanı edisyon-kritik-inceleme* adlı çalışmasında da bu gazel yer almamaktadır.)
Rāġıb	23/5, 154/5, 226/5, 242/5	Hüseyin Yorulmaz, *Koca Ragıb Paşa Divanı* , İstanbul 1989, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.	(Hüseyin Yorulmaz'ın (Yorulmaz:1989) *Koca Ragıp Paşa Divanı* adlı çalışmasında bu gazeller yer almamaktadır.)
Raḥmetī	60/5	Üzeyir Aslan, *Rahmetì-i Tebrizì ve Türkçe Şiirleri,* Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 9, İstanbul 2012, 1-28.	Üzeyir Aslan'ın (Aslan:2012) *Rahmetì-i Tebrizì ve Türkçe Şiirler*i adlı makalesinde bu gazel yer almamaktadır.)
Raḥmī	55/5, 194/5, 241/5	Fatih Tığlı, *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı,*İstanbul 2006, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. CENGİZ, Halil Erdoğan-EREN, Gönül Hatay, *Rahmi-i Harputi divanı*, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara1996	(İbrahim Kavaz ve M.Naci Onur'un *Harputlu Rahmi Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Fatih Tığlı'nın (Tığlı:2006) *Bursalı Rahmi Çelebi* adlı çalışmasında da yer almamaktadır. Halil Erdoğan Cengiz ve Gönül Hatay Eren'in (Cengiz: 1996) *Rahmi-i Harputi divanı* adlı eserinde bu gazeller yer almamaktadır.
Rāmī	69/5	Fatma Zehra Kavukçu, *Rami Divanı* , Bursa 2000, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi. HAMAMİ, Erdal, *Rami Divanı*, Kültür Bakanlığı yayınları , Ankara 2001.	(Fatma Zehra Kavukçu'nun (Kavukçu:2000) *Rami Divanı ve Erdal Hamami'nin (Hamami:2001) Rami Divanı a*dlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)
Rāsiḫ	103/5	Özge Öztekin*, Rasih Divanı (inceleme-tenkitli metin-özel adlar dizini)* ,Ankara 1997, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Çalışılmış tek kaynak olan Özge Öztekin'in (Öztekin:1997) *Râsih Divanı'nda* bu gazel yer almamaktadır.)
Remzī	121/5	AYDEMİR, Yaşar, Remzî	(Yaşar Aydemir'in (Aydemir:2016)

		Divanı, Birleşik Yayınları, Ankara 2016.	*Remzî Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Reşīd	94/5	Mustafa Uluocak, *Çeşmi - zade Reşid Divanı: İnceleme - tenkitli metin*, Bursa 1998, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.	(Mustafa Uluocak'ın (Uluocak:1998) *Çeşmi-zade Reşid Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Rıyāżī	239/5		(Kaynaklarda adına rastlanılan bir divan çalışması yoktur.)
Rüşdī	114/5, 115/5	Melike Tunadurur, *Edirneli Ahmed Rüşdi Divanı*, Edirne 2012, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. OKUMUŞ, Necdet-BAŞOĞLU, Adnan, *Hasan Rüşdi Divanı*, Emek Matbaacılık, Manisa 2003.	(Melike Tunadurur'un (Tunadurur: 2012) *Rüşdî Divanı'nda* bu gazel yer almamaktadır. Necdet Okumuş'un (Okumuş:2003) *Hasan Rüşdi Divanı'nda* da bu gazeller yer almamaktadır.)
Ṣā'ib	1/6		(Şair ile ilgili herhangi bir esere ulaşılamamıştır.)
Ṣabrī	227/5	Hasan Kasır, *Sabri Mehmed Şerif Divanı (inceleme-karşılaştırmalı metin),* Erzurum 1990, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Mahmut Beyret, *Mehmed Emin Sabri divanı'nın tahlili* ,Afyon 2019, Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. KURNAZ, Cemal-ÜSTÜNER, Kaplan*, Ispartalı Mustafa Sabri divanı*, Kurgan Edebiyat Yayınlar, Ankara 2013. SAVRAN, Ömer, *Malatyalı Sabri divanı*. , Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı, Malatya 2014.	(Hasan Kasır'ın (Kasır:1990) *Sabri Mehmed Şerif Divanı (inceleme-karşılaştırmalı metin),* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Mahmut Beyret'in (Beyret:2019) *Mehmed Emin Sabri divanı'nın tahlili* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Cemal Kurnaz'ın (Kurnaz:2013) *Ispartalı Mustafa Sabri divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Ömer Savran'ın (Savran:2014*) Malatyalı Sabri divanı* adlı çalışmasında da bu gazel yer almamaktadır.)
Ṣāḳıb	220/5	Ahmet Arı, *Sakıb Mustafa Dede hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve diva`nın tenkidli metni (2.Cilt),* Konya 1995, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.	(Ahmet Arı'nın ,(Arı:1995) *Sakıb Mustafa Dede hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve diva`nın tenkidli metni (2.Cilt)*adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Sālim	172/5	İNCE, Adnan, *Sâlim Divanı*, Yükseköğretim Kurumu Matbaası, Ankara 1994. HÜSEYİN GÜFTA, *Salim (Mirza-zade) hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanın karşılaştırmalı metni,* Erzurum	, (Hüseyin Güfta'nın (Güfta:1995) *Salim (Mirza-zade) hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanın karşılaştırmalı metni* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Adnan İnce'nin (İnce:1994) *Sâlîm Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer

		1995, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.	almamaktadır.)
Sehvī	53/5		(Sehvî isimli bir şairin adına çalışmalarda rastlanılmamıştır.)
Selīm	58/6	YILMAZ, Kaşif, *III. Selim (İlhami) : hayatı, edebi kişiliği ve divanın tenkitli metni*, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü yayınları, Edirne 2001.	(Kaşif Yılmaz'ın (Yılmaz:2001) *III.Selim (İlhamî) Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)
Şehrī	21/5, 59/5, 64/5, 75/7, 76/5, 137/5, 142/5, 146/5, 155/6, 170/9, 214/5	DEMİREL, Şener, *Şehrî Divanı*, Malatya Valiliği Kitaplığı Yayınları, Malatya 2014.	(Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu *Şehrî Divanı* adlı eserde bu gazeller yer almamaktadır.)
Vālihī	72/5		(Vâlihî adlı şairin kaynaklarda çalışılmış bir divanı bulunmamaktadır. İslam Ansiklopedisi Vâlihî maddesinde *"Vâlihî'nin şiirlerine bazı mecmualarda rastlanmaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir, mürettep bir divanı olduğunu söylerse de günümüze böyle bir eser ulaşmamıştır."* şeklinde bir bilgi yer almaktadır. https://islamansiklopedisi.org.tr/valihi Son erişim tarihi: 02.06.2020- 12.06)
Vāṣıḳ	160/5	GÜRBÜZ, İncinur Atik, *İlahizade Mehmed Emin Vasık* , Grafiker Yayıncılık, Ankara 2011	(İncinur Atik Gürbüz'ün (Gürbüz:2011) *Vasık Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)

1.1.4. Vr: 71[a]-102[b] Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Aruz Kalıpları ve Bunların Kullanılması

Tablo:3

MECMUADAKİ BAHİRLER VE ARUZ KALIPLARI	*KULLANILMA SIKLIĞI*
REMEL	
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	32
Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün	23
Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün	1
HEZEC	
Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün	78
Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün	26
MUŻĀRİ'	
Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün	36
MÜCTEŞ	
Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün	45
HAFİF	
Fā'ilātün mefā'ilün fe'ilün	1
CEDĪD	
Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün	2
MÜTEKĀRİB	
Fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl	1
KĀMİL	
Mütefā'ilün fe'ūlün mütefā'ilün fe'ūlün	1

Yukarıdaki aruz kalıpları ve kullanım sayılarını gösteren tablodada görüldüğü gibi mecmuada çalışılan varaklar arasında (71^{a-} 102^{b}) 8 farklı bahir kullanılmıştır. Şiirlerde en sık kullanılan kalıp, hezec bahrinde yer alan *Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün* kalıbıdır. Bu sırayı müctes bahrinde yer alan *Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün* kalıbı takip etmektedir. Hafif, mütekârib ve cedîd bahirlerinden ise birer kalıp kullanılmıştır.

1.1.5. Mecmuanın Sahaya Katkıları

Bu bölümde divanlarda bulunamayan ancak mecmuada yer alan döneminden ve şair tespitinden emin olduğumuz şiirler verilmiştir. Mecmuada şair çeşitliliğinin fazla olmasından dolayı elimizdeki birkaç şiirle hangi yüzyıla ait olduğunu tam olarak tespit edemediğimiz şairler ise *Kaynaklarda Ulaşılamayan Şiirler* başlığı altında bir bütün olarak sunulmuştur.

❖ Gınâyî isimli şairin şiirleri:

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Le'ālī-i sirişküm ol şeh-i bīdāde virdüm hep
Metāʿ-ı derd-i aşḳı bir dil-i fülāde virdüm hep
(G.20/1)

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Füzūnī-i ġam-ı ʿaşḳa o yārdur bāʿiṣ
Küdūret-i dile ḫaṭṭ-ı ʿiẕārdur bāʿiṣ
(G.30/1)

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

Ḫāl ü ḫaṭṭ ü ʿiẕār sefīd ü siyāh ü sürḫ
Çün çeşm-i ḫūn-niṣār sefīd ü siyāh ü sürḫ
(G.40/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Egerçi ḳaṣd-ı cāna ol dil-i pulād ayaḳ başmış
Velī cāy-ı rıżāda ʿāşıḳ-ı nā-şād ayaḳ başmış
(G.182/1)

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteẕ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Ne dem düşerse dil ü cāna ārzū-yı neşāṭ
Gelür nesīm ile lā-büd dimāġa būy-ı neşāṭ
(G.191/1)

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

İltifāt eyleme ebr-i nisān-bāre ṣadef
Mālik olur mı idi lü'lü-i şehvār ṣadef
(G.195/1)

- Şener Demirel'e (Demirel:2014) ait *Şehrî Divanı*'nda yer almayan Şehrî mahlaslı şiirler:

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Saçuñ vaṣfuñ idince hāmeye işrāb leb-ber-leb
Devātum nāfe-veş olmışdı müşġ-i nāb leb-ber-leb
(G.21/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Felekde Zühreden āheng-i naḳş ü kārı kim diñler
Bu devr içre muḫālif naġme-i edvārı kim diñler
(G.59/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Bu ẕerrātuñ 'aceb vecdle deverānı kimiñçündür
Berāy mihr ise mihrüñ ya cevelānı kimiñçündür
(G.64/1)

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

Sāḳī ḫırām-nāz ile bezme revān olur
Yanınca bāde ayaḳ ayaḳ hem-'inān olur
(G.75/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Nigāh-ı ġamzesi çeşm-i ġażab-fersāya nāz eyler
Görüp çeşmi daḫı nāz itdügin dünyāya nāz eyler
(G.76/1)

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

Mihribān-ı dilberi evvel naẓarından bilürüz
Mürġ-ı ṣayyād-ı dili bāl ü perinden bilürüz
(G.138/1)

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Ḫayāl-i ḥaṭṭ-ı 'iẕāruñla meşḳ-i āh iderüz
Bunuñla defter-i 'āmālimüz siyāh iderüz
(G.142/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

O ṭıfl-ı nāz-perver germ-i ülfet neydügin bilmez
Daḫı nevrestedür 'arż-ı maḥabbet neydügin bilmez
(G.146/1)

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

Ḥamdülillāh minnet-i bād-ı ṣabādan sādeyüz
Ḳayd-ı zülf-i yārdan kesdük ümīd āzādeyüz
(G.155/1)

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – –/ + + – – /++ –

Ṭurfe-ma'cūn-ı leṭāfetdür berş
Bā'iş-i ẕevḳ ü şeṭāretdür berş
(G.170/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Açarsuñ dām-ı zülfüñ ʿarż idersüñ ḫāl-i ruḫsāruñ
Göñüller ṣayd ider biñ gösterüp vaż'-ı füsūn-kāruñ
(G.214/1)

- Hüseyin Yorulmaz'a (Yorulmaz:1989) ait *Koca Ragıp Paşa Divanı*'nda yer almayan Ragıp mahlaslı şiirler:

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Ḳaçañ ki destine alsa ol āfitāb şarāb
İder fürūġ-ı ruḫından anın ḥicāb şarāb
(G.23/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Sirişk olmazsa gözde dilde dāġ-ı āteşīn olmaz
Muḳaddem ṣafḥa nem-nāk olmasa naḳş-ı nigīn olmaz
(G.154/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

O ṭıfl-ı nāza eñ evvel dil-i şeydāyı ben virdüm
Bu deñlü şöhret-i ḥüsni saña hercāyi ben virdüm
(G.226/1)

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

Ben çarḫ-ı denīden ki ricā-yı şeref itmem
Bīhūde anı nāvek-i āha hedef itmem
(G.242/1)

- Özer Şenödeyici'nin (Şenödeyici:2015) çalışmasında aşağıdaki gazel yer almamaktadır.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

Gīsū-yı yāre dil vireli şāne-i ümīd
Ḫāl-i rūḫında ḳaldı anuñ dāne-i ümīd
(G.44/1)

- Sehvî adında bir şaire ait kaynaklarda herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmüştür.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Dil-i nā-kām şām-ı ġamda bir meh-rūya ḥasretdür
Gözüm bīdār-ı necm-i ṣubḥ-veş uyḫuya ḥasretdür
(G.53/1)

- Nahlî adında bir şaire ait kaynaklarda herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmüştür.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Cihānuñ ārzū-yı cūy-ı cūşānı kimiñçündür
Viṣāl-i baḥr ise baḥrüñ ḫurūşānı kimiñçündür
(G.66/1)

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Muzāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

Sāġar ki ehl-i bezm-i neşāṭa 'ayān olur
Kemter şū'ā-yı bāriḳa-endāz-ı cān olur
(G.71/1)

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

Ġamzeñ heves-i ḳaṣd-ı derūn eylemek ister
Ġavgā-yı ḫayālātı füzūn eylemek ister
(G.111/1)

❖ Valîhî adında bir şaire ait kaynaklarda herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmüştür.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

Dilberā silsile-i zülfüñe meftūnluġı var
Dil-i dīvāne bilinmez yine mecnūnluġı var
(G.72/1)

❖ Na'tî adında bir şaire ait kaynaklarda herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmüştür.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Belā-yı hicr ile ḳaddüm o meh dü-tā mı ider
Cefā vü cevrini ʿālemde hep saña mı ider
(G.73/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Destān-ı belāda şimdi dil meşk-i cünūn eyler
Anı üstād-ı ʿaşḳ elbette bir gün zü-fünūn eyler
(G.79/1)

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

O şemʿ-i bezme bu sūz u güdāzı kim söyler
O şūḫ-ı ser-keşe bu gizli rāzı kim söyler
(G.118/1)

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Egerçi ṭarf-ı vefā ṭutdı bī-vefālarımuz
Velī göñülde ḳarār itmedi hevālarımuz
(G.161/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + − − − / + − − − / + − − − / + − − −

O ġam vādīleri kim bu dil-i nā-şād ayaḳ başmış
Ne Mecnūn uġramış anda ne ḫōd Ferhād ayaḳ başmış
(G.183/1)

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec − − + / + − − + / + − − + / + − −

Ey bād-ı ṣabā yüz süricek pāyına yāruñ
'Arż eyle perīşānlıġını bu dil-i zāruñ
(G.208/1)

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' − − + / − + − + / + − − + / − + −

Ḳurbān-ı tīġ-ı ġamze-i fettānuñum senüñ
Memnūn-ı luṭf-ı va'de-i iḥsānuñum senüñ
(G.212/1)

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel − + − − / − + − − / − + − − / − + −

Açılsa bir dem olsa gülleri bu gülzāruñ
Gözi aydın olsa ol günde hezār-ı zāruñ
(G.216/1)

- İrfan Aypay'ın (Aypay:1992*) Nahifî Divanı* çalışmasında yer almayan 1 adet Nahîfî mahlaslı şaire ait şiir bulunmaktadır.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün
Remel − + − − / − + − − / − + − − / − + −

Her şeb ey meh ṣubḥ olunca ṣoḥbetüñ kimlerledür
Hergiz ey mihr-i cihān germiyyetüñ kimlerledür
(G.81/1)

- Yılmaz Kırıktaş'ın (Kırıktaş:2001) *Naci Ahmed Dede Divanı*'nda Naci mahlaslı şairin aşağıdaki gazeli yer almamaktadır.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Ne baġuñ ġoncasısuñ bülbül-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
Ki ṣubḥ olınca şebnem-pāş-ı eşk-i ḥasretüñ kimdür
(G.95/1)

- Mecmuada Âlî mahlaslı şaire ait çalışılmış divanlarda bulunmayan 1 adet gazel vardır. (Aksoyak:2018/ Altun:1999)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Şehā āyā ḥavālī-gerd-i ḳaṣr-ı vuṣlatuñ kimdür
Nedīm-i beẕle-senc-i bezm-i ḫaṣṣ-ı ʿişretüñ kimdür
(G.96/1)

- Kaynaklarda Nakdî adında bir şaire ait çalışmaya rastlanmamıştır.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Ne bāġuñ servisin terbiyye-dār-ı rifʿatüñ kimdür
Ne kişver şāhısın çāker maʿāş-ı ḫiẕmetüñ kimdür
(G.98/1)

- Kaynaklarda Afîfî adında bir şaire ait çalışmaya rastlanmamıştır.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

ʿAceb şimdi ḥarīm-i vuṣlatuñda maḥremüñ kimdür
Miṣāl-i mihr ü meh rūz u şeb-āsā hem-demüñ kimdür
(G.101/1)

- Çalışmamızda 103. sırada bulunan Râsih mahlaslı gazel Özge Öztekin'in (Öztekin:1997) Rasih Divanı adlı çalışmasında yer almamaktadır. Matlaı şöyledir:

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

Mācerā-yı dehrden cūş eylemişler āblar
Devr elinden aġlayup feryād ider ṭolāblar
(G.103/1)

- Çalışmamızda 104 sırada bulunan Firâkî mahlaslı gazel F. Sabiha Kutlar Oğuz'un (Oğuz:2018) Firâkî Divanı adlı çalışmasında yer almamaktadır. Matlaı şöyledir:

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Lebüñ şevḳ-ile ḳanı şol yaşum ḳān itdigüm demler
Cihānı ser-te-ser laʿl-i bedaḫşān itdigüm demler
(G.104/1)

- Çalışmamızda 125,128, 129 ve 169. sırada bulunan Fasih mahlaslı şiirler Mustafa Çıpan (Çıpan: 2003) ve Haluk Gökalp'in (Gökalp: 2001) ilgili çalışmalarında yoktur. Şiirlerin matlaları şöyledir:

Mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün mefā‘īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

Cemāl-i sāḳiyi seyr eyle cāmuñ āb u tābın gör
Saña kim der ki zāhid bezme gel maḫşer ḥesābın gör
(G.125/1)

Mef‘ūlü mefā‘īlü mefā‘īlü fe‘ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

Feryādını ẓann itme hevā vü hevesidür
Ter-gül gül-i gülzārda bülbül nefesidür
(G.128/1)

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

Dil ki envār-ı cemālinden ḳarīrüʿl-ayn olur
Dīde ḥaẓar ḫaṭṭ-ı yāra mecmaʿüʿl-baḥreyn olur
(G.129/1)

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

O dil kim gülşen-i ʿaşḳda reng ü rūya baġlanmış
Anuñ defʿ-i nesīm-i ṣubḥ-ile bir būya baġlanmış
(G.169/1)

- Mecmuada Lebîb mahlaslı şairin çalışılmış divanlara bakıldığında mecmuadaki gazelin bu çalışmalarda yer almadığı görülmüştür. (Kadıoğlu:2003 Kurtoğlu:2004)

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

Cevr-i ebrūsına muʿtād ki dirler o bizüz
Mürġ-ı ḥasret-keş-i ṣayyād ki dirler o bizüz
(G.157/1)

- İncinur Atik Gürbüz'ün (Gürbüz:2011) *Vasık Divanı* adlı eserinde aşağıdaki gazel yer almamaktadır.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün
Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

Pür itdi ʿaks-i leb-i laʿli dīde-i terimüz
Mey-i ʿaḳīḳ-ile leb-ber-leb oldı sāġarımuz
(G.160/1)

- Latîfî'nin ele geçen bir divanı olmadığı için aşağıdaki gazel mecmuamızda yer almaktadır.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

Ey göñül eyleme gel dünye-yi ġaddāra heves
Pākler eylemedi çünki bu murdāra heves
(G.164/1)

❖ (İsmail Çetin'in (Çetin:1993*) Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni* adlı eserinde yer almayan 1 adet Ulvî mahlaslı gazel yer almaktadır. Matlaı şöyledir:

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

Nār-ı sīnemle n'ola penbe gibi yansa ciger
Gele inṣāf ide bu issiye kārlar mı ṭoyar
(G.123/1)

❖ Edibî adında bir şaire ait kaynaklarda herhangi bir çalışma bulunmadığı görülmüştür.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāriʿ – – + / – + – + / + – – + / – + –

Mümkin mi ʿaşḳ-ı yār-ile dīvāne olmayam
Nūş eylemede bādeyi mestāne olmayam
(G.246/1)

1.1.6. Mecmuadaki Şiirlerde Geçen Deyimler ve Atasözleri

Mecmuadaki şiirlerde tespit edilen deyimler ve atasözleri aşağıda sıralanmıştır.

Aklını dağıtmak : Birini ne yapacağını bilmek duruma getirmek. (G.116/4)
Araya girmek :İki kişinin arasındaki bir işe karışmak. (G.13/4)
Ayağına düşmek:Ayağına kapanmak, yalvarmak. (G.166/1)
Ayak basmak :Bir yere varmak, ulaşmak. (G.180/1)
Ayrı düşmek: Birbirinden uzak kalmak. (G.53/3)
Bağrını kan eylemek: Öldürmek, içine işlemek. (G.97/2)
Bebeklenmek: Bebek gibi davranışlarda bulunmak. (G.52/4)
Bir içim suya hasret (olmak): Çok özlemek. (G.53/5)
Bir tutmak :Eşit saymak. (G.187/4)
Boğazı ele vermek: Canını teslim etmek. (G.75/3)
Boyun vermek: Buyruk altına girmek. (G.85/5)
Can cana olmak:Birbirini seven iki kişinin bir arada olması. (G.240/3)
Canı ağza gelmek: Büyük bir tehlike karşısında ölecekmiş gibi korkuya kapılmak. (G.239/2)
Canı kurban etmek: Canını birine feda etmek. (G.105/4)
Dağ dağ olmak: Yaralanmak. (G.16/2)
Dil uzatmak: Bir kimse veya bir şey için kötü söz söylemek. (G.75/5)
Dillere düşmek:Hakkında dedikodu yapılmak. (G.41/3)
Dökmek saçmak: Dağıtıp bozmak. (G.142/2)
Dünyaya vermek: Uğruna vazgeçmemek. (G.109/5)
El çekmek: Vazgeçmek. (G.47/5)
El üstünde tutmak: Bir kimseye çok saygı ve sevgi göstermek. (G.199/2)
El vermek: Yol göstermek, yardım etmek. (G.132/1)
Elden düşmek: İkinci el olmak. (G.84/5)
Elden ele gezmek:Çok ilgi görmek çok beğenilmek. (G.117/5)
Ele girmek:Yakalanmak. (G.28/5)
Eşiğinde kul olmak: Aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek. (G.86/2)
Eteğini tutmak: Yardım istemek. (G.100/5)
Feryat etmek:Zarar ve sıkıntı içinde bulunmak. (G.42/1)
Göğüs germek: Meydan okumak. (G.27/1)
Gönül okşamak : Birini hoş bir söz ve davranışla sevindirmek. (G.118/5)
Gönül vermek: Sevmek, âşık olmak. (G.44/1)

(Gönülde) Karar etmek: Karar kılmak, seçim yapmak. (G.161/1)

Göz açtırmamak: Başka bir iş yapmasına vakit veya imkan vermemek. (G.25/4)

Gözlerini yola dikmek: Özlemle beklemek. (G.103/2)

Gözü kan dökmek: Büyük üzüntüyle ağlamak. (G.102/1)

Gözünde uçmak: Çok özlemek. (G.105/5)

Güftara gelmek: Söz söylemek. (G.34/1)

Günü doğmak:İsteklerini gerçekleştirmek için fırsatın meydana gelmesi. (G.208/2)

Hâke yeksân olmak: Yerle bir olmak. (G.87/3)

Hayrette koymak: Şaşmasına sebep olmak. (G.148/1)

Kan dökmek: Öldürmek. (G.184/1)

Kan olmak: Öldürülmek. (G.71/3)

Kana yumak: Öldürmek.(G.12/1)

Kanına girmek: Ölmesine sebep olmak. (G.2/4)

Kenara çekmek: Bir şeye karıştırmamak. (G.73/4)

Kıl kadar gelmek: Değeri olmamak. (G.103/5)

Kızılı açığa çıkmak : Hilesi ortaya çıkmak. (G.75/6)

Kurban olmak: Uğruna feda olmak. (G.62/2)

Meleklenmek : Melek gibi olmak.(G.52/5)

Mum etmek: Birini her sözü dinler duruma getirmek. (G.126/4)

Nazar değmek: Göz değmek. (G.127/2)

Ümidi kesmek: Umudunu kesmek. (G.155/1)

Yad etmek: Hatırlamak. (G.77/2)

Yanıp yakılmak: Sızlanmak, şikayet etmek. (G.233/3)

Yel götürmek: Savurmak, boşuna harcamak.(G.29/4)

Yerden yere çalmak: Çok hırpalamak. (G.160/3)

Yerinde yeller esmek: Artık bulunmamak, yok olmak. (G.123/5)

(Yoluna) Toprak etmek: Uğruna feda olmak. (G.141/5)

Yüz suyu dökmek: Onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak. (G.1/2)

Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. (G.208/1)

Yüz vermek: Yüz göstermek, teveccüh etmek. (G.130/3)

Atasözü ve Atasözü Değerinde Sözler

- Ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı itdügi cevrüñ cezāsıdur
  Müstaʿmel olmayan şeker elbet böceklenür (G.52/3)

- Eṣer ider o mehe bir gün āh-ı şeb-gīrüm
  Cihānda her gicenüñ tā ki bir ṣabāḥı var (G.55/3)

- Göñül ġam-ülfet olur dūr olınca kūyından
  Kişi nişīmen-i ġurbetde hīç ṣafā mı ider (G.73/2)

- Çeşm-i ġam-dīde gözüm yaşına ġarḳ olsa n'ola
  Bu meṣeldür denilür ṣulu señek ṣuda yiter (G.123/4)

- Düşme mīṣāḳ-ı helākumla tekellüf ḳaydına
  Vaʿdenüñ meşhūrıdur incāzı cānā deyn olur (G.129/3)

- Çeşm-i inṣāf ḳadar kāmile mīzan olmaz
  Kişi noḳṣānını bilmek gibi ʿirfān olmaz (G.131/1)

- Beni öldürse yāra nesne dimeñ
  Ḳātil-i ʿāşıḳa su'āl olmaz(G.133/4)

- İden hep reng ü būy-ı bāṭınīdür cilve ẓāhirde
  Anuñçün ḳışrı her sāde dıraḫtuñ dārçīn olmaz (G.153/4)

2. METİN

2.1. Metin Tesisinde Takip Edilen Yol

- Şiirlerin günümüz Türkçesine çevirileri dipnotta köşeli parantez "[ ]" işaretiyle verilmiştir.
- Metin tamiri gereği şiire eklenmesi gereken kısımlar şiirin içinde köşeli parantez "[ ]"ile eklenmiştir.
- Şiirler numaralandırılmış ve her şiir numarasının altında vezin ve veznin ait olduğu bahir verilmiştir.
- Dipnotlarda öncelikle şiirin mecmuadaki varak numarası gösterilmiş daha sonra başvurulan divanlar için kısaltmalar kullanılmış ve şiirin bu divanlardaki şiir numarası verilmiştir.

  Ör: 71ª , (ŞD, G.3).

- Herhangi bir basımı ya da yayımlanan divanı bulunmayan, şair hakkında yeterli bilgi edinemediğimiz ve çalışılmış divan ile karşılaştıramadığımız şiirler hakkında dipnotta varak numarasından sonra yay ayraç içinde "( )" bilgi verilmiştir.
- Mecmuadaki beyitler ile divandaki beyitler farklı olduğunda mecmuadaki bu farklılık dipnotta belirtilmiştir.
- Mecmua ve divandaki kelime ve söz grubu farklılıkları dipnotta belirtilmiştir. Divandaki kelime ve söz gruplarını temsilen "D."; mecmuadaki kelime ve söz grupları için de "M." kısaltması kullanılmıştır.
- Müstensihten ya da mecmuanın fiziksel şartlarından kaynaklanan kimi zaman okunamayan ya da okunsa bile şiirin anlamına uygun olmayan kelime ve söz grupları için divandaki şekilleri esas alınmış; mecmuadaki bu farklılık dipnotta belirtilmiştir. Hiç okunamayan kelimeler metinde üç nokta (…) ile gösterilmiştir. Vezni düzeltilemeyen mısralar dipnotta belirtilmiştir.
- Mecmuada 15. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar farklı şairlerin şiirleri bulunduğu için bu nedenle 300 yıllık bir dönem için farklı imlaların kullanılması yazım birliğini bozacağından şiirlerin yüzyıllarına bakılmaksızın ortak bir imla oluşturulmuştur.
- Mecmuada Hilâli isimli şaire ait bir adet Farsça şiir (11. gazel) yer almakta olup şiirin transkripli çevirisi yapılmış ancak nesre çevirisi verilmemiştir.
- Dipnotta belirttiğimiz nüsha farklılıkları eğer beytin aynı mısrasında yer alıyorsa "/" işareti; farklı mısralarında yer alıyorsa "//" işareti ile gösterilmiştir.
- Mecmuada bulunmayan divanda yer alan beyitler ilgili son beytin dipnotuna eklenerek divandaki bilgisi verilmiştir.

> Kühen cevlāngāh-ı şuʿle-i ʿaşḳ-ı cünūn iken
> Ne mümkin ola ṣaḥn-ı dilde ḫāşā ki sükūn peydā [VD, G.1 4.beyit]

- Divanda bulunmayıp mecmuada yer alan beyitlerle ilgili dipnotta "Bu beyit divanda yer almamaktadır." şeklinde not düşülmüştür.
- Beyit içerisinde divanda olup da mecmuada yer almayan ya da mecmuada olup da divanda yer almayan kelimeler ø işareti ile gösterilmiştir.
- Mecmuadaki şiirlerin başında bulunan şair isimleri şiire başlık olarak eklenmemiş hangi şaire ait olduğu dipnottaki bilgilerde verilmiştir.
- Vezin gereği zihaf yapılması gereken kısımlarda sadece şair adlarında kısa hece kullanılmış; diğer kelimelerin yazımı bozulmamıştır.

Ṣad āferīn gazel-i Rūmīyānuña Ṣā'ib
Ki virdi Şeh***ri*** dü-ṣad şevḳ-ile cevāb saña (G.2/6)

2.1.1. Türkçe Kelime ve Eklerin İmlası

- Beyitlerde geçen özel isimlerin ilk harfleri büyük harfle yazılmış ve özel isimlere getirilen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.

  Senüñ ṣaḥīfe-i ḥüsnüñ kelām-ı *Ṣā'ibdür*
  Ki dāʿ-i ʿayb olur ḫāl-i intiḫāb saña (G.1/6)

- Vezin gereği ünlü ile biten kelimelerden sonra ünlü ile başlayan başka kelime geldiğinde vezin gereği ünlü düşmesi yapılmış olup kesme işareti ile gösterilmiştir.

  Nic'etsun āyīne mihr-i ruḫuñla ʿaksini farḳ
  Sen āfitāba müşābihsin āfitāb saña (G.2/2)

- Birinci tekil ve birinci çoğul şahıs eklerin yazımında her zaman yuvarlak ünlü tercih edilmiştir.

  Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
  Murādum üzre baña ʿıyd gösterür mi Ḫüdā (G.3/2)

  Ḥuẓūr-ı pādişeh-i kişver-i maḥabbetde
  Esāmīmüz *bizüm* ednā-yı ʿāşıḳān oḳunur (G.84/3)

- Üçüncü tekil ve üçüncü şahıs iyelik eki düz-dar ünlüyle yazılmıştır.

  Görüp *zülfin* ruḫında rāst ol meh-pārenüñ ʿuşşāḳ
  Uṣūl-ı çenber-i nev-besteyi māhūr bulmuşlar (G.89/5)

- Bildirme eki yuvarlak ünlü ile yazılmıştır.

  Remzden ḫālī degül naḳş-ı ḥayāl-i dil-rübā
  Ḫaṭṭ-ı laʿli bir muammā*dur* ki şeftālü çıḳar (G.108/3)

- Soru eki düz-dar ünlülü şekilde yazılmıştır.

  Ey cefā-cū cevr idersüñ Tañrı'dan ḳorḳmaz mısın
  Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest (G.28/2)

- -Ip gerindium eki, -up, -üp şeklinde kullanılmıştır.

  Güftāra gelüp dilleri bir ḳand u nebāt it
  Ol teşneleri luṭf ile sīr-āb-ı ḥayāt it (G.34/1)

- Genitif eki yuvarlak şekilde yazılmıştır.

Hicrüñ gibi kim āteş-i pür-sūz olamaz hīç
Mihrüñ gibi ey māh-ı şeb-efrūz olamaz hīç (G.35/1)

❖ Partisip eki –dIk yuvarlak şekilde yazılmıştır.

Rūyuña germ nigāh itdügi teʿşīr itmiş
Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü ḫūrşīd-i dıraḫşāne ḥased (G.45/4)

❖ "ile" bağlacının imlasıyla ilgili mecmuadaki hali esas alınmış olup kelimeden ayrı yazıldıysa "ile" şeklinde eğer kelimeye birleşik yazıldıysa "-ile" şeklinde yazılmıştır. Mecmuadaki hali ünlü uyumuna göre bağlacı okuma eğiliminde olsa bile vezne göre imlası tercih edilmiştir.

❖ Sonu he ile biten ve yükleme eki alan kelimelere mecmuada "ء" işareti konmuştur. Bu kelimeler araya y yardımcı sesi getirilerek okunmuştur.

Serāy-ı *sīneyi* sulṭān-ı ʿaşḳa taḫt itdüm
Yaḳarsa āh-ı şerer zād herçi-bādā bād (BTD, G.17/2).

O şūḫuñ ṣundıġı *peymāneyi* redd itmezüz elbet
Anuñla böylece ʿahd itmişüz peymānımuz vardur (NED, G.26/2).

2.1.2. Arapça ve Farsça Kelime ve Eklerin İmlası

❖ Şeddeli kelimelerin yazımında vezin göz önünde bulundurulmuştur.

Ölenler ġavṭ-kār mevc-i ḥasret baḥr-ı vaḥdetde
Bilür Naḫlī dür-i yektāyı ʿirfānı kimiñçündür (G.66/6)

❖ Vav-ı ma'dûle " ᵛ" işaretiyle gösterilmiştir.

Câme-ḫᵛāb içre bıraḳduñ beni ey mihr-i münīr
Ṭurmaduñ çāk olıcaḳ perde-i şeb n'oldı saña (G.13/3)

❖ Farsçada tekrarlanan kelimeler arasına getirilen ekler kısa çizgi ile ayrılmıştır.

Saçuñ vaṣfuñ idince hāmeye işrāb leb-ber-leb
Devātum nāfe-veş olmışdı müşġ-i nāb leb-ber-leb (G.21/1)

❖ Farsça ön ekler kelimeden önündeki kısa çizgi ile ayrılmıştır.

Görince bī-ḳarār-ı ʿaşḳı ol dem āh āh itdüm
Ser-ā-ser ḫānümān-ı ṣabrı ol dem bāde virdüm hep (G.20/2)

2.2. Divanlar ile Mecmuanın Karşılaştırılması

Divanda ve Mecmuada Farklı Kaydedilen Beyitler

124.gazelde 2.beyit mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir.

Görse şām-ı zülfini diyeydi faḫr-ı enbiyā
Gülşen-i cennet bunuñ altında yā üstindedür (M.)

Gün yüzinde zülf-i ʿanber-bār-ı misk-āsā-yi dōst
Ebr gibidür ki cism-i Muṣṭafā üstindedür (D.)

174.gazelin 2.,3. ve 5. beyiti mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir.

İdermiş dil-şikest-i ādemi āsībden sālim
Dile zaḫm-ı ser-ā-pā gibi muḥkem cevşen olmazmış (M./2)

Kemāl-i derdüñ encāmı müdāvāt olduġın bildüm
Dile zaḫm-ı ser-ā-pā gibi muḥkem cevşen olmazmış (D./2)

Niyāzumda olursa nerm naḫvet ḳalmaz ol mehde
Olurmış nerm āhen mūm tekrār āhen olmazmış (M./3)

Olur mı sīne-i bī-dāġ maẓhar pertev-i ʿaşḳa
Derūn-ı ḫāne-i bī-revzen ey dil rūşen olmazmış (D./3)

Sükūt-ı ḫar-nihādān muḳteżā-yı ṭabʿdur Rāşid
Derūnda cevher-i nuṭḳ olsa kimse elken olmazmış (M./5)

Süḫandur bāʿiṯ-i rüsvāyī-i nā-ḫoş süḫan Rāşid
Ḫamūş-ı muḳteżī-i pīç ü tāb-ı elken olmazmış (D./5)

228.gazelde 4.beyit mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir.

Ġamzeñ ḫayāli düşdi dile Zülfikār-veş
Baḥr-ı Necef gibi n'ola maḥv olsa cūy-ı dil (M.)

Çün düşdi ʿaḳs-i ġamzesi mānend-i züʿl-fikār
Maḥv oldı gitdi baḥr-i Necef gibi cūy-ı dil (D.)

228.gazelde 5.beyit mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir. Divandaki şekli esas alınmıştır.

Ey Fāiżī bu ʿarṣada oldı ḫaşr çoḳ dūn
Varınca aşan deryāya kūy-ı dil (M.)

Meydān-ı ġamda Fāiżiyā daḫı çoḳ döner
Varunca āsitāne-i dildāre gūy-ı dil (D.)

235.gazelde 5.beyit mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir.

Düşmen ḳomaz ki cürʿa-keş-i bezm-i yār olam
Bu ġamla Fāiżī nice dīvāne olmayam (M.)

Taṣvīr olursa Fāiżiyā itmeyem naẓar
Hergiz esīr-i şāhid-i kāşāne olmayam (D.)

244.gazelde 5.beyit mecmuada ve divanda farklı kaydedilmiştir.

İtmem Rıżāyī pīre-zen-i çarḫa iʿtibār
Merdānelik midür bu ki merdāne olmayam (M.)

Mecnūn gibi zamānede meyl eylemem zene
Ṣanma Rıżāyī ʿāşıḳ-ı merdāne olmayam (D.)

2.3. Çeviriyazı Alfabesi

ا	A, a, E, e, Ā, ā
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	Ṣ, ṣ
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	Ḥ, ḥ
خ	Ḫ, ḫ
د	D, d
ذ	Ẕ, ẕ
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	Ṣ, ṣ
ض	Ż, ż, Ḍ, ḍ
ط	Ṭ, ṭ
ظ	Ẓ, ẓ
ع	‘
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	Ḳ, ḳ
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
ه	H, h
و	V, v, U, u, Ū, ū, Ü, ü, O, o, Ö, ö
ى	Y, y, Ǐ, ǐ, I, ı, İ i
ء	’

2.4.Transkripsiyonlu Metin ve Nesre Çeviri

Bu bölümde 246 adet şiirin transkripsiyonlu metni ve nesre çevirisi yer almaktadır. Gazellerden biri Farsça olup Hilâlî adlı bir şaire aittir. Diğer gazellerin tamamı Türkçedir.

TRANSKRİPSİYONLU METİN VE NESRE ÇEVİRİ

1.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Ne iḥtiyāc ki sāḳī vire şarāb saña
   Ki öz piyālesini vire āfitāb saña
2. Şarāb-ı laʿli içün dökme āb-rū zinhār
   Ki dem-be-dem leb-i laʿlüñ virür şarāb saña
3. Şarābdan ne ʿaceb olmasañ eger ser-mest
   O ṭuzlu lebler ile n'eylesün şarāb saña
4. Didüm çıḳara seni ḫaṭ-ı ḥicābdan ġāfil
   Ki ḫaṭ ġubārı olur perde-i ḥicāb saña
5. Çıḳar ʿinānı elinden şükūh-ı ḥüsnüñden
   Eger sipihr-i berīn olsa hem-rikāb saña
6. Senüñ ṣaḥīfe-i ḥüsnüñ kelām-ı Ṣā'ibdür
   Ki dāʿ-i ʿayb olur ḫāl-i intiḫāb saña

---

1. 71[a], (Şair ile ilgili herhangi bir esere ulaşılamamıştır.)

1 [O güneş yüzlü sevgili, kendi kadehini sana verdiği için (aşk meclisinde) sakinin sana şarap vermesine ne gerek var?]

2 [(O sevgili) her daim kırmızı dudağını sana şarap olarak sunmakta olduğu için sen de kırmızı şarap içmek için başkalarına minnet eyleme.]

3 [Şaraptan sarhoş olunursa buna şaşılmaz; ancak o tuzlu dudaklar ile şarap (bile) sana tesir etmez.]

4 [Ey gafil! Sevgilinin hattı seni utanma çizgisinden çıkarırsa (onun) incecik ayva tüyleri sana hicap perdesi olur.]

5 [Eğer, yüce felek sana üzengi arkadaşı olursa sen de güzelliğinin haşmetinden dizginlerini elinden bırak.]

6 [(O güzellik sayfasına (özenle) seçilerek koyulan ben (bile) sana ayıp olacağı için senin güzellik sayfan (sadece) Sâib'in sözlerinden ibarettir.]

2.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Gelürse keṣret-i neẓẓāreden ḥicāb saña
   O demde sürḫī-i rūyuñ olur niḳāb saña
2. Nic'etsün āyīne mihr-i ruḫuñla ʿaksini farḳ
   Sen āfitāba müşābihsin āfitāb saña
3. Şerāre-veş iderüm dūde-i cigerden redd
   Ki eylemezse eṣer āh-ı şūʿle-tāb saña
4. Ol āb [u] tāb ki var ʿārıżuñda neşf eyler
   Olursa ḳalb-i bütāndan eger niḳāb saña
5. Mey-i teġāfüli nūş itme girme ḳanumuza
   Siyāh-mestī-i çeşmüñ yiter şarāb saña
6. Ṣad āferīn gazel-i Rūmīyānuña Ṣā'ib
   Ki virdi Şehri dü-ṣad şevḳ-ile cevāb saña

---

2. 71[a] , (ŞD, G.3).

1 [Bakışların çokluğundan utandığın zaman yanağının kızıllığı sana örtü olur.]

2 [Ayna, (senin) yanağının güneşiyle (onun) yansımasını nasıl fark etsin? (Çünkü) sen güneşe benzersin, güneş de sana (benzer).

3 ki: ger D. [Eğer ateşli ahım, sana etki etmezse; (onu) kıvılcım gibi ciğerimin dumanından uzaklaştırırdım.]

4 āb [u] tāb: āb-ı tāb D./neşf: keşf D. [Eğer sana güzellerin (taş gibi) kalbinden (bir) yüz örtüsü yapılırsa (yapılsa bile) senin yanağının parlaklığı (bu örtünün altından) sızar.]

5 [Gaflet şarabını içip kanımıza girme; (bizi öldürme) siyah gözlerinin sarhoşluğu (bize) şarap olarak yeter.)

6 [Sāib'in Türkçe gazeline yüz aferin (olsun)! Şehri, sana iki katı arzuyla cevap verdi.]

3.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi Ḫüdā
   Kenār-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi Ḫüdā
2. Libās-ı tāze meserretle eyleyüp ḫandān
   Murādum üzre baña 'ıyd gösterür mi Ḫüdā
3. Bu şām-ı tīre-i ḥasret irer mi encāma
   Cemālüñ ey ruḫı ḫūrşīd gösterür mi Ḫüdā
4. Muḳābilümde bir āyīne ṣāf-ı İskender
   Elümde sāġar-ı Cemşīd gösterür mi Ḫüdā
5. Bu şūre-zār-ı kühen bāg-ı ḫār-perverde
   Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫüdā

---

3. 71[a] dk,(FD, G.11).

1 [Allah, gönül gemisine masivadan uzaklaşmayı ve ümit sahilinin kenarını gösterir mi?]

2 [Allah, beni yeni kıyafetlerle mutlu edip arzu ettiğim gibi bana bayram (günü) gösterir mi?]

3 [Ey güneş yanaklı (sevgili)! Allah, bu hasretin karanlık gecesini nihayete erdirip yüzünü (bana) gösterir mi?]

4 [Allah, (bana) karşımda İskender'in aynasını ve Cemşid'in kadehini gösterir mi?]

5 [Allah, Fasih'e bu diken yetişen çorak bağda bir ümit gülü gösterir mi?]

4.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Cihānı itmege her laḥẓada ḫarāb saña
   Yeter o nergis-i maḫmūr-ı nīm-ḫāb saña
2. Ḥaẕer ġurūrdan ey āfitāb-ı behçet kim
   Zamān ola gele her ẕerreden ḫicāb saña
3. Yeter ḫarābī-i rindāna bir nigeh sāḳī
   Girān gelürse eger cām bir şarāb saña
4. Düşerdi manẓara-i çār-ṭāḳ-ı naḫvetden
   Bu ḥüsn-ile naẓar itseydi āfitāb saña
5. Selām-ı Nā'ili-i zārdan mı incindüñ
   Nedendür ey ḥam ebrū bu pīç ü tāb saña

---

4. 71[a] dk, (ND, G.9).

1 her: bir D. [Dünyayı her seferinde yıkıp dökmeğe (o) yarı uykulu ve mahmur bakışlı nergis yeter.]

2 [Ey sevinç güneşi, gururlu olmaktan sakın, zamanı gelir her zerrenden utanırsın.]

3 cām bir şarāb: cām-ı pür-şarāb D. [Saki, bir kadeh şarabın sana ağır geldiği gibi rindlerin harap olmasına da bir bakış yeter.]

4 [Güneş, (senin bu) güzelliğinle sana baksaydı, gurur çardağının penceresinden düşerdi.]
Nedir bu feyz-i sirāyet ki sāḳīyā vermiş
Lebin şarāba letāfet şarāb-ı nāb sana [ND, G.9 5.beyit].

5 ND, G.9 6.beyit [Ey eğri kaşlı (güzel); bu sıkıntın nedendir? (Yoksa) ağlayan Nâilî'nin selamından mı incindin?]

5.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. İderdi merḥamet ol ġamze-kār-ı nāz bana
   Vireydi baḫt eger ruḫṣat-ı niyāz bana
2. Zebān-ı lā'lümi bī-gāne-i niyāz itdi
   Cefālar eyledi bu çarḫ-ı ḥīle-bāz bana
3. Neden bilürdi dil āyīn-i bezm-i dildārı
   Açılmayaydı eger perde-dār-ı rāz bana
4. Nigāh-ı mihr [ü] vefā ẓann ider gören ammā
   Ne gūşeler ider ol çeşm-i fitne-sāz bana
5. Henüz 'İsmetiyā mest-i cām-ı pīşīnem
   Neler ṣunar daḫı sāḳī-i dil-nevāz bana

5. 71[b], (İD, G.1).

1 [Talih, eğer yalvarmama izin verseydi, o nazlı (sevgilinin) süzgün bakışı bana merhamet ederdi.]

2 [Bu, hileci felek (ne cefalar etti) benim dilsiz dilimi yalvarma yabancısı eyledi.]

3 [Sır perdecisi bana perdeyi açmadığı için sevgilinin meclisinin usul ve erkanını gönül, nerden bilir?]

4 [O fitne çıkaran gözleri görenler, (sevgilinin) bana sevgi ve vefa bakışıyla baktığını zanneder ama (bana) göz ucuyla (nasıl) fitneli baktığını bilmezler.]

5 [Ey İsmetî, (ben) hala önden verilen kadehin sarhoşuyum. Gönül okşayan saki, bana daha başka neler sunacak?]

6.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Verilmedi ezelī neş'e-i ḥużūr bana
   Fütūr-ı māye-i ġamdur iden ḫuṭūr bana
2. Bu devr-i sāġar-ı mīnā-nümā-yı 'ālemde
   Pür oldı bāde-i gam-ile mey ü sürūr bana
3. Felek müsā'id [ü] kār-ı murādum olmadı hīç
   Peyām-ı müjde-resi nev-be-nev füṭūr bana
4. Benüm o ṭıfl-ı sitem-perver-i ġam-ı gerdūn
   Ki şīr-i şīme-i ġamdan iden fütūr bana
5. Olur mı çeşm-i emel rāh-bīn-i kūy-ı murād
   Hemīşe rehber ola baḫt-ı bī-şu'ūr bana
6. Benüm o Naẓmi-i rencīde-dil ki 'ālemde
   Bir oldı şīven-i ġamla sürūr-ı sūr bana

---

6. 71[b], (Güler Doğan Averlek'in (Averbek:2007) Edirneli Nazmi Divanı adlı çalışmasında, Sibel Üst'ün (Üst:2011) Edirneli Nazmi Divanı adlı çalışmasında, Rabia Akdağ'ın (Akdağ:2012) Edirneli Nazmi Divanı adlı Yüksek Lisans tezinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Bana eskiden beri huzurun neşesi verilmediği için (bu) hatırıma gelenler gam mayasının ümitsizliğidir.]

2 [Bu alemi gösteren sırça kadeh (elden ele) devrederken (onun içi) içki ve sırlarımla (birlikte) gam şarabıyla doludur.]

3 [Felek, isteklerime hiç yardımcı olmadı. Yeni yeni müjde getiren haberler (bile) bana ümitsizlik verir.]

4 [Dünya gamının (anasının) zulümle beslediği çocuğu benim, gam tabiatı veren sütten bana usanma geldi.]

5 [İstek gözümüz, arzularımızın yolunu gösteren olur mu? Bana her zaman kapalı talihim yol gösterir (rehber olur).]

6 [(Ben şu) dünyada incinmiş gönüllü (bir) Nazmî'yim. Gam matemini tutmakla düğün neşesi benim yanımda birdir (birbirinden farkı yoktur.]

7.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ + – + – / + + – – / + – + – / + + –

1. Ne lāle-zār gerekdür ne ṣaḥn-ı bāġ bańa
Yeter müşāhede-i cism-i dāġ dāġ bańa

2. Şemīm-i nāmīye-i gülşen-i temennāyam
Olur mı būy-ı gül ārāyiş-i dimāġ bańa

3. Yegāne ʿāşıḳ-ı āzāde-ḳayd-ı nā-kāmam
Girān gelürse n'ola minnet-i sürāġ bańa

4. Olur ḫüsürde yine serd-i bād-ı āhumdan
Olursa şemʿ meh [ü] mihr eger çerāġ bańa

5. Tenük mizāc-ı ġamam dil-ḫırāşdur ʿĀrif
Ḫurūş-ı zemzeme-i andelīb ü zāġ bańa

---

7. 71[b],dk, (Şairle ilgili herhangi bir esere ulaşılamamıştır.)

1 [Bana ne lale bahçesi ne de bağlık yerler gerekir. Bana yara yara olan bedenimi görmek yeter.]

2 [Ben temenna bahçesinin yerden biten kokusuyum, hiç gülün kokusu benim dimağıma güzellik verir mi?]

3 [Nasipsizliğin bağıyla bağlanmış hür (bir) aşığım. Bu (nasipsizlik bağının) nişanına minnet etmek bana ağır gelse buna şaşılmaz.]

4 [Eğer güneş ve ayın mumu bana çerağ olsa da ah rüzgarımın şiddeti ile ziyan görür, sönerler.]

5 [Ey sofu! Senin varlığın kederli mizacımı parça parça eder, tıpkı bülbül ile karganın kavgasının şamatası gibidir.]

8.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Seḥer ṣad şevḳ-ile mestāne-veş cūş eylemiş deryā
   Meger kim zevraḳ-ı 'aşḳı çeküp nūş eylemiş deryā
2. O daḫı ārzū-yı rü'yet ile dil gibi gelmiş
   Sitanbūl şehrinüñ meh-rūların gūş eylemiş deryā
3. Degüldür şehr-i Sitanbūl civān-ı nāzenīndür ol
   Kenārına çeküp anı der-āġūş eylemiş deryā
4. Görince bīm-i mevc-i dil-şikāf-ı eşk-i çeşmümden
   Ser-ā-pā sīnesin cümle zırıh-pūş eylemiş deryā
5. Ḳoçup şām ü seḥer bir mihr ü māh 'ālemi Rāsiḫ
   Cefā-yı rūzgārı hep ferāmūş eylemiş deryā

---

8. 72[a], (RAD, G.4).

1 [Deniz, seher vaktinde sarhoşlar gibi çoşmuş. Meğer ki aşk sandalını çekip zevk ve eğlence eylemiş.]

2 [Deniz de gönül gibi görülme arzusuyla gelmiş ve İstanbul şehrinin ay yüzlülerini dinlemiş.]

3 [(Denizin kıyısındaki) İstanbul şehri değildir, nazlı gençlerdir. (Sanki) deniz nazlı gençleri kenara çekip kucaklamış.]

4 [Deniz, (benim) gözyaşımın gönlümü parçalayan dalgalarının korkusundan baştan başa (kendi) sinesini zırhla kaplamış.]

5 [(Ey) Râsih; dünyayı, ay ve güneş sabah akşam kucaklıyor. Deniz (ise) rüzgarın cefasını hep unutmuş.]

9.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yine ṣahbāyı ʿaşḳ u şevḳ-ile nūş eylemiş deryā
   Ki mest olmış dil-i ʿāşıḳ gibi cūş eylemiş deryā

2. Olub dīvāne-veş geh pīş ü geh pes itmede reftār
   Hevā-yı ʿaşḳ-ile kendün ferāmūş eylemiş deryā

3. Meger ceng itmek ister rūzgār-ı nā-müsāʿidle
   Yine emvācdan cismin zırıh-pūş eylemiş deryā

4. N'ola ṭūfān-ı eşküm gibi olsa dem-be-dem pür cūş
   Alup zevrāḳla ol şūḫı der-āġūş eylemiş deryā

5. Yine çīn-i cebīnin ʿarż idüp kef ber-dehān olmış
   Ġażabdan kendüyi bī-hūş [u] bed-hūş eylemiş deryā

---

9. 72[a] (Nazire başlığı altında verilmiş olup şiirde herhangi bir mahlas geçmemektedir.)

1 [Deniz, yine aşkın ve neşenin kadehini içmiş, sarhoş olmuş bir aşığın gönlü gibi coşup taşmış.]

2 [Deniz, bir öne bir arkaya doğru yürüyen bir deli gibi hareketlenmiş, aşkının arzusuyla kendini (bile) unutmuş.]

3 [Deniz, meğer elverişsiz rüzgar ile savaşmak istermiş. Yine dalgalardan kendi bedenine zırh yapmış.]

4 [Deniz, gözyaşı tufanım gibi her zaman coşsa buna şaşılmaz. Deniz, o şuhu (güzeli), kayıkla (bağrına) alıp kucaklamış.]

5 [Deniz, yine öfkesini gösterip avcunu ağzına kapatmış. Öfkesinden kendisini sersem ve akılsız eylemiş.]

10.

Fe'ūlün fe'ūlün fe'ūlün fe'ūl

Mütekārib + – – / + – – / + – – / + –

1. Didüm cāna geçer mi hadeng-i cefā
   Gülüp yār didi mażā mā mażā
2. Tenezzülde ẕevḳ u ṣafā vü sürūr
   Teraḳḳīde ālām u renc u ʿanā
3. Gerek aġla ey dil gerek ḥurrem ol
   Cefāsuz ṣafā yoḳ belāsuz vefā
4. Ne ümmīd ü mihr ü ne imkān-ı ḳurb
   Ne bende taḥammül ne sende vefā
5. Ṣaḳın ʿaşḳa yaḳlaşma Rūḥī ki ʿaşḳ
   Belādur belādur belādur belā

---

10. 72[a] , (BRD, G.32).

1 [(Sevgiliye) eziyet okları canıma geçer mi?, dedim. Sevgili (de bana) gülerek "Geçen geçti, olan oldu.", dedi.]

2 [Gönül alçaklığında, sevinç, eğlence, hoşça vakit geçirme (vardır). Yükselişte (ise) kederler, sıkıntı ve güçlükler (vardır).]

3 RD, G.32 4.beyit, Cefāsuz ṣafā yoḳ belāsuz vefā: Cefāsuz vefā yoḳ belāsuz ṣafā D.
[Ey gönül, gerek ağla gerek şen ol. Eziyetsiz eğlence; sıkıntısız da vefa olmaz.]

4 RD, G.32 3.beyit, ümmīd ü mihr: ümmīd-i mihr D.
[Ne ümit ve sevgi ne de yakın olma ihtimali (var). Ne bende tahammül ne sende vefa (var).]

5 [Rûhî, sakın aşka yaklaşma ki aşk; beladır, beladır, bela!]

11.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ze-āb-ı çeşm-i men gil-şod be-rāh-ı ʿaşḳ-ı menzilhā
   Ne-dānem tā… gül-hā beʼşkufed āḫir eẕ-īn gilhā
2. Şikestī ʿahd u ber dilhā-yı ġam-ġīn sūḫtī dāʿī
   Velī dāʿī ki tā rūz-ı ḳıyāmet mand ber-dilhā
3. Men ān ḫūbān besī ġamhā-yı müşkil dīde-em līken
   Ġam-ı hicrān boved müşkil-terīn ez-cümle müşkilhā
4. Ze-ṭūfān-ı sirişk-i ḫōd be-girdābī giriftārem
   Ki ʿömr-i Nūḫ eger yābem ne yābem rūy-ı sālhā
5. Çün ān-ı men yār aġyār-est gerded meger vāy dil
   Çerā pervāne bāyed şod berāy-ı şemʿ-i maḫfilhā
6. Hilālī çün ḥarīf-i bezm-i rindān şod be-ḫūn-ı muṭrib
   Alā yā eyyühe's-sāḳī edir kāsen ve nāvilhā

---

11. 72[a], (Bahri Yağmur'un (Yağmur:1998) Hilali Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. İsmet Şanlı'nın (Şanlı:1999) Hilali Divanı adlı çalışmasında da yer almamaktadır. Hafız Divanı'ndaki ilk gazele naziredir. Son beyitte Hafız'ın mısraını tazmin etmiştir.)

1
2
3
4
5
6

12.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Güftāruña taḳlīd idicek bülbül-i gūyā
   Bir sille çalup ḳana yuduñ aġzını gūyā
2. İller bāña ben saña sen şevḳüme ḫayrān
   Va'llāhi vü billāhi vü ta'llāhi temāşā
3. Aġzuñda lebüñ lebde sözüñ sözde 'itābuñ
   Andan be ne ra'nā be ne zībā be ne ġarrā
4. Mecnūn gibi bir saçları Leylī hevesinden
   Ṭaġlar yaḳasında gezebilsem tepe tenhā
5. 'Ālī ne güzel vaṣfuñ ider ḳand-ı lebüñle
   Aḥsent senüñ ḫüsnüñe iḥsānuña cānā

---

12. 72[a], dk, (GAD, G.21).

1 [Konuşan bülbül, (senin) sözlerini tekrarlayıp taklit edince sanki ağzına bir tokat atıp (onun) ağzını kana bulaştırdın.]

2 saña: ḫüsnüñe D. / şevḳime: 'ışḳuma D. // billāhī: ta'llāhī D. / ta'llāhī: billāhī D.
Vezin aksamaktadır. [Başkaları bana ben sana sen (ise) de şiddetli sevgime hayransın. Allah için yemin olsun seni hayranlıkla izlemek gerekir.]

3 zībā: ġarrā D. / ġarrā: zībā D.
[Ağzında dudağın, dudağında sözün, sözünde azarlaman (vardır). Onlardan daha güzel, daha süslü, daha parlak ne olabilir?]

4 yaḳasında: tepesinde D.
[Gece renkli saçlı sevgilinin arzusuyla Mecnun gibi dağların yamacında tek başıma gezebilsem.]

5 [Ey sevgili! Âlî, dudağının tatlılığıyla seni ne güzel tarif eder. Senin güzelliğine ve lütfuna aferin!]

13.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Nedür ey şūḫ bu bīhūde ġażab n'oldı saña
   Meşrebüñ düşmen-i nāz etdi ʿaceb n'oldı saña
2. Virmemişsüñ ṭutalum ruḫṣat-ı āġūş-ı visāl
   Varmaġa meclis-i aġyāre sebeb n'oldı saña
3. Câme-ḫᵛāb içre bıraḳduñ beni ey mihr-i münīr
   Ṭurmaduñ çāk olıcaḳ perde-i şeb n'oldı saña
4. Ne girersüñ araya yāre nīyāz itdükçe
   Ḳanı ey girye müraʿāt-i edeb n'oldı saña
5. Olduñ ey ḫāme-i Nābī ḳatı çoḳdan ḫāmūş
   Bilmem ey zemzeme-pīrāy-ı ṭarab n'oldı saña

---

13. 72ᵇ, (NAD, G.5).

1 [Ey şuh (sevgili), bu boşuna öfke nedir, acaba sana ne oldu? (Seni) yaratılışın, naz düşmanı etti, acaba sana ne oldu?]

2 [Farz edelim ki, rakiplerin kucaklamasına izin vermemişsin. (O zaman) onların meclisine varmanın sebebi nedir?]

3 [Ey parlaklığın güneşi, beni gecelik içinde bıraktın. Sabah olana kadar (yanımda) durmadın, sana ne oldu?]

4 [Ey gözyaşı, sevgiliye yalvarıp yakardıkça niye araya girersin? Edeb saygısı hani nerede (kaldı), sana ne oldu?]

5 ḳatı: ø D. [Ey Nâbî'nin kalemi, uzun zamandan beri suskunsun. Ey sevinç şarkıları söyleyen, bilmem, sana ne oldu?]

14.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Böyle kim açdı yüzüñ āh ʿaceb n'oldı saña
   Ey gül-i tāze-res-i bāġ-ı edeb n'oldı saña
2. Eylemezdüñ baña hiç ʿarż-ı ḫamūşī-i cefā
   Söyle ey mest-i ser-endāz-ı ġażab n'oldı saña
3. Ḫāne-i ḳalbimüzi eylemez olduñ teşrīf
   Ḳandesün ḳandesün ey şevḳ-i ṭarab n'oldı saña
4. Zülf-i dilber mi ʿaceb oldı girih-bende sükūn
   ʿAcabā ey dil-i dīvāne bu şeb n'oldı saña
5. Maḳṣaduñ peyrevī-i ḥażret-i üstād mıdur
   Rāsiḫā düşmeñe bu semte sebeb n'oldı saña

---

14. 72b, (RAD, G.2).

1 [Ey edep bağının taze yetişen gülü, senin yüzünü böyle kim açtı, acaba ne oldu sana?]

2 [(Ey) gazabın korkusuz sarhoşu, bana hiç cefa sessizliğini sunmazdın, sana böyle ne oldu?]

3 şevḳ-i ṭarab: şūḫ-ı ṭarab D. [Ey şenlik arzusu, kalbimizin evine teşrif eylemez oldun, nerdesin nerdesin sana ne oldu?]

4 [Ey divane gönül, bu gece sana ne oldu? Acaba sevgilinin zülfü mü seni esir aldı?]

5 peyrevī-i ḥażret: perverī-i ḥażret D. [Ey Râsih, bu semte gelme sebebin nedir? Acaba amacın üstat hazretlerinin izinden gitmek midir?]

15.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Deryāda iden ol dür-i yektāyı temāşā
Bī-perde lafıẓ eyledi ma'nāyı temāşā

2. Bir dīdede kim nūr-ı ḥaḳīḳat ola eyler
Āyīne-i Yūsuf'da Züleyḫā'yı temāşā

3. Bir yere çıḳar silsilesi ḥüsn-ile 'aşḳuñ
Mecnūn'da ḳıl kākül-i Leylā'yı temāşā

4. Ey māh-ı nev 'ıyd-ı ümīd-i dil-i uşşāḳ
Seyrāna çıḳup eyle temāşāyı temāşā

5. Olsun ḳo alay seyrine yārān müteveccih
Biz idelüm ol gözleri elāyı temāşā

6. Āyīne-ṣıfat seyr olamazsın bu ṣuverden
İtseñ ne ḳadar 'ālem-i dünyāyı temāşā

7. Ṭālib hele bir rāh-ı nedāmet çeküp eyle
Emvāc-ı yem-i ḥażret-i Mevlāyı temāşā

---

15. 72[b] dk, (BTD, G.3).

1 [O eşsiz inciyi denizde görüp mana alemini seyredenler arada perde olmadan konuştu.]

2 [Bir gözde gerçeklik ışığı olsa Yusuf'un aynasında Züleyha'yı seyreder.]

3 [Mecnun'da Leyla'nın kakülünü temaşa eyle (ki) güzellik ile aşkın silsilesi bir yerde toplanmıştır.]

4 [Ey yeni ay ve aşıkların gönlünün ümit bayramı, seyrana çıkıp gezinti yerlerini seyret.]

5 elāyı: alayı D. [Bırak, dostlar, (güzellerin) alay seyrine yönelsinler, olsun. Biz de o gözleri elayı seyredelim.]

6 [Dünyayı ne kadar temaşa etsen de ayna gibi bu suretleri seyredemezsin.]

7 bir: ø M. / rāh-ı nedāmet: āh-ı nedāmet D. // ḥażret-i Mevlāyı : raḥmet-i Mevlā'yı D. [Talib, hele sen pişmanlık yolunda olduğunu bil. Hazreti Mevlâ'nın denizinin dalgalarını seyreyle.]

16.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ġam-ı zülfüñle āhumdan k'ola dūd-ı derūn peydā
İder destār-ı ʿaşḳa sünbül-i bāġ-ı cünūn peydā

2. Şu deñlü dāġ dāġ oldı derūn kim eylesem girye
Olur vādī-i ḫayretde hezārān cūy-ı ḫūn peydā

3. Düşerse ḳatre-i ḫūn-ābe-i dāġum gülistāne
Olur şāḫ-ı gül üzre ġonce-i ter lāle-gūn peydā

4. Hezārān dil ḫam-ı zülfüñde giryāndur n'ola olsa
Çemen-zār-ı ruḫında berg-i şeb-būy-ı füsūn peydā

5. Bu tāze şiʿr-i Vecdīye naẓīre söyleyen evvel
Dil-i pür-feyżi ṭabʿ-ı pür-maʿānī eylesün peydā

---

16. 73[a], (VD, G.1).

1 dūd-ı: ø D. [(Nasıl ki) delilik bahçesinin sünbülü, aşk sarığında bulunursa (senin) zülfünün derdiyle gönlümdeki ah dumanım (da) meydana çıkar.]

2 ḫayretde: ḫasretde D. [Gönlüm o kadar yara yara oldu ki, eğer ağlarsam hayret vadisinde binlerce kan ırmağı meydana gelir.]

3 [Yaramın kanlı su damlası gül bahçesine düşerse gül dalı üzerinde lale renkli taze gonca açar.]
Kühen cevlāngāh-ı şuʾle-i ʿaşḳ-ı cünūn iken
Ne mümkin ola ṣaḥn-ı dilde ḫāşā ki sükūn peydā [VD, G.1 4.beyit]

Düşerse senglāḫ-ı nāza geh kūh-ı cefāya dil
Olur Ferhād-ı ʿaşḳa her zamān bir bī-sütūn peydā [VD, G.1 5.beyit]

4 VD, G.1 6.beyit [Binlerce gönül zülfünün kıvrımında ağlamaktadır. Büyülü şebboyun (çiçeğinin) yaprağı yanağının çimenliğinde gözükse buna şaşılmaz.]

5 VD, G.1 7.beyit [Vecdî'nin bu yeni şiirine nazire söylemek isteyenler önce (onun) feyiz dolu gönlünü ve anlam dolu şairlik tabiatını ortaya çıkarsınlar.]

17.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dildārumı aġyār ile yār eyleme yā Rab
Ol ġonceyi hem-ṣoḥbet-i ḫār eyleme yā Rab

2. Bārān-ı viṣāle dilümi cāy-ı ḳarār it
Mīzāb gibi cāy-ı güẕār eyleme yā Rab

3. Dā'im mey-i 'aşḳ ile beni mest ü ḫarāb it
Bir laḥẓa giriftār-ı ḫumār eyleme yā Rab

4. Göñlümde sivā ṣūretini cilve-ger itme
Āyīnemi pür-jeng ü ġubār eyleme yā Rab

5. Kec-ṣūret idüp rāst-dil it Vehbī-i zārı
Luṭf it anı hem-şekl-i menār eyleme yā Rab

---

17. 73[a], (SVD, G.11).

1 [Ey Allah'ım, gönül alan sevgiliyi rakip ile dost eyleme. O goncayı, (diken gibi) rakibin sohbet arkadaşı yapma.]

2 [Ey Allah'ım, gönlümü kavuşma yağmurunun dolduğu yer yap. (Gönlümü) su yolu gibi geçiş yeri yapma.]

3 [Ey Allah'ım, beni sürekli aşk şarabıyla sarhoş yap. Bir an (bile beni) sersemliğin tutkunu yapma.]

4 [Ey Allah'ım, gönlümde başka (arzuların) suretini bana cilveli (hoş) gösterme. (Gönül) aynamı paslı ve tozlu eyleme.]

5 [Ey Allah'ım, ağlayan Vehbî'nin bedenini eğri, gönlünü doğru kıl. Ona lutf eyle; (onu) minare gibi dimdik (asi) eyleme.]

18.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bir laḥẓa beni bī-ġam-ı yār eyleme yā Rab
   Bī-şevḳ u maḥabbet dili tār eyleme yā Rab
2. Bu sīneyi kim maḥzen-i derd-i dil ü cāndur
   Dünyā ġamına cāy-ı ḳarār eyleme yā Rab
3. Nev-reste-gül-i al gibi eyle şükūfte
   Dāġ-ı dilümi köhne-bahār eyleme yā Rab
4. Ḥālet-dīh-i 'aşḳ olmayıcak cür'ası ḳalbe
   Rıṭl-ı mey-i ẕevḳi dile bār eyleme yā Rab
5. Vecdīye naṣīb itmez iseñ derd-i viṣālüñ
   Her dem anı āzürde-i ḫār eyleme yā Rab

---

18. 73[a] dk, (VD, G.2).

1 [Ey Allah'ım, beni bir an (bile) sevgilinin gamsızlığıyla bırakma. Gönlümü (de) muhabbetsiz ve aşksız (bırakıp) karartma.]

2 [Ey Allah'ım, gönül ve can derdinin mahzeni olan bu sineyi dünyanın gamıyla doldurma.]

3 [Ey Allah'ım, gönlümün yarasını sonbahara çevirme. (Onu) yeni yetişmiş kırmızı bir gül gibi aç.]

4 [Ey Allah'ım, (o aşk şarabının) bir yudumu, kalbe aşıklık halini vermeyecekse zevk şarabının büyük kadehini gönle yük eyleme.]

5 derd:verd D. [Ey Allah'ım, Vecdî'ye kavuşma derdini nasip etmez isen (de) her zaman onu dikenden incinmiş (bir kimse) yapma.]

19.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dilüñ ṣabr u sükūnın nāle vü feryāda virdüm hep
   Bu cism-i āteşīnüñ āb u ḫākin bāda virdüm hep
2. Tesellī-yāb olup ḳayd-ı şikenc-i zülf-i pür-ḫamla
   Metāʿ-ı ārzū-yı ḫāṭır-ı āzāda virdüm hep
3. N'ola ger mest açılsa ġonçesi ol gül-bün-i nāzuñ
   Aña ben ṣu yirine ḫūn-ı dilden bāde virdüm hep
4. Ne sūd eyler ḫarīdār-ı metāʿı vaṣlı benden ṣor
   Ki naḳd-i ʿaḳl ü fikr ü cānı ol sevdāda virdüm hep
5. Ḫaṭ u ḫālin görüp ġamzeyle aṣluñ ṣordum ey Vecdī
   Didi etfāl-i nāz ü fitneyi üstāda virdüm hep

---

19. 73b, (VD, G.4).

1 Dilüñ: Dilin M. [Gönlümün sabır ve sükununu hep inleme ve sızlamaya teslim ettim. Bu ateşli bedenimin su ve toprağını hep rüzgara verdim.]

2 [Kıvrımlı zülfünün büklümlerine bağlanarak teselli bulup arzu servetimi başı dinç olanlara verdim.]

3 [O naz gülünün goncası sarhoşsa ne çıkar; buna şaşılmaz. Ona ben su yerine hep gönül kanından şarap verdim.]

4 sevdāda: sūdāde D. [Kavuşma sermayesinin müşterisinin ne kârlar gördüğünü benden öğren ki ben canımın, fikrimin ve aklımın servetini hep o sevdada teslim ettim.]

5 [Ey Vecdî, (sevgilinin) beni ve ayva tüylerini gamzesiyle birlikte görüp (işin) aslını sordum. (O da bana) " Fitne ve naz çocuklarını hep üstada verdim.", dedi.]

20.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Le'ālī-i sirişküm ol şeh-i bīdāda virdüm hep
   Metā'-ı derd-i aşḳı bir dil-[i] fülāda virdüm hep
2. Görince bī-ḳarār-ı 'aşḳı ol dem āh āh itdüm
   Ser-ā-ser ḫānümān-ı ṣabrı ol dem bāda virdüm hep
3. Hezārān zaḫm-ı tāze var iken gör ṣaḥn-ı sīnemde
   Yine naḳd-i dili bir ġamzesi cellāda virdüm hep
4. Bu şeb ol deñlü giryān oldum 'aşḳ-ı nāzenīnümle
   Cihānı seyl-i eşk-i çeşm-ile bāde virdüm hep
5. Ben ol rind-i ġam-ı 'aşḳam Ġınāyī cümleden geçdüm
   Ki desti Bī-sütūna tīşe-yi Ferhāde virdüm hep

---

20. 73b, (Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [Gözyaşı incilerimi hep o zalim hükümdarın (uğruna) verdim. Aşk derdinin servetini hep bir taş gönüllüye verdim.]

2 [O vakit, aşkın kararsızlığını görünce âh âh ettim. O sabır evini hep baştan başa rüzgara verdim.]

3 [Sinemde binlerce taze yara varken ben yine gönül sermayesini bir yan bakışlı cellada verdim.]

4 [Bu gece nazlı sevgilinin aşkıyla o kadar ağladım ki (bütün) cihanı gözyaşı seliyle rüzgara verdim.]

5 [(Ey) Gınâyî! Ben aşk derdinin rindiyim, her şeyden vazgeçtim, eli(mi) Bî-sütun dağına, kazmayı da Ferhat'a verdim.]

21.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Saçuñ vaṣfuñ idince hāmeye işrāb leb-ber-leb
   Devātum nāfe-veş olmışdı müşg-i nāb leb-ber-leb

2. Alup āġūşuna ʿişret iderler duḫter-i rezle
   Ẓarīf-āne ḳuca peymāneyi bī-tāb leb-ber-leb

3. Sevindi Kūhken-i şerbet bahā-Şīrīne cān verdi
   Ṣununca destine bir kāse-i ḥabāb leb-ber-leb

4. Ṣedef taḥsīn idüp dendān-ı dildāra ḳulaḳ çekdi
   Dehānın itdi nisān pür-dür-i nā-yāb leb-ber-leb

5. Derūn-ı tekyede yār-ile gördüm vāḳıʿā Şehrī
   Düşün taʿbīr ider ol mürşid-i ḳallāb leb-ber-leb

---

21. 73b,dk, (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [(Senin) saçının vasfını kaleme anlatınca divitim misk kesesi gibi saf misk dolu oldu.]

2 [Zarif kocalar güçsüz halleriyle ağzına kadar dolu kadehi ellerine, şarabın kızını da kucağına da alıp işret ederler.]

3 [(Sevgili) ağzına kadar dolu kadehi Ferhat'ın eline sununca o, güzellik şirininin şerbetine canını verdi.]

4 [Sedef, sevgilinin dişlerine övgüler söyledi ve kulağını açtı; nisan bulutu onun ağzını eşsiz incilerle doldurdu.]

5 [Şehrî, o mürşidi tekkenin içinde sevgilinin dudağına çengel olmuş (iyice yaklaşmış) (bir halde) (onun) düşünü tabir ederken gördüm.]

22.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Virür dimāġ-ı ʿalīl-i ḫumāra tāb şarāb
   Olur ṣudāʿ-ı dil-i teşneye gül-āb şarāb
2. Viren o ḥāleti ṣahbāya dest-i sāḳīdür
   Nigāh-ı ehl-i ḥaḳīkatde birdür āb şarāb
3. Pür itdi şevḳ ṭulūʿ eyleyince [mīnā]dan
   Sipihr-i meclisi manend-i āfitāb şarāb
4. ʿAceb bu bezm-i ḫarābāt-ı dehrde rindān
   Ne yer içerdi ola olmasa kebāb şarāb
5. Ṣadā-yı ġulġul-ı mīnāyı ṣanma bīhūde
   ʿAdū-yı ġuṣṣaya Ṭālib virür cevāb şarāb

---

22. 74[a], (BTD, G.14).

1 [Şarap, sersemlik hastasının aklına güç kuvvet verir ve gönlü susamışların baş ağrısına gülsuyu olur.]

2 o: ol D. [Şaraba o hali veren sakinin elidir. Hakikat ehlinin nazarında su ve şarap birdir (aynı şeydir.)]

3 mīnādan: [....]dan M. [Şarap, lacivert kadehten akınca güneş gibi meclisin kubbesini şevkle doldurdu.]

4 Ne yer içerdi ola olmasa: Ne yer ne içer idi olmasa D. [Acaba, bu feleğin yıkık meclisinde rindler, kebap ve şarap olmasaydı ne yiyip ne içerlerdi?]

Açılsa dīde-i baḫt-ı ṭaleb-girān-ı viṣāl
Getirse çeşmiñe ey mest-i nāz h[v]āb şarāb [BTD, G.14 5.beyit]

Ḥaẕer ki ey gül edip āl ʻāḳibet getirir
ʻİẕār-ı ʻiffetiñe sürḫī-i hicāb şarāb [BTD, G.14 6.beyit]

5 [BTD, G.14 7.beyit] [Şarap şişesinin kulkul sesini boşuna sanma. Tâlib, şarap keder düşmanlarına cevap verir.]

23.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ḳaçañ ki destine alsa ol āfitāb şarāb
   İder fürūġ-ı ruḫından anuñ ḥicāb şarāb
2. Mey-i maḥabbet-i cānāna mest idi yoḫsa
   Nice ider dil-i ʿuşşāḳı neşve-yāb şarāb
3. Neşāṭ-ı mevsim-i güldür ḳadeḥ ṣun ey sāḳī
   Esās-ı ḳaṣr-ı ġamı eylesün ḫarāb şarāb
4. Helāk-i laʿl-i lebüm ben ʿaceb midür şimdi
   Gelürse kāse-i serden ṣadā şarāb şarāb
5. Naẓardan ʿārızını ḫıfẓ içün olur Rāġıb
   ʿİẕār-ı dilbere bir āteşīn niḳāb şarāb

---

23. 74[a], (Hüseyin Yorulmaz'ın (Yorulmaz:1989) Koca Ragıp Paşa Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 17.yüzyıla ait 2 adet Râgıp mahlaslı şair olmasına rağmen bu şairlere ait çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

1 [O güzel yüzlü sevgili ne zaman eline şarap alsa onun yanağının parlaklığından şarap utanır.]

2 [Şarap, sevgilinin muhabbetinin şarabıyla sarhoş olmasa aşıkların gönüllerini nasıl neşelendirirdi.]

3 [Ey saki, gül mevsiminin neşesi geldi, (sen de) kadehi(leri) sun. Şarap da gam köşkünün temellerini yıksın.]

4 [Ben, şimdi kırmızı dudağından perişan olmuşum (bir aşığım). Başımdaki kaseden şarap şarap sesi gelse buna şaşılmaz.]

5 [(Ey) Râgıp; şarap, (sevgilinin) yanağını nazardan korumak için sevgilinin yanağına ateş renkli kırmızı bir örtü olur.]

24.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Bitürse sebze-i ter sāye-i sebū-yı şarāb
   Virür dimāġ-ı dil ü cāna berg u bū-yı şarāb
2. Olaydı vāḳıf-ı esrār-ı ḥālet-i mestī
   Düşerdi ḫāṭır-ı taḳvāya ārzū-yı şarāb
3. Hevā-yı germ-i elem itmiş-idi ḫuşk yine
   Ter itdi vādī-i ʿayş u ṣafāyı cū-yı şarāb
4. Olur ġubār-ı ġamum dehr-i dūndan ʿārī
   Düşünce āyīne-i fikre ʿaks-i rū-yı şarāb
5. Yeter muḳīmī-i ġam nev-bahārdur min-baʿd
   Kenār-ı gülşen ü Vecdī vü cüst u cū-yı şarāb

---

24. 74[a] dk, (VD, G.3).

1 berg u bū-yı şarāb **:** berg-i bū-yı şarāb D.**[**Şarap testisinin gölgesinde taze yeşillik biterse şarap da o yeşilliğe yaprak ve koku verir.]

2 VD, G.3 3.beyit [Takva ehli, sarhoşluk hallerinin sırlarına vakıf olsalardı onların hatrına şarap arzusu düşerdi.]

3 VD, G.3 2.beyit [Elemin bunaltıcı havası eğlence vadisini kurutmuştu. Şarap ırmağı (onu) yine tazeledi.]

4 ġamum dehr-i dūndan: ġam-ı dehr-i dūndan D. [Fikrimin aynasına şarabın aksi düşünce (yansıyınca gönlümdeki) dert tozum alçak feleğin hilelerinden temizlenir.]

5 [(Ey) Vecdî, (gönlümüzde) gamın ikamet ettiği yeter. Artık bahardır, bundan sonra gül bahçesinin kenarında ve şarap peşinde dolaşma zamanıdır.]

25.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. ʿAks-i müjgān ile ey dilber-i şīrīn-ḥarekāt
   Ṣanırum ruḫlaruñ iʿrāb ḳonılmış āyāt
2. Ḳuvvet-i ḳalb olur ey māh güler yüz senden
   Yoḫsa hīç saña muḳābil mi olurdı mir’āt
3. Ẕevḳdür lāzım olan miḥnet içinde olana
   Nidügin leẕẕet-i sükker ne bilür çūb-ı nebāt
4. Göz mi açdurdı bize cevr ü cefā-yı eyyām
   Fikr-i bī-ḥāṣıl-ı dünyā-ile geçdi evḳāt
5. Herkese nuṭḳ-ı revān-baḫş virilmez Yaḥyā
   Himmet-i Ḫıżr gerek kim bulına āb-ı ḥayāt

---

25. 74ᵇ , (ŞYD, G.27).

1 [Ey şirin hareketli dilber, sanırım ki yanakların kirpiklerinin yansımasıyla harekelenmiş (birer) ayettir.]

2 [Ey ay (yüzlü sevgili), senden güler yüz (gelirse) kalp kuvvetlenir. Yoksa, ayna hiç senin karşında durabilir miydi?]

3 miḥnet: niʿmet D. [Sıkıntı içinde olana neşe ve eğlence gerekir. Şeker kamışı şekerin lezzetinin nasıl olduğunu nereden bilebilir?]

4 [Günlerin eziyet ve sıkıntısı bize göz mi açtırdı? Zamanlar(ımız) dünyanın boş fikirleriyle geçti.]

5 [(Ey) Yahyâ, âb-ı hayatın bulunması için nasıl ki Hızır’ın gayreti gerekiyorsa herkese su gibi akan söz (ustalığı) bahşedilmez.]

26.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Olupdur çünki bālā-ḳāmetüñ hem-sāye-i himmet
   Ayaġuñ ṭopraġıdur var ise pīrāye-i himmet
2. Güẕer ḳılsaydı Ḳaysuñ merḳadinden nāḳa-ı Leylā
   Olurdı her giyāhı mālik-i sermāye-i himmet
3. Ne merdüm yā ne māder-zādesin ey ṭıfl-ı cān-perver
   İşigin ḳıble-i ḥācāt idinmiş dāye-i himmet
4. Gedā-yı bī-nevādan ṣorma bilmez ḥ^{v}āceler anı
   Muḳarrerdür bu kim hem-yāna ṣıġmaz māye-i himmet
5. İşigi ṭaşını bālīn idinsem 'Āliyā yāruñ
   Olurdı zīr-i pāyum cāh-ı 'ālī pāye-i himmet

---

26. 74^{b}, (GAD, G.45).

1 [Senin yüce boyun himmetin komşusu olduğu için himmetin süsü de (senin) ayağının toprağı olur.]

2 Leylā: Leylī D. / mālik-i. mālikī D. [(Eğer) Leyla'nın devesi Kays'ın mezarından geçseydi (mezarın üstündeki) her ot emek sermayesine sahip olurdu.]

3 İşigin: İşigüñ: M. [Ey cana can katan çocuk, sen nasıl bir insansın ya da nasıl bir anneden doğmuşsun ki gayret dadısı (senin) eşiğini isteklerin kıblesi edinmiş.]

4 ṣorma bilmez: ṣor ne bilsün D. [Şüphesiz, himmet sermayesi keseye sığmadığı için (ve paraya kıymet veren) fakir dilencilere benzeyen hocalar onu tanımazlar.]

5 [Ey Âlî, sevgilinin eşiğini ve taşını yastık edinsem (benim) alçak rütbem lütuf rütbesinin yüce makamı olurdu.]

27.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ey göñül ten-perver olma ḫāk olursun ʿāḳıbet
   Ey beden gögsüñi germe çāk olursun ʿāḳıbet
2. Nice bir ey dil-i tekāpū çün ecel sayyādına
   Sende bir gün beste-i fitrāk olursun ʿāḳıbet
3. Pister olduñ gerçi ey sīnem nice gün yüzlüme
   Ḳorḳum oldur ṭopṭolu ḫāşāk olursun ʿāḳıbet
4. ʿĀrif iseñ vuṣlāt-ı cānān ile şād olma kim
   Miḥnet-i hicrān-ile ġam-nāk olursun ʿāḳıbet
5. Ol sehī-ḳaddüñ ser-i ḳūyuñda olursañ ġubār
   ʿUlvīyā tāc-ı ser-i eflāk olursun ʿāḳıbet

---

27. 74[b]dk, (UD, G.50).

1 [Ey gönül, (çok da) rahatına düşkün olma nihayetinde toprak olursun. Ey beden, gururlanma nihayetinde parça parça olursun.]

2 dil-i tekāpū: dil-i teng içün D. dil-i tek u pū çün M. (Anlam gereği beyit tekāpū şeklinde tamir edilmiştir.) [Ey gönül, ecel avcısına nereye kadar böyle dalkavukluk yapabilirsin? Elbet sen de bir gün bir atın terkisine bağlanır, gidersin.]

3 yüzlüme: yüzlüye D. [Ey yüreğim, gerçi bir çok güneş yüzlüme yatak oldun. Korkarım ki sonradan çer çöp ile dolarsın.]

4 [(Eğer) irfan sahibiysen sevdiğine kavuşmayla mutlu olma ki sonunda ayrılığın sıkıntısıyla kederlenirsin.]

5 [Ey Ulvî, o düzgün endamlının (sevgilinin) semtinin başında toz toprak olursan sonunda feleklerin başına tac (da) olursun.]

28.

Fā'ilātün fa'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşm-i mest
İdimezdür vā dirīġā şīşe-i gönlüm şikest

2. Ey cefā-cū cevr idersüñ Tañrıdan ḳorḳmaz mısın
Rūz-ı maḥşerde bulına dāmenüñde niçe dest

3. Zāhidā ṣanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı maḥabbet cür'āsın rūz-ı elest

4. Gāh mecsidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Buldum aradum dildārı kılam cümle geşt

5. Ey Muḥibbī key ṣaḳın ḥāḳdan tecāvüz eyleme
Çün bilürsin bir daḫı girmez ele 'ömr-i güẕeşt

---

28. 74[b],dk, (MUD,G.292).

1 çeşm-i mest: çeşmi mest D. [O gözleri baygın olan (güzel) yine eline cefa taşını aldı. Ne yazık ki gönül şişemi kıramayacaktır.]

2 cefā-cū: cefā-ḫū D. [Ey cefa eden, (aşıklara) eziyet edersin ama mahşer gününde eteğinde nice el bulunur diye Tanrı'dan korkmaz mısın?]

3 [Ey zahid, beni üzüm şarabının sarhoşuyum zannetme. (Ben) elest günü sevgi kadehinden bir yudum içmişim.]

4 Buldım aradım dil-dārı kılam: Bulımadum aradum dil-dārı kıldum D. Vezin aksamaktadır. [Sevgiliyi, çok yerler dolaşıp bazen mecliste bazen kilisede ve bazen meyhanede arayıp buldum.]

5 ḥāḳdan: ḥadden D. [Ey Muhibbî, sakın, doğrudan taviz verme. Çünkü geçip giden ömür bir daha ele geçmez, bilirsin.]

29.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ḫüdāyā dimezin ġamdan dil-i ġam-gīnüm āzād it
   Esīr-i bend-i hicrānam belā-yı ʿaşḳa maḳār it
2. Mürīd-i ʿaşḳuñ ey mürşid vücūdunda beḳā ḳalmaz
   Hemān luṭf it beni kūy-ı fenā rāhında irşād it
3. Eger irmek dilerseñ Kaʿbe-i maḳṣūduña ey dil
   Ceres gibi beyābān-ı belāda durma feryād it
4. Süleymān gibi taḫtuñ yel götürsin dir iseñ ey dil
   Ġubār-ı bād-ı āhuñla fenā deştinde ber-bād it
5. Ḫayāl-i rūy-ı zülfinde dinen eşʿārum ey Fevrī
   Mücerreb yirine şām u seḥerde yazup evrād it

---

29. 74b, dk, (Mehmet Kalpaklı'nın (Kalpaklı:1991) *Fevrî Divanı'nın Elektronik Formu* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Allah'a "Gamlı gönlümü gamdan azat et.", demem. "Ayrılık bağının esiriyim (beni) aşk belasına mesken et.", (derim.)]

2 [Ey mürşit, aşk müritlerinin vücudunda ölümsüzlüğe erişilmez. Hemen (sen de bana) lütfunu göster, beni fanilik semtinin yolunda irşat et.]

3 [Ey gönül, maksadının Ka'be'sine ulaşmak ister isen bela çölünde çan gibi durmadan feryat et.]

4 [Ey gönül, tahtını (sen de) Süleyman gibi yeller götürsün istersen ah rüzgarının tozuyla fanilik çölünde (kendini) mahvet.]

5 [Ey Fevrî, (sevgilinin) yanağındaki zülfünün hayaliyle söylenen şiirlerimi akşam ve sabah (içilecek) ilaç yerine yaz.]

30.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Füzūnī-i ġam-ı ʿaşḳa o yārdur bāʿiṣ
   Küdūret-i dile ḫaṭṭ-ı ʿiẕārdur bāʿiṣ
2. Ṣaḳın bu sūziṣi bī-hūdedür ḳıyās itme
   Bu āh ü nāleye bir ṣīve-kārdur bāʿiṣ
3. Fiġāndan beni menʿ itme gel gözüm nūrı
   Revāyiş-i güle zīrā hezārdur bāʿiṣ
4. N'ola olursa ḫarābātī-i cihān bu göñül
   Mey içmege o leb-i ḫoş-güvārdur bāʿiṣ
5. Baʿīd iden beni ancaḳ Gınāyī ol mehden
   Bu ġamla eyledigüm āh ü zārdur bāʿiṣ

---

30. 75[a], (Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [Aşk derdinin artmasına sebep o sevgilidir. Gönlün kederine sebep gül yanaklının ayva tüyleridir.]

2 [Sakın "Bu acılarım gereksizdir.", diye düşünme. Bu ah edip inlemelerime sebep bir nazlı sevgilidir.]

3 [(Ey) gözümün nuru, feryat ve figandan beni alıkoyma. Çünkü gülün hareketlerine sebep bülbüldür.]

4 [Bu gönül, dünyanın meyhanesi olursa ne olur? Şarap içmeye sebep (sevgilinin) tatlı dudağıdır.]

5 [(Ey) Gınâyî, beni o ay yüzlü sevgiliden uzaklaştırmaya sebep (olacak olan) ancak bu dert ile ah edip ağlamalarımdır.]

31.

Fā'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Hafîf – + – – / + – + – / ++ –

1. Leblerüñdür ḥayātıma bā'iṣ
   And içersem de olmazam ḥānīṣ
2. Bezme gel vaḥdet idelüm ṣāhum
   Bende ṣānī vü cām ü mey-i ṣāliṣ
3. Gitdi Yūsuf serīr-i ḥüsne seni
   Ol 'āzīz itdi mālīk-i vāriṣ
4. Ādemi ḥāṣıl eylemez bu kār
   Mezra'-ı dehre olmaġıl ḥāriṣ
5. Görme aġyār ile Hüdāyīyi bir
   Bu ḳadīmī ḳuluñdur ol ḥādiṣ

---

31. 75[a,] (Mustafa Tatçı (Tatçı:2008) Aziz Mahmud Hüdayi Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Hayatıma sebep (senin) dudaklarındır. Yemin etsem de yeminimi (hiçbir zaman) bozmam.]

2 [(Ey) sultanım, meclise gel (de) bir olalım. (Orada) ben kulun ikinci kişi, kadeh ve şarap da üçüncü olsun.]

3 [Yusuf gitti, o (Mısır) azizi seni güzellik tahtının varisi yaptı.]

4 [Dünya toprağına (sakın) çiftçi olma. Bu amel insana hiçbir şey kazandırmaz.]

5 [Hüdâyî'yi rakip ile bir tutma. Çünkü Hüdâyî eski kulundur, rakip ise (daha) yeni (kulundur.)]

32.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ṣafā-yı ḫaṭıruma la-'l-i yār olur bā'iṣ
   Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bā'iṣ
2. Bu cūş-ı giryeme dehrüñ cefāsıdur bādī
   Yemüñ telāṭumuna rūzġār olur bā'iṣ
3. 'Aceb mi çekmege āġūşa yāri istemesem
   Sükūn-ı keştīye çün kim kenār olur bā'iṣ
4. Ḫaṭuñ görüp n'ola dil naġme-senc-i şevḳ olsa
   Nevā-yı bülbül-i zāra bahār olur bā'iṣ
5. Şikestegī-i ser-i zülf-i dilrübāya Faṣīḥ
   Derūn-ı dilde olan inkisār olur bā'iṣ

---

32. 75[a] dk, (FD, G.38).

1 [Gönlümün eğlencesine sebep sevgilinin dudağıdır. Meclisin şenliğine sebep (ise) lezzetli şaraptır.]

2 [Bu gözyaşımın coşkunluğuna sebep feleğin eziyet ve sıkıntılarıdır. Denizin dalgalanmasına sebep rüzgardır.]

3 [Sevgiliyi kucaklamayı istesem buna şaşılır mı? Çünkü geminin sükununa sebep sahildir.]

4 [Gönül, senin ayva tüylerini görünce çoşku nağmelerini ölçen olursa ne olur, buna şaşılmaz (çünkü) inleyen bülbülün sesine sebep bahardır.]

5 [(Ey) Fâsih, gönül alan sevgilinin zülfünün kırıklığına sebep gönlün içindeki kırgınlıktır.]

33.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dünyāyı ḳadīm añladı kimi kimi ḥādiṯ
Nūḥ añladuġın oġlı iken bilmedi Yāfeṯ

2. Bildiklerini ʿārif olan bilmeze açmaz
Dīvāne midür żāyiʿ ider toḫmını ḥāriṯ

3. Vāʿiẓdeki ḥāl olmaya ġūṣ itme kelāmın
Her bir sözi nādānuñ olur biñ ġama bāʿiṯ

4. Fiʿlinde anāṣır k'ola ḳā'im ʿaceb olmaz
Her laḥẓa ẓuhūr eylese biñ dürlü ḥavādiṯ

5. Bī-ḳaydlarız yer yüzinüñ ḥükmi bizimdür
Kim ārża Ḫüdā eyledi ṣāliḥleri vāriṯ

6. Can-baḫṣ idüp emvāta Ḫüdā ḥażreti Ḫıżrı
ʿİsāyı aña eyledi sānī seni sāliṯ

7. Rūḥī ġarażuñ ḥāl ide var deyr-i muġāna
Zīrā ne mühendis bilür anı ne muḥaddiṯ

---

33. 75[a] dk, (BRD, G.91).

1 [Dünyayı kimi eski kimi yeni zannetti. Nuh'un bildiğini oğlu olduğu halde Yāfes bile bilmedi.]

2 RD, G.91 3.beyit ider:ide D. [Arifler, bildiklerini bilmeyenlere anlatmaz. Çiftçi, deli midir ki tohumunu ziyan etsin.]

3 RD, G.91 4.beyit her: kim D. [Vaizin sözleri halinde olmazsa onun sözünü dinleme. Çünkü bilgisizlerin her bir sözü bin (türlü) üzüntüye sebep olur.]

4 RD, G.91 2.beyit [Davranışlarında bütün unsurlar bulunan kişiler her an bin türlü olay meydana gelse de buna şaşırmazlar.]

5 Bī-ḳaydlarız: mey-ḫ[v]ārelerüz D. [Allah, iyi insanları yeryüzüne mirasçı eylediği için kayıtsızlarız (zira) yeryüzünün hükmü bizimdir.]

6 [Hz. Hızır'ı ölülere can bağışlayıcı yapan Allah, Hz.İsa'yı (ona) ikinci seni de üçüncü (can bağışlayan) eyledi.]

7 ide:ise D. / deyr-i: pīr-i D. [Rûhî, isteklerinin yerine gelmesi için meyhaneye git ki (gönlündekini) ne mühendis ne de haber verilmiş (kimse, hadisçi) bilir.]

34.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Güftāra gelüp dilleri bir ḳand u nebāt it
   Ol teşneleri luṭf ile sīr-āb-ı ḥayāt it
2. Aḥvālüñi ey dil eger ol şūḫa yazarsañ
   Müjgānı ḳalem dīde-i pür-ḫūnı devāt it
3. Biñ tīr-i belā gelse saña ḳavs-i felekden
   Manend-i hedef merd iseñ iẓhār-ı ṣebāt it
4. Görsüñ ne imiş bāzī-i şatranc-ı maḥabbet
   ʿArż-ı ruḫ idüp şāh-ı dil zāhidi māt it
5. Ḳaldum düşürüp kendümi girdāb-ı hevāya
   Yā Rab güẕergāhumı sen rāh-ı necāt it

---

34. 75[a] dk, (RD, G.16).

1 bir: pür D. [Dile gelip gönülleri şeker kamışı ve bitki yap. O susamışları (gönülleri) lutf ile hayat suyuna kandır.]

2 [Ey gönül, eğer hallerini o şuha yazarsan, kirpikleri kalem (ve) kan dolu gözü (de) divit yap.]
Nev-ḫaṭṭıla oldı o şehiñ ḥüsni müsellem
Şimden gerü var sen daḫi tecdīd-i berāt et RD, G.16, 3.beyit [O padişahın güzelliği yeni çıkan ayva tüyleri ile kabul edildi. Bundan sonra sen de fermanını yenile.]

3 RD, G.16, 4.beyit [Felek yayından bin sıkıntı oku gelse de mert isen hedef gibi sabır gösteren ol (meydandan kaçma).]

4 RD, G.16, 5.beyit [(Ey) gönül şahı piyonu gösterip zahidi satrançta mat et ki aşk satrancının oyunu nasılmış, görsün.]

5 RD, G.16, 6.beyit [Ey Allah'ım, kendimi havanın girdabına düşürüp kaldım. Sen benim güzergahımı kurtuluş yolu yap.]

Pervāne-ṣıfat sen de ḥāmūş olma ki Rüşdī
Sen bülbül-i gülzār-ı süḫansın neġamāt et RD, G.16, 7.beyit [Rüşdi, pervane gibi sen de sessiz olma (çünkü) sen sözün (gül)bahçesinin bülbülüsün, (durmadan) nağmeler söyle.]

35.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Hicrüñ gibi kim āteş-i pür-sūz olamaz hīç
   Mihrüñ gibi ey māh-ı şeb-efrūz olamaz hīç
2. Sevdā-zāde-i zülf o ḳara baḫtlular içre
   Bir bencileyin ṭāli'i firūz olamaz hīç
3. Kemter şereri düşse yaḳar 'ālemi yekser
   Āhum gibi bir āh-ı felek-sūz olamaz hīç
4. Bi'llāhi şehā ṣā'im-i hicrānuñ olana
   Hīç 'ıyd-ı viṣālüñ gibi bir rūz olamaz hīç
5. Bir nīm-nigāh-ile alur biñ dil ü cānı
   Vehbī hele ol ġamze-i dil-dūz olamaz hīç

---

35. 75[b] , (SVD, G.18).

1 [Ey sevgili, (senin) ayrılığın gibi yakıcı bir ateş olamaz. Parlaklığın gibi de geceyi aydınlatan bir ay asla olamaz.]

2 [Zülfünün sevdasına tutulmuş kara bahtlılar içinde benim gibi talihi mesut (kimse) asla olamaz.]

3 [Ahım gibi feleği yakan ah asla olamaz ki (onun) küçücük bir kıvılcımı düşse dünyayı baştan başa yakar.]

4 [Ey padişah, Allah için senin ayrılığının orucunu tutana kavuşma bayramı gibi bir gün asla olamaz.]

5 [Vehbi, (sevgili) bir yarım bakış ile bin can ve gönül alır. Hele onun gönül delen gamzesi gibi asla olamaz.]

36.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Deşt-i miḥendür ehl-i dile kişver-i ferāḥ
   Sulṭān-ı ġamdur ʿārife ḥükm-āver-i ferāḥ
2. Zehr-ābe-nūş-ı bezm-i elem raġbet eylemez
   Āb-ı ḥayāt olursa mey-i saġār-ı ferāḥ
3. Kemter gedāsı memleket-i ḫüsrev-i ġamuñ
   İtmez hevā-yı salṭanat-ı dāver-i ferāḥ
4. Zerdī-i rūy u eşk-i terümden olam baʿīd
   Dil-ḫᵛāḥum ise kīse-i sīm ü zer-i ferāḥ
5. Erbāb-ı ʿaşḳa dāġ-ı derūndur Rehāyiyā
   Maḳbūl-ı ḳalb-i ʿālem olan gevher-i ferāḥ

---

36. 75ᵇ, (RED,G.18).

1 [Gönül ehline ferahlık ülkesi eziyetler çölü gibidir. Ariflere ferahlık hükmü getiren (ise) gam sultanıdır.]
Baḳmaz enīs-i şāhid-i ālufte-i ġamuñ
Mehtāb-ı ḥüsn olursa daḫı duḫter-i feraḥ RED,G.18,2.beyit

2 RED,G.18,3.beyit. [Ferahlık kadehinin şarabı ab-ı hayat da olsa, sıkıntı meclisinin zehrini içen ona rağbet eylemez.]
Mir'āt-ı çeşm-i himmet-i erbāb-ı miḥnete
Necm-i züḫāl ʿamel görinür aḫter-i feraḥ RED,G.18,4.beyit.

3 RED,G.18,5.beyit.[Gam padişahının ülkesinde dilencilerin (en) değersizi bile ferahlık hükümdarının saltanat arzusuna (rağbet) eylemez.]

4 RED,G.18,6.beyit. olam: olan D.[Sararmış yüzüm ve gözyaşımdan uzak olayım. Gönlümün istediği ise ferahlığın altın ve gümüş kesesidir.]

5 RED,G.18,7.beyit.[Ey Rehâyî, dünyanın kalbinin makbulü sayılan ferahlık mücevheri aşk erbaplarına gönül yarasıdır.]

37.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Yār işi ey dil ḳolay ammā ġam-ı āġyār güç
   Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güç
2. Bī-sebeb güftār müşkil āşinālık mümteniʿ
   Böyle istiġnā ṣatan dildār-ile bazār güç
3. Bir oñulmaz yaradur derd u maḥabbet yāresi
   Ḥāṣılı ṣarılmayınca çāre yoḳ tīmār güç
4. ʿArż-ı ḥāle yoḳ meded kūyına varmaḳ ḫod muḥāl
   Mest-i ʿaşḳam şöyle kim güftār güç reftār güç
5. Nevʿiyā esrār-ı ʿaşḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül
   Mey içüp keyfiyyetini eylemek inkār güç

---

37. 75b dk, (NEVD, G.42).

1 [Ey gönül, sevgiliye gönül vermek kolay ama rakibin sıkıntısı(nı çekmek) zor(dur). Güle kavuşmak kolay ama dikenin eziyetlerine sabretmek zor(dur).]

2 [O sevgiliyle bir vesile olmaksızın konuşmak zor ve dostluk imkansızdır. Böyle nazlanan sevgiliyle alışveriş zor(dur).]

3 derd-i maḥabbet: ʿışḳ u maḥabbet D. [Sevgi ve dert yarası, iyileşmeyen bir yaradır. Kısacası sarılmayınca tedavi edilmez (o) yaranın iyileşmesi zor(dur).]

4 kūyuna varmaḳ ḫod-muḥāl: kūyuna ḫod varmaḳ muḥāl D. [Halimi arz etmenin bir yolu yok; (senin) semtine varmak imkansızdır. O kadar aşk sarhoşuyum ki konuşmak güç, yürümek güçtür.]

5 eylemek inkār: itmemek ıẓhār D. [Ey Nevî, şarap içip tesirini inkar etmek zor olduğu gibi aşk sırrını (da) saklamak kolay değil(dir).]

38.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Meger ki mey-kedeler semtidür ḫabāb-ı feraḥ
Ki anda ṣu yirine içilür şarāb-ı feraḥ

2. Taṣavvurumda seni gāh öper gehī ḳucarum
Ḳomaz efendi fakīrüñ ġamın ḥisāb-ı feraḥ

3. Ümīd-i vaṣlı müneccim ṭuyup ẓamīrümden
Görince remlümi virdi bana cevāb-ı feraḥ

4. Ol uyḫu ḫᵛāb-ı eceldür ki ben anı göremem
Düşümde ger seni görsem olurdı ḫᵛāb-ı feraḥ

5. Gerekse dög ü gerek sög ḳuluñ-durur ʿĀlī
Zihī ʿitāb-ı meserret zihī ḫiṭāb-ı feraḥ

---

38. 76ᵃ , (GAD,G.58).

1 ḫabāb-ı feraḥ: cenāb-ı feraḥ D. [Ferahlık (suyunun üzerindeki) hava kabarcıkları (aslında birer) meyhaneler şehridir ki orada su yerine ferahlık şarabı içilir.]

2 [Hayalimde seni bazen öper bazen de kucaklarım. Efendi, (böylece bu hayal) fakirinin üstündeki sevinç hesabının kederini alır.]

3 ṭuyup: bilüp D. [Falcı, gönlümdeki kavuşma ümidimi duyup kum falıma bakınca bana ferah (bir) cevap verdi.]

4 anı göremem: raḳībi görem D. [Rüyamda eğer seni görürsem (bu benim için) sevinç uykusu olurdu. Ancak bu uyku ecel uykusu sayılacağından (ben) onu göremem.]

5 Gerekse döğ ü: Gerek dög anı D. [(Ey güzel), gerek döv ve gerek kötü sözler söyle (yine de) Âlî senin kölendir. Ne güzel(dir) sevindiren sitemlerin ve ne güzel(dir) ferah seslenişlerin!]

39.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gice mihmānum o meh-ruḫsār idi şeb-tā-be-ṣubḥ
   Külbe-i yarüñ pür envār idi şeb-tā-be-ṣubḥ

2. Mey ʿaraḳ-rīz eyledükçe rūyını pāk itmege
   Dest-mālı zülf-i müşgīn-bār idi şeb-tā-be-ṣubḥ

3. Ey ḫoş ol şām-ı sürūr encām-ı vaṣl-ı yār kim
   Çeşm-i baḫt-ı vāj-gūn bīdār idi şeb-tā-be-ṣubḥ

4. Meclis-i kerem temennā-yı dil-efgārān-ı ʿaşḳ
   Maẓhar-ı feyāẓī-i dīdār idi şeb-tā-be-ṣubḥ

5. Ol mehüñ Feyżī cebīn-i pāki tāb-endāz olup
   Külbe-i aḥzān pür-envār idi şeb-tā-be-ṣubḥ

---

39. 76[a], (Erol Gündüz'ün (Gündüz:1997) Subhizâde Feyzi Divanı adlı çalışmasında, Özlem Gülnar'ın (Gülnar:1996) Hüsamzade Feyzi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [O ay yüzlü güzel, gece sabaha kadar misafirimdi. Sevgilinin kulübesi geceden sabaha kadar ışıklarla doluydu.]

2 [Gece sabaha kadar şarap (seni) terlettikçe yüzünü temizleyen (de) miskten (oluşan) zülfünün mendili idi.]

3 [Ey güzel, o sevinç gecesinde yar ile vuslatın sonunda ters talihinin gözleri gece sabaha kadar açıktı.]

4 Birinci mısrada vezin aksamaktadır. [Lütuf meclisinde yüreği yaralı aşıkların istekleri gece sabaha kadar (sevgilinin) yüzünün feyizlerine mazhar olmak idi.]

5 [(Ey) Feyzî, o ay yüzlü güzelin temiz alnından ışıklar saçıldığından gece sabaha kadar hüzünler kulübesi nurlarla doluydu.]

40.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ḫāl ü ḫaṭ ü ʿiẕār sefīd ü siyāh ü sürḫ
   Çün çeşm-i ḫūn-niṣār sefīd ü siyāh ü sürḫ
2. Taḥrīr ü vaṣf-ı dilberi etse murād olur
   Kilk-i süḫan-güẕār sefīd ü siyāh ü sürḫ
3. Teʿṣīr-i ʿaks-i mūy ü leb ü rūyundan olur
   Seng-i reh-i nigār sefīd ü siyāh ü sürḫ
4. Şerm-i ḫaṭ-ile oldı görüp ʿāşıḳın o meh
   Çün ebr-i ṣubḥ-vār sefīd ü siyāh ü sürḫ
5. Oldı Ġınāyi o gül ile seyr idüp beni
   Rūy-ı raḳīb-i ḫār sefīd ü siyāh ü sürḫ

---

40. 76ᵇ, Gazeldeki sürh kelimesi, mecmuada kırmızı mürekkeple yazılmıştır.
(Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [(Sevgilinin) Beni, siyah; ayva tüyleri, beyaz; yanağı ise al renklidir. Çünkü (onun) kan saçan gözleri beyaz, siyah ve kırmızı renklidir.]

2 [Söz yazan kalem siyah, beyaz ve kırmızı renkleriyle sevgilinin güzelliklerini yazarsa muradına kavuşur.]

3 [Resim gibi güzel sevgilinin yolunun taşı (bile) onun yüzünün tesirinden beyaz, dudağının yansımasının tesiriyle kırmızı, saç telinin tesiriyle siyah renge bürünür.]

4 [O ay yüzlü güzel, içinde kırmızı, siyah ve beyaz renlerini barındıran sabah bulutu gibi ayva tüylerinin kızarıp utanmasıyla aşıklarını gördü.]

5 [Gınâyî, o gül ile beni seyrederken rakibin yüzünün dikenleri (ise) beyaz, kırmızı ve siyah renklerine büründü (renkten renge girdi.]

41.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ne deñlü eylese bī-dād herçi-bādā bād
   Felekden eyleme feryād herçi-bādā bād
2. Serāy-ı sīneyi sulṭān-ı ʿaşḳa taḫt itdüm
   Yaḳarsa āh-ı şerer zād herçi-bādā bād
3. Cihānda Ḳays gibi ben de dillere düşeyüm
   Nice zamān olayum yād herçi-bādā bād
4. Yem-i muḥabbete düşsin kenāra çıḳmaz ise
   Sefīne-i dil-i nā-şād herçi-bādā bād
5. Bir āh idüp yaḳayum bāri çarḫı ey Ṭālib
   İderse de beni ber-bād herçi-bādā bād

---

41. 76^{b} , (BTD, G.17).

1 [Felek ne kadar çok zulmeylese de her ne olursa olsun, felekten şikayet etme.]

2 Serāy-ı sīneyi: Serāy-ı sīnemi D. [Kıvılcımlardan doğan ah (bu dünyayı) yakarsa yaksın (bırak); her ne olursa olsun; (çünkü ben) aşk sultanını, gönül sarayına oturttum.]

3 [Kays gibi cihanda ben de dillere düşeyim (de) benim de adım yıllarca anılsın; (bırak) her ne olursa olsun.]

4 [Üzgün gönlün gemisi sahile varamaz ise sevgi denizinde batsın, (bırak) her ne olursa olsun.]

5 [Ey Tâlib, felek beni perişan etse de onu bir ahımla yakayım (bırak) her ne olursa olsun.]

42.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. N'ola zülfüñden itseñ bend-i bī-tedbīrden feryād
   Dil-i Cibrīl ider ol bī-emān zencīrden feryād

2. Ṭayanma zūruña ey ʿaḳlı kim vādī-i ʿaşḳ içre
   İder şīr-i jiyān ser-pençe-i naḫcīrden feryād

3. Bize her rūz lā-büdd bir cefā-yı nev olur rūzī
   Dil-i erbāb-ı ʿaşḳa çarḫ-ı ālemüñden feryād

4. Hezerān vaʿd ider incāze geldükde ẓuhūr itmez
   Baña ṭıflāne vaż' eyler bu dehr-i pīrden feryād

5. Ṭutardı nālemüz eyvān-ı çerḫi ser-be-ser Vecdī
   Ḫulāṣa çāre bulsa zülf-i ʿālem-gīrden feryād

---

42. 76ᵇ,dk, (VD, G.7).

1 [(Sevgilinin) zülfünün engellenemeyen bağından feryat edersen ne olur? Cebrail'in gönlü (de) o merhametsiz zincirden yakınır.]
Beni sūzān ider berḳ-i figānum çerḫe kār itmez
Şeb u rūz itdigüm feryād-ı gec te'şīrden feryād VD, G.7, 2.beyit

2 VD, G.7, 3. Beyit [Ey akıl, aşk vadisi içinde gücüne güvenme ki kükremiş (bir) aslan (bile) avının güçlü pençesinden şikayet eder?]

3 VD, G.7. 4. beyit çarḫ-ı ālemüñden: nāziş-i taḳdīrden D. [Bize her gün yeni bir cefa kısmet olur. Aşk erbabının gönlü de dünyayı ele geçiren felekten şikayet eder.]

4 VD, G.7, 5. beyit dehr-i pīrden: çarḫ-i pīrden D. [Bu yaşlı dünyadan aman! (Çünkü) binlerce söz verir ama sözlerini yerine getirmez. Bana çocukla konuşur gibi nasihat verir.]

5 VD, G.7, 6.beyit [Ey Vecdî, dünyayı tutan o zülüften bir çare bulsaydı; (bizim) inleyişimiz (de) feleğin köşkünü baştan başa kaplardı.]

43.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḳaddüñ añup sīneme çekdüm elifler şāḫ şāḫ
   Erre-i ġam biçdi bu cismüm ser-ā-ser şāḫ şāḫ

2. Şāne-veş parmaḳ getürür zülfüñ-ile āh kim
   Ṣalınur bāġ içre gördüm serv ü ʿarʿar şāḫ şāḫ

3. Zülfüñi ṭaġıttı zībā ḥaddi üzre mū-be-mū
   Ṣaçdı gül üstine sünbül yine diller şāḫ şāḫ

4. Bulmadum bir şāḫ-ı gül ola muḳābil ḳaddüñe
   Aradum eşçār-ı verdi her semen-ber şāḫ şāḫ

5. Serv-i ḳaddler vaṣf idüp dīdeñde bir şīrīn ġazel
   Emrī taḥsīn eyledi serv ü ṣanavber şāḫ şāḫ

---

43. 76ᵇ,dk, (ED, G.67).

1 [(Senin) boyunu anıp yüreğime dal dal elifler çektim. (Bu yüzden) gam testeresi, bu bedenimi baştan başa buda budak biçti.]
Ṣalınur gördüm çemende serv ü 'ar'ār şāḫ şāḫ
Ḳaddüñ añup sīneme çekdüm elifler şāḫ şāḫ D.

2 [Selvi ile arar ağacının bahçede birlikte salınması gibi ahım da tarak (olup) zülfüne parmak parmak dolanır.]
Şāne-veş zülfüñe parmaḳ ṭolamadum āh kim
Erre-i ġam biçdi bu cismüm ser-ā-ser şāḫ şāḫ D.

3 [(Sevgili) zülfünü güzel yanağının üzerine tel tel dağıtınca sanki (gönüller) gül üstüne dal dal sümbül saçtı.]

4 ola: k'ola D. / muḳābil: müşābih D. // her: ey D. [Gül ağacında dal dal yasemin göğüslüyü aradım (ama) senin boyuna benzer bir gül dalı bulamadım.]

5 dīdeñde: didükde D. / şīrīn ġazel: şi'r-i bülend D. [Selvi boylular, (senin) gözünden bahseden bir şirin gazel yazdılar. Emrî (de) selvi ve sanavberleri dal dal (tek tek) beğenip alkışladı.]

44.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāriʿ – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gīsū-yı yāre dil vireli şāne-i ümīd
Ḫāl-i rūḫında ḳaldı anuñ dāne-i ümīd

2. Ber-şemʿ-i ḥüsnüñ āteş-i ʿaşḳ-ile ʿāḳıbet
Ḫākister itdi cismini pervāne-yi ümīd

3. Zinhār olma ḫᵛāhiş-i maḳṣūddan berī
Elbette feṭḥ olur bu der-i ḫāne-i ümīd

4. Sevdā-yı būs-ı laʿl-i leb-i yār ile müdām
Birdür şarāb-ı ʿaşḳ-ile peymāne-yi ümīd

5. Āyā Fezāyī beççe-ber-āver olur mı dil
Naḫl-ı emelde ṭutdı yine lāne-i ümīd

---

44. 77[a], (Özer Şenödeyici'nin (Şenödeyici:2015) Fezayi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ümit tarağı, sevgilinin saçlarına gönül verdiğinden beri ümit tohumu (onun) yanağının beninde kaldı.]

2 [Ümit pervanesi, aşk ateşi ile bir güzellik mumuna bedenini kül eyledi.]

3 [Sakın, isteklerinden vazgeçme. Elbette bu ümit evinin kapısı (da bir gün gelir) fethedilir.]

4 [Sevgilinin kırmızı dudağını öpme arzusu ile ümit kadehi ve aşk şarabı sürekli bir aradadır.]

5 [Ey Fezâyî, gönül emel fidanında yine ümit yuvasına kondu; acaba bu yuvada bir evladı olur mu?]

45.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. İtdi dil rūyuña rūyuñ dil-i sūzāna ḥased
   İtdiler bir birine şemʿ-ile pervāne ḥased
2. Cān fedā-yı nigehi oldı vü ten ḫāk-i rehi
   Eyledi cān bedene reşk ü beden cāna ḥased
3. Raḫne-i erre ḳanı şerha-ı müjġān ḳanı
   Dil-i ṣad-pāreme eylerse n'ola şāne ḥased
4. Rūyuña germ nigāh itdügi teʿsīr itmiş
   Ḳuvvet-i ṭāliʿ ü ḫūrşīd-i dıraḫşāne ḥased
5. Bu ġazel zīver-i mecmūʿa-ı yārān olalı
   Düşdi ey Vecdi yine defter ü dīvāna ḥased

---

45. 77[a],dk, (VD, G.6).

1 [Mum ile pervanenin birbirine haset etmeleri gibi gönül (de) senin yüzünde yanan yüreğe haset etti.]

2 [(Senin uğrunda) can, bakışına kurban; vücut (ise) yolunun toprağı oldu. Can bedene, beden (de) cana haset eyledi.]

3 [Tarak, yüz parça olmuş gönlümü kıskanırsa ne olur? Testerenin yarıkları nerde kirpik yaraları nerde (ikisi mukayese bile edilemez.)!]

4 Ḳuvvet-i ṭāli' ü ḫūrşīd: Ḳuvvet-i ṭāli-i ḫūrşīd D. [(Ey aşık) talihin kuvveti ve parlayan güneşin (birbirine) haset etmesi gibi (senin) yüzüne (de) (sevgilinin) yakıcı bakışı tesir etmiş.]

Eyle maḥsūd yeter ruḫṣat-ı pābūsuñ ile
Nice bir eyleyeyin kūşe-i dāmāne ḥased VD, G.6, 5.beyit

Tā cünūn itdi seni lāyıḳ-ı bend-i kākül
Saña çoḳ 'āḳil ider ey dil-i dīvāne ḥased VD, G.6, 6. beyit

5 VD, G.6, 7.beyit [Ey Vecdî, bu gazel dostlar mecmuasının süsü olduğundan beri yine divana kıskançlık düştü.]

46.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Şimdi zamān seyr-i gül-i nev-demīdedür
   Erbāb-ı ʿayş mey-kedelerden remīdedür
2. Bülbül degül çemende hemān sīne-çāk-ı şevḳ
   Sevdāyiyāne gül de girībān-derīdedür
3. Pür ḫande ṭıfl-ı ġonca neşāṭ-ı bahārdan
   Bilmez firīb-i çarḫ-ı cefā nā-resīdedür
4. Sāḳī getür şarābı ki ṣavb-ı hezārdan
   Āvāz-ı nūş nūş peyāmı şinīdedür
5. ʿĀrif nesīm-i gülşene taʿẓīm içün bizi
   Peyveste naḫl-ḳāmet-i gül-bün ḫamīdedür

---

46. 77[b],(Hacı Ali Şahin'in (Şahin:1994) Hersekli Arif Hikmet Divanı adlı eserinde ve Mehmet Vanlıoğlu'nun (Vanlıoğlu:1991) Ulu Arif Hikmet Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Şimdi, yeni açılmış gülü seyretme zamanıdır. Eğlence meclisinin müdavimleri meyhanelerden kaçıp gezintiye çıkmaktadır.]

2 [Aşkından yüreği yaralı olan bahçede sadece bülbül değildir. Sevdalılar gibi gülün de yakası yırtıktır.]

3 [Bir çocuğa benzeyen o gonca, baharın neşesiyle gülücük doluyken cefa feleğinin oyunlarının daha ortaya çıkmadığının farkında değildir.]

4 [Saki, bin taraftan şarabı getir ki (kulağımız) iç iç seslerini işitmektedir.]

5 [Ey Ârif, gül bahçesinin esintisinde bize ikram ve hürmet için gül ağacı fidanının boyu eğilmiştir.]

47.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bāġ-ı ruḫında sebze-i ter kim demīdedür
   Mir'āt-ı sīne āyīne-i jeng-i dīdedür
2. Binī-i pākine elif-i ān disem n'ola
   Ebrū-yı dil-keşi aña medd-i keşīdedür
3. Virdük fenāya 'aşḳa düşelden vücūdumuz
   Bizden yine o gözleri āhū remīdedür
4. Seyr eyle ḥālet-i dil-i pür-ḫūnı ġoncede
   Açılsa şevḳ-ile yine câme derīdedür
5. Çek mīve-i viṣālden el kim Neşāṭīyā
   Ol tāze naḫl-ı nāz daḫı nev-resīdedür

---

47. 77[b] , (NEŞD, G.38).

1 sebze-i ter: sebze-i nev D. [Yanağının bahçesi gönül aynası orada biten taze ayva tüyleri de gözün paslı aynasıdır.]

2 [(Sevgilinin) düzgün burnuna güzellik elifi desen buna şaşılmaz; (çünkü) kaşları da (o güzellik elifinin üzerine) çekilmiş iki med olur.]

3 [Aşka düştüğümüzden beri vücudumuzu yokluğa verdik (ancak) o ahu gözlü (sevgili) bizden yine korkmuştur.]

4 [Kan dolu gönlün hallerini yine o goncada seyret. Şevkle açılsa da yine yırtık elbiselidir.]

5 [Ey Neşâtî, kavuşma meyvesinden el çek; zira o taze naz fidanı daha olgunlaşmamıştır.]

48.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dil şīfte-i cām-ı zer-endūd degüldür
   Ser-mest-i maḥabbet heves-alūd degüldür
2. Merhem-zen olan dest-i Mesīhā daḫı olsa
   Zaḫm-ı sitemüñ ḳā'il-i behbūd degüldür
3. Menzil-res olan rāh-neverdān-ı himemdür
   Pāy-ı ṭalebi ile fersūd degüldür
4. Dergāh-ı muġān ḫānḳah-ı şeyḫe mi beñzer
   Erbāb-ı dile hergīz o mesdūd degüldür
5. 'Ahdin meger ol şūḫ şikest itdi Nedīmā
   Bu şīve bize şīve-i ma'hūd degüldür

48. 77[b], dk, (Şiirin başlığında herhangi bir şair adı yer almamaktadır. Muhsin Macit'in (Macit:2017) Nedim Divanı adlı eserinde de yer almıyor.)

1 Vezin aksamaktadır. [Tutkun aşık, altın kadehe sahip değildir. Sevgi sarhoşu olan, arzularına meyletmez.]

2 [(Yaralarıma) merhem süren Hz. İsa'nın eli dahi olsa eziyetinin yaralarını iyileştirmeye kâdir olmaz.]

3 Vezin aksamaktadır. [İsteklerine ulaşanlar gayret yolunda yürüyenlerdir.(…)]

4 [Meyhanecilerin dergahı şeyhlerin tekkesine mi benzer? Gönül erbaplarına hiçbir vakit meyhanecilerin kapısı kapalı değildir.]

5 [Ey Nedîm, eğer o şuh sevgili sözünden döndü ise bu işveler bizim bildiğimiz işveler değildir.]

49.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sulṭān-ı ġamuñ leşkeri ma'dūd degüldür
   Dil kişveridür dil ise maḥdūd degüldür
2. Bil ḳıymetin gevher-i elmās-ı sirişküñ
   Ey ḫūnī bu kim eşk-i dem-ālūd degüldür
3. Dāmānuñı öpdürmege nemden çekünürsin
   Raḥm eyle aḳan göz yaşıdur dūd degüldür
4. Māzī ile müstaḳbele ṣarf eyleme 'ömri
   Ḥāl ehli içün hiçbiri maḳṣūd degüldür
5. Nāz ile heme ḫalḳa hemān Ḥaḳḳa niyāz it
   Ey dil der-i Ḥaḳḳ sā'ile mesdūd degüldür
6. Biñ var şehüñ şimdi Nedīmi biri ammā
   Berrī-i süḫan-ver gibi maḥsūd degüldür

---

49. 77[b],dk, (BMD, G.67).

1 [Gam sultanının sayısız askeri vardır. Gam sultanı gönül ülkesindedir; gönül ülkesi de (henüz) kuşatılmış değildir.]

2 Vezin aksamaktadır. [Ey zalim, bu (sadece) kana bulaşmış göz yaşlarımız değildir.(…)]

3 [(Ey sevgili), eteğini öptürmek için benden niçin sakınırsın? Bana merhamet eyle ki akıttıklarım göz yaşıdır; ırmak değildir.]

4 [Ömrünü geçmiş ile geleceğe harcama. Hal ehli için hiçbiri maksat değildir.]

5 [Ey gönül, sen halka naz etme, hemen Allah'a yalvar. Allah'ın kapısı dilencilere kapalı değildir.]

6 Bu beyit divanda bulunmamaktadır. [Şimdi o sultanın (meclisinde) çok sohbet arkadaşı var ama …]
Birrī giderek yāre nedīm olsa ne mānī'
Aġyār siyeh-rū gibi merdūd degüldür (BMD, G.67, 7.beyit.

50.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Esb-i viṣāl-i yāra uruldı eger meger
K'oldu raḳībe cāy-ı selāmet sefer mefer

2. ʿArż eyle ṣubḥ-ı vaṣluñı ey reşk-i ḥūr u ʿīn
Şām-ı ġamuñla ʿāşıḳa oldı saḳar maḳar

3. Aġlatma ḫāk-i pāyüñe düşdükçe ʿāşıḳı
Ḫarmangeh-i viṣālüñe eyler ḫaṭar maṭar

4. Ḳaddin ḫam eyler āḫere ʿuşşāḳa geçme der
Her ḳande var ise olur elbette kemer memer

5. Feyżī o şāḫ-ı ḥüsn-ile ʿazm-ı ḥiṣār idüp
Oldı raḳībe cāy-ı selāmet sefer mefer

---

50. 78[a], (Erol Gündüz'ün (Gündüz:1997) Subhizâde Feyzi Divanı adlı çalışmasında, Özlem Gülnar'ın (Gülnar:1996) Hüsamzade Feyzi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Meğer sevgiliye kavuşma atına eğer vuruldu, rakibe (de ancak) sefere çıkıp, (buralardan) gitmek düştü.]

2 [Ey insanların ve hurilerin kıskandığı güzel! Gamının gecesiyle cehennemi mekan edinen aşığa sabah vakti çıkıp da vuslatını sun.]

3 [(Aşığını (senin) ayağına düştüğü zaman ağlatma; çünkü kavuşma harmanına yağmur yağarsa (ekinlere) zarar verir.]

4 [Her nerede köprü, geçit varsa boyunu eğip sanki aşıklara geçme, der.]

5 [Feyzî, o güzellik sultanıyla Hisar'a gezintiye çıkarken rakibe (de ancak) sefere çıkıp (buralardan) gitmek düştü.]

51.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Gözümde āb degül cūy-bār-ı ḥasretdür
   Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür
2. Sümūm-ı āhum ile āb-ı telḫ-ı eşkümden
   Zemīn-i sīne-i dil şūre-zār-ı ḥasretdür
3. Ne ṭurfe ʿālem olur ʿālem-i maḥabbet kim
   Hemīşe zīnet-i bāġı bahār-ı ḥasretdür
4. Dikilse bāġ-ı behişte nihāl-i ümmīdüm
   Yine resīde olan berg ü bār-ı ḥasretdür
5. ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise Cevrī
   Biten bu bāġda hem-vāre ḫār-ı ḥasretdür

51. 78[a], (CD, G.31).

1 [Gözümdeki gözyaşı değil, hasret ırmağıdır. Tenimdekiler de kesik değil hasret yolunun geçitleridir.]

2 [(Benim) ahımın zehiriyle ve gözyaşımın acı suyuyla gönlümün toprağında hasret çoraklığı meydana gelmiştir.]

3 [Bahçenin süsü, her daim hasret baharı olduğundan sevgi dünyası ne tuhaf bir dünyadır.]

4 bāġ-ı behişte: ḫākı behişte D. [Cennet bahçesine ümit fidanım dikilse de yine (orada) yetişecek olan hasret meyvesi ve yaprağıdır.]

5 [Cevrî, gönül eteği paramparça olmuşsa buna şaşılır mı? (Çünkü) her zaman bu bahçede biten hasret dikenleridir.]

52.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. ʿĀşıḳ bu yolda ḫaylice gerçi emeklenür
   Ḥaḳḳā der-i ʿināyet-i meyḫāne beklenür
2. Ṣırmayla farḳ olınmaz iken şūḫ-ı sīm-keş
   Ol çīn-i zülfi gāh olur kim ipeklenür
3. Ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı itdügi cevrüñ cezāsıdur
   Müstaʿmel olmayan şeker elbet böceklenür
4. Gelmekde tāzeler bu temāşā-yı eşküme
   Seyr-i Ḥiṣār-ı sīne ʿaceb kim bebeklenür
5. Olmuş Ḥanīf ʿaşḳa o ḳaddüñ fütādesi
   Gerçi felek de bir telek ammā meleklenür

---

52. 78[a],dk, (İHD, G.120).

1 [Aşık bu yolda pek çok emek verir. Doğrusu, meyhanenin lütuf kapısı bu sıkıntıya değer (beklenir).]

2 [Gümüş tel çeken şuhun (sevgilinin) zülfünün kıvrımları ile sırma arasında hiçbir fark yokken gün gelir zülfü ipeklenir.]

3 [Sevgilinin ayva tüyleri (bize) ettiği cevrin cezasıdır. (Çünkü) kullanılmayan şeker elbette böceklenir.]

4 [Taze güzeller, gözyaşımı seyre gelince Hisar seyri (bu) taze güzellerle dolar.]

5 ʿaşḳa o ḳaddüñ: ʿişve-i ḳaddüñ D. [Hanîf'in vücudu gerçi felekte bir süpürge çöpü gibi değersizdir ama selvi boylunun aşığı olduğu için kendini melek zanneder.]

53.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dil-i nā-kām şām-ı ġamda bir meh-rūya ḥasretdür
   Gözüm bīdār-ı necm-i ṣubḥ-veş uyḫuya ḥasretdür

2. N'ola rā ḳaşları fikri ile ḫançerlere düşsem
   Felekde miṣli yoḳ dil bir hilāl-ebrūya ḥasretdür

3. Henüz ṣaḥrā-yı ġam ṣubḥ u mesāda cilve-gāhumdur
   Cüdā düşdüm bu cānum ol gözi āhūya ḥasretdür

4. Nice ḫāṭır-perīşān olmayam bir laḫẓa mümkin mi
   Dü-çeşmüm cān-ile çün ḫaṭṭ-ı ʿanber-būya ḥasretdür

5. Beni dil-teşne maḥrūm itmese ser-tīz-i ḫançerden
   Ten-i bīmārum ey Sehvī bir içim ṣuya ḥasretdür

---

53. 78[a] ,dk, (Sehvî isimli bir şairin adına çalışmalarda rastlanılmamıştır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde adı yer almamaktadır.)

1 [Nasipsiz gönül, gam gecesinde bir ay yüzlüye hasrettir. Gözüm uyanık sabah yıldızı gibi uykuya hasrettir.]

2 [Sevgilinin kaşlarının düşüncesiyle hançerlere düşsem ne olur? Gönül, felekte eşi benzeri olmayan bir hilal kaşlıya hasrettir.]

3 [Gam çölü, sabah ve akşam (benim) gezindiğim yerdir. (Sevgiliden) ayrı düştüm, (benim) bu canım, o ahu gözlüye hasrettir.]

4 [Ben bir an bile gönlü perişan olmayayım bu mümkün mü? Çünkü canım ile iki gözüm (sevgilinin) misk kokulu ayva tüylerine hasrettir.]

5 [Ey Sehvî, (o sevgili) benim susamış gönlümü keskin başlı hançerinden (kaşlarından) mahrum bırakmasın. Çünkü hasta vücudum bir içim suya hasrettir.]

54.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ṣanmañ nevā-yı bülbüli bīhūde yollıdur
   Fenn-i uṣūl-i āhı aṣıllı uṣūllüdür
2. Hicriyle gör ki ġamzedesin bī-ḳarār ider
   Rūy-ı nigār-ı maṭlab ʿaceb telli pulludur
3. Yoḳ ḫayrı līk şerre gelince derūnı pür
   Ol ṭaşra yādigārı güzel Ḫayrabolludur
4. Bulsun diyü cevānib-i erbaʿ keş-ā-keşi
   Dört ḳaşlı dilberüñ ḳadeḥi çār güllüdür
5. İster naẓīre ehl-i süḫandan Ḥanīf eger
   Ṣorsun bu nev-zemīnüme ḫayli göñüllüdür

---

54. 78[a],dk, (İHD, G.107).

1 [Bülbülün nağmelerinin boş yere olduğunu sanmayın. (Onun) ahının söyleniş yöntemi (bile) asıllı usullüdür.]

2 [Arzulanan sevgilinin yüzü öyle telli pulludur ki (onun) ayrılığıyla gamlı aşığını kararsız eder.]

3 [(O sevgilinin) bize hayrı yok lakin kötülüğe gelince içi dopdoludur; çünkü o taşra yadigarı güzel Hayraboluludur.]

4 çār güllüdür: çār killidir D. [Dört taraf birbiriyle çatışsın diye dört kaşlı dilberin kadehi dört güllüdür.]

5 [Hanîf, eğer söz ustalarından nazire isterse, bu yeni tarzda şiireme sorsun (bu şiir) (nazire olmaya) epeyce isteklidir.]

55.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. O rind-i ṣāf-dilüñ kim elinde rāḥı var
   Hücūm-ı ceyş-i ġamuñ def'ine silāḥı var
2. Ṣaḥīḥ olursa n'ola cevfi 'illet-i ġamdan
   Miṣāl-i mey-kede anuñ ki bir merāḥı var
3. Eṣer ider o mehe bir gün āh-ı şeb-gīrüm
   Cihānda her gicenüñ tā ki bir ṣabāḥı var
4. Hümā-yı ḥüsnü n'ola ḳaṣd iderse pervāze
   Ki ḫaṭṭ-ı nevden iki 'anberīn cenāḥı var
5. O şūḫ cismümüzi şerḥa-dār itmek-ile
   Derūn-ı sīnemüzüñ Raḥmi inşirāḥı var

---

55. 78[b], (İbrahim Kavaz ve M.Naci Onur'un Harputlu Rahmi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Halil Erdoğan Cengiz ve Gönül Hatay Eren'in (Cengiz: 1996) Rahmi-i Harputi divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Fatih Tığlı'nın (Tığlı:2006) Bursalı Rahmi Çelebi adlı çalışmasında da yer almamaktadır.)

1 [O temiz gönüllü rindin elinde şarabı var. Gam askerlerinin saldırısını def etmek için (elinde) silahı var.]

2 [İçindeki gam hastalığı hakiki olursa ne olur? Onun meyhane gibi rahat edeceği bir yeri var.]

3 [O aya (ay gibi güzele), geceyi tutan ahım eşlik eder. Nasılsa cihanda her gecenin bir sabahı var.]

4 [O güzellik hüması, uçmaya niyetlenirse ne olur? Çünkü (onun) yeni çıkan ayva tüylerinden misk kokulu iki kanadı var.]

5 [(Ey) Rahmî, o şuh; bedenimizi parça parça etmek ister(se de) yüreğimizin içinde gönül ferahlığı var.]

56.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Sezā-yı naẓra degülken nigāh-ı yāra naẓar
   İder mi merdüm olan nergis-i bahāra naẓar
2. Göz āşinālarına olmaz oldı naẓra-figen
   İṣābet itdi meger dīde-i nigāra naẓar
3. Şerer-feşān olur ʿavdetde ḫırmen-i ṣabra
   Ne dem ki ʿazm ide ol āteşīn-ʿiẕāra naẓar
4. Ḫayāl-i serv-i ḳadüñle gören yem-i eşküm
   İder mi bir daḫı hīç ṭarf-ı cūybāra naẓar
5. Açıldı baḫt-ı siyeh Vehbi dīdeler rūşen
   O meh-veş itdi bu şiʿr-i ṣafā-şiʿāra naẓar

---

56. 78ᵇ, (SVD, G.77).

1 degülken: degüldür D. [İnsan olan sevgilinin bakışına layık değilken baharın nergisine bakar mı?]

2 SVD, G.77, 3.beyit [(Aşık) sevgilinin gözlerine bir kere baktığı için gözü tanıdıklarına bir daha bakamaz oldu.]

3 SVD, G.77, 2.beyit ḫırmen-i ṣabra: ḫırmen-i ṣabr D. [Ne zaman (sevgilinin) o ateşli yanağına bakış isabet ederse bu bakış geriye döndüğünde sabır harmanına kıvılcım saçar.]
Cihan görinmez olur çeşmine olursa eger
O şāha dest-res-i devlet-i nezāre naẓar SVD, G.77, 4.beyit

4 SVD, G.77, 5.beyit [Servi boylunun hayali ile gözyaşı denizimi gören bir daha ırmak kenarına bakar mı hiç?
Ḥabāb-veş naẓarum ḳaldı cāmda ey sāḳī
İfāża-ı mey ile eyle ḥāl-i zāra naẓar SVD, G.77, 6.beyit

5 SVD, G.77, 7.beyit
meh-veş itdi: māh itdi D. [(Ey), Vehbî, o ay gibi güzel bu neşe veren şiirime bakış attığı için gözlerim parladı ve siyah bahtım açıldı.]

57.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Lisānın añlarız ol ġoncenüñ ʿirfānımuz vardur
   Belī söz bilmezüz ammā birāz ʿiẕʿānımuz vardur

2. O şūḫuñ şundıġı peymāneyi redd itmezüz elbet
   Anuñla böylece ʿahd itmişüz peymānımuz vardur

3. Münāsibdür saña ey ṭıfl-ı nāzum hüccetüñ al gel
   Beşikṭaşa yaḳın bir ḫāne-i vīrānımuz vardur

4. Ṣıḳılma bezme gel bīgāne yoḳ daʿvetlimüz ancaḳ
   Nedīmā bendeñüz var bir daḫı sulṭānımuz vardur

---

57. 78ᵇ ,dk, (NED, G.26).

1 Lisānın añlarız ol ġonceniñ ʿirfānımız vardır: Murādın añlarız ol ġamzeniñ ʿiẕʿānımız vardır D. //ʿiẕʿānımız : ʿirfānımız D. [O goncanın dilinden anlarız çünkü bilgimiz vardır. Evet, söz (nedir) bilmeyiz ama biraz (bu sözü) anlayışımız vardır.]

2 [O şuhun sunduğu kadehi reddetmeyiz böylece onunla sözleşmişiz (onunla) yeminimiz vardır.]

3 [Ey naz çocuğum, nikah hüccetini al da gel, (bu) sana yakışır. Beşiktaş'a yakın bir yıkık-dökük evimiz vardır.]

Elin koy sīne-i billūra rahm et āşıka zīrā
Beyāz üzre bizim de pençeber fermānımız vardır NED, G.26, 4.beyit

Güzel sevmekte zāhid müşkilin var ise benden sor
Bizim o fende çok tahkīkimiz itkānımız vardır NED, G.26. 5.beyit

Kucup her şeb miyānın cānına cān katmada ağyār
Behey zālim sen insāf et bizim de cānımız vardır NED, G.26, 6.beyit

4 NED, G.26, 7.beyit [Ey Nedîm, sıkılma meslise gel davetliler içinde yabancı yok. Nedîm ve bir de sultanımız vardır.]

58.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ṭabīb̄üm mest-i naḫvetdür enī̄n ü zārı kim diñler
   Fiġān-ı şekve-perdāz-ı dil-i bī̄mārı kim diñler
2. O şeh-nāzuñ lebinden tāze naḳş-ı būselik diñler
   Göñül ʿuşşāḳdan feryād-ı köhne-kārı kim diñler
3. Ser-ā-ser şeş-cihet rubʿ-ı meskūn bezm-i ḥayretdür
   Ṣadā-yı çār-pāre nāġme-i şeş-tārı kim diñler
4. O baḫta ʿörf-i ehl-i ʿaşḳda ceẕr-i aṣam dirler
   Vefā daʿvāsın itse ġamze-i mekkārı kim diñler
5. Bugün mestāne ol ḥūrī̄-liḳādan vaʿdeler aldum
   Yüri vāʿiẓ vaʿī̄d-i dil-ḫırāş-ı yāri kim diñler
6. Selī̄mā güş-māl eyle güher-i yārāna naẓmuñla
   Dime ḥayretde ʿālem kim oḳur eşʿārı kim diñler

---

58. 79[a], (Kaşif Yılmaz'ın (Yılmaz:2001) III.Selim (İlhamî) Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Benim (aşk) doktorum kibir sarhoşudur; (benim) ağlama ve inlemelerimi kim dinler?]

2 [Gönül, o naz sultanının dudağından yeni bestelenmiş nakş-ı bûselik makamında bir şarkı dinler. Aşıkların uşşak makamındaki eski feryatlarını kim dinler ?]

3 [Altı yön, dört kıta baştan başa hayret meclisidir. Çalpara sesini ve altı telli sazın nağmelerini kim dinler?]

4 [(O) hilekar bakışlı (güzel), vefa davasını gütse kim dinler? O bahse aşıkların geleneğinde asılsız, boş söz derler.]

5 [Bugün sarhoş bir halde iken o peri yüzlüden sözler aldım. Vâiz, yürü (git), sevgilinin gönül parçalayan vaatlerini kim dinler?]

6 [Ey Selîm, dostlarının mücevherlerine kendi şiirinle kulak bükerken hayret edip de "Dünyada bu şiirleri kim okur, kim dinler.", deme.]

59.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Felekde Zühreden āheng-i naḳş ü kārı kim diñler
   Bu devr içre muḫālif naġme-i edvārı kim diñler
2. Ṣarılmışlar liḥāf-ı nāze bir bir ġonceler der-ḫᵛāb
   Fiġān-ı āteşīn-i ʿandelīb-i zārı kim diñler
3. Çekerler hāle-i āġūşa āḫir ol mehi āġyār
   Niyāz-ı şekve-zārı ʿāşıḳ-ı dīdārı kim diñler
4. Çıḳup kürsīde vāʿiẓ pendüni ʿālem-pesend itmiş
   Ṣadā-yı naġme-i mestāne-i mey-ḫᵛārı kim diñler
5. Ḳo teşvīḳ-i naẓāir itmegi yārāna ey Şehrī
   Dimāġ-efsürde ʿālem kim oḳur eşʿārı kim diñler

---

59. 79[a], (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Felekte Zühre yıldızının icra ettiği bestelerin ahengini kim dinler? Bu zamanda aykırı nağmeleri kim dinler?]

2 [Taze goncalar, bir bir yorgana sarılarak uykuya varmışlar. Ağlayan bülbülün ateş gibi yakan feryatlarını kim duyar?]

3 [O ay yüzlü güzeli, rakipler ayın etrafındaki hale gibi kucaklarına almışlar. Senin yüzünün aşığı olup (da) şikayetler eden niyaz ehlini kim dinler?]

4 [Vaiz, kürsüye çıkıp herkesçe beğenilen sözlerini söylemiş. Kendinden geçen sarhoşun nağmelerine kim kulak verir?]

5 [Ey Şehrî, dostlar için teşvik nazireleri yazmayı bırak. Bu idraksiz, izansız âlemde bu şiirleri kim okur, kim dinler?]

60.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Her naḳş-ı ḥavādiṯ ki ḳażā vü ḳader eyler
   Mir'āt-ı dil-i ʿārife evvel güẕer eyler
2. Bir mūr-ı żaʿīf ise Süleymān-ı zemāndur
   Kim ʿāḳıbetin ḳalbine naḳş-ı hacer eyler
3. Bir dürr-i girān-māye eger ḳalsa duḫulde
   Ṣarrāf-ı dehir ḳomaz anı muʿteber eyler
4. Defʿ eyleyemez tīr-i ḳażāyı ḥaẕer ammā
   Şol kimse ḥubb-ı fuḳarāyı sīper eyler
5. Ey Raḥmeti rāḥat o kişinin ki cihānda
   Ālāyiş-i dünyā-yı denīden ḥaẕer eyler

---

60. 79[a],dk, (Üzeyir Aslan'ın (Aslan:2012) Raḥmetī-i Tebrizī ve Türkçe Şiirleri adlı makalesinde bu gazel yer almamaktadır. Türk edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Rahmetî-i Tebrîzi maddesinde divanının Bakü'de Ekrem Bağırov tarafından yayımlandığı bilgisi verilmiştir, söz konusu divana ulaşılamamıştır.)

1 [Her olayın tecellisi kaza ve kaderle gerçekleşir. (Bunlar) ilk olarak ariflerin gönül aynasında suret bulur.]

2 [Zayıf bir karınca (gün gelir) zamanın Süleyman'ı olur, geleceğin kalbine taşı nakşeder]

3 [Çok kıymetli bir inci sadefin içinde gizli kalsa dünyanın kuyumcusu onu bırakmaz; (onu) kıymetli hale getirir.]

4 [Korkup sakınan (kimse) kader oklarını engelleyemez ama fakirlerin rızkını kendine siper yapar.]

5 [Ey Rahmetî, alçak dünyanın kirliliğinden sakınan kimseler dünyada rahat ederler.]

61.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Muzāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Baḳmazsa rūy-ı dilbere aʿdā ṣafā naẓar
Sen eyle ṣunʿ-ı ḥaḳḳı temāşā ṣafā naẓar

2. Mihr ü mehe baḳar mı cemālüñ gören didüm
Baḳdı didi ol āyīne-sīmā ṣafā naẓar

3. Ṭūṭī-i āyīne-dili ol sīne söyledür
Olsun hezār bāġda gūyā ṣafā naẓar

4. Dil nāẓır-ı ġubār-ı derüñdür didüm didi
Cāʿizse kuḥl-i dīde-i bīnā ṣafā naẓar

5. Dervīşi gör ki menʿ ider ʿuşşāḳı yārdan
Gördükçe ḫūbı kendi dir ammā ṣafā naẓar

6. Dildār ḫāl ü ḥaṭṭ ü lebüñ gösterüp didi
Ḥabb ü ġubār ü bāde müheyyā ṣafā naẓar

7. Yoḳdur naẓīre ḥüsnüñe birdür iki degül
Miṣlüñ görürse dīde-i şehlā ṣafā naẓar

8. Geh vaṣl gāh hicr ü gehī nūş ü gāhī nīş
Maḥall-i cihān böyle ʿazīzā ṣafā naẓar

9. Nev-be-nev ẓuhūr şāhid-i naẓmuñ görüp eger
ʿIṭrī naẓīre dirse eḥibbā ṣafā naẓar

---

61. 79[a],dk, (Murat Salim Tokaç'ın (Tokaç:2018) Buhûrizâde Mustafa Efendi (Itrî)'nin Eserlerinin Dönemsel Olarak Müzikal Kompozisyon ve Usûl Açısından Karşılaştırarak İncelenmesi adlı çalışmada bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Rakipler, sevgilinin yüzüne iyi niyetle bakmazsa sen temiz bakışınla Allah'ın sanatını (seygiliyi) seyret.]

2 ["Senin güzel yüzünü gören bir daha güneş ve aya bakar mı (hiç)?",dedim. Yüzü ayna gibi parlayan o güzel temiz bir bakış ile "Baktılar.", dedi.]

3 [Bülbüller bahçede temiz bakışlarıyla nağmeler söylesinler, ayna gönüllü papağanı da o (gümüş) sine söyletir.]

4 [Gönül, kapının tozunun bekleyenidir dedim, gören göze sürme çekmek caizse safa ile beklesin, dedi.]

5 [Dervişe bak ki âşıkları sevgiliden uzaklaştırır ama kendisi güzelleri gördükçe gözlerini ayıramaz, safa ile bakar.]

6 [Sevgili, benini, ayva tüylerini ve dudaklarını gösterip şöyle dedi: "Tahıl tanesine benzeyen ben, ince tozlara benzeyen ayva tüyleri ve şaraba benzeyen dudak emrinize amâdedir."]

7 [(Sevgili senin) güzelliğine benzer yoktur, sen alemde teksin. Eğer gözler senin benzerini gördüğünü iddia ederse şehla(şaşı) gözdür.]

8 Vezin aksamaktadır. [Ey aziz (sevgili), (hayatta) bazen kavuşma bazen ayrılık bazen tatlı bazen de zehir vardır. Dünya hali böyledir.]

9 [Ey dostlar, Itrî, bu yeni tarz ortaya çıkan güzel şiirlerini görüp nazire söyler.]

62.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Muzāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Cān ise ḳaṣduñ eyle civānā ṣafā naẓar
   Maḳṣūd bizi helāk ise cānā ṣafā naẓar
2. Ger ḫayl-i fikr ü ṣabrumı ḳurbānuñ oldıġum
   İtmege bir nigāh ile yaġmā ṣafā naẓar
3. Eylerse la'l-i dilber ile baḥṣ-i mu'cizāt
   Gelsün efendi Ḥażret-i 'Īsī ṣafā naẓar
4. Bu nev-zemīn 'Iṭrī-i ṣāḥib-i ma'ārife
   Her kim naẓīre dirse Nedīmā ṣafā naẓar

62. 79[a],dk, (Şiirin başlığında herhangi bir şair adı yer almamaktadır. Muhsin Macit'in (Macit:2017) Nedim Divanı adlı eserinde yer almıyor.) (Murat Salim Tokaç'ın (Tokaç:2018) Buhûrizâde Mustafa Efendi (Itrî)'nin Eserlerinin Dönemsel Olarak Müzikal Kompozisyon ve Usûl Açısından Karşılaştırarak İncelenmesi adlı çalışmada da bu gazel yer almıyor.)

1 [Ey sevgili, amacın bizi perişan ederek canımıza kastetmense (genç aşıklarına) güzel bir bakış at.]

2 [Ey kurbanın olduğum! Safalı bir bakışın bir seferde fikir ve sabır ordumu yağma etmesin!]

3 [Efendim, Hazreti İsa sevgilinin dudağı ile mucize gösterme davasına girerse bu çekişmeye safalı bir nazarla bakarlar.]

4 [Ey sohbet arkadaşı, irfan sahibi Itrî'nin bu yeni tarz şiirine her kim nazire söylerse ona safalı bir selam olsun.]

63.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. İlāhī bülbülüñ feryād ü efġānı kimiñçündür
   Gül içünse gülüñ çāk-ı girībānı kimiñçündür
2. Eger pervānenüñ şemʿ içün ise sūzişi yā Rab
   Ya şemʿüñ eşk-i germ-i āh-ı sūzānı kimiñçündür
3. Ger āhūlar içünse bādiye-peymānī-i şīrān
   ʿAceb āhūlaruñ ṣaḥrada cevlānı kimiñçündür
4. Eger Yūsuf içün-ise aʿmā-yı dīde-i Yaʿḳūb
   Ya bīmārī-i çeşm-i māh-ı Keʿnānı kimiñçündür
5. Ser-ā-ser ḳāināt esrār-ı ʿaşḳuñ mest ü ḥayrānı
   Velī bilmezler ey Rāsiḫ bu ḥayrānı kimiñçündür

---

63. 79[b],(RAD,G.31).

1 [İlahi! Bülbülün feryat ve figanı kimin içindir? Eğer gül içinse gülün yırtık yakası kimin içindir?]

2 yā Rab: pür-tāb D./ āh-ı suzānı: āh ü giryānı D. [Ey Allah'ım, eğer pervanenin yanması mum için ise peki ya mumun ahının yakıcı gözyaşları kimin içindir?]

3 [Eğer aslanların çöl yemini ahular içinse acaba çölde ahuların gezintileri kimin içindir?]

4 için-ise: içünse bu D. [Eğer Yakup'un gözlerinin kör olması Yusuf içinse peki Yusuf'un (Kenan ayının) gözlerinin hastalığı kimin içindir?]

5 [Ey Râsih, baştan başa kainat aşk esrarının hayranı ve sarhoşudur. Fakat bu hayranlık kimin içindir, bilmezler.]

64.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bu ẕerrātuñ ʿaceb vecdle deverānı kimiñçündür
   Berāy mihr ise mihrüñ ya cevelānı kimiñçündür

2. Hevā-yı serv içündür hāy ü hūy-ı fāḫte dirler
   Ya servüñ bāġda ḥāl-i perīşānı kimiñçündür

3. Viṣāl-i kebk içünse cüst-ü-cū-yı bāz-ı āvāre
   Ya kebk-i bī-ḳarāruñ zār-ı efġānı kimiñçündür

4. Egerçi Kūhken yārüñ yolında terk-i ser itdi
   Ya Şīrīn bī-muḥābā virdi ki cānı kimiñçündür

5. Netīce ʿaşḳ-ı ḥüsnüñ sırrına vāḳıf degül kimse
   Bilinmez ḥāṣılı Şehrī bu seyrānı kimiñçündür

---

64. 79ᵇ, ((Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Bu zerrelerin acaba vecd ile dönüşleri kimin içindir? Eğer Güneş içinse (peki) ya Güneş'in dolaşması kimin içindir?]

2 [Üveyik kuşunun hay ve hû nidâları selviye olan aşkı içindir ya selvinin bahçede (bu) perişan hali kimin içindir?]

3 [Eğer avare doğan kuşunun arayıp dolaşması kekliğe kavuşmak içinse (peki) ya kararsız kekliğin inleyiş ve feryatları kimin içindir?]

4 [Sevgilinin dağını delen Ferhat, aşkı uğruna bu yolda başını verdi. (Peki) ya Şirin'in çekinmeden canını vermesi kimin içindir?]

5 [Sonuç olarak güzellik aşkının sırrına kimse vakıf değildir. Sözün kısası Şehrî, bu seyran kimin içindir, (o bile) bilinmez.]

65.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Çemende cūy-veş bu cüst-ü cūlar hep senüñçündür
   Miyān-ı bülbülānda güft-ü-gūlar hep senüñçündür
2. Sen ey kişt-i emel neşv ü nemādan dūrsun ammā
   Seḥāb-āsā dökülmek āb-rūlar hep senüñçündür
3. N'ola bir kerre meyl itseñ kenāra ey dür-i yektā
   Ḫurūş-ı mevc mevc-i ārzūlar hep senüñçündür
4. Gel ey mest-i teġāfül bir nigāh it ḥāl-i mestāne
   Rāh-ı meyḫānede bu hāy ü hūlar hep senüñçündür
5. Sezādur saʿīd-i sīmīnüñ itseñ heykel-i gerden
   Baña pür-ḫışm ü kīn olmaḳ ʿadūlar hep senüñçündür
6. Reg-i nāk-i ṣafādan cūşa gel ey bāde-i taḥḳīḳ
   Ḳadeḥler şīşeler ḫumlar sebūlar hep senüñçündür
7. Niçün ey naẓm-ı Nābī tāze tāze cilve itmezsün
   Ḳalemden ṣafḥaya bu ser-fürūlar hep senüñçündür

---

65. 79[b],dk, (NAD, G.221).

1 [Yeşillikte ırmak gibi öteye beriye akışlar hep senin içindir. Bülbüllerin arasında (bu) dedikodular hep senin içindir.]

2 [Ey emel tarlası, sen yetişip büyümekten uzaksın ama bulutlardan dökülen (bu) yüz suları hep senin içindir.]

3 N'ola: Ne var D. [Ey eşsiz inci, bir kere sahile meyl etsen ne olur? Dalgaların çağıltısı ve arzuların dalgası hep senin içindir.]

4 [Ey gaflet sarhoşu, gel (bu) sarhoş halime bir bak. Meyhane yolunda bu bağrışlar hep senin içindir.]

5 itseñ : itsem D.[(Ey sevgili,) gümüş kolunu boynuma muska yapsam uygundur. Bana düşmanların kin ve hışm ile dolu olması hep senin içindir.]

6 Reg-nāk ṣafādan: Reg-i tāk-i ḫaṭādan D. [Ey hakiki şarap, neşe asmasının damarlarından çoşarak gel. Bu kadehler, şişeler ve testiler hepsi senin içindir.]

7 Not: Bu beyit divanda yoktur. [Ey Nâbî'nin nazmı niçin taze taze cilveler etmezsin. Kalemden sayfaya baş eğmeler hep senin içindir.]

66.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Cihānuñ ārzū-yı cūy-ı cūşānı kimiñçündür
   Viṣāl-i baḥr ise baḥrüñ ḫurūşānı kimiñçündür
2. Bürehne ise dāmen-būs-ı Kaʿbe şevḳine ḥuccāc
   Ya ol mestūrenüñ çāḳ-ı girībānı kimiñçündür
3. Nizār olmaḳ bu minvāl üzre tār u pūd içünse ger
   Ya pūduñ pīç ü tāb-ı rişte-i cānı kimiñçündür
4. Meh-i çarḫuñ hilāl ü bedri şevḳ-i mihre dā'irse
   Ya mihrüñ böyle germiyetle devrānı kimiñçündür
5. O çeşm-i şūḫ içünse girye kārı çeşm-i ʿāşıḳda
   Ya yārüñ ḫastegī-i çeşm-i mestānı kimiñçündür
6. Olanlar ġavṭ-kār-ı mevc-i ḥasret baḥr-ı vaḥdetde
   Bilür Naḫlī dür-i yektā-yı ʿirfānı kimiñçündür

---

66. 79[b], dk, (Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde iki adet Nahlî'den söz edip ikisinin de divanına ait bir bilgi verilmemiştir.) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli-mahmud-celebi/ http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli, Son erişim tarihi: 02.06.2020-11.43)

1 [Dünyanın istek ırmağının çoşması kimin içindir? Denize kavuşmak için ise denizin çoşması kimin içindir?]

2 [Eğer hacılar Kabe'nin eteğini öpme aşkıyla yalın ayak iseler o üstü örtülü Kabe'nin yakasının yırtıkları kimin içindir.]

3 tār u pūd: tāre pūd M. [Bu yolda zayıf düşmek iplik içinse (peki) ya can ipliğindeki kıvrımlar kimin içindir?]

4 [Felek ayının hilal ve bedir halleri Güneş arzusu içinse ya Güneş'in böyle sıcaklıkla dönmesi kimin içindir?]

5 [Aşığın gözlerindeki gözyaşları o şuhun gözleri içinse (peki) ya sevgilinin sarhoş gözlerinin hastalığı kimin içindir?]

6 [Nahlî, vahdet denizinin hasret dalgalarına boğulanlar eşsiz incinin irfanı kimin içindir, bilir.]

67.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gel ey sāḳī bu deñlü cüst ü cūlar hep senüñçündür
   Dem-ā-dem bezm-i meyde güft-ü-gūlar hep senüñçündür
2. Kimi pāmāl-i zülfüñ kimi ġarḳ-āb yem-i ʿaşḳda
   Tekāpū-yı ṣabā vü cüst ü cūlar hep senüñçündür
3. ʿAceb şūr-efgen-i ġavġā-yı ʿālemsin cihān içre
   Ḫuṣūmetle ʿadāvetle ʿadüvvler hep senüñçündür
4. Selāmın redd içün āġyārı gördükde gehī cānā
   Żarūrī inḥinālar ser-fürūlar hep senüñçündür
5. ʿAraḳ-rīz u ḥicāb u tāb-ı ruḫsāruñ gül-i ṣadberg
   Çemende āb u tāb u reng ü būlar hep senüñçündür
6. Ser-i kūyuñda ṣanma nāle-i ʿāşıḳı bīhūde
   Gice tā ṣubḥ olunca hāy ü hūlar hep senüñçündür
7. Gehī būs-ı lebüñ gāhī miyānuñ fikr ider Ḥilmī
   Göñülde tāze tāze ārzūlar hep senüñçündür

---

67. 79[b],dk, (Bu gazel Kerime Üstünova'nın (Üstünova:1993) Hilmi Divanı adlı eserinde bulunmamaktadır.)

1 [Ey saki, gel! Bu denli arayışlar hep senin içindir. Şarap meclisindeki dedikodular her vakit senin içindir.]

2 [(Bu aşk meclisinde) kimi zülfünün rüzgarıyla kimi aşkının korkusundan suya batmıştır. Saba rüzgarının koşuşturmaları ve arayışları hep senin içindir.]

3 [Düşmanların husumetle cihan içinde alemin kavgasıyla acıya düşmeleri hep senin yüzündendir.]

4 [Ey can mücevheri, rakibi gördüklerinde (onun) selamını reddetmek için bu mecburi alçalışlar ve baş eğişleri hep senin içindir.]

5 [Ey yüz yapraklı, katmerli gül gibi olan sevgili! Çimendeki tazelik ve letafet senin (inci gibi) ter döken, utanan, parlayan yanağın içindir.]

6 [(Senin) semtinin başında aşıkların inleyişlerinin boşuna olduğunu zannetme. Gece sabah oluncaya kadar (aşıkların bu) hay ve hûları (yakarışları) hep senin içindir.]

7 [Hilmî, bazen dudağının busesini bazen de ince belini düşünür. (Onun) gönlündeki taze taze (bu) arzular hep senin içindir.]

68.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Görmezüz ḫayli zamāndur seni ülfet bu mıdur
   Ey gül-i bāġ-ı vefā būy-ı ḥaḳīḳat bu mıdur
2. Dir gören ol ṣanemüñ tāze ḫaṭ-ı ruḫsārın
   Nev-demīde çemen-i bāġ-ı melāḫāt bu mıdur
3. Ne virürsin bu ḳadar ṭa'ne-i āġyāra vücūd
   Ey şeh-i kişver-i temkīn-i metānet bu mıdur
4. Derd-i ġam nūş iderüm diyü nedür feryāduñ
   Ey göñül ḳā'ide-i bezm-i muḥabbet bu mıdur
5. Merḥamet eyle didüm ḫançerine itdi nigāh
   Fā'iżā raḥm-ı dil-i zāra işāret bu mıdur

---

68. 80[a], (EFD,G.12).

1 [Ey vefa bahçesinin gülü, seni ne zamandır görmüyoruz hakikatın kokusu ve yakınlığın bu mudur?]

2 [O put gibi güzelin taze yanağının ayva tüylerini görenler "Güzellik bahçesinin yeni yetişeni (çiçeği) bu mu yoksa?", derler.]

3 Ey şeh: Ey gönül D. [Ey ağırbaşlılık ülkesinin sultanı! Ellere bu denli kötü sözler niye söyletip durursun, metanet bu mudur?]

4 [Ey gönül, gam derdini içerim diye niye feryat edersin? Yoksa sevgi meclisinin kaidesi böyle midir?]

5 [Ey Faiz, (o güzele) merhamet et, dedim ama (o) hançerine bakarak (acaba) inleyen gönle merhamet işareti böyle midir?, (dedi).]

69.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Sāḳīyā ġam bizi öldürdi mürüvvet bu mıdur
   Bilmezüz neş'e-i ṣahbā-yı maḥabbet bu mıdur
2. Bilmezüz kimseye üftāde-i çāh olsak da
   Elem-i ẕül-ile bir semt-i selāmet bu mıdur
3. Dāġ-ı sūzānumı gördi didi ol ʿişve-fürūş
   Bu mıdur nūfre-i kālā-yı melāmet bu mıdur
4. Görüp āġyār ile dildārı helāk olmazsın
   Ey göñül ḳāʿide-i daʿvā-yı himmet bu mıdur
5. Bilmeyüp dir beni bu żaʿf-ile her kim görse
   Acabā Rāmi-i dil-ḫasta ḥaḳīḳat bu mıdur

---

69. 80[a], (Fatma Zehra Kavukçu'nun (Kavukçu:2000) Rami Divanı ve Erdal Hamami'nin (Hamami:2001) Rami Divanı adlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey saki, gam(ın) bizi öldürdü lütufkârlık bu mudur? Sevgi şarabının neşesini (nedir) bilmeyiz sevgi böyle midir?]

2 [Bir güzelin kuyusuna düşsek de anlamayız. Gölgelik bir yer bulma kederiyle bulduğumuz esenlik semti böyle midir?]

3 [O nazlı, işve satan (sevgili); (benim) iç yakıcı yaramı görüp şöyle dedi:" Melamet kumaşının misk dolu kesesi bu mudur?"]

4 [Ey gönül, sevgili ile rakibi görünce perişan olmazsın. (Acaba) himmet davasının kuralı böyle midir?]

5 [Beni tanımayan her kim varsa (benim) bu zayıflığımı görünce "Hasta gönüllü Râmî, acaba (aşk) gerçeği bu mudur?", der.]

70.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Zülfi fiten-i nigeh-ʿişve-nümāyı ne bilür
   Kār-ı siḥri bilür ol resm-i vefāyı ne bilür
2. Dilleri şāne ṭaġıtsa ser-i zülfinde nʾola
   Ḳadr-i cemʿiyet-i erbāb-ı ṣafāyı ne bilür
3. Ġonca taḳlīd idemez şīve-i laʿl-i yāra
   Ṭıfl-ı deh-rūzedür āyīn-i vefāyı ne bilür
4. Olmayan ġavta-zen-i baḥr-i fenā sāḥil-i ʿaşḳ
   Varṭa-ı keş-me-keş-i mevc-i belāyı ne bilür
5. Bāde-i nāz ile mestānedür ol şūḫ-ı cihān
   Keder-i Ṣabri-i şūrīde-nevāyı ne bilür

---

70. 80ᵇ, (SD,G.27).

1 fiten:fenn [(Sevgilinin) zülfü, işveli bakışının fitnelerini nerden bilsin? (O sadece) sihir işlerini bilir, vefanın resmini nerden bilsin?]

2 erbāb:yārān D. [Sevgilinin saçının uçlarına takılmış gönüller tarak olup da (onun) zülfünü dağıtsa ne olur? O tarak, safa ehlinin bir araya gelmesinin kıymetini ne bilir?]

3 vefāyı:edāyı D. [Gonca, sevgilinin dudağının işvesini (bile) taklit edemez. Çünkü (o) on günlük çocuktur vefa adetini nerden bilsin?]

4 [Aşk sahilinde yokluk denizine düşmeyen(ler), bela dalgalarının girdaplarının tehlikesini nerden bilir?]

5 [O dünyanın şuh (güzeli), naz şarabıyla doludur. (Aşk) çılgınlığından nasibini alan Sabrî'nin kederini nerden bilir?]

71.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Muzāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Sāġar ki ehl-i bezm-i neşāṭa ʿayān olur
   Kemter şuʿā-yı bāriḳa-endāz-ı cān olur
2. Meclisde baṣ ayaġuñı aldurma sāḳīyā
   Erbāb-ı dil metāʿ-ı meye dīde-bān olur
3. Ey cām-ı bāde pek aġıza atma kendüñi
   Būs itme laʿl-i dilberi billāh ḳan olur
4. Gördüñ mi aġız aġızadur sāġar ü sebū
   Encām-ı meşveret hele bilmem yaman olur
5. İçmez misüñ o bāde-i gül-rengi Naḫliyā
   Sāḳī-i bezm ṣoḥbeti bir nev-civān olur

---

71. 80[b] , (Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde iki adet Nahlî'den söz edip ikisinin de divanına ait bir bilgi verilmemiştir.) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli-mahmud-celebi/ http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli, Son erişim tarihi: 02.06.2020-11.43)

1 [Neşe meclisinin ehline içki kadehi göründüğünde cana küçük bir yıldırım ateşi düşürür.]

2 [Ey saki! Meclise gel, elindeki kadehi (kimseye) kaptırma. (Merak etme) gönül erbapları şarap sermayesine bekçi (gözcü) olur.]

3 [Ey şarap kadehi, (çok fazla) kendini sevgilinin ağzına atma, sevgilinin kırmızı dudağını öpecek olma, billahi kan çıkar.]

4 [Gördün mü bak; (mecliste) içki kadehi ve şarap testisi (sürekli) ağız ağızadır. (Onların bu) fikir alışverişlerinin sonu pek yaman olur.]

5 [Ey Nahlî, o gül renkli şarabı (neden) içmezsin? (Halbuki) sohbet meclisinin sakisi (içki sunanı) taze bir dilberdir.]

72.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Dilberā silsile-i zülfüñe meftūnluġı var
   Dil-i dīvāne yeñilmez yine mecnūnluġı var
2. Şöyle beñzer ki ḳad-i dūst vaṭan yād itdi
   Göñlüm eglenmez olupdur ḳatı maḥzūnluġı var
3. Geşt-i deşt eyledigüm geldi yine ḫaṭıruma
   Baġrımuñ lāle-i nuʿmānı gibi pür-ḫūnluġı var
4. Ṭoḳınur seng-i ġamı n'ola ḫam olsa ḳaddüm
   Ṭāḳ-ı gerdūn-ı cefā-kāruñ ʿaceb dūnluġı var
5. Gūy u çevgān-ı ḳażā gibi leked-kūb olalı
   Ḥālimüñ Vālihiyā ḫayli diger-gūnluġı var

---

72. 80[b],dk, (Vâlihî adlı şairin kaynaklarda çalışılmış bir divanı bulunmamaktadır. İslam Ansiklopedisi Vâlihî maddesinde *"Vâlihî'nin şiirlerine bazı mecmualarda rastlanmaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir, mürettep bir divanı olduğunu söylerse de günümüze böyle bir eser ulaşmamıştır."* şeklinde bir bilgi yer almaktadır. https://islamansiklopedisi.org.tr/valihi Son erişim tarihi: 02.06.2020-12.06)

1 [Ey dilber, (aşığının senin) zülfünün silsilesine hayranlığı var. Divane gönlün yine bilinmez Mecnûnluğu var.]

2 [Öyle görünüyor ki (gönül) vatan dostunun endamını hatırladı, gönlüm (artık) neşelenmez olmuştur; çünkü (onun) çok hüznü var.]

3 [Yine hatrıma sahraları dolaştığım (günler) geldi. Göğsümde (yine) kana benzeyen laleler (yaralar) var.]

4 [Boyum iki büklüm olsa da gam taşı (yine) sırtıma değer. İşi cefalar etmek olan feleğin kubbe kemerinin garip alçaklığı var.]

5 [Ey Vâlihî, kaderin topu ve sopası tekmelediğinden beri halimde başka haller var.]

73.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Belā-yı hicr ile ḳaddüm o meh dü-tā mı ider
   Cefā vü cevrini ʿālemde hep saña mı ider
2. Göñül ġam-ülfet olur dūr olınca kūyından
   Kişi nişīmen-i ġurbetde hīç ṣafā mı ider
3. Felek müsāʿade itmezse minnet itme ṣaḳın
   O süfle-pervere ādem olan recā mı ider
4. Kenāra çekmedi eyyām keştī-i dilimüz
   ʿAceb bu ortada ġarḳ-ı yem-i belā mı ider
5. Metāʿ-ı cānuñı vir vaṣl-ı dilbere Naʿtī
   Diyār-ı ʿaşḳ-ı dil-ārāda söz behā mı ider

---

73. 80[b], dk, (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [O ay (yüzlü sevgili), ayrılık belası ile boyumu iki büklüm mü yapar ? Cefa ve eziyetlerini (bu) dünyada hep sana mı yapar?]

2 [Gönül, (sevgilinin) semtinden uzak olunca gam ile dost olur. İnsan, gurbette yaşarken hiç neşeli olur mu?]

3 [Felek muradına göre dönmezse sakın (feleğe) minnet etme. İnsan olan aşağılık kimseleri besleyene yalvarır mı?]

4 [Zamane (bizim) gönül gemimizi sahile ulaştırmadı; acaba (bizim bu) bela denizinde batmamızı mı ister?]

5 [Natî, sevgiliye kavuşmak uğruna can sermayeni ver. Gönül süsleyen sevgilinin diyarında sözün kıymeti mi olur?]

74.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Kākülüñ nāz-ile ṣan-kim serve ʿanber gösterür
   Ol iki cādūlaruñ siḥr-ile ejder gösterür
2. Terlegenden ʿārıżuñ özge leṭāfet ʿarż ider
   Kāküle şebnem düşse lā daḫı ḫoş-ter gösterür
3. Nāz ile olsañ ḫıramān iki yandan sünbülüñ
   Ṭāvūs-ı bāġ-ı cināndur ṣanki şeh-per gösterür
4. Kākül-i zülfüñ açup ʿarż eyleseñ ruḫsāruñı
   Dāġılup ebr-i siyeh ṣan mihr-i enver gösterür
5. Ey Ġazāyī ḫūn-ı āʿdā birle sen aç tīġuñı
   Böyle bil-kim zāġ-ı ... tīġ-i cevher gösterür

---

74. 80[b],dk, (Gazâyî adlı şairin kaynaklarda çalışılmış bir divanı bulunmamaktadır. İslam ansiklopedisinde Gazi Giray Han maddesinde *"Gazi Giray'ın bir divanı olduğunu söylemekteyse de eser günümüze ulaşmamıştır."* şeklinde bir bilgi yer almaktadır. https://islamansiklopedisi.org.tr/gazi-giray-ii son erişim tarihi: 02.06.2020-12.16)

1 [(Senin misk kokulu) kakülün selvi ağacına anber kokusu nasıl olur ders verir. O iki büyük gözün sihir saçarak büyük yılan gösterir.]

2 [(Senin) … yanağın başka bir güzellik sunar. (Senin) kakülüne çiy tanesi düşse bile çok hoş gözükür.]

3 [Ey sevgili, sen iki yanından aşağı düşen sümbül saçlarınla naz ile salınsan sanki cennet bağının tavus kuşu uzun kanatlarıyla (arz-ı endam ile) uçar gibi olur.]

4 [Zülfünün kakülünü açıp da yanağını göstersen sanki siyah bulutlar dağılır ve parlak güneş görünür.]

5 [Ey Gazâyî, düşman kanı için sen de kılıç çek. Şunu bil ki … cevher kılıcını gösterir.]

75.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Sāḳī ḫırām-ı nāz ile bezme revān olur
   Yanınca bāde ayaḳ ayaḳ hem-'ınān olur
2. Peymāne ġonca serv ṣürāḥī piyāle gül
   Seyr it niẓām-ı bezmi ne ḫoş gül-sitān olur
3. Tenhā ṣürāḥī duḫter-i rezle dem etmesün
   Bir gün boġazı ele virür ol yaman olur
4. Yoḳdur bezimde hīç 'araḳuñ ayaġın çeker
   Gör ol ḥarām-zāde ne rind-i cihān olur
5. Sāḳī senüñ başuñda ḳırılur ḳabaḳ ṣaḳın
   Yāra ṣürāḥī dil uzadur şöyle ḳan olur
6. Āḫir ḳızılı açığa çıḳdı piyālenüñ
   Gördüñ mü la'l-i dilber-ile imtiḥān olur
7. Ḳulḳul didükçe meclis-i meyde ṣürāḥīler
   Şehrī neşāṭ-ı bezm-ile mu'cīz-beyān olur

---

75. 81[a], (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Saki, naz ile salınarak meclise gider. Şarap da kadeh kadeh yanında üzengi arkadaşı) olur.]

2 [Gül, şarap kadehi; gonca da o kadehin içindeki şarap; selvi ağacı da sürahidir. (Aşk) meclisinin tertibine bak; ne hoş (bir) gül bahçesidir.]

3 [Yalnız sürahi, üzümün kızıyla içki içmeye kalkmasın. Bir gün (sürahi kendi) boğazını ele verir; yazık olur.]

4 [Mecliste hiç içki kadehini çeken yoktur. O haramzadeyi (içkiyi) gör ki nasıl alemin rindi olur.]

5 [Sürahi, sevgiliye dil uzatıp kötü sözler söylemeye kalkarsa o zaman (mecliste) kan çıkar; ey saki! Kabak da senin başında (patlar) kırılır.]

6 [Sonunda kadehin hilesi açığa çıktı. O şarabın sevgilinin dudağı ile sınandığını gördün mü?]

7 [Şarap meclisinde sürahiler, "kul kul" diye sesler çıkarıp aktıkça Şehrî (de) bu eğlence meclisinde eşsiz şiirler söyleyen olur.]

76.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Nigāh-ı ġamzesi çeşm-i ġażab-fersāya nāz eyler
   Görüp çeşmi daḫı nāz itdügin dünyāya nāz eyler
2. O ḫūnī gerçi her baḳışda ādem öldürür ammā
   Leb-i şīrīni cān-baḫş olmada ʿĪsāya nāz eyler
3. Göñül bir mertebe ʿālī-cenāb olmış ki bī-pervā
   Nigāh itmez geçer ol şūḫ-ı mestāneye nāz eyler
4. Tebessüm-rīz-i istiġnā-nigāha ḳā'ilüz gerçi
   O nev-ṭarḫ-ı teġāfül vażʿ-ı istiġnāya nāz eyler
5. İder ṭabʿ-ı bülendüm Şehriyā maẓmūna istiġnā
   Mizāc-ı bikr-i fikrüm şāhid-i maʿnāya nāz eyler

---

76. 81[a], (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [(Sevgilinin) yan bakışı öfkeden mahvolan gözlere bile naz eder. (Onun kendi) gözleri de naz ettiğini görünce (bütün) dünyaya naz eder.]

2 [Zalim (sevgili), her bakışta (birçok) insanı öldürür ama (yine de onun) tatlı dudakları can bağışlamada İsâ'ya (bile) nazlanır.]

3 [Gönül, korkusuzca öyle bir cömertlik rütbesine ulaşmış ki o sarhoş bakışlı şuh sevgiliye bile bakmadan geçer, ona nazlanır.]

4 [(Sevgilinin) o umursamaz bakışından dökülen bir tebessüme bile razıyız; ama o gafletin taze bahçesinde mağrur bir duruşa bile naz eyler.]

5 [Ey Şehrî, (benim) yüce yaratılışım mazmuna nazlanır. Duyulmamış fikirlerimin tabiatı, anlam şahitlerine (güzeline) bile naz eyler.]

77.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Deyr içre ki ol muġbeçe vaż'-ı ḳadem eyler
   Çoḳ kāfiri müstaġnī-i meyl-i ṣanem eyler
2. Yād itse lebüñ derd-ile fevvāre-i çeşmüm
   Seylābını reşk-i dil-i reng-i baḳam eyler
3. İrmek dileyen tīşe-i kūşişle murāda
   Ferhād-ṣıfat yoḳ yere ṣarf-ı himem eyler
4. 'Āşıḳları kūyında ider ġamzesi ḳurbān
   Kāfirdür o büt bismil-i ṣayd-ı ḥarem eyler
5. Bir rütbeye vardum ki zamānumda Kelīmā
   Yoḳ ṣafḥa-i taḥrīrüme vaż'-ı ḳalem eyler

---

77. 81[a],dk, (KED,G.65).

1 [O saki, (şarap dağıtan taze güzel), kiliseye ayak bastığından beri birçok kafiri puta yönelmekten alıkoyar, (onun kendi güzelliği yeter).]

2 [Gözlerimin fıskiyesi dert ile senin dudağını anıp yaş akıtacak haset gönül olsa , (o) sel gibi gözyaşlarını kırmızı boyar.]

3 [Ferhat gibi gayret baltasıyla arzularına ulaşmak isteyenler boş yere çaba sarfederler.]

4 [(Nasıl ki) bir kafir Harem'de avını boğazlarsa (sevgili de kendi) semtinde yan bakışıyla aşıkları kurban eder.]

5 [Ey Kelîm, (yaşadığım) zamanda öyle bir rütbeye yükseldim ki; benim yazımın üstüne kalem oynatacak (biri) yoktur.]

78.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Hemīşe kendüyi dil böyle nāl idüp n'eyler
   Viṣāle çāre bulınmaz ḫayāl idüp n'eyler
2. Nüvīd-i luṭf ṣorarmış nesīm la'linden
   O genc-i rāz açılmaz su'āl idüp n'eyler
3. Naẓīr olur mı felekde meger o ebrūya
   Hilāl ḳaddini bī-hūde [d]āl idüp n'eyler
4. O şeh-süvār ider çünki bir nigāhı dirīġ
   Varup rikābına dil rū-māl idüp n'eyler
5. Ser-i rehinde görüp 'İṣmetīyi yār demiş
   Bilinmedük nesi var 'arż-ı ḫāl idüp n'eyler

---

78. 81[a],dk, (İD, G.8).

1 [Her vakit, gönül kendini böyle inleterek ne yapmak ister? Kavuşmaya çare bulunmaz (niçin) hayal eder?

2 genc-i rāz: genc-i rāza D. [Rüzgar, dudağından lütfunun müjdesini sorarmış. (Ancak) o sırrın hazinesi açılmaz; rüzgar boşu boşuna niye sorar?]

3 [Hilal, felekte o ebruya benzeyebilir mi hiç? Boş yere boyunu dal gibi büküp neyler?]

4 [O süvari, bir bakışı (bile) esirger. (Aşık) onun rikabına varıp yüz sürüp neyler?]

5 'İşmetīyi yār: 'İşmetī-i zārı D. [Sevgili, İsmetî'yi yolun başında görüp "Bilinmeyen nesi var halini arz edip neyler?" demiş.]

79.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Debistān-ı belāda şimdi dil meşk-i cünūn eyler
   Anı üstād-ı ʿaşḳ elbette bir gün ẕü-fünūn eyler
2. Egerçi cām-ı maḳṣūdum pür eyler sāḳī-i devrān
   Ṣunarken destüme ammā ki anı ser-nigūn eyler
3. Gerekse Rüstem-i meydān-ı ʿaḳl ol ey dil-i dānā
   Seni pür-pençe-i pūlād-ı ʿaşḳ āḫir zebūn eyler
4. Ḳo aḳsun cūy-bār-ı eşk-i gül-gūnum bu vādīde
   O serv-i serkeşim şāyed ki seyr-i cūy-ı ḫūn eyler
5. Maʿārif-āşinā olduñsa ey Naʿtī ġam-ülfet ol
   Bilürsin kim ṣafā-yı ʿālemi ʿālimde dūn eyler

---

79. 81[a],dk, ((Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [Gönül, şimdi bela destanında delilik ilmini talim eder. Onu, aşk üstadı elbet bir gün (bu ilme) sahip eder.]

2 [Felek sakisi istek kadehimi doldurup tam elime sunacakken ters çevirir.]

3 [Ey bilgin gönül! Gerekirse akıl meydanında Rüstem ol. Sonunda (o) seni (de) aşkın çelik pençesinde aciz biri yapar.]

4 [Bu (aşk) vadisinde bırak; gül renkli gözyaşlarımın ırmağı aksın. O başı dönmüş selvim belki (bu) akan kanlı gözyaşı ırmaklarımı seyreder.]

5 [Ey Natî, (bu aşk) ilmine vakıf olduysan gama arkadaş ol. Bilirsin bu (ilim) dünyanın sefasını değersizleştirir.]

80.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ey perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür
   Hīç görinmezsüñ ʿaceb ünsiyyetüñ kimlerledür

2. Ḳanḳı meclis feyż-yāb-ı nūr-ı ḥüsnüñdür henüz
   Şemʿ-i bezm-ārā gibi germiyyetüñ kimlerledür

3. Görmedük gözden nihānsın ḫayli demlerdür seni
   Bilmezüz ey duḫter-i rez ʿişretüñ kimlerledür

4. Tā seher her şeb süreyyā gibi çeşm-i ġayretüm
   İḫtilāṭı yā Rab ol meh-ṭalʿatuñ kimlerledür

5. Hīç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz
   Ey Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür

---

80. 81ᵇ,(FD, G.120).

1 [Ey peri yüzlü, bilmem ki dostluğun kimlerledir. Hiç görünmüyorsun acaba ahbaplığın kimlerledir.]

2 [Hangi meclis senin güzelliğinin ışığıyla bereketlenmiştir? Meclisi süsleyen mum gibi (senin) yakınlığın kimlerledir?]

3 [Ey şarabın kızı ne zamandır seni görmedik, gözden uzaksın. Bilmeyiz ki işretin kimlerledir?]

4 süreyyā gibi çeşm-i ġayretüm : süreyyā-rīz-i çeşm-i ġayretüm D. [Gayret gözüm her gece sehere dek ülker yıldızı gibi uyanıktır. Ey Allah'ım o ay yüzlünün buluşması kimlerledir?]

5 [Ey ağlayan Fasîh, seni hiç gönül erbablarının cemiyetinde görmüyoruz. Senin sohbetin şimdi kimlerledir?]

81.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Her şeb ey meh ṣubḥ olunca ṣoḥbetüñ kimlerledür
   Hergiz ey mihr-i cihān germiyyetüñ kimlerledür

2. Sāġar-ı dil dest-i cevrüñden şikest oldı şikest
   Kāse-lī̇süñ şimdi kimdür 'işretüñ kimlerledür

3. Çün seni dūr eyledi benden raḳī̇b-i seg-mizāc
   Bilsem ey āhū-yı vaḥşī̇ ülfetüñ kimlerledür

4. Cān nihāde eylesem ḫānemde olmazsın enī̇s
   Bilmem ey ḳudsī̇-nihād ünsiyyetüñ kimlerledür

5. Hī̇ç Naḥī̇fī̇ itmedüñ hem-kāse-i bezm-i liḳā
   Ṭoġrı söyle mest-i nāzum niyyetüñ kimlerledür

---

81. 81[b] (İrfan Aypay'ın (Aypay:1992) Nahifi Süleyman Efendi Divanı'nda bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde bu eserin dışında 1'i 15. yüzyıla, 1'i 16. yüzyıla ve biri de 18. yüzyıla ait olmak üzere toplam 4 dört adet Nahîfî isimli şair yer almasına rağmen bu şairlerin çalışılmış divanları yoktur.)

1 [Ey ay yüzlü, her gece sabah oluncaya kadar (senin) sohbetin kimlerledir? Ey dünyayı aydınlatan güneş bu sıcaklığın kimleredir?]

2 [Senin cefa elin (yüzünden) gönül kadehi paramparça oldu. Senin şarap kasesi olan dudağını öpen kimdir, (bu mecliste) işretin kimlerledir?]

3 [Köpek tabiatlı rakip, seni benden uzaklaştırdı. Ey vahşî ahû (güzel); dostluğun kimlerledir (bir) bilsem.]

4 [Canımı (senin) yoluna koysam da evimde bana arkadaş olmazsın. Ey melek yaratışlı bilmem (acaba) dostluğun kimlerledir?]

5 [Ey naz sarhoşum, hiç meclisinde yüz yüze oturup da Nahîfî ile kadeh arkadaşlığı yapmadın; doğru söyle, kimlerle sohbet etmeye niyetlenirsin?]

82.

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Şimdi ey māh-ı şeb-ārā ülfetüñ kimlerledür
   Şemʿüñe pervāne kimdür ṣoḥbetüñ kimlerledür
2. Mū-miyānuñ kim derāġūş-ı ḫayāl eyler senüñ
   Câme-ḫᵛāb içre ṣafā-yı vuṣlatuñ kimlerledür
3. Kimler oldı şimdi câm-ı laʿl-i mey-gūñ-ile mest
   Bezm-i nūş-ā-nūş-ı meyle ʿişretüñ kimlerledür
4. Ādeme ḳurbiyyet etmez bir perī-ruḫsārsuñ
   Görmez olduḳ ḥāṣılı ünsiyyetüñ kimlerledür
5. Ġam-güsār mı dīde-i ḥayret mi mānend-i ʿAzīz
   Ey göñül künc-i elemde ʿuzletüñ kimlerledür

---

82. 82[a] (Sadık Erdem'in (Erdem:2001) *Subhî-zâde Azîz Divanı* adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde çok sayıda Azîz mahlaslı şair vardır.)

1 [Ey geceyi süsleyen ay (yüzlü güzel); şimdi (senin) arkadaşlığın kimlerledir? (Senin aşk ateşinin) mumuna pervane kimdir, sohbetin kimlerledir?]

2 [(Seni) kucaklama hayali ile ince belini (saranlar) kimlerdir? (Vuslat) yatağında senin (güzelliğine) kavuşanlar kimlerdir?]

3 [Kimler şimdi (senin) şarap renkli dudağının kadehiyle mest olmaktadır? İçki meclisinde (elinde) şarapla (senin) işretin kimlerledir?]

4 [(Sen) insanlara yakınlık göstermeyen bir peri yüzlüsün. Sözün kısası biz (seni) görmez olduk; (senin) ahbaplığın kimlerledir?]

5 [Ey gönül, Azîz, gibi (sana bu aşk yolunda) dert ortağı (olmak) mı yoksa hayret gözü(ne sahip olmak) mı istersin? Elem köşesinde (senin) yalnızlığın kimlerledir?]

83.

Fā'ilātün fa'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Kimle hem-sāġar olduñ ʿişretüñ kimlerledür
   Mest-i nāzum şīve-i keyfiyyetüñ kimlerledür
2. Ben hele ḫāṭır-ı perīşānum firāḳuñla senüñ
   Bezm-i nazuñdan ʿaceb cemʿiyyetüñ kimlerledür
3. Lafẓ-ı güftāruñ kimi āyīne-dār etdi ʿaceb
   Söyle ey ṭūṭī-lisānum ṣoḥbetüñ kimlerledür
4. Kimlere hem-rāh olursın seyr-i gülzār etmede
   Bilmem ey serv-i revānum sürʿatüñ kimlerledür
5. Geşt idüp ṣaḥrāları Mecnūn-ı bī-Leylā miṣāl
   Ey Naḫīfī-i ġarīb ünsiyyetüñ kimlerledür

---

83. 82[a] , (NAHD,G.195).

1 [(Ey) Naz sarhoşum, kimlere kadeh arkadaşı oldun? Eğlencen ve bu işvelerin kimler içindir?]

2 nazuñdan:nazuñda D. [Ben senin ayrılığınla gönlü perişanım. Acaba (senin) naz meclisinde buluşman kimlerledir?]

3 Lafẓ-ı güftāruñ: Luṭf-ı güftāruñ D. [Ey tatlı dilli papağanım, söyle. (Güzel) sözlerinle kim sana ayna tutar? Acaba, sohbetin kimlerlerdir?]

4 Bilmem:Bilsem D. [Ey hoş salınışlı selvim, gül bahçesini seyre çıkmada kimlere yol arkadaşı oluyorsun, bilmem.]
Bir zamān yārüñle ser-germ-i niyāz idüñ hele
Şimdi ey bī-çāre dil germiyyetüñ kimlerledür NAHD,G.195,5.beyit.

5 NAHD,G.195,6.beyit. [Ey garip Nahifî! Leyla'sız Mecnun gibi çölleri dolaşırsın (oralarda) arkadaşlığın kimlerledir?]

84.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Gelürse ḫaṭṭ-ı ruḫuñ nüsḫa-i fiġān oḳunur
   Bahār olursa eger ders-i gül-sitān oḳunur
2. Göñülde sūziş-i ġamdan fiġān degül her şeb
   Diyār-ı miḫnetüñ iḥrāḳı var eẕān oḳunur
3. Ḥużūr-ı pādişeh-i kişver-i maḥabbetde
   Esāmīmüz bizüm ednā-yı ʿāşıḳān oḳunur
4. Müzellef oldı o meh muṣḥaf-ı cemālinde
   Sevād-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı āyet-i duḫān oḳunur
5. Cevāhir-i süḫanuñ düşmez elden ey Fāīḳ
   Bu güne naẓm-ı ḫoş-āyende her zamān oḳunur

---

84. 82[b], (FAD,G.10).

1 ḫaṭṭ-ı ruḫuñ: ḫaṭṭ yüzüñe D. [(Nasıl ki) bahar gelince gülistan dersi okunursa senin yanağının ayva tüyleri çıkınca da feryat nüshası okunur.]

2 Göñülde: Derūnda D. [Bu ses her gece gönülde yanan gam ateşinden dolayı çıkan figan değildir, mihnet diyarında yangın vardır, onu haber vermek için ezan okunur.]

3 [Sevgi ülkesinin padişahının huzurunda bizim ismimiz aşıkların adileri arasında geçer.]

4 Müzellef: Ḫaṭ-āver D./ Sevād-ı ḫaṭṭ-ı ruḫı: süvār-ı ḫaṭṭ daḫı D. [O ay (gibi güzelin) yüz kitabında ayva tüyleri yeni çıkmaya başladı. (O güzelin) yanağının aya tüylerinin siyahlığıyla (o kutsal kitapta) Duhan ayeti okunur.]

5 [Ey Fâîk, (senin) sözünün cevherleri elden düşmez oldu. Bu tarz beğenilen şiirler her zaman okunur.]

85.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Niyāz-nāme-i dil yāre bī-zebān oḳunur
   Oḳunsa ger o perī meclise nihān oḳunur

2. Ṣadā-yı nāle degül ġarḳa-gāh-ı ġamdur bu
   Sefīne-i dil-i güm-geştede eẕān oḳunur

3. Yazılsa bir yere aḥvāl-i ʿālem-i ʿaşḳum
   Miṣāl-i ṣafḥa-yı taḳdīm bir zamān oḳunur

4. Gider kitāb-ı riyāyı bu demde ey vāʿiẓ
   Dükense nüsḫa-i Cem naẓm-ı dil-sitān oḳunur

5. Bizümle ṣulḥa boyun virdi çarḫ ey Ṣabrī
   Ṣadā-yı şīşe degül nāme-i emān oḳunur

---

85. 82[b], (SD,G.41).

1 [Gönlün istek mektubu sevgiliye dilsiz okunur. O peri meclise çağrılsa gizlice çağrılır.]

2 gem-geştede: ser-geştede D. [Bu aşığın inleme sesi değil, gamın gark olduğu yerdir. Kaybolmuş gönül gemisinde ezan okunur.]

3 taḳdīm: taḳvīm D. [Aşk dünyamın halleri bir yere yazılsa takdim sayfası gibi zamanı gelince (muhakkak) okunur.]

4 [Ey vaiz, iki yüzlülük kitabını bu zamanda yok et. Cem'in nüshaları tükense gönül alıcı şiirler yine okunur.]

5 [Ey Sabrî, felek bizimle barışmaya razı oldu. Şişe sesleri değil emniyet mektupları okunur.]

86.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Senüñ maḫzūnuñ olmaḳ baña şādān olmadan yegdür
   Ġamuñla aġlamaḳ illerle ḫandān olmadan yegdür
2. Cihānuñ ʿizz ü cāhın böyle ī̲ẕʿān eyledüm ne kim
   Eşigüñde ḳul olmaḳ dehre sulṭān olmadan yegdür
3. Düşüp künc-i ḫarābāt içre ṣufī̲-kāse-lī̲s olmaḳ
   Serī̲r-i devlete faġfūr u ḫāḳān olmadan yegdür
4. Cihān-ı bī̲-sebātuñ raġmına devr itdürüp cāmı
   İçüp lā-yaʿḳıl olmaḳ şāh-ı devrān olmadan yegdür
5. Şarāb-ı ʿaşḳ-ile Nevʿī̲ gibi mest-i müdām olmaḳ
   Baḳup bu niʿmet-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür

---

86. 83[a] , (NEVD, G.133).

1 [Senin (derdinle) hüzünlenmek sevinçli olmaktan daha iyidir. Gamınla ağlamak yabancılarla gülmekten daha iyidir.]

2 ne kim: ben kim D. [Dünyanın itibar ve kıymetini şöyle kavradım ki; (senin) eşiğinde kul olmak feleğe sultan olmaktan daha iyidir.]

3 künc-i ḫarābāt: kūy-ı ḫarābāt D. [Meyhane köşesine düşüp çanak yalayan sofu olmak devletin başına imparator ve padişah olmaktan daha iyidir.]

4 [Sebatsız, dönek dünyaya inat kadehi devrettirerek içip sarhoş olmak dünyaya padişah olmaktan daha iyidir.]

5 [Nev'î gibi aşk şarabıyla devamlı sarhoş olmak bu dünyanın nimetlerine bakıp hayran olmaktan daha iyidir.]

87.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yanup yaḳılmadan ʿaşḳuñla giryān olmamuz yegdür
   Maḳāmāt ehliyüz ney gibi nālān olmamuz yegdür

2. Geçilmez ṣūf-ı destār-ile ḫāristān-ı ʿālemden
   Düşüp dīvāneler yanında ʿüryān olmamuz yegdür

3. Cihānuñ iki günlük devletin rifʿat ḳıyās etmeñ
   Eger bu ise devlet ḫāke yeksān olmamuz yegdür

4. Seni āġyār ile ʿişretde görmek çoḳça ṣabr ister
   Yine şāhum esīr-i derd-i hicrān olmamuz yegdür

5. Zamāne ḫalḳına yaḳlaşmadan ʿālemde ey Rūḥī
   Segān-ı kūy-ı dildār ile yārān olmamuz yegdür

---

87. 83[a], (BRD, G.331).

1 yaḳılmadan: yaḳılmışuz D. [(Derdimizle kuru kuru) yanıp yakılmaktansa (senin) aşkın (uğruna bizim için) ağlamak daha iyidir. Makam ehliyiz; ney gibi inlememiz bundandır.]

2 ṣūf-ı: ṣūfī D.// yanında: semtinde D. [Dünyanın çalılıklarından (baştaki) sûf kumaştan sarık ile geçmek mümkün değildir. (Bu yüzden) çılgınlar arasına karışıp (orada benliğimizden sıyrılarak) çırılçıplak kalmak daha üstündür.]

3 devlet: rifʿat D. [Dünyanın iki günlük saadetini yücelik diye addetmem; eğer talihli olmak bu ise (bizim bu dünyada) yerle bir olmamız daha iyidir.]

Bu miḥnet-ḫānede defʿ-i ġama bir neş'e lāzımdur
Olup esrāra ṭālib yine ḥayrān olmamuz yegdür BRD, G.331, 4.beyit.

Seyaḥat ẕevḳdur āzādelik el virse ammā biz
Giriftāruz muḳīm-i kūy-ı cānān olmamuz yegdür BRD, G.331, 5.beyit.

4 BRD, G.331, 6.beyit. [Ey sultanım, seni rakip ile işrette görmek (aşığın için) çokça sabır gerektirir. (Ancak bize yakışan) yine (senin) ayrılık derdinin esiri olmaktır.]

5 BRD, G.331, 7.beyit. [Ey Rûhî, (bu) dünyada zamane insanlarıyla muhatap olmaktansa sevgilinin semtinin sakinleri ile dost olmak (bile) daha üstündür.]

88.

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Cism-i pür-zaḫm ü nizāra pī̄rehen bī̄-gānedür
   Küşte-i tī̄ġ-i ġam-ı ʿaşḳa kefen bī̄-gānedür
2. Dil nigāh-ile ider nāz ü niyāzı bī̄-zebān
   Meclis-i ehl-i maḥabbette süḫan bī̄-gānedür
3. Sineñi çāk it der-āġūş eylesün cān dilberi
   Bezm-i ḫaṣṣü‘l ḫāse vaṣl olduḳda ten bī̄-gānedür
4. Āşinālıḳ eylemez ʿuşşāḳa ḫūbān-ı zamān
   Deyr-i aṣnām içre şimdi Berehmen bī̄-gānedür
5. Ḥālüñi eyle zebān-ı cānla dildāre ʿarż
   Güft-gū-yı ʿaşḳa ey Vecdī̄ dehen bī̄-gānedür

---

88. 83[a],dk, (VD, G.11).

1 [Zayıf ve yara dolu bedene gömlek yabancıdır. Aşk gamının kılıcının öldürdüğü kimseye kefen yabancıdır.]

2 nigāh-ile: nigāhıyla D. [Mahabbet ehlinin meclisinde gönül, (bir) bakış ile sözsüz naz ve niyaz ettiğinden söz (bu meclise) yabancı kalır.]

3 [(Ey aşık), sineni parçala ki canın dilberi kucaklasın; vücut en güzel meclise ulaştığında yabancı kalır.]

4 [Zamanın güzelleri, aşıklara yakınlık göstermez. Putların kilisesinde şimdi puta tapanlar (bile) yabancıdır.]

5 zebān-ı cānla: zebān-ı ḥāl D. [Ey Vecdî, can diliyle gönül alan sevgiliye halini arz eyle. (Çünkü) aşk dedikodularına ağız kayıtsızdır.]

89.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O mālikler ki bir Yūsuf-'iẕār-ı nūr bulmışlar
   Zenaḫdānında çāh-ı miḫneti maḥfūr bulmışlar
2. Mey-i Kevŝer'le pür bir kāse-i yāḳūtdur la'lüñ
   Ḫitām-ı misk-ile maḫmūrlar memhūr bulmışlar
3. Dehān-ı gül-şeker terkībüñe nisbetle sulṭānum
   Leb-i Şīrīn'i erbāb-ı ṭab'īat şūr bulmışlar
4. Tefeḳḳud eyleyüp güller hezār-ı zār ü bīmārı
   Ser-i ḫākister-i miḫnetde pek rencūr bulmışlar
5. Görüp zülfin ruḫında rāst ol meh-pārenüñ 'uşşāḳ
   Uṣūl-ı çenber-i nev-besteyi māhūr bulmuşlar
6. Bu vādīlerde söz bulmaḳda Ŝābit pehlivānlıḳdur
   Bulanlar bāzū-yı endīşesin pür-zūr bulmuşlar

---

89. 83[a],dk, (SABD, G.114).

1 [O melekler ki yanağı nurlu bir Yûsuf bulmuşlar. (Onun) çene çukurunda sıkıntıyı bile (aşktan) kazılmış mezar bulmuşlar.]

2 [(Senin) dudağın kevser şarabıyla dolu yakut bir kasedir. (Senin) mühürlü dudağını bulan (aşk) mahmurlarının talihleri sonunda güzel bitti.]

3 [Sultanım, yaradılışı iyi bilenler senin gül şeker (tatlısı) dudağına nispetle şirin dudakları acı bulmuşlar.]

4 [Güller, (bahçede) hasta ve ağlayan bülbülü arayıp soruşturmuşlar. Bülbülü, mihnet küllüğünün başında sıkıntılı bulmuşlar.]

5 [Aşıklar, o ay parçasının yanağının ucundaki zülfünü dümdüz inmiş görünce yeni bestelenmiş çenber usulünü mahurda çalmışlar.]

6 vādīlerde: vādīde D.[Sâbit, bu (şiir) vadilerinde söz bulmakta pek güçlüdür. Bu yeteneğe sahip olanlar (onu) güçlükle edinmişlerdir.]

90.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ṭūfān-ı sirişküm dime cūş-ı yeme beñzer
   Baḳ çeşmüme dāmānuma deryā neme beñzer
2. Meyḫānede bī-ḳayd-ı sifāl ile mey içmek
   Ne meclis-i Dārāya ne bezm-i Ceme beñzer
3. Zencīr-i maḥabbet çekerek geldi cihāna
   Mecnūn-ile dīvāne göñül tevʿeme beñzer
4. Hep ʿaşḳ-ile hem-meclis olan ehl-i cünūndur
   ʿAḳl ol ḥarem-i ins-ile nā-maḥreme beñzer
5. Taḳsīm idicek Zühre bu şiʿri didi ʿİsī
   Bu naẓm eser-i Vecdi-i muʿciz-deme beñzer

---

90. 83[a],dk, (VD, G.20).

1 [Gözyaşı tufanımın denizin çoşmasına benzediğini söyleme. Benim eteğime ve gözlerime bak (da) deniz (bu haliyle) benim neyime benzer, gör.]
Bu ḥüsn ile insāna yaḳın olmasını gör
Pek az bulunur böyle perī ādeme beñzer VD, G.20, 2.beyit

2 VD, G.20, 3.beyit [Meyhanede şarap çanağının yabancılarıyla şarap içmek ne Dara'nın meclisine ne de Cem'in meclisine benzer.]

3 VD, G.20, 4.beyit [Mecnun ile divane gönül ikiz kardeşe benzer. (Çünkü ikisi de) dünyaya sevgi zincirini çekerek geldi.]
Ḫūn ṣaçduġını ṣaymadılar geçmedi giryeñ
Ey dīde-i ter naḳd-i sirişküñ keme beñzer VD, G.20, 5.beyit

4 VD, G.20, 6.beyit ḥarem-i insle: ḥarem-i insde D. [Her zaman aşkla meclis arkadaşı olanlar delilik ehlindendir. (Orada) akıl, insanların haremiyle yabancı olana benzer.]

5 VD, G.20, 7.beyit [Zühre bu şiiri taksim edecekken İsa dedi ki : "Bu şiir nefesi mucize tesirli olan Vecdî'nin eserine benzer."]

91.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne bāġuñ verdisüñ būy-āşinā-yı ülfetüñ kimdür
   Ne bezmüñ şem'isin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ gül-zār-ı cismin cilve-gāh itdüñ 'aceb bilsem
   Miṣāl-i sāye pā-māl-i nihāl-i ḳāmetüñ kimdür
3. Hele biz ḫayli demdür ḳaṭ'-ı ümmīd eyledük şimdi
   'Aceb nev-bāve-çīn-i bostān-ı vuṣlatuñ kimdür
4. 'Aceb teşrīfüñe kimlerdür ey meh munṭaẓır her şeb
   Henüz encüm-şümār-ı şām-ı tār-ı ḥasretüñ kimdür
5. Faṣīḥ-i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı
   'Aceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür

---

91. 83b, (FD, G.119).

1 verdisüñ: verdisin D. [Hangi bahçenin gülüsün, arkadaşlığının kokusuna aşina kimdir? Hangi meclisin mumusun, sohbetinin ateşini tecrübe etmiş (olanlar) kimdir?]

2 ettiñ: itseñ D. [Acaba kimin bedeninin gül bahçesini gezinti yeri yaptın? Gölge gibi fidan boyunun altında kalan kimdir, bilsem.]

3 [Hele biz hayli zamanlardan beri ümidimizi kestik. Acaba şimdi vuslat bahçesinin yeşilliğini toplayan kimdir?]

4 [Ey ay (yüzlü güzel), her gece teşrifini bekleyen acaba kimlerdir? Şimdi hasretinin karanlık gecesinin yıldızlarını sayan kimdir?]

5 [Ağlayan Fasîh, (sevgiliden) ayrı düştüğünden beri hayli zaman geçti. Acaba şimdi saadet kapınızın eşiğinin tozu kimdir?]

92.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne bezmüñ şem'isin pervāne-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
   Ne burcuñ māhısın pertev-perest-i ṭal'atuñ kimdür
2. Kimüñle leb-be-leb zānū-be-zānūsın ṣafālarda
   Sebū-veş hem-nişīnüñ cām-veş hem-ṣoḥbetüñ kimdür
3. Olurken cāna resm-i dāġ-ı miḫnet ṣunduġuñ sāġar
   Senüñ ey çarḫ-ı dūn memnūñ-ı cām-ı 'işretüñ kimdür
4. Şikār-ı saḥne-i hicrānuñ oldum ben hele şimdi
   'Aceb āsūde sermest-i gurūr-ı vuṣlatuñ kimdür
5. Maḳāmın bilsek ehl-i şevḳden kim ṭutdı Ṣabrīnüñ
   'Aceb şimdi terennüm-rīz-i bezm-i vaḥdetüñ kimdür

---

92. 83b, (SD,G.63).

1 [Hangi meclisin mumusun, güçsüz pervanen kimdir? Hangi burcun ayısın, yüzünün ışığına tapanlar kimdir?]

2 [Eğlence (meclislerinde) kiminle dudak dudağa ve diz dizesin? Şarap testisi gibi oturup kalkmaların içki kadehi gibi sohbet arkadaşlığın kimlerledir?]

3 SD,G.63,4.beyit. [Ey alçak! Felek sunduğun kadeh mihnet yarasının ayini olurken senin eğlence meclisinin kadehinden memnun olanlar kimdir?]

4 SD,G.63,3.beyit. [Ben şimdi ayrılık sahnesinin avı oldum. Acaba (sana) kavuşmanın gururunun sarhoşluğuyla huzurlu olan kimdir?]

5 vaḥdetüñ: vaḥdetüñ D.[Sabrî'nin makamını arzu elinden kimin tuttuğunu (keşke) bilsek. Acaba şimdi vahdet meclisinin şarkı söyleyeni kimdir?]

93.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kimüñ cānānısın ser der-hevā-yı miḥnetüñ kimdür
   Ṭabībüm söyle gel dil-ḫaste-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
2. Seḥer bülbül gibi kūyuñda kimdür naġme-perdāzuñ
   ʿAceb ṭūṭī-ṣıfat efsāne-gūy-ı ṣoḥbetüñ kimdür
3. Ḳo çeksün yine dil derd-i ser-i hicrānuñı ammā
   Ser-i bezmüñde sīr-āb-ı şarāb-ı vuṣlatuñ kimdür
4. Kime ḳalsun belā-keş[ler] taẓallüm āsitānuñda
   Ne felegüñ şāhısın ḫizmet-güẕār-ı devletüñ kimdür
5. Kelīm-i Ṭūr-ı maʿnāyidi evvel geşt iden ʿāşıḳ
   ʿAceb şimdi ḳadem peymā-yı tīh-i ḥasretüñ kimdür

---

93. 83[b],dk,(KED, G.51).

1 ser der-hevā-yı: sırdır hevā-yı D. [Kimin sevgilisisin, başındaki istek sıkıntıların nedir? Tabibim söyle, güçsüz hasta gönüllü (aşığın) kimdir?]

2 ʿAceb: Gice D. [Bülbül gibi seher vakti (senin) semtinde nağmeler söyleyen kimdir?Acaba papağan gibi sohbetinin efsaneler söyleyeni kimdir?]

3 Not: Bu beyit divanda bulunmamaktadır. [Gönül, yine (senin) ayrılığınınderdinin başını çeken olsun; ama meclisinin başında (bulunup da) kavuşma şarabnı doya doya yudumlayan kimdir?]

4 KED,G.51,3.Beyit. belā-keş[ler]: belā-keş M. / feleġiñ:mülküñ D. [Senin eşiğinde bela çeken kime sızlansın? (Acaba sen) hangi feleğin sultanısın, senin devletine hizmet edenler kimdir?]
Hele derd-i ser-i hicrüñle cānā ben tamām oldum
ʿAceb kūyuñda ser-mest-i şarāb-ı ülfetüñ kimdür KED,G.51,4.beyit.

5 ʿāşıḳ: anı D. [Evvelden beri aşık olarak dolaşan anlam dağının Kelîm'i idi. Acaba şimdi hasret çölüne ayak basan (ya da o çölde serseri olan) kimdir?]

94.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne gül-zāruñ gülisin bülbül-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
   Ne bāġuñ servisin ṭūbā gibi hem-ḳāmetüñ kimdür
2. Ḫayālüñ naḳş[ı] ḳaṣr-ı dildedür ey Yūsuf-ı sānī
   Züleyḫā-veş senüñ nā-çāk zeyl-i ... kimdür
3. Senüñ germ-i ruḫuñ āyīne-i ḫūrşīdi āb eyler
   Dil-i ʿāşıḳ gibi muʿciz-nümā-yı ṭalʿatuñ kimdür
4. Kimüñ dest-i dili peyvestedür dāmān-ı iḥsānı
   Kemer-veş bāhem āġūş-ı miyān-ı vuṣlatuñ kimdür
5. Felek devr eyledükçe gerçi evṣāfuñ ider ʿālem
   Reşīd-āsā senüñ pākize-gūy-ı midḥatüñ kimdür

---

94. 83[b],dk, (Mustafa Uluocak'ın (Uluocak:1998) Çeşmi-zade Reşid Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde birçok sayıda Reşîd mahlaslı şair bulunmaktadır.)

1 [Hangi gül bahçesinin gülüsün, dermansız bülbülün kimdir? Hangi bahçenin selvisisin (selvi boylususun)? Tuba ağacı gibi (senin) boyunla yarışan kimdir?]

2 [Ey güzellikte ikinci Yûsuf (olan sevgili), (senin) hayalin ile aşığın gönül köşkü nakışlanmıştır] ?

3 [Senin yanağının ateşi güneş aynasını bile eritir. Aşığın gönlü gibi güzel yüzünün mucizelerini yansıtan nerededir?]

4 [Kimin gönül eli (senin) ihsan eteğine ulaşmıştır. Kemer gibi senin belini kucaklayan kimdir?]

5 [(Ey) güzel, felek döndükçe alem senin vasıflarını anlatır. Reşid gibi seni öven temiz sözlü (başka) kimdir?]

95.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne baġuñ ġoncasısuñ bülbül-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
   Ki ṣubḥ olınca şebnem-pāş-ı eşk-i ḥasretüñ kimdür

2. Senüñ ey verd-i ter kūyuñda nālānuñ hezār ammā
   ʿAceb bilsem dimāġ-efrūz-ı būy-ı vuṣlatuñ kimdür

3. Çü Ferhād içdük ey şīrīn-dehen zehr-i ġam-ı hicrüñ
   Velīkin Ḫüsrev-i ḥulvü'l-mezāḳ-ı leẕẕetüñ kimdür

4. Ḫumār-ı firḳatüñde ḫūn-ı dil nūş eylerüz her dem
   Velī mestāne-yi ṣahbā-yı bezm-i ülfetüñ kimdür

5. Görince pīç ü tābum ol meh-i ḥüsnüm didi Nācī
   Senüñ āyā taḥammül-sūz mihr-i ṭalʿatuñ kimdür

---

95. 84[a], (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğünde ikisi 17.yüzyıla ait ikisi de 18.yüzyıla ait toplam 4 adet Naci isimli şairden bahsediyor ancak bu dört şairden sadece 17.yüzyıla ait Şeyh Naci Ahmet Dede Divanı üzerinde yüksek lisans çalışması yapıldığı söyleniyor. Yılmaz Kırıktaş'ın (Kırıktaş:2001) *Naci Ahmed Dede Divanı'nda* bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Hangi bahçenin goncasısın, (senin) dermansız bülbülün kimdir? Sabah olunca hasret gözyaşlarını goncanın üzerine şebnem halinde saçan (aşığın) kimdir?]

2 [Ey taze gül, (senin) semtinde (birçok) ağlayıp inleyen bülbülün var ama acaba vuslatının kokusu ile dimağını açan hangi aşığındır, bir bilsem.]

3 [Ey şirin ağızlı (sevgili), Ferhat gibi (senin) ayrılığının dert zehrini (biz) içtik; ama lezzetli ve tatlı helvanı yiyen padişahın kimdir?]

4 [(Biz) her zaman ayrılığım sersemliğiyle (bu aşk meclisinde) gönül kanı içeriz. Ancak şarap sarhoşluğuyla senin meclisine arkadaş olan kimdir?]

5 [Ey Nâci, o ay yüzlü güzel, (benim) endişe ve sıkıntımı görüp (bana) "Ey Nâci, senin tahammülünü (böylesine) yakan güneş yüzlü (sevdiğin) kimdir?", dedi.]

96.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Şehā āyā ḥavālī-gerd-i ḳaṣr-ı vuṣlatuñ kimdür
   Nedīm-i beẕle-senc-i bezm-i ḫaṣ-ı ʿişretüñ kimdür
2. Kimüñle rū-be-rū pehlū-be-pehlū olduġuñ bilsem
   Secencel-veş ʿaceb ʿaks-āşinā-yı rü'yetüñ kimdür
3. Ḫalīde oldı ḫār-ı ḫār ḫār-ı firḳatüñ cāna
   ʿAceb gül-būse-çīn kūçe-i bāġ-ı vuṣlatuñ kimdür
4. Fitīl-i şemʿ-veş ġayretle ṣarf-ı pīç ü tāb oldum
   Çerāġ-ı ḥüsnüñe pervāne-i bī-ṭāḳatüñ kimdür
5. Ḫayāl-i laʿl-i nābuñla dem-ā-dem künc-i miḥnetde
   ʿAceb ʿĀlī gibi ḫunābe-rīz-i ḥasretüñ kimdür

---

96. 84[a], (Kudret Altun'un (Altun:1999) *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı* adlı eserinde ve İ. Hakkı Aksoyak'ın (Aksoyak:2018) *Gelibolulu Mustafa Âli Divanı* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey sultan, acaba (senin) vuslat köşkünün çevresinde dolaşanlar kimdir? İşretinin has meclisinin nüktedan, latifeci nedimi kimdir?]

2 [Kiminle yüz yüze ve yan yana olduğunu (bir) bilsem. Acaba ayna gibi (senin) bakışına aşina olan kimdir?]

3 [Ayrılık dikenleri (aşığının) canına diken diken saplandı. Acaba vuslat bahçenin yolunda (senin) gül buselerini toplayan kimdir?]

4 [Mum fitili gibi (aşk için) gayretle ızdırabımı (aşk yoluna) sarf ettim. (Acaba senin) güzelliğinin ışığına dermansız (kalan) pervanen kimdir?]

5 [Acaba (senin) saf dudağının hayaliyle sıkıntı köşesinde Âlî gibi sürekli (senin) hasretinin kanlı gözyaşlarını döken kimdir?]

97.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne bezmüñ cāmısın mest-i müdām-ı ʿişretüñ kimdür
   Ne cāmın keyfisin ālūde-i keyfiyyetüñ kimdür
2. Kimüñ baġrın yine ḫūn eyledüñ sevdā-yı laʿlüñle
   Miṣāl-i lāle bilsem dāġ dāġ-ı ḥasretüñ kimdür
3. Kimüñ āyīnesinde cilve-gerdür ʿaks-i ruḫsāruñ
   Kimüñle rū-be-rūsın çeşm-dūz-ı ḥayretüñ kimdür
4. Kimüñ neẓẓāre-gāh itdüñ dil-i şūridesin şāhum
   Gedālarda henüz āyīne-dār-ı ṭalʿatuñ kimdür
5. Kimüñ gönlindedür sevdā-yı zülfüñ ey büt-i nevres
   ʿAceb zünnār-bend-i deyr-i ḥüsn ü behçetüñ kimdür
6. Ṣaḳınsın her biri bir dāġ olur hengām-ı hicrüñde
   Tekellüf ber-ṭaraf gülçīn-i bāġ-ı vuṣlatuñ kimdür
7. Şikār-ı şāh-bāz-ı ʿaşḳ olup ey şeh-süvār-ı nāz
   Naẓīm-i zār-veş fitrāk-bend-i firḳatüñ kimdür

---

97. 84[a],dk, (Nevin Gümüş'ün (Gümüş:1992) Yahya Nazım Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Vesile Sak'ın (Sak:1994) İstanbullu Nazım Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Hangi meclisin içki kadehisin, işretinle sürekli sarhoş (olanlar) kimdir? Hangi kadehin neşesisin, seninle (neşe) dolu (olan) kimdir?]

2 [Dudaklarının sevdası için kimin bağrını kanla doldurdun? Lale misali (senin) hasretinin yarasıyla (bağrı) kan dolan kimdir, (bir) bilsem.]

3 [Kimin (gönül) aynasına yanağının aksini (yansıtıp) cilvelerini gösterirsin? Kiminle yüz yüzesin, (senin) hayret (veren) güzelliğine göz diken kimdir?]

4 [Ey padişahım, (sen hangi) aşığın perişan gönlünü kendine bakış yeri yaptın? Dilencilerin arasında senin yüzüne ayna tutan yeni aşığın kimdir?]

5 [Yeni yetişen putun (güzel sevgilinin) zülfünün sevdası kimin gönlündedir? Acaba (o) güzellik ve sevinç kilisende kuşak bağlayan (sana bel bağlayan) kimdir?]

6 [Ayrılık mevsiminde teklifsizce vuslat bahçenin gül derleyeni bunu yapmaktan sakınsın, zira onun topladığı güllerin her biri benim göğsümde yara olarak biter.]

7 [Ey naz atına binen, ağlayan Nâzîm gibi aşk şahbazının avı olup (senin) ayrılık (atının) terkisinin bağı (olan) kimdir?]

98.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne bāġuñ servisin terbiyye-dār-ı rifʿatüñ kimdür
   Ne kişver şāhısın çāker maʿāş-ı ḫiẕmetüñ kimdür
2. Kimüñ vādī̇-i kām-ı dāmenüñ naḫcī̇risin şimdi
   ʿAceb ṣayyād-ı resm-i meşreb-i ünsiyyetüñ kimdür
3. Kimüñle cām-ı leb-rī̇z-i mey-āşāmān-ı ḥayretsin
   ʿAceb ḥālet-fezā-yı vāḳıf-ı keyfiyyetüñ kimdür
4. Kimüñle leb-be-leb āġūş-ı vaṣl-ı câme-ḫᵛāb olduñ
   ʿAceb hem-bāliş-i memnūn-ı germ-i vuṣlatuñ kimdür
5. Süḫan-sencān-ı vaṣf-ı nev-ṭırāz içre bu Naḳdī̇-veş
   Senüñ ey dilberā ḥüsn-i edā-yı midḥatüñ kimdür

---

98. 84ᵇ, (Nakdî isimli şaire ait çalışılmış bir divan kaynaklarda bulunmamaktadır. Türk edebiyatı isimler sözlüğünde 3 adet Nakdi isimli halk edebiyatına ait âşık veya tekke şairleri yer alıyor. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-mdbir / http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-haci-omer / http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi Son erişim tarihi: 02.06.2020 14.15).

1 [Hangi bahçenin selvisisin, (senin) yüceliğinden nasiplenen kimlerdir? Hangi ülkenin sultanısın, (senin) hizmetinde maaşlı kulların kimdir?]

2 [Hangi istek vadisinin eteğinde (avcısını bekleyen bir) avsın? Acaba senin dost yaratılışlı avcın kimdir?]

3 [Hayret meclisinin şarap içenlerinin sunduğu ağzına kadar dolu kadehi kiminle içersin? Senin bu halinin ferahlığına vakıf kimdir?]

4 [Kiminle vuslat yatağında dudak dudağa kucaklaştın? Acaba (senin) vuslatının yakınlığıyla (seninle) aynı yastığa baş koyan kimdir?]

5 [Ey sevgili, Nakdî gibi böyle yeni tarz ölçülü sözler söyleyip (senin) güzelliğini süsleyen övgüler söyleyen (başka) kim (vardır)?]

99.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne gülsüñ bülbül-i destān-serā-yı vuṣlatuñ kimdür
   Ne serv-i nāzsın hem-sāye-dār-ı ülfetüñ kimdür
2. Kimüñ destinde destüñ öpdürürsin bezm-i vuṣlatta
   Ḳadeḥ-veş hem-demüñ āyīne-veş hem-ṣoḥbetüñ kimdür
3. Çekilmiş ḫançer-i ġamzeñ müjeñ nāvekleri cānā
   Kimi mecrūḥ idersin yā nişāna niyyetüñ kimdür
4. Kemend-i zülfüñe tātār-ı çeşmüñ olmuş āmāde
   Kimi bende çekersün söyle nehb-i ġāretüñ kimdür
5. Dil-i mürġ-ı Füzūnī ṣaydına bāl ü per açmışsun
   İdersin dāimā pervāz şikāre niyyetüñ kimdür

---

99. 84ᵇ, (FÜD,G.34).

1 Ne serv-i nāzsın hem-sāye-dār-ı: Ne servīsin yanıñca sāye-dār-ı D. [(Sen) nasıl bir gülsün, kavuşma destanını okuyan bülbülün kimdir? Nasıl bir nazlı servisin ki arkadaşlığının koruyanı kimdir?]

2 öpdürürsin:rū-be-rūsun D./ hem-ṣoḥbetüñ: hem-ṭalʿatüñ D. [Kavuşma meclisinde kimin elinde elini öptürürsün? Kadeh gibi arkadaşın, ayna gibi sohbetdaşın kimdir?]

3 ḫançer-i ġamzeñ: ḫançer-i ʿömrüñ D., cānā: ḥāżır D. [A sevgili, kirpiğinin oklarıyla gamzenin hançeri çekilmiş. Kimi yaralarsın acaba niyetindeki nişangah kimdir?]

4 Kemend-i zülfüñe: Kemend-i zülf-ile D. [Zülfünün kemendine yağmacı gözlerin hazır olmuş. Kimi esir edersin söyle, yağmalama niyetin kimedir?]

5 İdersin dāimā pervāz-ı şikāre niyyetüñ kimdür: Kimiñ ḳolunda pervāzuñ şikāra raġbetüñ kimdür D. [Füzûnî'nin gönül kuşunun avına kol kanat açmışsın. Daima uçarsın, (söyle) senin kimi avlamaya niyetin vardır?]

100.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Kimüñ ḳoynındasın şeb-zinde-dār-ı vuṣlatuñ kimdür
ʿAzīmet- ḫᵛān-ı Bercis-iḳtidār-ı daʿvetüñ kimdür

2. Kimüñle tāze ṭarḫ-endāz-ı vefḳ-ı āşināyīsin
Kühen taḳvīm-i dīrīn-sāl-i resm-i ülfetüñ kimdür

3. Ne deyrüñ büt-nigārā āfitāb-efrūzıdur hüsnüñ
Ne burcuñ māhısın pertev-perest-i ṭalʿatuñ kimdür

4. Siyeh-dil mihr-düşmen bī-vefāsın ḥayf bilmezsin
Çerāġ-efrūz-ı māh-ı āsumān-ı behçetüñ kimdür

5. Dü-çeşmüñ Nā'ilīnüñ şimdi dāmānın ṭutār ammā
Girībān-gīri ol maḥşerde de ol āfetüñ kimdür

---

100. 85ᵃ ,(ND, G.118).

1 [Kimin koynundasın, (senin) vuslatının gecesini ihya eden kimdir? (…)]

2 [Kimin için aşinalık muskasına yeni sözler yazmaktasın? Dostluğunun geçmiş yıllarının takviminden kalan eskiler kimdir?]

3 büt-nigārā: büt-nigār-ı D. [Ey put gibi güzel, güzelliğin hangi kilisenin güneşini aydınlatır? Hangi burcun ayısın, (senin) güzel yüzünün ışığına tapan kimdir?]

4 [(Ey) gönlü kara, yazık ki sevgi düşmanı ve vefasızsın, güzellik göğünün ayının kandilini yakan kimdir, bilmezsin.]

5 çeşmüñ : çeşmin M. // Girībān-gīri ol maḥşerde de ol : Girībān-gīri maḥşerde ol iki D. [İki gözün şimdi Nailî'nin eteğini tutar ama mahşerde de önceden yakandan tutmuş o afetin kimdir?]

101.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. ʿAceb şimdi ḥarīm-i vuṣlatuñda maḥremüñ kimdür
   Miṣāl-i mihr ü meh rūz u şeb-āsā hem-demüñ kimdür
2. Kim oldı şimdi reşk-endāz-ı gerdūn pāy-ı būseñle
   Cebīn-sā-yı türāb-ı pāye-i baḫş-ı maḳdemüñ kimdür
3. Kimüñ bezminde mest-i sāġar-ı ṣahbā-yı naḫvetsin
   Ḥarīm-i meclisiñde ṣāḳī-i cām-ı Cemüñ kimdür
4. Bu şeb içre kimüñ feyż-i ḳudūmün eyledi ḫurrem
   Kimüñ hem-bezmisin ey māh-rūy [u] bī-ġamuñ kimdür
5. ʿAfīfī gūşe-i firḳatde hergiz etmedüñ ḫandān
   Peyām-ı şevḳ-baḫş-ı vuṣlatuñla ḫurremüñ kimdür

---

101. 85[a], (Afîfî isimli şaire ait kaynaklarda bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı isimler Sözlüğü'nde bir adet Afîfî isimli şairden bahsedilmiş olup çalışılmış bir divanının olmadığı belirtilmiştir. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/afifi-seyh-abdullah-afifuddin-efendi Son erişim tarihi:02.06.2020- 15.16)

1 [Acaba, şimdi vuslatının hareminde (senin) sırdaşın (mahremin) kimdir? Güneş ve ay misali, gece ve gündüz gibi (senin de yanına yakışan) arkadaşın kimdir?]

2 [Şimdi, (senin) ayağını öpüp de feleği kıskandıran şimdi kimdir? (Senin) ayağının toprağına secde ederek (bu lütfa erişen) aşığın kimdir?]

3 [Kimin meclisinde gurur şarabının kadehiyle sarhoşsun? (Senin) meclisinin hareminde Cem'in kadehine içki sunan kimdir?]

4 [Ey ay yüzlü (güzel), bu gece (senin) gelişinin feyzi kimi sevindirdi? Kimin meclis arkadaşısın, (seni sevip de) dertsiz (olan) kimdir?]

5 [Afîf'i, ayrılık köşesinde asla gülmedin. (Acaba şimdi senin) mutluluk bahşeden vuslat haberine sevinen kimdir?]

102.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Añılsun kūşe-i hicrüñde nālān olduġum demler
   Gözüm ḳanlar döküp derdüñle giryān olduġum demler
2. Ḳo bilsüñ āşinālar her zamān dillerde yād olsun
   Ġam-ı gīsūñ-ile ḫātır-perīşān olduġum demler
3. Elümde bāde-i gül-gūn olup çeşmümde ḫūn-ābe
   Ḳanı ol bezm-i ḫaṣ'ül-ḫāsa mihmān olduġum demler
4. Añılmaz mı ḫarābāt içre sāḳī dest-i şevḳuñla
   Girībān-çāk olup ālūde-dāmān olduġum demler
5. Çıḳar mı bir nefes bi'llāhi ʿĀlī levḥ-i ḫātırdan
   Baḳup mir'āt-ı rūy-ı yāra ḥayrān olduġum demler

---

102. 85ᵇ, (GAD, G.188).

1 [(Senin) ayrılığının köşesinde ağlayıp derdinle kanlı gözyaşları döktüğüm zamanlar hatırlansın.]

2 [(Senin) saçının gamıyla gönlümün perişan olduğu zamanlar aşinalar tarafından her zaman hatırlansın, bırak.]

3 bezm-i ḫaṣ'ül-ḫāsa: bezmgāh-ı ḫāsa D. [Elimde gül renkli şarap ve gözlerimde kanlı gözyaşlarımla hani o en güzel meclise misafir olduğum zamanlar…]

4 [(Ey) saki, meyhanede (senin) aşkından dolayı yakamı yırtıp günah işleyen biri olduğum zamanlar anılmaz mı?]

5 [Ey Âlî, Allah için, sevgilinin yüzünün aynasına hayran olduğum zamanlar bir nefes bile aklımdan çıkar mı?]

103.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Mācerā-yı dehrden cūş eylemişler āblar
   Devr elinden aġlayup feryād ider ṭōlāblar
2. Gözlerin ümmīd-i teşrīfüñle dikmiş yollara
   Sīne-çāk olmış hevā-yı vuṣlatuñla bāblar
3. Ṭāḳ-ı ebrūñı görüp ey cāmi'-i ḥüsn-i edeb
   Cümleten dīvāra girmiş şerm-ile miḥrāblar
4. Çün dil-i 'uşşāḳı ṣayd itmek degüldür maḳṣadı
   Ya nedür zülfüñdeki ol ḫam-be-ḫam ḳullāblar
5. Rāsiḫā ḳadrin bilelden ḫırḳa-i peşmīnenüñ
   Ḳıl ḳadar gelmez baña semmūrlar sincāblar

---

103. 85b, (Çalışılmış tek kaynak olan Özge Öztekin'in (Öztekin:1997) Râsih Divanı'nda bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Dünyanın macerasıyla sular çoşmuş. Dolaplar (dönen felek) de zamaneden (şikayet edip) ağlayıp feryat etmişler.]

2 [Kapılar (bile senin) geliş ümidin için gözlerini yola dikmiş. (Onların) yüreği (sana) kavuşma arzusuyla parça parça olmuş]

3 [Ey edebin güzelliğini kendisinde toplayan (sevgili!), mihrâplar senin kaşının kemerini görünce hep birlikte (kendilerinden) utanmışlar ve duvarın içine girmişler.]

4 [(Aslında sevgilinin) amacı aşıkların gönlünü avlamak değildir. Peki ama kıvrım kıvrım zülüflerindeki çengeller nedir?]

5 [Ey Râsih, yünden yapılan (derviş) hırkasının değerini anladığımdan beri bana semur ve sincabi (kürkler) kıl kadar (bile) değerli gelmez.]

104.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Lebüñ şevḳiyle ḳanı şol yaşum ḳān itdigüm demler
   Cihānı ser-te-ser laʿl-i Bedaḫşān itdigüm demler
2. Ya ḳanı sīneme şol ḳanlu ḳanlu dāġlar yaḳup
   Ḳızıl güller açılmış bir gülistān itdigüm demler
3. Niçün ʿahdüñde ṭurmazsın meger kim gitdi yāduñdan
   Be-hey ẓālim senüñle ʿahd ü peymān itdigüm demler
4. Yeni yaḳası yoḳ ṭonlar giyerdi eski ʿāşıḳlar
   Senüñ ʿaşḳ[ın]la ben çāk-ı girībān itdigüm demler
5. Daḫı bilmezdi ʿālem neydügin feryād u efġānuñ
   Firāḳī ney gibi feryād u efġān itdigüm demler

---

104. 85ᵇ,dk,(Fatma Sabiha Kutlar Oğuz'un (Oğuz:2018) *Dîvân-ı Firâk-ı Esîrî* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Tür Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 16. Yüzyıla ait, 1'i 17.yüzyıla ait (âşık edebiyatı), 3'ü de 18. yüzyıla ait Firâkî mahlaslı şairler yer almasına rağmen sözü edilen şairlerin yayımlanmış divanları bulunmamaktadır.)

1 [Hani (senin) dudağının arzusuyla dünyayı baştan başa Bedahşân yakutu yapıp da kanlı gözyaşları akıttığım zamanlar, nerede?]

2 [Yüreğimi kızgın demirle kanlı kanlı dağlayıp da kızıl güllerle dolu bir gül bahçesine benzettiğim zamanlar nerede?]

3 [Behey zalim, seninle sözleştiğimiz zamanlar hatırından (ne çabuk gitti de) neden gitti, sen niçin sözünde durmazsın?]

4 [Eski aşıklar (hiç olmazsa) kolu ve yakası olmayan elbiseler giyerlerdi,(bense) senin aşkınla yakamı parçaladım.]

5 [Firâkî'nin, (senin aşkınla) ney gibi feryat ve figan ettiği zamanlar; (daha) alem feryat ve figanın ne olduğunu bilmezdi.]

105.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ġam-ı la-'lüñle ḳanı gözyaşın ḳān itdügüm demler
   Añılmaz mı ḳapuñda bunca efġān itdügüm demler

2. Ṣadā-yı ney ṣafā-yı mey nedür bilmezdi 'aşḳ ehli
   Dil-i nālānumı şevḳümle giryān itdügüm demler

3. Vücūdı yoġ-idi gülzār-ı dehrüñ ḫūn-ı eşkümle
   Ḥarīm-i kūyuñı reşk-i gülistān itdügüm demler

4. Zamāne ṭopı mihre urmamışdur çarḫ-ı çevġānuñ
   Ser-i ṣad-çākumı tīġuñla ġaltān itdügüm demler

5. Uṣandum ḫāk-dān 'ālem-i süflīden ey 'Ulvī
   Gözümde uçar oldı yāri seyrān itdügüm demler

---

105. 85ᵇ,dk, (UD, G. 142).

1 [Dudağının gamıyla kanlı gözyaşı döktüğüm (ve) kapında bunca ağlayıp figan ettiğim zamanlar hatırlanmaz mı?]
Muʿarrā idi erbāb-ı tabāiʿ cübbe-i tenden
Ezel bezminde ben çāk-ı girībān itdügüm demler UD, G.142, 2.beyit

2 UD, G.142, 4.beyit 'aşḳ ehli: 'aşıḳlar D. // Dil-i nālānumı : Dilā nālānumı M./ şevḳimle: 'aşḳumla D. [Ey gönül, (ben) aşkımdan inleyip ağladığım zamanlar aşk ehli ney sesi ve şarabın eğlencesi nedir, bilmezdi.]

3 [Kanlı gözyaşımla, (senin) kutsal semtini suladığım ve (onu) gül bahçesinden (bile) kıskandığım bir yer haline getirdiğim zamanlarda (bile) (benim gözümde) dünyanın gül bahçesinin bir varlığı yok idi.]

4 UD, G.142, 5.beyit (Bu beyitin divandaki şekli esas alınmıştır.)
Zamāne ṭop mihr urmıştı dāḫı bir çevġān
Kemān-ebrūlar ile cānı ḳarbān itdügüm demler M.
[Benim keman kaşlılar ile canımı kurban ettiğim zamanlar çevganın çarkı zamane topunu güneşe vurmamıştır.]
Ayaġıñ öpmek olurdı müyesser olsa sulṭānum
Kemān ebrūlaruña cānı ḳurbān itdügüm demler UD, G.142, 6.beyit

Şikest itmek neden ey seng-i dil peymāne-i 'ahdi
Añılmaz mı senüñle 'ahd-i peymān itdügüm demler UD, G.142, 7.beyit

Ḥarīm-i çār-unṣūr olmamışdı rūḥa cevlānuñ
Gülistānuñda cān mürġıñı şād-mān itdügüm demler UD, G.142, 8.beyit

5 UD, G.142, 9.beyit süflīden:sefelden D. [Ey Ulvî, sevgiliyle gezdiğim zamanlar gözümde canlanınca bu alçak dünyadan usandım.]

106.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ġam-ı firāḳ-ile dil derd-nāk-ı ḥasretdür
   Ḥadeng-i hicr-ile cān çāk çāk-ı ḥasretdür
2. Olur mı bir daḫı şādī yüzin dilā görmek
   Dü-çeşm-i dil ki keder-yāb-ı ḫāk-ı ḥasretdür
3. Hemīşe ṣunduġı ḥayfā ki sāḳī-i ʿaşḳuñ
   Ya ḫūn-ı derd [ya] yāhūd āb-ı pāk-ı ḥasretdür
4. Ḥumār-ı ġamdan olur mı göñül meger āzād
   Hemīşe çekdügi kim āb-nāk-ı ḥasretdür
5. ʿAceb mi şiʿr-i Neşāṭī olursa ger pür-sūz
   Sümūm-ı firḳat ile tāb-nāk-ı ḥasretdür

---

106. 86[a], (NEŞD, G.44).

1 [Gönül, ayrılığın üzüntüsüyle (ve) hasretin derdiyledir. Can (ise) ayrılık okuyla hasretten parça parça olmuştur.]
Kalur mı hecr ile bismil-geh-i mahabetde
Dil-i şikeste ki dā'im helāk-i ḥasretdür NEŞD, G.44, 2.beyit

2 NEŞD, G.44, 3.beyit yüzin dilā görmek: zebūn ʿaceb görmek D. [Ey gönül, (senin) sevinçli yüzünü görmek bir daha (nasip) olur mu? Gönlün iki gözü de (şimdi) hasret toprağında keder (otu) toplar.]

3 Not: Bu beyit divanda yoktur. [Ne yazık ki, aşk sakisinin her zaman sunduğu ya dert kanı ya da saf hasret suyudur.]

4 [Gönül, her zaman hasret şarabı içtiğinden gam sersemliğinden hiç azat olur mu?]

5 [Eğer Neşâtî'nin şiiri çok yakıcı olursa buna şaşılmaz; (çünkü onun şiirleri) ayrılık zehiri ile hasret parıltılarından oluşur.]

107.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bütān kim ṣübḥamuz zünnāra mensūb eylemişlerdür
   Bizi el-ḥaḳ bu iḥsān-ile maḥcūb eylemişlerdür

2. Degüldür cāy-ı müjgān āsitān-ı yār ey dīde
   O dergāha per-i Cibrīli cārūb eylemişlerdür

3. N'ola gül-zār-ı 'ālem ser-be-ser beyt'ül-ḥazen olsa
   Bu Yūsuf-ṭal'atān dünyāyı Ya'ḳūb eylemişlerdür

4. Baña 'uşşāḳ taḳlīd idemez cevre taḥammülde
   Cefā-cūlar beni mānend-i Eyyūb eylemişlerdür

5. Ḥisāb-ı siḥr gūyān eyledükde ḳudsiyān Vecdī
   Seni mu'ciz-dem olmaḳ üzre maḥsūb eylemişlerdür

---

107. 86[a], (VD, G.21).

1 [Güzeller ki bütün tesbih tanelerimizi papaz kuşaklarına benzetmişlerdir. Gerçekten bizi bu iyilikle utandırmışlardır.]

2 [Ey göz, sevgilinin dergahı (senin) kirpiklerinin yeri değildir. O dergaha Cebrail'in kanatlarını süpürge yapmışlardır.]

3 [Dünyanın gül bahçesi baştan başa hüzünler evi olsa ne olur? Bu Yûsuf yüzlüler dünyayı Yakûp eylemişlerdir.]

4 [Sıkıntılara tahammülde aşıklar bana benzeyemez. Cefa edenler beni Eyüb eylemişlerdir.]

5 [Vecdî, melekler sihir söyleyenlerin hesabını yaparlarken seni (de) mucize nefeslilerin arasında saymışlardır.]

108.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Cilve-gāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar
   Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳ-ile biñ hū çıḳar

2. Cān atar bī-çāre dil gāhī niyām-ı yārdan
   Ḳaṣd-ı zaḫm-ı cān-ile ol ḫançer-i ebrū çıḳar

3. Remzden ḫālī degül naḳş-ı ḥayāl-i dilrübā
   Ḫaṭṭ-ı laʿli bir muammādur ki şeftālü çıḳar

4. Yāsemenden ser-zede sünbül ṣanur seyr eyleyen
   Gūşe-i destārdan kim zülf-i ʿanber-bū çıḳar

5. Demdür ey kilk-i Neşātī şevḳ-ile ġavvāṣ olup
   Feyż-baḫş ol baḥr-ı maʿnādan yine lü'lü çıḳar

---

108. 86[a],dk, (NEŞD, G.22).

1 [Naz meydanına nasıl ki ay yüzlü afetler çıkarsa feleğin doruklarına da her taraftan (dervişlerin) çok sayıda "hû" sesi yükselir.]

2 niyām-ı yārdan: niyām-ı nāzdan D. [Çaresiz gönül, (sevgiliye ulaşmaya) can atar (ama) sevgilinin yüz örtüsünden zaman zaman canı yaralamaya kasteden kaşlarının hançeri çıkar.]

3 naḳş-ı ḥayāl-i: naḳş-ı cemāl-i D. [(Sevgilinin) dudağındaki ayva tüylerinden bir bilmece olan şeftali çıkar. Gönül alan sevgilinin hayalinin sureti (bu) mazmunla anılır.]

4 [Sarığının köşesinden nasıl ki anber kokulu zülfü çıkarsa (onu) seyr eden yasemin çiçeğinden baş göstermiş sünbül sanır.]

5 Feyż-baḫş: Zib baḫş D. [Ey Neşâtî'nin kalemi, (artık) zamanıdır; arzuyla anlam denizine dalıp feyz veren ol ve yine (o denizden söz) incisini çıkar.]

109.

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Nāme yazsam yāra ḫāmem derd ‘unvānın bilür
   Münşī-i dīvān-ı ġamdur ‘aşḳ fermānın bilür

2. Dūr isem de şimdi ṣanmañ kim ferāmūş itdi yār
   Yine görse ‘āşıḳ-ı bī-ṣabr ü sāmānın bilür

3. Sāye-veş bir daḫı olmaz ḫāk-i pāyinden cüdā
   Dil o şūḫuñ çāşnī-i derd-i hicrānın bilür

4. Ṭurresinden der-kemīn seyr-i ruḫı fikr ile dil
   Zülfünüñ bāzīçe-gāh-ı gūy u çevgānın bilür

5. Rind ‘uzlet gūşesin dünyāya virmez ‘İṣmetī
   Dest-gāh-ı devletin āyīn ü erkānın bilür

---

109. 86[a],dk, (İD, G.16).

1 [Kalemim gam divanını inşa eden olduğundan sevgiliye mektup yazsam, kalemim derdin adını ve aşk fermanını bilir.]

2 [Sevgiliye uzak olsam da (onun beni) unuttuğunu sanmayın. Yine (beni) görse perişan halli aşığını tanır.]

3 [Gönül, o şuhun (sevgilinin) ayrılığının derdinin (acı) tadını bildiğinden gölge gibi bir daha (sevgilinin) ayağının toprağından ayrı kalmaz.]

4 [(Sevgilinin) yanağının seyri perçeminden (dolayı) gizlenmiş. Düşünce ve gönül de zülfünün guy ve çevgan oyununun meydanını hayal eder.]

5 [(Ey) İsmetî, rindler devlet kudretini ve adet geleneğini bildiklerinden yalnızlık köşesini kimseye vermez.]

110.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gitdi dil zülfi hevāsıyla mekānın kim bilür
   Bir hümādur çıḳdı elden āşiyānın kim bilür
2. Çāre yoḳ pīrāheninden geçmege düzd-i ḫayāl
   ʿAşıḳuñ gencīne-i rāz ü nihānın kim bilür
3. Müddeʿiler bī-şümār ammā gül ü şemʿüñ yine
   Bülbül ü pervāneden ġayrı lisānın kim bilür
4. Nev-bahār-ı ḥüsnidür pür-şūr-ı ʿālem-gīr olan
   Yoḫsa ol gül-ġoncenüñ reng-i ḫazānın kim bilür
5. ʿİṣmetī dādı bilür bir nükte-dān var mı o şūḫ
   Derse ger mihr ü maḥabbet dāsitānın kim bilür

---

110. 86[a],dk, (İD, G.31).

1 [Gönül, (sevgilinin) zülfünün arzusuyla yok olduğundan (onun) evini kim bilir? (Sevgili) bir hümadır ki elden çıktı yuvasını kim bilir?]

2 pīrāheninden: pīrāmeninden D. // rāz ü nihānın: rāz-ı nihānın D. [Hayal hırsızı gömleğinden geçmeye imkan bulamamıştır. Aşığın gizli ve saklanmış sırrını kim bilir?]

3 [Aşk iddiasında bulunanların sayısı çoktur ama gül ve mumun lisanını bülbül ve pervaneden başka kim bilir?]

4 [Bütün aleme yayılan fitne (onun) güzelliğinin ilkbaharıdır. Yoksa, o gül goncasının sonbahar rengini kim bilir?]

5 var mı: yoḳ mı D. [(Ey) İsmetî, o şuh eğer "Dostluk ve sevda destanını kim bilir?", derse (sen de) "(Bu) himmeti (senin gibi) bilen bir nüktedan var mıdır?", dersin.]

111.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ġamzeñ heves-i ḳaṣd-ı derūn eylemek ister
   Ġavgā-yı ḫayālātı füzūn eylemek ister
2. Şemşīr-i belā-peyker-i āhen-dil-i per-tāb
   O puḫteyi ṭāḳ-ı cünūn eylemek ister
3. Geldi dile sevdā-yı nesīm-i ser-i zülfüñ
   Pür-nükhet idüp göñlüni bu n'eylemek ister
4. Ḫūnī nigehüñ cān-ı belā-bāruma şundu
   Tīr-i müjesin ġarḳa-i ḫūn eylemek ister
5. Efsānede çeşmüñ gibi üstād olamaz hīç
   Naḫlī gibi bir rinde füsūn eylemek ister

---

111. 86[b], (Nahlî, hakkında çalışılmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde iki adet Nahlî'den söz edip ikisinin de divanına ait bir bilgi verilmemiştir.) (http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli-mahmud-celebi/ http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli, Son erişim tarihi: 02.06.2020-11.43)

1 [(Senin) yan bakışın, (bizim) kalbimize kastetmek ister. (Senin) hayaldan ibaret olan varlığını (bizim içimizde daha (da) artırmak ister.]

2 Bu beyitte vezin aksamaktadır. [Sevgilinin keskin, çelik gibi olan gönlünün bela kılıcı aşıkları cinnet (sarayının) kemeri yapmak ister.]

3 [Gönle yine (senin) zülfünün hoş rüzgarının sevdası düştü. Acaba (aşık gönlünü) bu güzel koku ile doldurup da ne yapmak ister?]

4 [(Senin) öldürücü bakışların bela yüklü canıma yöneldi. (Senin o) kirpik okların kana bulamak ister (kanıma girmek ister.)]

5 [Efsane (kahramanları arasında) Nahlî gibi bir rinde büyü yapmak isteyen gözlerin kadar mahir başka bir üstad daha olamaz.]

112.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Şikenc-i zülfüñe vā-beste olmaduḳ kim var
   O derd-i serle göñül ḫaste olmaduḳ kim var
2. O şāha bendeligüm zāhid eyleme taʿyīb
   Esīr-i dilber-i nevreste olmaduḳ kim var
3. Felāḫan siteminden o seng-dil şūḫuñ
   Zücāc-ı ḥāṭırı işkeste olmaduḳ kim var
4. Ṭarīḳ-i ʿaşḳda pā-dāş-ı Ḳays olup da yine
   Göñül melāmete şāyeste olmaduḳ kim var
5. Ṣunulsa Ḥākime bir cām çoḳ mı meclisde
   Çemende nā'il-i gül-deste olmaduḳ kim var

112. 86[b], (Yakup Poyraz'ın (Poyraz:2008) Seyyid Mehmed Efendi'nin (Hâkim) Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'ndeki diğer Hakim isimli şairlere baktığımızda divanı olanın bulunmadığı tespit edilmiştir.)

1 [(Senin) zülfünün kıvrımına (gönlü) bağlanmayan var mı? O başındaki dertle hasta olmayan gönül var mı?]

2 [Zahid, o sultana kul olduğumu ayıplama; (çünkü) yeni yetişmiş sevgiliye esir olmayan mı var?]

3 [O taş gönüllü şuhun (sevgilinin) cefa lütfuyla gönül sırçası kırılmayan var mı?]

4 [Aşk yolunda Kays'a yoldaş olup da yine (bu yolda) ayıplanmayan mı var?]

5 [Hâkem'e (de) mecliste bir kadeh sunulsa bu çok mu? (Aşk) bahçesinde (olup da) gül demetine nail olmayan mı var?]

113.

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Niyyeti eyledigüñ va'de-i incāze midür
   Yoḫsa ḳaṣduñ dil-i zāra sīem-i tāze midür

2. İki per gibi ẓuhūr eyledi ḫaṭṭ-ı rūyuñda
   Mürġ-ı ḥüsnüñ 'acabā niyyeti pervāze midür

3. Tīr-veş sīnesine sen düşicek āġyāruñ
   'Āşıḳuñ ḳavs-ṣıfat ḫışṣesi ḫamyāze midür

4. Var mıdur sūziş-i dil sīnede pervāne gibi
   Yoḫsa ey mürg-ı çemen bir ḳurı āvāze midür

5. Āhdan perde çeker bāġa hezārān Nābī
   Bu tedārik o gül-i perde ber-endāze midür

---

113. 86[b],dk, (NAD, G.211).

1 Niyyeti: Niyyetüñ D. [(Sevgili senin) niyetin verdiğin sözü yerine getirmek midir; yoksa amacın ağlayan gönle yeni sitemler mi sunmaktır?]

2 [Yüzündeki ayva tüylerinde iki kanat belirdi acaba güzellik kuşunun niyeti uçmak mıdır?]

3 NAD, G.211, 4.beyit sīnesine sen düşicek: sen düşicek sīnesine D. // ḫışṣesi: çekdügi D. [Sen ok gibi düşmanın kucağına düşünce aşığın yay gibi hissesi rakipten usanç mıdır?]

4 NAD, G.211, 2.beyit sūziş-i dil sīnede: sūziş-i ġam sende de D. [Ey (aşk bahçesinin) kuşu (senin de) pervane gibi bağrında gönül yangının var mıdır yoksa (bu çıkardığın ses) bir kuru feryat mıdır?]

5 hezārān Nābī: hezār ey Nābī D. [Nâbî, bülbüller ahlarından bağa perde çekerler; yoksa bu hazırlık üzerine perdelenmiş gül (gonca) için midir?]

114.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Meylüñ ey dil ruḫ-ı dildāre midür nāze midür
   Yoḫsa ol ḳāmeti dil-cūy-ı ser-efrāze midür

2. Başladı ṣafḥa-yı ḥüsninde ʿayān olmaġa ḫaṭṭ
   Hüccet-i ḥüsni ʿaceb niyyeti ibrāze midür

3. Bizi dūr itme midür ḳaṣdı cefādan bilmem
   Saʿyı ʿuşşāḳını āġyārdan ifrāze midür

4. Her zamān kendüñe bir şemʿe ursun ey dil
   Himmetüñ rütbe-i pervāneyi iḥrāze midür

5. Esb-i nāzı ḫaşır üzre niye bilmem Rüşdī
   Bizi pā-māle midür ʿazmi tek ü tāze midür

---

114. 86[b],dk, (Melike Tunadurur'un (Tunadurur: 2012) Rüşdî Divanı'nda bu gazel yer almamaktadır. Necdet Okumuş'un (Okumuş:2003) Hasan Rüşdi Divanı'nda da bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey gönül, (senin) meylin sevgilinin yanağına mı, yoksa gönüllerin aktığı boyu benzerlerinden yüce olan naza (nazlı sevgiliye) midir?]

2 [(Senin) güzellik sayfanda ayva tüylerin belirmeye başladı; acaba sevdanın niyeti güzelliğini ortaya çıkarmak mıdır?]

3 [(O sevgilinin) cefadan anladığı bizi (kendisinden) uzaklaştırması mıdır? (O sevgili) aşıklarının gayretini rakiplerden ayrı mı tutar?]

4 [Ey gönül, her zaman kendini bir muma (pervane) yaparsın.(…)]

5 [(Ey) Rüşdî, naz atı niye şahlandı, bilmem? (Onun) amacı bizi ayaklar altına almak mıdır?]

115.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Civānı ṣanma rind-i ʿaşḳla germ imtizāc ister
   Göñül rind-i cihān bir dilber-i nāzük-mizāc ister
2. Ḫayāl eyler ruḫ-ı pür-tāb ü laʿlin şām-ı hicrümde
   Fütāde cām ü Cem ḫūrşīd-i enverden sirāc ister
3. Ṭutup dāmānın almış zülf-i ḳāfir-kīş-i cānānuñ
   Göñül cān naḳdini her ḫāne-i dilden ḫarāc ister
4. Ḳoyup laʿli devā-feyż-i nezār-ı dīdesinde dil
   Varup bīmār-ı ʿaşḳ bir devā-gerden ʿilāc ister
5. N'ola sevdā-ger endīşe-i Rüşdī ḳılsa kārından
   Metāʿ-ı maʿrifet bāzār-ı ʿālemde revāc ister

---

115. 86[b],dk, (Melike Tunadurur'un (Tunadurur: 2012) Rüşdî Divanı'nda bu gazel yer almamaktadır. Necdet Okumuş'un (Okumuş:2003) Hasan Rüşdi Divanı'nda da bu gazel yer almamaktadır.)

1 [(Sen) genç aşığının aşk rindine uyum sağlayacağını zannetme. Dünyanın rindi olan gönül, bir zarif tabiatlı sevgili ister.]

2 [Biçare Cem ve kadehinin parlak güneşten ışık istemesi gibi (ben de senin) tazelik dolu yanağını ve dudağını ayrılık gecesinde hayal ederim.]

3 [Zalim sevgilinin zülüfleri eteğindeki aşıklara erişip (aşıklarının her birinin) gönül evlerinden can akçelerini haraç olarak almış.]

4 [Gönül, gözlerinin şifa veren bakışlarna dudağını koyup aşk hastasına bir hekimden (bu hastalığı için) ilaç ister.]

5 [Rüşdî, (aşk) endişesiyle sevdalı olup da kazanç sağlasa buna şaşılmaz; çünkü dünya pazarında marifet servetine sahip olmak itibar ister.]

116.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Servi ḥayretde ḳoyan şīve-i reftāruñdur
Ġonceyi ebkem iden nāz-ile güftāruñdur

2. Girmedi ellerine bād-ı belādan ġayrı
Nice demdür ki dil ü dīde hevā-dāruñdur

3. Beni ser-ḥalḳa-i zencīr-i cünūn eyleyen āh
Ṭurre-i silsile-i zülf-i siyeh-kāruñdur

4. Ṭaġıdan ʿaḳlumı ol zülf-i perīşānuñdur
Gönlüme āteş uran gün gibi ruḫsāruñdur

5. Güher-i eşk-i Münīrī eriyüp aḳsa n'ola
Nice demdür ṣanemā ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur

---

116. 87[a], (Ersen Ersoy'un (Ersoy:2010) Müniri Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Akmandor, Ayten (1980). *Divân-ı Münîrî*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Şeklinde kaynakçası verilen tezin Yök Tez'de varlığına ulaşılamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muniri-mdbir Son erişim tarihi:02.06.2020-15.45)

1 [(Senin) nazlı yürüyüşün selviyi (bile) hayrette bırakır. (Senin) nazla söylediğin sözlerin goncayı (bile) dilsiz bırakır.]

2 [(Aşıkların) eline bela rüzgarından başka bir şey geçmedi. Nice zamandır gönül ve göz (senin) tutkunundur.]

3 [Beni (aşk) ahıyla çılgınlık zincirinin halkasına bağlayan (senin) siyah renkli zülfünün kakülüdür.]

4 [Benim aklımı dağıtan (senin) dağınık zülfündür. Gönlüme ateş saçan (senin) yanağının güneşidir.]

5 [Ey put gibi güzel, Münirî'nin gözyaşı incileri eriyip aksa buna şaşılır mı? Nice zamandır (Münirî senin) güzel yüzünün aşığıdır.]

117.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. ʿAndelīb-i dil-i şeydā ki hevādāruñdur
   Ārzū-mend-i gül-i ʿārıż-ı bī-ḫāruñdur
2. Heves-i dāne-i ḫālüñ ideli mürġ-ı dilüm
   Rişte-i zülfüñe pā-beste giriftāruñdur
3. Vaʿd-ı vaṣl etmiş-iken vaʿd-i vefā eylemedüñ
   Bildüm ey şūḫ bu iġvā yine āġyāruñdur
4. Ṣaḳın aldurma elüñden ġamı zinhār ey dil
   Nice müddet ki senüñ yār-ı vefādāruñdur
5. Naẓm-ı üstād-ı Münīrī gibi şimdi Fehmī
   Gezen elden ele bu defter-i eşʿāruñdur

---

117. 87[a], (Hasan Fehmi Tezdoğan'ın (Tezdoğan:2001) Hasan Fehmi Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 15. Yüzyıla ait, 6'sı 16.yüzyıla ait, 4'ü 17. Yüzyıla ait, 4'ü de 18. Yüzyıla ait toplam 15 adet Fehmî isimli şair yer almaktadır.) (Ahmet İçli'ye ait İşkodralı Fehmî Divanı'nda adı geçen Fehmî 19.yüzyıl şairidir.)

1 [Çılgın yürekli bülbül, (senin) aşığındır, gülün arzusu senin dikensiz yanağın gibi olmaktır.]

2 [Gönül kuşum, (senin) yanağındaki ben tohumuna heves ettiğinden beri (senin) zülüf kemendine tutulmuş ayağı bağlı bir (aşığın)dır.]

3 [Ey şuh (sevgili), bana kavuşma sözü vermişken vefa borcunu yerine getirmedin; bu davranışlar kesin rakibin işidir; anladım.]

4 [Ey gönül, elinden (aşk) derdini (kimseye) asla kaptırma. Nice zamandır o senin sevgilin ve dostundur.]

5 [Fehmî, şiir üstadı Münirî'nin şiirleri gibi şimdi elden ele gezen (senin) şiir defterindir.]

118.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. O şem'-i bezme bu sūz u güdāzı kim söyler
   O şūḫ-ı ser-keşe bu gizli rāzı kim söyler
2. Şikāyetüm benüm ol bī-ḥaḳīḳatümdendür
   Ḥikāyet-i ġam-ı 'aşḳ-ı mecāzı kim söyler
3. Nühüfte nīm-nigāh itse incinür o perī
   Yanında baḫş-i recā vü niyāzı kim söyler
4. O zülf ü ḫāl ü ḫaṭ ü ṭurre cümle āfet-i cān
   Kirişme vü nigeh-i 'işve-bāzı kim söyler
5. Ṣalā-yı ehl-i süḫan ile Na'tīyā görelüm
   Bu güne bir ġazel-i dil-nüvāzı kim söyler

118. 87[a], dk, (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [O meclisin mumuna bu yanıp yakılmaları kim anlatır? O inatçı şuha (sevgiliye) bu gizli sırrı kim söyler?]

2 [Benim şikayetim o hayali sevgilidendir. (Onun) hayalinin aşkının dert hikayesini kim anlatır?]

3 [O peri (gibi güzel sevgili), göz ucuyla gizlice (aşıklarına) baksa bile incinir. Onun yanında rica ve istek bahsini kim açar?]

4 [(Sevgilinin) zülfü, ayva tüyü ve yüzündeki beni, alnındaki saçları (yani bunların) hepsi can belasıdır. (Onun) işveli göz süzüşü ne anlatır?]

5 [Ey Natî, söz ehlilerini davet et (de); bu tarz bir gönül okşayıcı gazeli kim söylemiş, görelim.]

119.

Fā'ilātün fa'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ṣanma ṣūfī ḫırḳa egnümde külāhum serdedür
   Bādeye rehne ḳonılmış her biri bir yerdedür

2. Var ise dīdāra meylüñ aradan şermi gider
   Kim ḥicāb erbāb-ı ʿaşḳuñ dīdesine perdedür

3. Ol zamānda kim bizümle bezme peymān eyledüñ
   Gözlerüm ey ʿahde ṭurmaz ḥalḳa gibi derdedür

4. Yazdılarsa cürm-i bisyārum kirāmān kātibīn
   Ġam degül āh-ı nedāmet daḫı ol defterdedür

5. Merd iseñ dehr-i denīden isteme hergiz mūrād
   Kim Behiştī Zāl-i dehrüñ sitemi nā-merdedür

---

119. 87[a],dk, (BD,G.164).

1 [(Ey) sofu, hırka üstümde külahım da başımda, zannetme. Şarabı ödünç aldıkları için (onların) her biri bir yerdedir.]

2 şermi gider:şekki götür D. [Utanmak aşk erbaplarının gözlerine perde olduğu için eğer senin de güzel yüzlüye bir meylin varsa aradan utanmayı gider.]

3 zamānda: zemāndan D. bezme peymān: bezm-i peymān D. [(Sen) bir zamanlar bizimle mecliste bulunmaya yemin etmiştin. Ey ahdinde durmayan gözlerim, (bir) halka gibi kapıdadır.]

4 daḫı ol: ol daḫı D. [Eğer günahı ve sevabı yazan melekler benim çokça günahımı yazdılarsa da sıkıntı değil, (nasılsa) pişmanlık ahlarım da o defterdedir.]

5 Kim Behiştī zāl-i dehrüñ sitemi nā-merdedür: Kim zen-i çarḫuñ Behiştī himmeti nā-merdedür D. [(Ey) Behişti, eğer yiğitsen alçak dünyadan bir şey isteme; çünkü dünya Zal'ının eziyeti (sadece) korkaklaradır.]

120.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gerçi ʿāşıḳ yār-ile firḳatde ḥālet başḳadur
ʿĀşıḳ-ı ẕevḳ-āşinā-yı hicre vuṣlat başḳadur

2. Māni vü Behzād eger bir tende taṣvīr itseler
Beñzemez bir mūyınā dilberde ṣūret başḳadur

3. Gerçi inkār itmezüz keyfiyyetini bādenüñ
Sāḳīyā laʿl-i leb-i nābuñda ḥālet başḳadur

4. Mācerāmuz gerçi ʿāyn-ı girye-i Yaʿḳūb'dur
Anda ʿillet başḳadur ʿāşıḳda ʿillet başḳadur

5. Bādeyi bī-ḥürmet içmek küfr olur zāhid disem
Añlamaz tekfīr ider sāġarda ḥürmet başḳadur

6. Zāde-i ṭabʿ-ı süḫān-dānuñ senüñ ey Kāşif
Olsa reşk-āver edā sende ṭabīʿat başḳadur

---

120. 87[a], dk, (Ayşe Büyükyıldırım'ın (Büyükyıldırım:1998) Kaşif Divanı`nın tenkitli metni ve tahlili adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde çok sayıda Kâşif mahlaslı şair bulunmaktadır.)

1 [Aşığın sevgiliden ayrılığıyla hali bir başkadır. Aşığa zevk; ayrılığa vakıf olana (da) vuslat başkadır.]

2 [Mânî ve Behzâd eğer bir bedende (sevgiliyi) tasvir edecek olsa (o tasvir sevgilinin) bir saç teline bile benzemez; çünkü sevgilinin sureti başkadır.]

3 [Ey saki, gerçi biz şarabın neşesini inkar etmeyiz ama (senin) taze dudağının şarabı (da bir) başkadır.]

4 [Bizim maceramız gözyaşı döken Yakûp gibidir. Onun (ağlama) sebebi başka, aşığın (ağlama) sebebi başkadır.]

5 [Zahid, şarabı saygısızca içmek küfür sayılır. Kadehin bile (şaraba) saygısı (bir) başkadır.]

6 [Ey Kâşif, senin güzel söz söyleyen tabiatından doğanlar, kıskançlık uyandırsa da senin tabiatın başkadır.]

121.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Zaḥm uran sīneme o ġamze-i mekkāruñdur
   Beni dil-ḫaste ḳılan nergis-i bīmāruñdur

2. Şevḳ-i vuṣlatda firībende-i ʿuşşāḳ olmaḳ
   Senüñ ey ġonca-dehen tā ezelī kāruñdur

3. Reh-güẕāruñda ṭurup girye vü zār eylemeden
   Ġarażum bir nigehe merḥamet-āṣāruñdur

4. Bī-vefādur diyü cānā saña bühtān idemem
   Hep ḳabāḥat bilürüm ṭāliʿ-i ġaddāruñdur

5. Ber-çerāġ eyle viṣālüñ ile Remzī ḳuluñı
   Bāb-ı ʿaşḳuñda begüm eski emek-dāruñdur

---

121. 87b, (Yaşar Aydemir'in (Aydemir:2016) Remzî Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde çok sayıda Remzî mahlaslı şair bulunmaktadır.)

1 [Yüreğime yara açan (senin) hileci bakışındır. Beni gönlü hasta yapan (senin) nergis (gibi baygın bakan) gözlerindir.]

2 [Ey gonca ağızlı (sevgili), vuslatının arzusuyla ezelden beri aşıklarını aldatman senin işindir.]

3 [(Senin) geçiş yolunda ağlayıp gözyaşı dökmeden durup (sana bakmak) isterim; çünkü maksadım (senin) merhamet belirtisi (veren) bir bakışını görmektir.]

4 [Ey sevgili, sana "vefasızdır" diye iftira edemem. Bilirim ki suçlu olan merhametsiz talihindir.]

5 ḳuluñı: gülüñi M. Beyitte anlam gereği "ḳuluñı" kelimesini kullandık. [Beğim! Remzî kulunu kavuşman ile nurlandır. O, (senin) aşkının kapısında eski emektarındır.]

122.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dirīġā bezm-i meyde sāḳī-i meh-sīnemüz yoḳdur
   Sikender meşrebüz ammā çe sūd āyinemüz yoḳdur
2. Ferāġat eylesüñ şimdi ʿaceb mi şāhid ü meyden
   Ṣafā-yı ḥāṭır-ı germiyyet-i dīrīnemüz yoḳdur
3. Bu dem-serdī-i miḥnetde n'ola külḫān-nişīn olmaḳ
   Bizüm devr-i felekde ḥırḳa-ı peşmīnemüz yoḳdur
4. N'ola her dem esīr-i sille-i üstād-ı ʿaşḳ olsaḳ
   Debistān-ı maḥabbetde bizüm āẕīnemüz yoḳdur
5. ʿAceb mi ġarra-i silk-i dür-i güftār iseñ Māhir
   Bizim bir genc-i şehde gevher-i gencīnemüz yoḳdur

---

122. 87[b], (Özlem Batğı'nın (Batğı:2012) Numan Mahir Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Sözü edilen eserde adı geçen Numan Mahir 19. yüzyıl şairidir.)

1 [Eyvahlar olsun ki şarap meclisinde yüreği parlak sakimiz yoktur. İskender yaratılışlıyız ama ne fayda (bir) aynamız (bile) yoktur.]

2 [Şimdi (aşık) şarap ve sevgiliden vazgeçerse buna şaşılır mı? Gönül eğlencemiz için eski şevkimiz yoktur.]

3 [Bu sıkıntı soğuğunda külhanda otururbut (buna) şaşırmayın. Felek devreden meclisinde (bizim bir) yün hırkamız (bile) yoktur.]

4 [Her zaman, aşk üstâdının tokadının esiri olsak ne çıkar? Muhabbet okulunda Cuma meclisimiz yoktur.]

5 [Mâhir, senin söz incilerin parlak bir dizi ise buna şaşılır mı? Sultanımızın hazineleri arasında (bize ait) mücevherlerimiz yoktur.]

123.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Nār-ı sīnemle n'ola penbe gibi yansa ciger
   Gele inṣāf ide bu issiye kārlar mı ṭoyar

2. Yāri pehlūya çeküp sīnesin öpüp açarın
   Añlanan bu ki hemān sikkeyi mermerde ḳazar

3. Bir hümā idi uçurduḳ elimüzden ne gelür
   Dilberüñ zülfi ḫayāli daḫı gözümde uçar

4. Çeşm-i ġam-dīde gözüm yaşına ġarḳ olsa n'ola
   Bu meṣeldür denilür ṣulu señek ṣuda yiter

5. Bād-ı āhı ten-i 'Ulvīyi hevāya virdi
   Şimdi yerinde anuñ ey gül-i ter yeller eser

123. 87[b],dk, (İsmail Çetin'in (Çetin:1993) Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Sözü edilen Ulvî dışında Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 2'si 16.yüzyıl ve 1'i 18.yüyıla ait toplam 4 adet Ulvî mahlaslı şair bulunmaktaysa da çalışılmış divanları bulunmamaktadır.)

1 [Yüreğimdeki ateşle ciğerim pamuk gibi yanarsa ne çıkar.(…)]

2 [Sevgiliyi yanıma çekip (onu) öperim.(…)]

3 [(Sevgili) bir hüma kuşuydu onu kaçırdık; elimizden ne gelir? (Şimdi) sevgilinin zülfünün hayali bile gözümde tüter.]

4 [Gam görmüş gözlerim, gözyaşlarına batsa ne çıkar? Ne demişler; sulu yemek suda kaybolur.]

5 [Ey taze gül, ah rüzgarı Ulvî'nin bedenini yok etti. Şimdi Ulvî'nin yerinde yeller eser.]

124.

Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Zülf-i dilber kim ʿiẕār-ı dilrübā üstindedür
   Sūre-i ve'l-leylidür kim ve'ḍ-ḍuḥā üstindedür

2. Görse şām-ı zülfini diyeydi faḫr-ı enbiyā
   Gülşen-i cennet bunuñ altında yā üstindedür

3. Diller alur kirpigüñ cānlar baġışlar leblerüñ
   Lā-cerem ʿāşıḳlaruñ ḫavf ü recā üstindedür

4. Raḥm ḳıl dervīşüñe ey pādişāh-ı luṭf kim
   Pāy-ı taḫt-ı salṭanat dest-i duʿā üstindedür

5. Nice ayrılsun Necātī ʿaşḳ-ı dilberden kim ol
   Bir hümādur ki āşiyānı ol hevā üstindedür

---

124. 87[b],dk, (NECD,G.121).

1 [Nasıl ki Leyl suresi, Duha suresinin üstündeyse, gönül alan sevgilinin zülfü (de) yanağının üstündedir.] (Leyl sûresi 92. ayet, Duhâ sûresi 93. ayette yer alır.)

2 Gün yüzinde zülf-i ʿanber-bār-ı misk-āsā-yi dōst
Ebr gibidür ki cism-i Muṣṭafā üstindedür NECD,G.121.,2.beyit.
[Peygamberlerin övüncü Hz. Peygamber (senin) gece renkli zülfünü görseydi şöyle söylerdi: "Cennet'in gül bahçesi bunun ya altında ya üstündedir."]
Zülfüñe nisbet yā alnuñ ola cennet yā ruḫuñ
Çünki Şāmuñ bāġ-ı ḫuld altında yā üstindedür NECD,G.121.,3.beyit.

Ẕerre gibi ben meẕellet ṭoprağında pāymāl
Gün gibi dilber sipihr-i kibriyā üstindedür NECD,G.121.,4.beyit.

3 NECD,G.121.,5.beyit. [(Senin) kirpiğin gönüller alır, dudakların ise canlar bağışlar. Şüphesiz (senin) aşıkların korku ve ümit içindedir.]

4 NECD,G.121.,6.beyit. luṭf:ḥüsn D. [Ey lütuf padişahı, dervişlerine merhamet et ki saltanat tahtının rütbesi dua elinin üstündedir.]

5 NECD,G.121.,7.beyit. [Necâtî, gönül alan sevgilinin aşkından nasıl ayrılsın? O, bir hümadır onun yuvası da bu aşkın üstündedir.]

125.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Cemāl-i sāḳīyi seyr eyle cāmuñ āb u tābın gör
   Saña kim der ki zāhid bezme gel maḥşer ḥesābın gör

2. …-dān nuṣḥ-ı pend olmaḳ tābuñı zāhid
   Ḫaṭ-ı yāre taḳayyüd ile maʿnā-yı kitābın gör

3. Ḳapanmaz çeşmi bir dem iştiyāḳuñla żaʿīf oldı
   Gel ol dil-ḫaste-i hicrānın aḥvāl-i ḫarābın gör

4. Seḥer giryānlıġum şeb āhum ... şekk itme
   Ele mir'āt-ı ṣāf al kendü māh ü āfitābın gör

5. Ḫalāṣ ol cüst-cū-yı menzil-i ārām ü rāḥatdan
   Faṣīhā şehr-i ʿaşḳuñ sen de bir rāh-ı ṣevābın gör

---

125. 87[b],dk, (Mustafa Çıpan'ın (Çıpan:2003) Fasih Divanı ve Haluk Gökalp'ın (Gökalp:2001) Fasih Divanı adlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Sakinin güzel yüzünü seyret ve (elindeki) kadehin güzelliğine bak. Zahit, sana "Meclise gel de mahşer hesabını gör.", diye kim söyledi?]

2 […]

3 [(Sevgili) gel, (senin) ayrılığının hasta gönüllüsünün perişan halini gör (o) zayıf düştü ve (sana olan) özlemiyle (onun) bir an (bile) gözleri kapanmaz.]

4 [Eline parlak aynayı al (da) kendi ay ve güneşini (güzelliğini) gör.(…)]

5 [Ey Fâsih, sen de aşk şehrinin bir sevabını görmek istersen rahatlığın ve huzurun menzilini aramaktan vazgeç.]

126.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Dimeñ o ḫātem-i nāza recā ne lāzımdur
   ʿAvāṭıf-ı küremāya bahāne lāzımdur
2. ʿAceb mi erre-i ġam sīnem itse ṣad-pāre
   Hediyye ol büt-i nev-ḫaṭṭa şāne lāzımdur
3. Görince tīr-i nigārı zaḫm-güşāy ol kim
   Hevā-yı ʿaşḳa göñül āşiyāne lāzımdur
4. O şemʿi āteş iken mūm itmege ʿāşıḳ
   Şerer-feşānī-i āh-ı şebāne lāzımdur
5. Pesend-i şiʿre yeter peyrevī-i ḫoş-gūyān
   Bu güne ḥüsn-i edā Vehbiyā ne lāzımdur

---

126. 88[a], (SVD, G.60).

1 dimeñ: dimek D. [O naz yüzüğünde rica ne lazımdır, demeyin. Hayır sahiplerinin lütuflarına (bir) vesile lazımdır.]

2 [Gam testeresi sinemi parça parça etse de buna şaşılmaz; (çünkü) o ayva tüyü yeni biten puta (güzele) hediye olarak tarak gereklidir.]

3 tīr-i nigārı: tīr-i nigāhın M. // Hevā-yı ʿaşḳa: Hümā-yı ʿaşḳa D. [(Ey gönül) sen sevgilinin bakış okunu görnce yara yeri açıcı ol; çünkü aşk hevesine bir yuva lazımdır.]

4 [Aşığın mumu yakması için gece ahlarından saçılan kıvılcımları lazımdır.]

5 [Ey Vehbî, tatlı dillilerin takip etmesi şirini beğenmeye yeter. Böyle tavır güzelliğine (başka) ne gerekir?]

127.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. O dil ki vādī-i nā-kāmi ile ülfet ider
   Ne baḫt-ı dūna ne luṭf-ı sipihre minnet ider
2. Niḳābın eylemesün refʿ görmedük çoḳdur
   O nūr-ı dīdeye şāyed naẓar iṣābet ider
3. O ẖūnīnüñ n'ola yanında ẖançeri yoġ ise
   Helāk-ı ʿāṣıḳa tīr-i nigeh kifāyet ider
4. Raḳibüñ āh-ı gelū-gīri ki müʿeṣṣir olur
   Firenk zaḥmetidür el-ḥaẓer sirāyet ider
5. Yanında olmaz ise leb-güşā-yı şekve n'ola
   O māhı Vehbi-i zār āhdan ṣıyānet ider

---

127. 88[a], (SVD, G.33).

1 [Gönül ki nasipsizlik vadisiyle arkadaşlık kurar. Gönül ne alçak talihine ne de feleğin lütuflarına minnet eder.]
Olur netīcesi leb-ẖāre-i ġam u ḥayret
Firāḳ-ı laʾlüñ ile ol ki ʿıyş ü ʿişret ider SVD, G.33, 2.beyit

2 SVD, G.33, 4.beyit çoḳdur: çoḳdan D. [(Sevgili) peçesini kaldırmasın, onu epey zamandır görmedik. Korkarım ki o gözümün nuruna nazar değer.]

3 [O zalimin yanında hançeri yok ise buna şaşılmaz; (çünkü) aşığı öldürmeye (onun) bakışının okları yeter.]

4 SVD, G.33, 5.beyit [Rakibin boğazı tıkayan ahları bize tesir eder ama bundan sakınalım (çünkü) bu Avrupalıların hastalığıdır; bize de bulaşır.]

5 [Şikayetlerden ağız açan yanında olmaz ise buna şaşılmaz; (çünkü) ağlayan Vehbî o ay gibi güzeli ahından korur.]

128.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Feryādını ẓann itme hevā vü hevesidür
   Ter gül gül-i gülzārda bülbül nefesidür
2. Mir'ātden almış edeb dersüñi ṭūṭī
   İrād kelāmına şeker mültemisidür
3. Etmekde ḫayāl-i gül-i rūyuñ ile feryād
   Cismüm dil-i şeydā ile bülbül ḳafesidür
4. Ne sīne ne dil-i zār em ü sekīne
   Bilmem ki Faṣīḥüñ sebeb-i cevr nesidür

128. 88[a],dk, (Mustafa Çıpan'ın (Çıpan:2003) Fasih Divanı ve Haluk Gökalp'ın (Gökalp:2001) Fasih Divanı adlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [(Bülbülün) feryadını (gereksiz) arzu ve hevestir zannetme. Taze gül, gül bahçesinde güller içinde bülbüllerin nefesidir.]

2 Vezin aksamaktadır. [Papağan, edep dersini aynadan almış.(…)]

3 [(Senin) gül renkli yanağının hayali ile feryat etmekteyim. Çılgın gönlümde bedenim (adeta bir) bülbül kafesidir.]

4 [Ne yüreğimin ne de ağlayan gönlümün ilacıdır. Bilmem ki (o sevgilinin) Fâsih'e bu kadar eziyet etme sebebi nedir?]

129.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Dil ki envār-ı cemālinden ḳarīrüʿl-ayn olur
   Dīde ḫaṭr-ı ḫaṭ-ı yāra mecmaʿüʿl-baḥreyn olur
2. Böyle teslīm-i temellük etmesün kāfir raḳīb
   Ḫavfum oldur tīġ-i ḫūn-āşāmı kec mā-beyn olur
3. Düşme mīṣāḳ-ı helākumla tekellüf ḳaydına
   Vaʿdenüñ meşhūrıdur incāzı cānā deyn olur
4. Neş'e-i ʿaşḳuñ ṣudūrından ne bilsün kām-cūy
   Tā ḥażīż üftāde-i ḳayd-ı metā vü eyn olur
5. Neş'e-i ʿaşḳa Faṣīḥ iki cihān bir şey degül
   ʿAşḳ elbet sālib-i keyf ü kem-i şey'eyn olur

---

129. 88[a],dk, (Mustafa Çıpan'ın (Çıpan:2003) Fasih Divanı ve Haluk Gökalp'ın (Gökalp:2001) Fasih Divanı adlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [(Sevgilinin) güzel yüzünün nurundan (aşığın) gönlü aydınlanır.(…)]

2 [Kafir rakip, (sevgilinin) teslimiyetine sahip olduğunu zannetmesin. Korkum odur ki; (sevgilinin) eğri kaşları aramızda kan içici (birer) kılıçtır.]

3 [Ey sevgili, (beni) öldürmeye and içip gösteriş kaydına düşme. Meşhur olan sözlerden biri şöyledir ki; "Söz verip sözünde durmak borcunu yerine getirmek gibidir."]

4 [İsteklerine ulaşanlar, aşıkların kalplerindeki neşeyi nerden bilsin.(…)]

5 [Fâsih, aşk neşesi karşısında iki cihanın bir değeri bile yoktur.(…)]

130.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Yanında çünki o şūr-efken āfeti yoḳdur
   Dil-i elem-zedenüñ şimdi rāḥatı yoḳdur
2. Ṣabāya ḳıṣṣa-i zülfüñ bu şeb su'āl itdüm
   Didi o baḫt-ı dırāzuñ nihāyeti yoḳdur
3. ḪidĪv-i ḥüsn-i behāsın raḳĪbe yüz virme
   O şeh ki sifle-perestdür mehābeti yoḳdur
4. Ġamuñla eyleyeli cān-ı zārum ünsiyyet
   O dem bu dem ki sürūr ile ülfeti yoḳdur
5. Görince bu ġazelüñ Fehmiyā demiş yārān
   Güzel güzel güzel ammā leṭāfeti yoḳdur

---

130. 88[a],dk, (Hasan Fehmi Tezdoğan'ın (Tezdoğan:2001) Hasan Fehmi Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 15. Yüzyıla ait, 6'sı 16.yüzyıla ait, 4'ü 17. Yüzyıla ait, 4'ü de 18. Yüzyıla ait toplam 15 adet Fehmî isimli şair yer almaktadır.) (Ahmet İçli'ye ait İşkodralı Fehmî Divanı'nda adı geçen Fehmî 19.yüzyıl şairidir.)

1 [(Aşığın) yanında (onu) fitneye düşüreni (sevgilisi) olmadığından dertli gönlün şimdi rahatı (da) yoktur.]

2 [Bu gece sabâ rüzgarına (senin) zülfünün macerasını sordum. (Sabâ rüzgarı da): "O sonsuz talihlinin (zülfün) bir sonu yoktur.", dedi.]

3 [… rakiplere yüz verme. O (güzellik sultanı), alçak (rakibe) taptığından beri onun mehtabı yoktur.]?

4 [(Senin aşk) derdinle ağlayan canım gamınla arkadaşlık ettiğinden beridir ki (sevgili) ile dostluğumuz yoktur.]

5 [Ey Fehmî, dostlar (senin) bu gazelini görünce "Güzel güzel ama zarifliği yoktur.", dediler.]

131.

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Çeşm-i inṣāf ḳadar kāmile mīzan olmaz
   Kişi noḳṣānını bilmek gibi 'irfān olmaz
2. Şöyle nādim ola kim zühdüne zāhid dem-i 'afv
   Bī-riyā cürm iden ol deñlü peşīmān olmaz
3. Ẓulmet-i cürmi n'ola nūr-ı kerem maḥv etse
   Zülf-i şeb perde-i rū-yı meh-i tābān olmaz
4. Aña ter-dāmeni-i girye-i mestāne gerek
   Zühd-i ḫuşk ādeme sermāye-i ġufrān olmaz
5. Ġonca-i kām açılmaġa zamān var Ṭālib
   Leb-i ümmīd bu eyyāmda ḫandān olmaz

---

131. 88[b],(BTD, G.38).

1 ḳadar: ḳadr-ı kām-ile D. [Olgun kimseye insaf gözü gibi (bir) ölçü olmaz. İnsanın kendi eksikliklerini bilmesi gibi (de) irfan olmaz.]

2 BTD, G.38, 5.beyit [Af zamanında zahid takvasına o kadar pişman olur ki yalansız suç işleyen (bile) o kadar pişman olmaz.]

3 BTD, G.38, 2.beyit [Günahın karanlığını iyilik nuru mahvetse buna şaşılmaz; (çünkü) dolunay gibi sevgilinin yüzüne perde olmaz.]

Ṣadef-i desti tehīdir dürer-i ġufrāndan
Ol ki ġavvās-ı dil-i ḳulzüm-i 'isyān olmaz BTD, G.38, 3.beyit

Ḳayd-ı zencīr-i ġam-ı dehrden āzād olamaz
Mevc-i deryā-yı mey ol meste ki suḫan olmaz BTD, G.38, 4.beyit

4 BTD, G.38, 6.beyit [Ona sarhoşların gözyaşıyla ıslanmış eteği gerek. Kuru takva insana bağışlama sermayesi olmaz.]

5 BTD, G.38, 7.beyit [(Ey) Tâlib, isteğimizin goncasının açılmasına daha zaman var; (çünkü) ümit dudağı bu günlerde gülmez.]

132.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Çeh-i tārīk-i firḳatden ḫalāṣa fırṣat el virmez
   Miyān-ı lücce-i hicrāna düşdük vuṣlat el virmez
2. Ṭutuşmaḳ küştī-gīr-i ġamla ḫāṭırdan geçer ammā
   Budur vehmüm ki ṭāliʿ himmet itmez ḳuvvet el virmez
3. Göñül çek dest-i ümmīdüñ ki biñ eyyām-ı ʿıyd olsa
   Bizümle merḥabāya nāzdan ol āfet el virmez
4. Murād üzre olurduḳ mīve-çīn-i naḫl-ı kām ey dil
   İrişmez ḳāmet-i kütāh-ı himmet devlet el virmez
5. O istiġnā-fürūş-ı çar-sūy-ı ḥüsnüñ ey Nābī
   Metāʿ-ı vaṣlına cān naḳdin itseñ ḳıymet el virmez

---

132. 88ᵇ, (NAD, G.318).

1 [Ayrılığın karanlık kuyusundan kurtulmaya fırsat ele geçmez. Hicran denizinin ortasına düşdük, vuslat el vermez.]

2 [Gam pehlivanı ile güreş tutmak aklımdan geçer ama korkum odur ki bahtım yardım etmez; kuvvet el vermez.]

3 [Gönül, ümidinin elini çek; çünkü bin bayram günü olsa da o afet nazdan bizime (bir) merhaba (bile) vermez.]
Hemān ṭaḳlīd ile saña ḳalan sūz-ı derūnuñdur
Çenār-āsā her ehl-i sūze ey dil rifʾat el virmez NAD, G.318, 4.beyit

4 NAD, G.318, 5.beyit naḫl-ı kām ey dil: naḫl-ı kām ammā D. [Ey gönül, arzu fidanının meyve toplayanı olmak isterdik ama himmetimizin kısalığı erişmez bahtımız el vermez.]
Bulınmaz ḥalḳa-i tevḥīd-veş bir bezm-i rūḥānī
Bize bu ḫāneḳāh-ı ġamda her cemʾiyyet el virmez NAD, G.318, 6.beyit

5 NAD, G.318, 7.beyit [Ey Nâbî, güzellik çarşısının naz satan güzelliğinin kavuşma servetine canını peşin olarak versen de (yine de o sana) kıymet vermez.]

133.

Fe'ilātün mefā'īlün fe'ilün

Cedīd + + – – / + – – – / + – –

1. Ḳalb-i kāmilde meyl-i māl olmaz
   Māyīl-i mālda hīç kemāl olmaz
2. Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
   Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz
3. Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
   Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz
4. Beni öldürse yāra nesne dimeñ
   Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz
5. Ṣorma ḥālin Ḳabūlī zühhāduñ
   Bī-riyā olmayınca ḥāl olmaz

133. 88[b],dk, (KAD,G.151).

1 [Olgun kalpte servet düşkünlüğü olmaz. Servet düşkünlerinde de hiç olgunluk olmaz.]

2 [Ey ay yüzlü (güzel!). (Senin) zülfünün kıvrımının gamıyla dal gibi eğrilmeyen bir elif boylu (aşık) kaldı mı?]

3 [Ey sofu! Ehl-i dilin alı ancak kanlı gözyaşıdır; onlarda hile olmaz.]

4 [Sevgili beni öldürürse sevgiliye bir şey demeyin. Aşk katiline soru sorulmaz.]

5 olmayınca: olmayanda D. [Kabûlî, kaba sofuların halini sorma. (Onların) yalansız olmayan davranışları bulunmaz.]

134.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. ʿİnāyet her kime yüz ṭutsa ʿiṣyānı niḳāb olmaz
   Güneş ṭoġduḳda zīrā perde-i ẓulmet ḥicāb olmaz

2. Giceyle ḫᵛāb gündüz ġaflet oldı bāʿiṣ-i ḫayret
   Bize dünyānuñ efkārı gibi ḥāzır-cevāb olmaz

3. Çekenler muḥtesib mīzānı ḫavfın ẕāt-ı nāḳışdur
   Kemāl ehlinde eksiklik bulunmaz ol ḥesāb olmaz

4. Recā yazısına dök eşk-i çeşmüñ cūybār eyle
   Ḳayırma nāme-i aʿmāli maḥv olmaz kitāb olmaz

5. Cebīnin sür dilerseñ maġfiret taḳrībin ey ʿĀlī
   Raḳīb olmaḳ gibi Mevlā'ya rengīn intisāb olmaz

---

134. 88ᵇ,dk, (GAD2,G.539).

1 ʿİnāyet her kime yüz ṭutsa ʿiṣyānı niḳāb olmaz: Kime yüz ṭutsa ḥaḳḳıñ luṭf-ı ʿiṣyānı ḥicāb olmaz M. [Nasıl ki Güneş doğduğunda karanlığın perdesi örtü olarak kalmazsa kime iyilik yapılırsa onda isyan örtüsü de olmaz.]
Zülāl-i maġfiret çıḳduḳça ṣaḥrā-yı meşiyyetden
Ne deñlü teşne sā'il gelse ṣaḳlanmaz ser-āb olmaz GAD,G.539,2.Beyit.

2 GAD,G.539,6.Beyit. efkārı: inkārı D. [Gece, uyku; gündüz (ise) gaflet hayrete sebep oldu. Bize (bu) dünyanın efkarı gibi (bir) hazır cevap olmaz.]

3 [Korkunun ölçüsünü hesaplayanlar kusurlu kişilerdir. Olgunluk ehlinde eksiklik bulunmaz, öyle hesap olmaz.]

4 [Ümit yazısına ırmak gibi akan gözyaşlarını dök, amel defterini hiç (ıslanır diye) üzülme, mahvolmadık amel (defteri) kitabı yoktur.]
Be vāʿiẓ āteş-i dūzaḫdan ol ġāfil ṣaḳınsun kim
Ḳoyup nā-puḫte cismin āteş-i ʿışḳa kebāb olmaz GAD,G.539,5.beyit.

5 GAD,G.539,7.beyit. Cebīnin sür:Ḥabībin sev D. [Ey Âlî, bağışlanma dilersen (secdeye) alnını sür. Mevla'nın sevgisi için yarışan rakipler arasında olmak kadar güzel mensubiyet olmaz.]

135.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Biz ġamze-i dilberle ḳadeḥ-nūş-ı elestüz
   Bir neşve ile cilve-ger olmuş iki mestüz
2. Hem-meşreb olup çeşmine bir āfet-i mestüñ
   Perhīz-i dil-i zühde mühim-sāz-ı şikestüz
3. Ser-dāde-i hükm-i nigeh-i çeşm-i bütānuz
   Ne secde-ber-i ʿaḳl ü ne endīşe-perestüz
4. Olsa dü cihān ṣarṣar-ı fitneyle perīşān
   Biz zülfi hevāsıyla yine dest-be-destüz
5. Cevrī gibi virdük süḫana ḳadr-i bülendi
   Ṣanmañ bizi kim nāẓım-ı her gevher-i pestüz

135. 88[b],dk, (CD, G.109).

1 [Biz sevgilinin gamzesiyle elest meclisinin sarhoşuyuz. Bir neşe ile cilveli olmuş iki sarhoşuz.]

2 [(Bir) sarhoş afetin gözlerine arkadaş olup takvanın perhizini bozmuşuz.]

3 [Put gibi güzellerin gözlerinin bakışlarının hükmüne baş koymuşuz. Ne akla secde edeniz ne de düşünceye taparız.]

4 [İki dünya fitnenin soğuk rüzgarıyla perişan olsa da biz yine (sevgilinin) zülfünün arzusuyla el eleyiz.]

5 [Cevrî gibi söze yüceliğin değerini verdik. Bizim bütün şiirlerimizin değersiz incilerden oluştuğunu sanmayın.]

136.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Elümde sāḳīyā yoḳdur ayaġum ṣoḥbet el virmez
   Tehī-dest-i ṣafāyam şimdi bana ʿişret el virmez

2. ʿArūs-ı devleti nā-dāna ʿaḳd eyler felek ammā
   Eger biñ cān-ile dānā iderse raġbet el virmez

3. Raḳīb-i nā-be-kāra bī-muḥābā öpdürür rūyın
   Bana geldükçe ammā cevr ider ol āfet el virmez

4. Metāʿ-ı yāri bī-endāze ġayra ṣatmada her dem
   Ben itsem naḳd-i cānı ʿarż idüp biñ minnet el virmez

5. Mürīd itmiş o dilber kāʿinātı pür-ḥasen olmuş
   Ẓuhūrī bana raḥm itmez idersem bīʿat el virmez

---

136. 89[a], (ZD,G.48).

1 [Ey saki, elimde kadehim yokken sohbet edemem. Eğlence meclisinin eli boş müdavimiyim, şimdi bana içki içmek de haram.]

2 [Felek, cahillere devlet gelinini nikahlar ama âlimler (onu) bin can ile isteseler nasip etmez.]
Ölürsem ol ṭabīb-i derd-i ʿālem yoḳlamaz ḥālüm
Yapışmaz nabżuma itsem ümīd-i ṣıḥḥat el virmez ZD,G.48,3.beyit.

3 ZD,G.48,4.beyit. geldükçe: geldükde D.[O afet, hayırsız rakibe çekinmeden yüzünü öptürür ama bana gelince eziyet eder, teslim olmaz.]
Girer tevḥīde aġyār ile olur el ele ammā
Döner yüz döndürür gekdükçe bana nevbet el virmez ZD,G.48,5.beyit

İderler ʿıyd olınca merḥabā-yı Rūm ili iller
Recā-yı dest-būs itsem ben ol meh-ṭalʿat el virmez ZD,G.48,6.beyit.

4 ZD,G.48,7.beyit. yāri:vaṣlı D. [(Felek) sevgilinin bütün varlığını başkalarına ölçüsüzce satmaktadır. Ben bin minnetle can nakdimi sunsam beni ondan nasiplendirmez.]

5 ZD,G.48,8.beyit. [O sevgili, bütün kainatı kendine öğrenci yapmış ve her yer güzellik dolu olmuş. (Ey) Zuhûrî, bana merhamet etmez, ona biat etsem de elini vermez.]

137.

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Mihribān-ı dilberi evvel naẓarından bilürüz
   Mürġ-ı ṣayyād-ı dili bāl ü perinden bilürüz
2. Almazuz ʿaynımuza biz Ṣıfahānuñ kuḥlın
   Nūr-ı çeşmi o şehüñ ḫāk-i derinden bilürüz
3. Bādī̄-i derd-i elem zülf-i siyehdür gerçi
   Fitne taḥrī̄kini hep ṭurrelerinden bilürüz
4. Mū-miyānımuzı tā böyle ḫayāl itmez idi
   Bu ḫayālātı o zerrī̄n kemerinden bilürüz
5. Bilmezüz mestligümüz bāde-i engūr ile biz
   Şehriyā cām-ı leb-i laʿli terinden bilürüz

137. 89[a] , (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Şefkatli sevgiliyi ilk olarak bakışından tanırız. Gönül avcısının kuşunu kanatlarından tanırız.]

2 [Biz gözümüze İsfâhân sürmesini çekmeyiz. (Çünkü) bizim gözümüze nur olarak o sultanın kapısındaki toprak yeter.]

3 [(Aşıklara) derd veren gerçi (sevgilinin) siyah zülüfleridir. (Biz, sevgilinin) fitnelerine sebep olan kaküllerini tanırız.]

4 [(Sevgilinin) ince belini (kıl kadar olacağını) bu kadar hayal etmezdi. (Biz) bu hayalleri (onun) altın kemerinden tanırız.]

5 [Ey Şehrî, biz şarapla değil; (sevgilinin) kırmızı ve taze dudağının kadehiyle sarhoş oluruz.]

138.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dem olur ʿālemi yaḳar bir āh-ı sūz-nāküz biz
   Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı nābuz biz

2. Gören jülīde mū içinde çeşm-i zerdümüz ṣanur
   Ġam u mihnet ocaġında duhān-ı tāb-nāküz biz

3. İzi tozını ṣordum küḥl ile müşge didiler kim
   Ġubār-ı rāh-ı kūy-ı yār yanında ne ḫāküz biz

4. Oḳından sīne-mecrūḥ olduġın şerḥ eyledi zaḥmum
   Dil ü cān ey kemān-ebrū didi andan helāküz biz

5. Bize çāk-ı girībānın iñen ʿarż itmesün sūsen
   Każā tīġıyla ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz

---

138. 89[a], (ED, G.215).

1 āb-ı nābuz: āb-ı pāküz D. [Zaman gelir ki dünyayı yakar dokunaklı bir ah oluruz. Zaman olur ateşi sakinleştiren bir şarap oluruz.]

2 çeşm-i zerdümüz: rūy-ı zerdümüz D.[Karışık saçların içinde sararmış gözümüzü gören gam ve mihnet ocağında parlak (bir) duman olduğumuzu sanır.]

3 İzi tozını ṣordum küḥl ile müşge didiler kim :ʿAbīr-i müşge didüm nice siz izi ġubār ile M. // Ġubār-ı rāh-ı kūy-ı yār : Dediler ġerd-i rāh-ı yār M. [Miske ve sürmeye (güzellik) sıfatlarını sordum. Onlar da "Sevgilinin yolunun tozu yanında biz neyiz?", dediler.]

4 zaḥmum: cismüm D. [Ey keman kaşlı, senin kirpiklerinden sinemin yaralı olduğunu yaram dile gelerek biz sevgili yüzünden helak olduk, dedi.]

5 [Ey Emrî, susen (çiçeği) yakasının yırtıklığını fazlasıyla (bize) arz etmesin. Bizim kaza okuyla ezelden sinemiz paramparçadır.]

139.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ṭurup ʿahdine ṣanmañ ʿāşıḳa ol meh vefā ḳılmaz
   Vefāya ʿahd ider gerçi velī ʿahde vefā ḳılmaz

2. Ḥarām olsun zer-i kāmil-ʿayār ol nāḳısuʿl-aḳla
   Ki bir maḥbūb-ı sīm-endāma ṣarf idüp ṣafā ḳılmaz

3. Nice reşk itmesün meh-pāreler bu ceẕbe-i ḥüsne
   Naẓar bir ʿāşıḳa ḳılmaz ki anı mübtelā ḳılmaz

4. Niḳābuñ refʿ idüp ʿuşşāḳa ʿarż-ı ʿārıż eylersin
   Bilürsin sevdügüm ḫūrşīd-i ʿālem-tāba baḳılmaz

5. İşāret cānib-i āġyārdandur beñzer ey Rūḥī
   Anuñçün ol gözi āhū naẓar bizden yaña ḳılmaz

---

139. 89[a],(BRD, G.451).

1 vefā : cefā D. [O ayın (yüzlü sevgilinin), sözünde durup da aşığına vefa göstereceğini zannetmeyin. Vefa için yemin eder ama sözüne sadık kalmaz.]

2 BRD, G.451, 3.beyit. [O aklı eksik olanın (cebindeki) ayarı tam para (altın para), (bir) gümüş endamlı sevgiliye sarf edilip (onu) neşelendirmediği için (ona) haram olsun.]

3 BRD, G.451, 2.beyit. [Bu güzellik cazibesiyle ay yüzlü sevgili nasıl (aşıklarını) kıskandırmasın. (Onun) bir bakışıyla (kendine) mübtela etmediği aşık mı var?]

4 [(Sen) peçeni kaldırıp aşıklara yanağını gösterirsin. (Ancak) sevdiğim bilirsin ki dünyayı aydınlatan (senin gibi bir) güneşe (çıplak gözle) bakılmaz.]

5 beñzer : añla D. // gözi āhū: perī- peyker D. [Ey Rûhî, rakipten bir işaret gelmiş olmalı ki o gözleri ahû bizden yana (bize) bir bakış bile atmaz.]

140.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Biz ṭurfe-ḥarīfān-ı heves-bāz-ı elestüz
   Hūşyār ile hūşyār oluruz mest-ile mestüz
2. Himmet gibi ṣāfī-dil ü pākīze cebīnüz
   Ne secde-ber-i kām ü ne ümmīd-perestüz
3. Yā secde veyā cām-ı Cem olmuş kefīmüzde
   Bu vādī-i sevdāda yine bāde-be-destüz
4. Āh-ile ṣabā dāġ-ı maḥabbetle bahāruz
   Reng-i çemen-i tevbeye esbāb-ı şikestüz
5. Cevrī gibi üftāde-i ḫāk-i reh-i ʿaşḳuz
   Ṣanmañ bizi kim pāye-i iḳbālde pestüz

---

140. 89[a] dk , (CD, G.110).

1 [Biz elest mesclisinin isteklerinin yenisiyiz. (Bu mecliste) ayık olanlarla ayık oluruz; sarhoş ile de sarhoş oluruz.]

2 [Himmet gibi alnı pak ve saf gönüllüyüz. Ne isteklerimizin secdeye götüreniyiz ne de ümide taparız.]

3 secde: sübḥa D. / kefīmüzde: elemüzde D. [Avucumuzda yine Cem'in kadehi var ve secdeye varmışız. Bu sevda vadisinde yine elimizde şarap var.]

4 [Ah ile rüzgar, sevgilinin yarası ile (de) bahar olmuşuz. Tövbe çimenliğinin rengine kırgınlığın sebepleri olmuşuz.]

5 reh-i ʿaşḳuz: ren-i ʿışkuz D. [(Biz) Cevrî gibi aşk yolunun toprağının tutkunuyuz. Bizi ikbal mertebesinde aşağıda zannetmeyin.]

141.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ne dem ki fikr-i ʿiẕār u lebüñle āh iderüz
   O āh ile ruḫ-ı mihr ü mehi siyāh iderüz
2. Hużūr-ı ḳāżī-i ḥüsnüñde eşk ile āhı
   Şebāt-ı daʿvī-i ʿaşḳa iki güvāh iderüz
3. N'ola açılmasa bir laḥẓa dīde-i ümmīd
   Ki aña vuṣlat-ı dildārı ḫᵛāb-gāh iderüz
4. Ümīd-i devlet-i pā-būs-ı yār ile şeb u rūz
   Bu cismi gülşen-i kūyuñda ḫak-rāh iderüz
5. Cihānda vaṣl-ı dil-ārā muḥāl iken Vaḥyī
   Niçün bu fikr ile ḥāl-i dili tebāh iderüz

---

141. 89ᵇ, (VAD, G.120).

1 [(Ey sevgili) senin dudağının ve yanağının düşüncesiyle biz (aşıklar) ne zaman ah edecek olursak (göklere çıkan) bu ahımız ile güneş ve ayın yanağını karartırız.]

2 Şebāt-ı daʿvī: Şübūt-ı daʿvī D. [Aşk davasının duruşmasında gözyaşı ile ahımızı güzellik kadısının huzurunda (bu davada) iki tanık olarak gösteririz.]

3 VAD, G.120, 4.beyit [Sevgilinin vuslatını yatak edindiğimiz için bir an bile ümidimin gözü açılmazsa buna şaşmayın.]

4 VAD, G.120, 3.beyit Ümīd-i devlet-i: Ümīd-i vuṣlat-ı D. [Sevgilinin ayağını öpme saadetinin ümidi ile (biz) gece gündüz (onun) mahallesinin gül bahçesinde bu (yaralı) bedenimizi (onun) yoluna toprak ederiz.]

5 [(Ey) Vahyî, (bu) dünyada sevgiliye kavuşmak imkansız iken (biz) niçin bu düşünce ile gönlümüzün halini (daha da) harap ederiz?]

142.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ḫayāl-i ḥaṭṭ-ı ʿiẕāruñla meşḳ-i āh iderüz
   Bunuñla defter-i ʿāmālimüz siyāh iderüz
2. Metā-ʿı vaṣluñ olup cān ile ḫarīdārı
   Nuḳūd-ı eşki döke ṣaça ḫarc-ı rāh iderüz
3. Dem-i viṣālde rez duḫterin ele götürüp
   Cerāīm-i dili ʿafv içün ʿöẕr-ḫᵛāh iderüz
4. Ricāl-i ṣaḥn-ı melāmet mülāzım-ı ʿaşḳuz
   Ne ārzū-yı merātib ne memīl-i cāh iderüz
5. Cenāb-ı Vaḥyi Efendi'ye Şehrī pīr olup
   Ġubār-ı ḫāk-i rehin zīver-i külāh iderüz

---

142. 89ᵇ, (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [(Senin) yanağındaki ayva tüylerinin hayaliyle âhımızı meşk ederiz. Bu âh ile amel defterimizi kapkara ederiz.]

2 [(Aşığın) canı (senin) kavuşma sermayene müşteri olmuştur. (Bunun için de aşık) gözyaşı incilerini döküp saçarak (sana kavuşma yolunda) harcar.]

3 [Vuslat zamanı gelince şarabı elimize alıp gönlümüzdeki günahların affı için (senden) özür dileriz.]

4 [(Biz) kınanan aşıklarız; aşkın çıraklarıyız. Ne yüksek mertebeleri arzularız ne de (onlara) meylederiz.]

5 [Vahyî Efendi'ye, Şehrî üstad olduğundan (onun) ayağının toprağını (başımızdaki) külaha süs yaparız.]

143.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Sermest-i ġamuz gerçi ne rindüz ne levendüz
   Nūş eylemede ḫūn-ı dili ġamze-pesendüz
2. Bir 'işveyi biñ cāna alursaḳ nigehinden
   Bāzār-ı maḥabbetde yine fā'ide-mendüz
3. Pest eylemezüz ḫāk-i reh-i ḳaddini ammā
   Biz mertebede zülfi hevāsıyla bülendüz
4. Hem zülf-i girih-gīr-i maḥabbetde esīrüz
   Hem 'aḳl-ı hevāyı revişe silsile-bendüz
5. Cevrī ki ola nükte-serā Rūm-ı süḫanda
   Müstaġnī-i ṣad bülbül-i Şīrāz u Hucendüz

---

143. 89[b]dk, (CD, G.112).

1 [Gamın sarhoşuyuz gerçi ne rindiz ne de levendiz. Gönlün kanını içmede (o) gamzenin beğendiği (kimseleriz.)]

2 [Bakışındaki bir işveyi bin can için alırsak sevginin pazarında yine karlı çıkarız.]

3 [(Sevgilinin) yüce toprağının yolunu değersizleştirmeyi; biz bu mertebede zülfünün arzusuyla (zaten) yüce bir makamdayız.]

4 maḥabbetde: maḥabbetle D. [Hem sevginin düğümündeki zülüfte esiriz, hem de (salınarak) gidişinin arzusunun aklıyla bu zincire bağlanmışız.]

5 [Cevrî, sözün ülkesinde nükte söyleyen olursa Şiraz ve Hucend bülbülü alçak gönüllü olur.]

144.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ne hūşyār-ı ḫamūşuz ne mest-i pür-ḥūşuz
   Ḥadīṣ-i ʿaşḳa zebān sırr-ı maʿnīye ġūşuz
2. Egerçi beste-lebüz baḥr-ı dānişe ṣadefüz
   Leʾāl-i rāz-ı hikem bizdedür ki ḫāmūşuz
3. ʿAceb mi fāriġ isek āb u dāne ḳaydından
   Ne tāk-perver-i sevdā ne sübḥa-i hūşuz
4. Ne Ḥıżra minnetümüz var ne çeşme-i cāna
   Ki çeşm-i sāḳīyi ser-mest iden ḳadeḥ-nūşuz
5. Ṣafā-yı ḳalb ile ibrīz-i ḫālişuz ammā
   ʿAyārı nāḳıs olanlar yanında maġşūşuz
6. Ṣıḳılma câme-i zerḳ-ile zāhidā bizden
   Senüñ bu ʿaybuñı setr eylerüz ḫatā-pūşuz
7. Ḫıred ḥicāba düşer ṭavrumuzdan ey Cevrī
   Ne câm-ı bādeyi elden ḳoruz ne medhūşuz

---

144. 89[b] dk, (CD, G.114).

1 [Ne sessizliğin akıllısıyız ne de akıllı sarhoşlardanız. Aşk hadisine dil, anlamın sırrına da kulak olmuşuz.]

2 [Hikmetlerin sırlarının incisi bizde olduğundan suskunuz. (Bu yüzden) bilgi denizinde ağzı kapalı sadefiz.]

3 [Takdir edilmiş rızkımızın bağından vazgeçsek buna şaşılır mı? Biz ne sevdanın üzüm yetiştireniyiz ne de aklın tesbihiyiz.]

4 [Ne Hızır'a ne de can çeşmesine minnetimiz vardır. Çünkü (biz) sakinin gözlerini sarhoş edenlerdeniz.]

5 ḫālişuz: hālisuz D. [Kalbin şenliği ile katkısız bir altın gibiyiz ama ayarı eksik olanların yanında da hileli sayılırız.]

6 [Ey zahit, iki yüzlülük elbisen ile bizden utanma. (Biz) senin bu aybını örteriz; çünkü (biz) hata örteniz.]

7 [Ey Cevrî, bizim bu davranışlarımızdan aklımız utanır. Ne şarap kadehini elden bırakırız ne de dehşete düşeriz.]

145.

Mütefā'ilün fe'ūlün mütefā'ilün fe'ūlün

Kāmil + + –+ – / + – – / + + – +– / + – –

1. Ne bilür bizi sitāre ne felekle āşināyuz
   Yine kām-ı dil müyesser yine bī-heves gedāyuz
2. Yine ḥarīṣ cemʿ-i dünyā ne tüvān-ger ü ne merzūḳ
   Yine faḳrumuzla münʿim yine mālik-i ġınāyuz
3. Yoġ-iken bu bezm-i devrüñ elümüzde cām-ı ʿayşı
   Yine mest-i ẕevḳ-i ḫāṭır yine menşe'-i ṣafāyuz
4. Ne firīb-i dehre meftūn ne esīr-i mekr-i gerdūn
   Ne nümāyişe muḳayyed ne vücūda mübtelāyuz
5. Ne muġaffilüz ne ʿārif ne muḳallidüz ne Cevrī
   [Ne] muʿarrif-i mürāyī ne mürevvīc-i riyāyuz

---

145. 89b dk, (CD, G.117).

1 [Bizi yıldızlar bilmez ve feleklerle aşinalığımız da yoktur. Yine gönlün istekleri nasip olmuş yine hevesi olmayan dilencileriz.]

2 [Yine dünyanın (kuru) kalabalıklığının hırslıları ne zengin ne (de) mutlu (kimselerdir.) (Biz) yine fakirliğimizle cömert ve yine tok gözlülüğe sahibiz.]

3 [Bu devrin meclisinde elimizde içki kadehi yok iken (de) yine gönlün zevklerinin sarhoşu (ve) yine eğlencenin kaynağıyız.]

4 [Ne dünyanın hilelerine tutkunuz ne de dönen hilelerin esiriyiz. Ne gösterişe bağlıyız ne (de) varlığa düşkünüz.]

5 [Ey Cevrî, ne gafletteyiz ne arif ve ne de taklit edileniz. Ne gösterişin tarif edeniyiz ne de iki yüzlülüğün taraftarıyız.]

146.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O ṭıfl-ı nāz-perver germ-i ülfet neydügin bilmez
   Daḫı nevrestedür ʿarż-ı maḥabbet neydügin bilmez
2. Bilür bir ḳāʿide cevr ü cefāyı şīve vü nāzı
   Velī mihr ü vefā luṭf-ı mürüvvet neydügin bilmez
3. Der-āġūşa tereddüd eylemez bāzīçe ẓann eyler
   Gelür āġūşa biñ nāz ile ḥālet neydügin bilmez
4. Anı bir laʿl-i lebe būs [u] kenār itmek de mümkindür
   Giriftār-ı hevā ārām ü raḥāt neydügin bilmez
5. Dirīġ itmezdi belki vuṣlatın dil-dādeden Şehrī
   Nev-āmūz-ı süḫandur lafẓ-ı vuṣlat neydügin bilmez

---

146. 90[a], (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [O nazlı çocuk, yeni yetişmekte olduğundan sevgi göstermesini ve dostluğunun sıcaklığını sunmasını bilmez.]

2 [O vefa güneşinin tek bildiği şive ve nazla (aşığına) zulmetmektir; (o aşığına) lütfunun cömertliğini sunmaz.]

3 [(O naz çocuğu) bin naz ile (aşığının) kucağına gelir ve (bunu) oyun zanneder (halbuki) ne yaptığını bilmez.]

4 [(Aşık için sevgiliyi) kucaklayıp öpmek (bir an için bile olsa) mümkün gözükür; (aşık sevgilinin) arzusuna tutkundur rahat ve huzur nedir, bilmez.]

5 [Şehrî, (aşıklarda) söz vuslatını belki de esirgemez. Şehrî, (aşıklara her daim) yeni sözler öğretendir o söze kavuşmak nedir, bilmez.]

147.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir bülbülüz ki gülşene dūr āşiyānemüz
   Ḥayfā ba'īd kūy-ı dil-ārāya ḫānemüz
2. Meyl eyledüm ṭarāvet-i ruḫsār ü ḫāline
   İḳlīm-i 'aşḳda var-imiş āb u dānemüz
3. Ol şāh-ı ḥüsni n'ola seversem ḳażā ile
   Çoḳdur bizüm mülāzemet-i āsitānemüz
4. Ḥulvū'l meẕāḳ-ı ārzū-yı vaṣlı olmazuz
   Ol āteşīn ruḫ ile bozuḳdur miyānemüz
5. Ketm eylesek de 'aşḳımuz ol āfete Emīn
   İş'ār idi bu nev-ġazel-i 'āşıḳānemüz

---

147. 90a , (Muhittin Eliaçık'ın (Eliaçık:2010) Vak'anüvîs Mehmed Emîn Edîb Dîvânı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Belîğ, Mehmed Emîn maddesindeki adı geçen Ali Açıkgöz'ün (Açıkgöz:1994) Beliğ Divanı adlı eserinde de bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 18.yüzyıla ait Emîn Abdülhâdizâde Seyyid Mehmed Emîn Efendi'nin bir divanı olduğu ancak kataloglarda esere rastlanılmadığı belirtilmiştir. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emin-abdulhadizade-seyyid-mehmed Son Erişim Tarihi:02.06.2020-19.37) (18.yüzyıla ait Bakkal İsmail Paşazâde Emin Bey'in divanı üzerine bir mezuniyet tezi yapıldığı belirtilmiş ancak teze Yök Tez'in kayıtlarında ulaşılamamıştır. Beklerim, Emel (1956). *Emin Mehmet Yenişehirli Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*. Mezuniyet Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.)

1 [Biz bir bülbülüz ki yuvamız gül bahçesine uzaktır, ne yazık ki evimiz de sevgilinin semtine uzaktır.]

2 [(Senin) yanağının ve beninin tazeliğine (körpeliğine) meylettim. Aşk diyarında (demek ki) bizim (de) rızkımız takdir edilmiş.]

3 [O güzellik sultanını kaza ile seversem ne çıkar? (Sevgilinin) eşiğine olan tutkumuz çok şiddetlidir.]

4 [Kavuşma arzusuyla damak lezzetimizi bozmayız; (o ateş gibi) kırmızı yanaklı ile meyanemiz (aramız) bozulmuştur.]

5 [(Ey) Emîn, o sevgiliye aşkımızı söylemesek de bu yeni tarzdaki âşıkâne gazelimiz (ona sevdamızı) anlatır.]

148.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Oldı yine o ġamzeye nāz u niyāzumuz
   Fehm ü ferāseti ḳodı ḥayretde rāzumuz
2. Geçmez o çeşm-i mest-ile nāz u niyāzdan
   Bilmem ne fitnedür bu dil-i 'işve-bāzumuz
3. Bir gūşe var mı görmeye dil-i çeşm-i yārdan
   Ālüftelikde olsa n'ola imtiyāzumuz
4. Hem şem'i yaḳdı hem dil-i pervāne cünbīşi
   Tāb-ı hevesle sīnede sūz u güdāzumuz
5. Cevrī ne siḥr ider bizi ālūde ne füsūn
   Ḥırz-ı maḥabbet oldı bizüm kār-sāzumuz

148. 90[a] ,dk, (CD, G.116).

1 [O gamze (bakışlı güzele) bizim naz ve niyazımız (tesir) etti. Onun (bizim bu halimizi) anlayışı ve sezgisi sırlarımızı (bile) hayrette bıraktı.]

2 [O güzel, nasıl bir afettir ki bizim edalı gönlümüz sarhoş gözleriyle naz ve niyazdan vazgeçmez.]

3 [(Ey) gönül, sevgilinin gözlerinden düşkün olanların imtiyazlarının görülmediği bir köşe var mıdır?]

4 [Hevesinin sıcaklığıyla yanıp yakılışımız ve bu aşk (oyunu) yürekte hem mumu hem de pervanenin gönlünü yaktı.]

5 [(Ey) Cevrî, suçlular bizi ne büyüleyebilir ne de bize sihir yapabilir. Sevginin tılsımı bizim işimiz gücümüz oldu.]

149.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Biz ehl-i dile āyīne-i rūy-ı vefāyuz
   Zīrā ki naẓar-gerde-i eṣḥāb-ı ṣafāyuz
2. Yoḳ dāne-i geşt-i hevese bizde ʿalāḳa
   Ber-bād-kün-i ḫarman-ı ümīd ü recāyuz
3. İtmez bizi dil-beste meger zülf-i maḥabbet
   Biz rişte-i ḳayd-ı emel ü dām-ı hevāyuz
4. Nāz itmedeyüz ġamze-i pür şīve-i baḫta
   Minnet-keş-i nā-kes degülüz gerçi gedāyuz
5. Gerdūn bize iḳbāl yüzin gösterür ammā
   Biz çeşm-i teġāfülle aña ʿişve-nümāyuz
6. İtdük keremi ḥātem-i kem-māyeye iḥsān
   Bu cūd ile biz reşk-fezā-yı küremāyuz
7. Cevrī gibi yoḳ farḳumuz eṣḥāb-ı ġınādan
   Müstaġraḳ-ı cūd u niʿam-ı faḳr u fenāyuz

---

149. 90ª dk, (CD, G.115).

1 [Biz gönül ehline vefa yüzünün aynasıyız. Çünkü, safa sahiplerinin nazar edilmişleriyiz.]

2 [Bizde, hevesin tohumuna ilgi yok. (Biz) ümit ve dilek harmanının ekilen yerinde perişanız.]

3 dil-beste: dilā-beste D. [Sevginin zülfü bizim gönlümüzü bağlayamaz. Biz isteklerimizin tuzağı ve emel bağımızın ipliğiyle bağlıyız.]

4 [Bahtımızın işve dolu gamzelerine naz ederiz gerçi minnet çeken alçak kimselerden olmasa (da) biz dilenciyiz.]

5 [Felek bize mutluluk yüzünü gösterir ama biz gafletin gözüyle ona işve göstereriz.]

6 [Biz cömertliği mayası bozuk olanların mührüne bağışladık. Bu cömertlik ile biz hayır sahibi olanlar içinde haset artıran olduk.]

7 [Cevrî gibi tok gözlülüğe sahip olanlardan farkımız yok(tur). Cömertliğe batan fakirlik ile yoksuluz.]

150.

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Gerçi ḥüsnüñ şanemā ḳābil-i taṣvīr olmaz
   Rūyuñ evsāfını bir vech-ile taʿbīr olmaz
2. Maẓhar-ı mihr-i cemāl oldı esīr-i zülfüñ
   İrmedi ṣubḥ-ı viṣāle o ki şeb-gīr olmaz
3. Sāḳīyā gel bizi bir cām-ile ḳıl mest ü ḫarāb
   Bu ḫarābāta gelen ṭālib-i taʿmīr olmaz
4. İtme zülfüñde olan dilleri gamzeñle helāk
   Sākīnān-ı ḥarem-i Ḳaʿbeye şemşīr olmaz
5. Ḫaṭṭ yekūn itdi ḥisāb-ı ferāḥı çıḳdı yüze
   Anı taḳsīme de zülfüñ gibi zencīr olmaz
6. Bunda ḳalsun hele söz Kāmi-i zāruñ süḫanı
   Āb-ı hayvān ise de kevṯere tanẓīr olmaz

---

150. 90ᵇ, (KD,G.77).

1 [Ey put (gibi güzel) güzelliğini tasvir etmenin mümkün olmadığı (gibi) yüzünün sıfatlarını (da sadece) bir yönüyle anlatmak mümkün değildir.]

2 KD, G.77, 4. Beyit [Zülfünün esiri (aşığın) yüzünün güneşine nail oldu. Ancak geceyi tutan olmadığından kavuşma sabahına erişemedi.]
Ḫaṭ ber-āverdeligi virmesün ol şūḫa melāl
Āyīne cevher-i ḫod-rūyına dil-gīr olmaz KD, G.77, 2. Beyit

3 KD, G.77, 6.beyit cām-ile: cām ile D. [Ey saki, gel. Bizi bir kadeh ile sarhoş ve perişan kıl. Bu meyhaneye gelen iyileşmeye istekli olmaz.]
Gönlüm āzürde iden ġamzesi müjgānı degül
Tīr-i kec daġdaġa-sāz-ı dil-i naḫcīr olmaz KD, G.77, 3. Beyit

4 Not: Bu beyit divanda bulunmamaktadır. [Zülfünün (ucundaki aşıkların) gönüllerini gamzenle yok etme. (Çünkü) Kâbe'nin hareminin sakinlerine kılıç olmaz.]

5 KD, G.77, 7.beyit [Yüzündeki ayva tüyleri toplanıp sevinç hesabını gün yüzüne çıkardılar. Onu bölüştürmeye de zülfünden daha iyi bir zincir olamaz.]

6 Not: Bu beyit divanda bulunmamaktadır. [Ağlayan Kâmî'nin sözleri burada kalsın. Bu sözler ölümsüzlük suyu olsalar da cennet suyuna benzetilemez.]
Kāmiyā gönlümi zindān-ı firāḳında ḳoyup
Çeşmi pür-ḫᵛāb-ı teġāfülde ki taʿbīr olmaz KD, G.77, 8. Beyit

151.

Fe'ilātün fe 'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / ++ –

1. Biz marīż-i ġam-ı ʿaşḳuz bize tedbīr olmaz
   Bir ḳaẓādur ki dilā saʿy-ile taġyīr olmaz
2. Beste-i zülf-i perīşānuñ olaldan cānā
   Çekdügüm cevr ü cefālar hele taʿbīr olmaz
3. Ne bilür çekdügümi külbe-i firḳatde o kim
   ʿAşḳ-ile kārı anuñ nāle-i şeb-gīr olmaz
4. Āşiyān eylemezem her ṣaçı leylāda şehā
   Şāh-bāz-ı dilimüz herkese tesḫīr olmaz
5. Çekme ġam irmez-iseñ vaṣlına ol sīm-tenüñ
   Feyżīyā her kişi çün mālik-i iksīr olmaz

---

151. 90[b] , (Erol Gündüz'ün (Gündüz:1997) Subhizâde Feyzi Divanı adlı çalışmasında, Özlem Gülnar'ın (Gülnar:1996) Hüsamzade Feyzi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey gönül, biz aşk derdinin hastasıyız bize çare yoktur. Bu (aşıkların) emeği ile değişmeyecek bir kaderdir.]

2 [Ey sevgili, (senin) karmaşık zülfüne bağlandığımdan beri çektiğim eziyet ve sıkıntıların haddi hesabı yoktur.]

3 [Ayrılık kulübesinde neler çektiğimi o nerden bilsin? (Onun) aşığının gece iniltileriyle işi olmaz.]

4 [Ey sultan, her saçı karada (bir dilberde) yuva tutmam. (Bizim) gönül doğanımız herkesten etkilenmez.]

5 [Ey Feyzî, o gümüş tenli sevgilinin vaslına ulaşamazsan (boş yere) gam çekme; çünkü herkes (bu aşk) iksirinin sahibi olamaz.]

152.

Fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Cedīd ++ – – / + – + – / + + –

1. Dil-i ʿāşıḳda ārzū olmaz
   Lāle-i deşt-i ġamda bū olmaz
2. Giryemi fikr-i ḳaddi menʿ itmez
   Sāye-i serv sedd-i cū olmaz
3. Dil-i pākize ḳalb-i puḫte gerek
   Bāde-yi ʿaşḳa hem-sebū olmaz
4. Girye gözden ḫayāli menʿ itmez
   ʿAḳs-i āyīne [şüst ü şū olmaz]
5. Saña maḫṣūṣdur bu lehçe Faṣīḥ
   Her kişi böyle pāk-gū olmaz

---

152. 90ᵇ dk, (FD, G.175).

1 [Aşıkların gönlünde arzu olmaz. Gam çölünün lalesinde koku olmaz.]

2 [Gözyaşımı (senin) boyunun düşüncesi engelleyemez. Servinin gölgesinde (de) ırmak set olamaz.]

3 [Temiz gönüle olgun (bir) kalp gerekir. Aşk şarabına şarap testisi arkadaş olmaz.]

4 ʿAḳs-i āyīne şüst ü şū olmaz D. : ʿAḳs-i āyīne … M. [Gözyaşı, gözden hayalini engelleyemez. Aynanın aksine (yansıyanları) silemez.]

5 [Fâsih, bu lehçe sana özgüdür. Herkes böyle (senin gibi) duru söyleyişli olamaz.]

153.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Siriştinde anuñ kim nūr var ḳalbinde kīn olmaz
   Muṣaffā ṭıynetānuñ ṭarf-ı ebrūsında çīn olmaz

2. Ḥalāvet müstekindür ṭabʿ-ı zenbūrān-ı āḫterde
   Müseddeṣḫāne-i kevn ü mekān bī-engebīn olmaz

3. Sirişk-i çeşmine ehl-i nifāḳuñ iʿtimād itme
   Esāsında binānuñ reşḥ-i āb olsa metīn olmaz

4. İden hep reng ü būy-ı bāṭınīdür cilve ẓāhirde
   Anuñçün ḳışrı her sāde dıraḫtuñ dārçīn olmaz

5. Bilen ḫāk-i Sitānbuldur resīm-i şīve vü nāzı
   Kenāruñ dilberi nāzik de olsa nāzenīn olmaz

6. Sezā tāze maḥalle yapmaġa beyt-i neẓāīrden
   Binā-yı naẓma Nābī böyle bir tāze zemīn olmaz

---

153. 91[a], (NAD, G.303).

1 [Nasıl ki (sevgilinin) tabiatında kaşının kenarında çatıklık olmazsa; yaratılışında iyi niyet olanın da kalbinde kin olmaz.]

2 [Talihin arılarının yaratılışında tatlılık gizlidir. Kainatın altı gözü (de) balsız olmaz.]

3 [İki yüzlülük sahiplerinin göz yaşlarına güvenme. Binanın temelinde su sızıntısı olursa sağlam olmaz.]

Hayālüñ gelse de itmez ḳarār āyīne-i dilde
Zemīn-i şūre de gülşen de olsa dil nişīn olmaz NAD, G.303, 4. Beyit

Olurduk bī-tāʿab müşrif temāşā-yı ḫarābāta
Dirīġā pāre-i mīnā-yı meydan dūr-bīn olmaz NAD, G.303, 5.beyit.

Meyān-ı çeşm ü ebrūda nihānī güft-gūlardan
Ne deñlü olsa da bī-vesvese ḫāṭır emīn olmaz NAD, G.303, 6.beyit.

4 NAD, G.303, 7.beyit. [İçteki renk ve koku görünüşe de yansır. Onun için her sade ağacın kabuğu tarçın olmaz.]

Ḥurūf u noḳṭadur andan cebīnüñ añla bu rāzı
Ki seng-i dāġ-ı miḥnetden rehā bulmış cebīn olmaz NAD, G.303, 8.beyit.

Sezā-yı nām-ı sulṭānī ḳulūb-ı pāk-gevherdür
Beyābānda yatan her seng-i bī-ḳıymet nigīn olmaz NAD, G.303, 9.beyit.

5 NAD, G.303, 10.beyit. resīm: rüsūm D. [Bu naz ve şivelerin tasvirini bilen İstanbul toprağıdır. Kenarın dilberi nazik olsa da narin olmaz.]

Cihān ʿaks-i merāyā olduġın fehm eyleyen ʿārif
Zevālinden zülāl-i ʿālemüñ endūhgīn olmaz NAD, G.303, 11.beyit.

6 NAD, G.303, 11.beyit. tāze: nāzik D. [Nazire beyitleri için yeni yerler uygundur. Nazmın inşasına böyle bir yeni zemin olmaz.]

154.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Sirişk olmazsa gözde dilde dāġ-ı āteşīn olmaz
   Muḳaddem ṣafḥa nem-nāk olmasa naḳş-ı nigīn olmaz

2. Ḥalāvet der-ʿaḳabdur telḫī-i düşnām-ı laʿlüñde
   Ḥarāret māniʿ-i leẕẕāt-ı çūb-ı dār-çīn olmaz

3. Ne ḥāletdür yıḳılsa hem-dem-i bezm-ārā zülden
   Zamāne tāzesi ehl-i dilāna hem-nişīn olmaz

4. Rüsūm u şīve vü nāzendelik şehrīde maḫtūmdur
   Kenāruñ dilberi gibi ḫuşūnetle ḫaşīn olmaz

5. Ṣafā-baḫş u pesend-i ehl-i dildür şiʿr-i pākīzem
   Güşād-ı ṭabʿa Rāġıb böyle naẓm-ı nāzenīn olmaz

---

154. 91[a], (Hüseyin Yorulmaz'ın (Yorulmaz:1989) Koca Ragıp Paşa Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 17.yüzyıla ait 2 adet Râgıp mahlaslı şair olmasına rağmen bu şairlere ait çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

1 [Eğer gözde yaş olmazsa gönülde yakıcı (aşk) yarası olmaz. (Nitekim mührün) yüzeyi nemli olmazsa mühürdeki nakış çıkmaz.]

2 [(Sevgilinin) dudağı tatlıdır ama hemen arkasından kötü sözlerinin acılığı gelir. (Ancak) tarçın çubuğunun lezzetine sıcaklık engel olamaz (lezzetini bozamaz.)]

3 [Meclisi şenlendiren (sevgili) ayakta duramayıp yıkılsa (da o) zamane tazesi (aşıklarla) oturup kalkmaz.]

4 [(Bütün) naz ve cilvelerin usulleri o nazik şehirli sevgilidedir. (O) kenarın görgüsüz dilberi gibi kaba davranışlarıyla kırıcı olmaz.]

5 [(Ey) Râgıp, (benim bu) latif şiirim gönül dostlarınca beğenili ve onlara keyif verir. Mizaca ferahlık veren böyle (bir) nazlı (başka) şiir olamaz.]

155.

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Ḥamdülillāh minnet-i bād-ı ṣabādan sādeyüz
   Ḳayd-ı zülf-i yārdan kesdük ümīd āzādeyüz
2. Naḳd ü vaḳt ḳuvvetimüz kenz-i ḳanā‘atdür bizüm
   Meylimüz yoḳ daḫme-i dünyāya istiġnādayuz
3. Bize irṣā geldi zāhid ādemiyyet ced-be-ced
   Kec naẓarla bizi taḥḳīr itme merdüm-zādeyüz
4. Gāh olur evreng-i ‘izzetdür nişīmen-gāhımuz
   Gāhi muġberr ḫāk-i süflīde yatur üftādeyüz
5. Görmeyelden dilberi ḫurşīd girmez ‘aynuma
   Ẓulmet-i hicr-i ġam-ı cānān ile sevdādayuz
6. Gün bugündür Şehriyā elden ayāġı etme dūr
   Ṣanmasun devrān bizi endīşe-i ferdādayuz

---

155. 91[a] , (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Şükürler olsun ki (sadece) sabâ rüzgarının derdiyle baş başayız. Sevgilinin zülfünün bağından ümidi kestik, (artık) özgürüz.]

2 [Nakit ve vakit kuvvetimiz kanaat hazinemizdir. Dünyanın mezarına (bile) meylimiz yoktur; (ona bile) tenezzül etmeyiz.]

3 [Zahit, insanlık bize nesilden nesile miras olarak geldi. Kötü bakışınla bizi küçük görme biz (de) insan oğluyuz.]

4 [Bazen oturduğumuz yer izzet tahtıdır, alçak toprakta (yatan) üzeri (toprakla) örtülü düşkünler oluruz.]

5 [Sevgiliyi görmediğim günden beri güneş bile gözüme gözükmez. Sevgilinin ayrılık derdinin karanlığıyla (kara bir) sevdadayız.]

6 [Ey Şehrî, (o) gün bugündür elinden kadehi düşürmedin. Felek bizi yarının düşüncesinde olduğumuzu zannetmesin.]

156.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ṣafā-yı dil çü deryā mānı'-i çīn-i cebīn olmaz
   Anuñ kim cebhesinde çīn olur ḳalbinde kīni olmaz
2. Revā görmez nigāh-ı ġayrı hergiz men ʿaref ʿārif
   Şinā-sā-yı ḫüdā cūyā-yı ʿayb-ı ān ü īn olmaz
3. O māh-ı nev süvār-ı esb-i nāz olduḳça reşkinden
   ʿAceb kimdür helāk-ı ḫançer-i ebrū-yı zīn olmaz
4. Göñüldür ṣıdḳ-ı daʿvā-yı ḫulūṣa şāhid-i ʿādil
   Miyān-ı rāst kişān-ı maḥabbetde yemīn olmaz
5. Gül-i iḳbāl içün zenbūr-veş bīhūde nāl olma
   Gülistān-ı fenāda bu zehirden engebīn olmaz
6. Ben inkār eylemem ġayruñ da şiʿrin gerçi ey Ṭālib
   Olur söz dil-pesend ammā ki böyle dil-nişīn olmaz

---

156. 91b, (BTD, G.52).

1 [Gönül şenliği derya gibi alın kırışıklığına engel olmaz. Onun alnında buruşukluk olursa kalbinde kini olmaz.]
Ne mümkin merd-i himmet dest-bāz-ı kām-ı dehr olmaḳ
ʿAbā-pūşān-ı ʿuryānide küteh-āstin olmaz BTD, G.52, 2.beyit.

2 BTD, G.52, 3.beyit. [Arif, 'Kendini bilen Rabbini bilir.', bu yüzden asla başkalarının bakışlarını uygun görmez. Allah'ın suda tecelli etmesi gibi ayrıntıların ayıplarını arayan olmaz.]

3 BTD, G.52, 4.beyit. [O yeni ay (gibi güzel) hasetinden naz atına bindikçe kaşının hançerinin helakı olmayan acaba kimdir?]

4 BTD, G.52, 5.beyit. [Kalp temizliği davasının doğruluğunda adil şahit gönüldür. Doğru yoldaki sevgide yemin olmaz.]

5 BTD, G.52, 6.beyit. [Yüksek mevki için arı gibi olup boş yere kamış gibi olma. Yokluğun gül bahçesinde bu zehirden bal olmaz.]

6 BTD, G.52, 7.beyit. [Ey Talib, ben başkalarının şiirini inkar eylemem ama söz olur. Gönlün beğendiği sözler (senin şiirin gibi) böyle latif olmaz.]

157.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Cevr-i ebrūsına mu'tād ki dirler o bizüz
   Mürġ-ı ḥasret-keş-i ṣayyād ki dirler o bizüz
2. Günde biñ tīşe-i ġam ḍarb iderüz sīnemüze
   Bī-sütūn-ı dile Ferhād ki dirler o bizüz
3. Farṭ-ı te'şīr-i ġam-ile iderüz ḳaṭ'-ı sirişk
   Merdüm-i dīdeye cellād ki dirler o bizüz
4. Naḳş-ı ber-seng iderüz dilde hevā-yı zülfüñ
   Nāsıh-ı ḫāme-i Behzād ki dirler o bizüz
5. Reviş-i naẓmı Lebīb eyledüñ iḥyā şimdi
   Şeyḫ-i üstād diyü irşād ki dirler o bizüz

---

157. 91b, (İdris Kadıoğlu'nun (Kadıoğlu:2003) Lebib-i Amidi Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Orhan Kurtoğlu'nun (Kurtoğlu:2004) Lebib Divanı adlı eserinde de bu gazel yer almamaktadır. Sözü edilen şairlerden başka Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 2'si 17.yüzyıla ait, 6'sı 18.yüzyıla ait Lebîb mahlaslı şairler olmasına rağmen bu şairlerin çalışılmış divanları yer almamaktadır.)

1 [(Sevgilinin) kaşının cefalarına alışık olanlar anlarlar ki biz onlardanız, avcısını hasretle bekleyen kuşu tarif ederler ki o (da) biziz.]

2 [Günde bin defa gam baltasını yüreğimize indiririz. Gönlün Bîsütun dağına Ferhat olan (da) biziz.]

3 [(İçimizdeki) gam tesirinin şiddetiyle gözyaşımıza son veririz. Göz bebeğine cellat derler, (aslında o biziz.]

4 [Sevgilinin zülfünün arzusunu gönüle nakşederiz. Behzat'ın kalemiyle (boy) ölçüşebilir derler ki o biziz.]

5 [(Ey) Lebîb, şimdi şiirin üslubunu ihyâ ettin. Sana üstatların şeyhi derler, senin yoluna giren (de) biziz.]

158.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Olup peyveste ey dil kākül-i müşkīne hep siz biz
Ne ṣalınduḳ Beşiḳṭāşa o ṭıfl-ı ġonca-leb siz biz

2. Ḫaṭ-āverde o dilber olduġı çün şimdi ey sāḳī
Bu ʿayş ü ʿişrete dil virmeyüz hengām-ı şeb siz biz

3. Göñül her bāġda bir servüñ olmuşdur hevādārı
Ne mümkin olmaḳ āṣār-ı ġumūm-ı biʿl-ʿaceb siz biz

4. Seversin tāzeyi hem nūş idersin sāġar-ı bezmi
Yine zuʿmunca ey zāhid edebli siz edebsiz biz

5. Bu gūne pāk-edā olduḳda gūş-āvīze-i raġbet
Ḥanīf olsun mı hīç tanẓīr-i ṭarḥ-ı münteḫab siz biz

---

158. 91[b], dk, (İHD, G.162).

1 [Ey gönül, misk kokulu kakülüne erişip Beşiktaş'a doğru o gonca dudaklı çocuk ile yola çıktık.]

2 Ḫaṭ-āverde o dilber: O dilber-i ḫaṭṭ-ber o M. [Ey saki, o ayva tüylü dilber şimdi (yanımızda) olduğundan akşam vaktinde eğlenceye gönül vermeyiz.]

3 [Gönül her bahçede bir servi boylunun tutkunu olmuştur. Gamın eserleri tuhaf olur.]

4 [Ey zahit, hem gençleri seversin hem meclisin içki kadehlerini içersin. Yine zannımca edepli siz olursunuz, edepsiz de biz (oluruz).]

5 olsun mı: olmaz mı D. [Hanîf, isteklerin avizesinin kulağında bu çeşit saf edalı (şiirler) olduğundan seçkin çiçeklerin dikildiği yere hiç benzer mi?]

159.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Hezār kerre ṭolar cām-ı dīde-i terimüz
   Şarāb-ı neşve ile nīm olunca sāġarımuz
2. Tamām-ı maʿnī-i pīçīde gibi mechūlüz
   Miṣāl-i noḳta-i tengdür felekde aḫterimüz
3. Mürīd-i sāḳī-i bezmüz ḫilāf-meşreb-i ḫulḳ
   Bezim aḳalline ṭabʿiyyet eyler ekṣerīmüz
4. Nihān iken iderüz cümle ʿālemi seyrān
   Güşāde revzenimüz gerçi bestedür derimüz
5. ʿAceb mi gerd-i kesādī-nişīn isek Ṭālib
   Cihānı ḫāne-ḫarāb itdi āb-ı gevherimüz

---

159. 92[a] (BTD, G.43).

1 [Kadehimiz sevinç şarabıyla yarım olana dek göz yaşı kadehimiz bin kere dolar.]

2 [Karışık anlamlar nasıl bilinmeyenler gibi tamamlanmışsa felekte bizim yıldızımız da sıkıntılı noktalara benzer.]

3 [Tabiatının tarzının zıtlıkları gibi meclis sakisinin müridiyiz. En azından meclis ehlilerine çoğumuz uyum sağlarız.]

4 [Gizliyken (bile) alemi seyran ederiz. Gerçi penceremiz açıktır (ama) kapımız kapalıdır.]

5 [(Ey) Tâlib, yokluk toprağında oturanlar isek buna şaşılmaz; çünkü dünyanın evlerini (bizim) cevherlerimizn kaynakları yok etti.]

160.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Pür itdi ʿaks-i leb-i laʿli dīde-i terimüz
   Mey-i ʿaḳīḳ-ile leb-ber-leb oldı sāġarımuz
2. Sitāre sūḫteyüz līk tāb-ı mihrüñ-ile
   Sipihre aḫker-i dāġ-ı derūndur āḫterimüz
3. Felek çalarsa da yerden yere ne naḳṣ bizi
   Çü tīġ-ı mihr-i ʿayāndur cihāna cevherimüz
4. Sirişk-i çeşm ü ruḫ-ı zerd ile ʿöẕr-ḫāᵛhuz
   Niṣār-ı pāyüñe yoḳ gerçi sīmle zerimüz
5. Bu naḳş-ı dil-keşi Vāṣıḳ görürse ger Ṭālib
   Olur yerāʿa-ı teslīm ile ṣenā-gerimüz

---

160. 92[a] ,(İncinur Atik Gürbüz'ün (Gürbüz:2011) Vasık Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Sözü edilen şair dışın da Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 16.yüzyıla ait, 1'i 17.yüzyıla ait ve 1'i de 18.yüzyıla ait Vâsık mahlaslı şairler bulunmasına rağmen çalışılmış divanları yoktur.)

1 [(Sevgilinin) kırmızı dudağının (gözümüze) yansıması gözlerimizi yaşarttı. Saf şarapla kadehimiz dudak dudağa geldi.]

2 [(Senin) güneşinin ışığından içimizdeki yaranın ateşiyle gökyüzünde yanmış bir yıldızız.]

3 [Felek bizi yerden yere vursa da bu bir eksiklik değildir. Çünkü bizim sevgi kılıcımızın mücevherleri ortadadır.]

4 [Biz sararmış yüzümüz ve yaş dolu gözümüzle (senden) özür dilerken (senin) ayağına saçacağımız gümüş ve altınımız (da) yoktur.]

5 [(Ey) Vâsık, bu gönül çeken nakışlarını eğer Tâlib (de) görürse teslim kalemiyle bizim methedicimiz olur.]

161.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Egerçi ṭarf-ı vefā ṭutdı bī-vefālarımuz
   Velī göñülde ḳarār itmedi hevālarımuz
2. Ne dilde ḫūn-ı ciger ḳaldı ne gözümde sirişk
   Ne yüzle ʿarż idelüm yāra mācerālarımuz
3. Diyār-ı ġamda bizi yād ider bulınmadı hīç
   Ne ḥālet oldı ki yād oldı āşinālarımuz
4. Şikāyet-i dili gūş eylemez o şāh dirīġ
   ʿAceb fesāne mi añlar bu āh [u] vālarımuz
5. Yine miyānī-i deryā-yı dilden ey Naʿtī
   Kenāra çıḳdı dür-i naẓm-ı dil-güşālarımuz

---

161. 92[a], (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [(O) vefasızlarımız (bize) göz ucuyla bakış attılar. Ancak gönülde arzu ve isteklerimiz kalmadı.]

2 [Ne gönülde ciğer kanı kaldı ne de gözümden akıtacak göz yaşım kaldı. Biz (şimdi) maceralarımızı sevgiliye hangi yüzle anlatalım?]

3 [Gam diyarında bizi hiç hatırlayan olmadı. Yine ne oldu da dostlarımız (bize) yabancı oldu.]

4 [Yazık ki, o sultan gönlümüzün şikayetini dinlemez. Acaba (bizim) bu âh ve vâhlarımızı (kuru bir) efsane mi sanır?]

5 [Ey Natî, yine gönül denizimizden (bu) gönül açan nazmımızın incileri sahile vurdu (ortaya çıktı).]

162.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz
Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz

2. Bīhūde āb-ı niyāz niyāz eyledüm niṣār
Meyl itmedi bu ḫāke o serkeş nihāl-i nāz

3. Leb-teşne itdi ḫūn-ı dil-i nev-niyāzuma
Şemşīr-i ġamzeñe viren āb-ı zülāl-ı nāz

4. Göndersin āb-ı cūy-ı niyāzı ayaġına
Şāyed ki meyl ide ser-āmed nihāl-i nāz

5. Geşt ü güẕār-ı deşt-i niyāz itmeyince tā
Varmaz ḥarīm-i ḫᵛāba o çeşm-i ġazāl-i nāz

6. Çoḳ geşt-i dest-gāh-ı niyāz eyledüñ Faṣīḥ
Ṣayd olmadı dirīġ o vaḥşī ġazāl-i nāz

---

162. 92ᵃ,dk, (FD, G.158).

1 [Onun gözlerine naz yorgunluğu gelerek gözlerinin süzüldüğünü sanmayın. (O her daim) niyaz sahiplerine yeni naz hayalleri sunar.]

2 āb-ı niyāz niyāz: āb-ı rūy-ı niyāz D. [Yalvarmanın yakarışını boş yere o toprağa saçtım. Bu toprağa o dik başlı naz fidanı meyl etmedi.]

3 [Acemi gönlümün kanına dudağı susadı. Gamzenin kılıcına (sağlamlık) veren nazın latif suyu(dur).]

4 FD, G.159, 3.beyit. Göndersin: sen gönder D.[Eğer ki başta bulunan naz fidanı meylederse yalvarma ırmağının suyunu ayağına göndersin.]

5 FD, G.159, 4.beyit. o çeşm-i ġazāl-i nāz: o vaḥşī ġazāl-i nāz D. [O naz ceylanının gözü yalvarış çölünü gezip dolaşmayınca uykunun haremine varamaz.]

6 FD, G.158, 5.beyit. dest-gāh: deşt-gāh D. / Faṣīḥ: dirīġ D. // dirīġ: Faṣīḥ D. [(Ey) Fâsih, yalvarmanın kudretinde çok dolaştın. Yazık ki o vahşi naz ceylanı avlanmadı.]

163.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteẕ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Nihāl-i gül n'ola kilk olsa ġonca muḥbīrümüz
   Ki vaṣf-ı kadd ü lebüñdür māl-i defterümüz

2. Beyāz-ı penbe-i dāġ-ı ser oldı zīverümüz
   Gül-i sefīd olamaz kūşe-gīr efserümüz

3. Niyāz-ı būs-i dehān-ile eşk-rīz olduḳ
   Velīk yoḳ yire ṣarf oldı ḥayf cevherümüz

4. Fürūġ-ı ʿaks-i ruḫuñla ʿaceb mi ey sāḳī
   Dönerse gerdiş-i ḫurşīde devr-i sāġarumuz

5. O mihr ʿarż-ı ruḫ itse dil-i fütādemüze
   Çü ẕerre ḫāk iken evc-i sipihr olur yirümüz

6. Resān-ı menzīl-i taḥsīn isek n'ola Vehbī
   Bu nev-zemīnde çün Ṭālib oldı rehberümüz

---

163. 92ᵇ, (SVD,G.103).

1 [Aşk defterimize kaydettiğimiz mal senin dudağının ve boyunun vasfıdır; onu yazmaya gül fidanı, kamış kalem; gonca da haberci olsa, buna şaşılmaz.]

2 [Başımızdaki yaranın beyaz pamukları bizim süsümüz oldu. Tacımızın köşesine takılan beyaz gül olamaz.]
ʿAceb mi dīde-i cān ḫāb-ı beyn-i vaṣl olsa
Ki seng-i südde-i yār oldı bāliş-i serümüz SVD,G.103.,3.beyit.

3 SVD,G.103.,4.beyit. [Senin dudağını öpme arzusuyla gözyaşı döktük ama ne yazık ki mücevherimiz boş yere sarf oldu.]

4 SVD,G.103.,5.beyit. [Ey saki,(senin) yanağının aksinin parlaklığıyla elden ele dolaştırdığımız kadehler güneşin dönüşüne benzerse buna şaşılır mı?]

5 SVD,G.103.,6.beyit. [O güneş, düşkün gönlümüze yanağını gösterirse bizim yerimiz toprakta bir zerreyken gökyüzünün doruğu olur.]
O ser-be-ceyb melālüz ki rūz-ı maḥşer ider
İderse refʿi ser-i şevḳ eñ sebük-serümüz SVD,G.103.,7.beyit.

6 SVD,G.103.,8.beyit. [(Ey) Vehbî, takdir mertebesine erişenlerden isek buna şaşılmaz; çünkü bu yeni tarzda rehberimiz Talip oldu.]

164.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Ey göñül eyleme gel dünye-yi ġaddāra heves
   Pākler eylemedi çünki bu murdāra heves
2. Rīş-ḫandine göñül virme ṣaḳın devrānuñ
   Etme hercāyidür ol şūḫ-ı sitem-kāra heves
3. Seni dehr aldamasun dekk-i muḫtāle gibi
   Ḳatı seḥḥāre durur etme bu mekkāre heves
4. Cānuñı atma oda ḥırṣ ü hevāya uyuban
   Etme pervāne gibi yanmaḳ içün nāra heves
5. Ey Laṭīfī ḳo cihān cīfesini zāġlara
   Bülbül-i gülşen-i ḳuds etmeye murdāra heves

---

164. 92ᵇ, *("Lâtîfî, Tezkiresinde küçük yaşta terbî ve tahmîsden başka beş yüz kadar gazel ve otuz üç kasideden müteşekkil tertîb-i hurûf üzere dîvân tedvîn etmiş olduğunu belirtir. (11) Lâtîfînin eserleri hakkında bilgi veren diğer kaynaklarda onun dîvânı olduğuna dâir bir kayd yoktur. Ayrıca çeşitli şiir mecmualarından topladığımız şiirlerinin de umûmiyetle olgunluk çağına âit olduğunu gördük. Kanâatimizce Lâtîfî'nin tedvîn ettiğini söylediği Dîvânı gençlik şiirlerini ihtivâ eden bir defterden ibârettir. Mamâfi, eser kayıptır, ne söylesek indî olacaktır…"(Sevgi:1987).*

1 [Ey gönül, merhametsiz dünyaya heves etme; çünkü günahsız olanlar bu kirli dünyaya heves etmedi.]

2 [Feleğin sinsi gülüşlerine gönlünü verme. O sitemli şûha (sevgiliye) heves etme; (çünkü) o, vefasızdır.]

3 [Felek, seni hileleriyle aldatmasın. (Bu) hilekâr (felek) zalim bir büyücüdür; ona heves etme.]

4 [Hırs ve arzularına kapılıp da canını ateşe atma. Pervane gibi yanmak için (de aşk ateşine) ateşe heves etme.]

5 [Ey Latîfî, (bu) dünyanın leşini kargalara bırak. Gül bahçesinin kutsal bülbülü olarak (o) kirli dünyaya heves etme.]

165.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – / + + – – / + + – – /+ + –

1. Nice bir germ ola dilde ser-i bāzār-ı heves
   Bir dem olmaz mı ki encāma ire kār-ı heves

2. Nice bir nükhet-i zülf ü şiken-i kākül ide
   Dili meftūn-ı hevā ʿaḳlı giriftār-ı heves

3. Nice bir mekr ü füsūn-ı nigeh-i çeşm-i bütān
   Dem-be-dem eyleye cān u dili bīmār-ı heves

4. Nice bir ḥasret-i rūy-ı gül-i bāġ-ı ümīd
   Nice bir zaḥm-ı ser-i nīş-ter-i ḫār-ı heves

5. Rāḥat-ı cānuñı düşde göremezsin Cevrī
   Ḫᵛāba varmazsa eger dīde-i bīdār-ı heves

165. 92ᵇ,dk,(CD, G.125).

1 [Heves pazarının başı, gönülde ne vakte kadar iyilik ve kötülüğün tecellisi olacak? Heves kazancının nihayete ereceği bir an (bile) olmaz mı?]

2 [Daha ne vakte kadar zülfünün güzel kokusu ve kakülünün büklümü, gönlü aşkın tutkunu; aklı da hevesin tutkunu yapacak?]

3 [Put (gibi) güzellerin bakışlarının sihiri ve hilesi daha ne vakte kadar (aşıkların) canını ve gönlünü daima hevesin hastası yapacak?]

4 [Daha ne kadar ümit bahçesinin gülünün yüzündeki hasret (devam edecek?) Daha ne kadar heves dikeninin neşterinin yarası (gönülde) kalmaya devam edecek?]

5 [(Ey) Cevrî, hevesinin uyanık gözü uykuya varmazsa eğer canının rahatını (sen) rüyada (bile) göremezsin.]

166.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Düşüp ayaġına gönlüm ki mest olup ḳalmış
   Piyāledür ki bezimde şikest olup ḳalmış
2. Nişān-ı sümm-i semendi degül meh-i nevdür
   Ki pāy-būsı ümīd-ile pest olup ḳalmış
3. Olurdı zühd ile maʿmūr dil daḫı ammā
   Ḫarāb-ı neşe-i cām-ı elest olup ḳalmış
4. Ḫayāl-i rūyı ile zülfi içre dil gūyā
   Diyār-ı Hind'de āteş-perest olup ḳalmış
5. Ne nūş-ı bādeye ḳādir ne gitmege Vecdī
   Hücūm-ı keyf-ile sāġar-ı be-dest olup ḳalmış

---

166. 93[a], (VD, G.29).

1 [Nasıl ki (içki) mecliste de şarap kadehi kırılıp kalmışsa gönlüm de ayağına düşüp sarhoş olup kalmış.]

2 [(…)]

3 cām-ı elest: bezm-i elest D. [Gönül, takva sahipleri ile neşeli olurdu ama (gönül) elest meclisinin içki kadehinin neşesinin perişanlığında kalmış.]

4 [Gönül zülfünün altındaki yüzünün hayaliyle Hind ülkesinde ateşperest olmuş.]

5 be-dest: perest D. [(Ey) Vecdî, ne şarabı içmeye ne de gitmeye gücü yeter. Zevkin hücumuyla elinde içki kadehiyle kalmış.]

167.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ḥużūr-ı yārda ʿarż-ı recā ne müşkil imiş
   Gedā murādını şāha edā ne müşkil imiş
2. Vedāʿ-ı dilberine mübtelā ne müşkil imiş
   Viṣāli göz göre hicre fedā ne müşkil imiş
3. Elümle eyledüm āġyāra yārümi teslīm
   Ḫilāf-ı meşreb-i ġayret rıżā ne müşkil imiş
4. Ne deñlü kāfir ise ḫizmetindedür yārüñ
   Raḳībden bile olmaḳ cüdā ne müşkil imiş
5. Viṣāl imiş ġam-ı hicrüñ ʿilācı ey Ṭālib
   Bu derdi bilmez idüm ben devā ne müşkil imiş

---

167. 93[a] ,(BTD, G.55).

1 Ḥużūr-ı yārda: Ḥużūra yārda M. [Sevgilinin huzurunda ümidin isteklerini söylemek ne güç imiş. Dilencinin isteklerini padişahı söylemesi ne güç imiş.]

2 [Aşık için sevgilinin vedası ne güç imiş. Kavuşmayı göz göre göre ayrılığa feda etmek ne güç imiş.]

3 [Sevgilimi yabancıya elimle teslim ettim. Gayretin yaratılışının aykırılığına razı olmak ne güç imiş.]

Bu senglāhda gerçi sefer ḳatı güçtür
Velīk seyr-i cebīn-ber-kazā ne müşkil imiş BTD, G.55,4.beyit

4 BTD, G.55, 5.beyit. [Ne kadar kafir varsa hepsi sevgilinin hizmetindedir. Rakipden bile ayrı kalmak ne güç imiş.] yārüñ: o bütüñ D.

Eliñ kemān ola āgūşu tīr ḳāmetine
Sen olasın siper-i iftirā ne müşkil imiş BTD, G.55, 6.beyit

Ḳarār murġ-ı dile kūy-ı yārdan ġayrı
Behişti eyleseler āşiyāne müşkil imiş BTD, G.55, 7.beyit

Ḥusud ṣafā-yı esīr-i firenge şükretsin
Dimāġ-ı ṣoḥbet-i ehl-i riyā ne müşkil imiş BTD, G.55, 8.beyit

5 BTD, G.55, 9. Beyit. [Ey Tâlib, ayrılığın üzüntüsünün ilacı kavuşmaymış. Ben deva nedir bilmezdim bu dert ne güç imiş.]

168.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Gül-sitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış
   Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dil-cū ḳalmamış
2. Eylemiş der-beste dükkānın ṭabīb-i rūzgār
   Ḥoḳḳa-i pīrūze-i dehr içre dārū ḳalmamış
3. Teşne-gānuñ çāk çāk olmuş leb-i ḫᵛāhiş-geri
   Çeşme-sār-ı merḥametde bir içim ṣu ḳalmamış
4. Ḳadrin añlar yoḳ bilür yoḳ her dür-i sencīdenüñ
   Çār-sū-yı ḳābiliyyetde terāzū ḳalmamış
5. Ceyş-i ġamdan ḳande itsün ilticā ehl-i niyāz
   Ḳalʿa-i himmetde Nābī burc u bārū ḳalmamış

---

168. 93ᵃ, dk, (NAD, G.353).

1 [Dünyanın gül bahçesine geldik (ama) renk yok koku (da) kalmamış. Cömertliğin gölge düşüren bir gönül çeken fidanı (da) kalmamış.]

2 pīrūze-i dehr: gerdūnda D. [Zamanın doktoru dükkanını kapatmış. Alemin kıymetli taşının hokkası içinde ilaç kalmamış.]

3 [Susayanların arzulu dudakları parça parça olmuş. Merhamet çeşmesinde bir içim su kalmamış.]

4 [Değeri biçilmiş incinin kıymetini anlayan ve bilen yok. Yetenek çarşısında terazi kalmamış.]

5 [Nâbî, niyaz sahipleri üzüntünün ordusundan nereye sığınsın? Himmet kalesinde surlar kalmamış.]

169.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O dil kim gülşen-i ʿaşḳuñda reng ü rūya baġlanmış
   Anuñ defʿĪ nesīm-i ṣubḥ-ile bir būya baġlanmış
2. Perīşān-kākülün ruḫsārı üzre seyr idenler dir
   Bu bir şekl-i heyūlānī ki levḥ-i cūya baġlanmış
3. Ḫırām-ı şīve-i reftārla mūyīn miyānın gör
   Hemān bir tār-ı bārik füsūndur ṣuya baġlanmış
4. ʿAceb mi ḫançer-āsā sīrāb u cān-ı ser olsa
   Mücerred dil ki bir ʿāşıḳ-küş [ü] bed-ḫūya baġlanmış
5. Faṣīḥ āb-ı sirişküñ çeşm-i ʿāşıḳdan ʿayāndur kim
   Nice naḳş ü niyāz ü nāz o güle diye baġlanmış

---

169. 93[a], (Mustafa Çıpan'ın (Çıpan:2003) Fasih Divanı ve Haluk Gökalp'ın (Gökalp:2001) Fasih Divanı adlı eserlerinde bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Gönül, sabah rüzgarının getirdiği güzel kokuyla aşkın gül bahçesinde (güllerin) renklerine ve görünüşlerine kendini kaptırmış]

2 [(Senin) yanağının üzerindeki dağınık kaküllerini görenler şöyle der: "Bu ırmağın üstüne bağlanmış ürkütücü bir hayaldir."]

3 [Sevgili, salınarak yürürken (onun) kıl gibi ince beline dikkat et; (onun bu hali) büyü yapılmak için suya atılmış bir saç teli gibidir.]

4 [Hançer gibi suya kanıp da vücuduna can gelmiş olsa ne çıkar? (Aşık) kendinden geçerek kötü huylu (bir) sevgiliye bağlanmış.]

5 Vezin aksamaktadır. [(Ey) Fâsih, senin (şiir tabiatının) yaratılışının kaynağı aşıkların gözlerinden belli olur. Çünkü birçok nakışları söz ve ricaları o gül (sevgili) için söylemişsin.]

170.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – /++ –

1. Ṭurfe-ma'cūn-ı leṭāfetdür berş
   Bā'iṣ-i ẕevḳ ü şeṭāretdür berş
2. Sīm-meblāġ ḳaṣab-ı nāzükdür
   Ġonca-ı bāġ-ı ẓarāfetdür berş
3. Mey ü āfyon aña pā-dāş olamaz
   Başḳa bir ehl-i beşāşetdür berş
4. Budur ehl-i dile nūş-dārū
   Merhem-i zaḫm-ı keşāfetdür berş
5. Ādemi pādişeh-i 'ālem ider
   Ḫayli bir ṣāḫib-i himmetdür berş
6. Neşvesi ḫande-zen-i mestāndur
   Şūḫ müstehzī bir āfetdür berş
7. Aṣlı tā nesli raḥīkīye çıḳar
   Bir helāl-zāde velādetdür berş
8. Ḳuvvet-i nāṭıḳası yektādur
   Söyledür ḫalḳı ne āfetdür berş
9. Herkese ḥālet-i luṭfı ẓāhir
   Şehrīyā ehl-i semāḥatdür berş

---

170. 93[a], (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Afyon şurubu, cana latiflik veren, zevk ve sevinç sebebi olan yeni macundur.]
2 [Afyon şurubu, naz keteninde (bir) gümüş akçedir ve bahçedeki goncaya zarâfet verendir.]
3 [Şarap ve afyon ona arkadaş (bile) olamaz. Afyon şurubu, başka bir neşe ehlidir.]
4 [Afyon şurubu, gönül ehillerini ölümden kurtaran bir ilaç, onların ağır yarasına bir merhemdir.]
5 [Afyon şurubu, insanı alemin sultanı yapar,o pek çok himmet sahibidir.]
6 [Afyon şurubu, alaycı bir afet (sevgili) gibidir. Onun neşesi sarhoşları güldürür.]
7 [Afyon şurubunun soyu rahik şarabına kadar dayanır. O (bir) helalden doğmuştur.]
8 [Afyon şurubunun güzel söz söyletme kuvveti olduğundan o herkesi dile getiren (bir) afettir.]
9 [Ey Şehrî, afyon şurubu (insanı) gökyüzünün sınırsızlığına ulaştırıp lütuflarını ortaya çıkarır.]

171.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gönül āvāre-gān-ı ʿaşḳa hergiz mesken olmazmış
Yem-i miḫnetde sāḥil kūh-ı ġamda dāmen olmazmış

2. Şeb-i tārīḳ-i ġamda rind-i mey-ḫᵛāra kelīm-āsā
Fürūġ-ı cām-ı ṣahba gibi şemʿ-i emīn olmazmış

3. Mesīḥā terk imiş cism-i nizārı şarṭ-ı seyyāḥī
Tecerrüd pīşe-gāne ḳayd-ı bār-ı sūzen olmazmış

4. Degüldür dillerüñ āhı siyeh zülfüñde tāb-endāz
Meger şām-ı ġarībānda çerāġ-ı rūşen olmazmış

5. Olurmış germ-i āb-ı dīdeden ey Nāʿilī pür-tāb
Maḥabbet şehrinüñ germāyesinde külḫan olmazmış

---

171. 93ᵇ (ND,G.176).

1 [Gönül, aşk serserilerine hiçbir zaman mesken olmazmış. Sıkıntı denizinde sahili, gam dağının (ise) eteği olmazmış.]

2 ND,G.176, 3.beyit. [Gamın karanlık gecesinde içki içen sarhoş rindlerin konuşanı gibi (onlara) şarap kadehinin parlaklığı gibi kutlu (bir) mum olmazmış.]

3 ND,G.176, .beyit cism-i nizārı: sim-i nizārı // pīşe-gāne: pīşgehinde D. [Ey İsa, gezgin olmanın şartı zayıf bedenini terk etmekmiş. Yoksa iğnenin ağırlık veren bağından uzaklaşılmazmış.]

4 [Gurbetteki hazin akşamda parlaklığın kandili nasıl yanmazsa gönüllerin ahı da (senin) siyah zülfünün kıvrımında kendine yer bulamaz.]

5 germ-i āb-ı dīdeden: āb-ı germ-i dīdeden D./ ey: dil D. // germāyesinde: germābesinde D. [Ey Nâilî, gözyaşının sıcaklığıyla ısındığı için sevgi şehrinin hamamında ocak olmazmış.]

172.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Dil-i ġam-nāka mey gibi ʿaraḳ tāb-efgen olmazmış
   Çerāġ-ı māh-ile tārīkī-i şeb-i rūşen olmazmış
2. Şeref-yāb-ı kemāle yoḳ felekde cāy-ı āsāyiş
   Hümā bāġ-ı cihānda lāne-sāz-ı mesken olmazmış
3. Beni gūyā iden būy-ı bahār-ı bāġ-ı ḥüsnüñdür
   Zebān-ı ʿandelībān ʿahd-i gülde elken olmazmış
4. Ḳalur safil ayaḳda behre-mend olan eʿālīdür
   Girībān gibi dāmen-būse çīn-i gerden olmazmış
5. ʿAlāyıḳ sālike sidre-i maḳṣūd olur Sālim
   Bürehne reh-rev-i siyāha bīm-i rehzen olmazmış

---

172. 93[b], (Hüseyin Güfta'nın (Güfta:1995) Salim (Mirza-zade) hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanın karşılaştırmalı metni adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Adnan İnce'nin (İnce:1994) Sâlîm Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Gam dolu gönüle şaraptan başka hararet veren olmazmış. Ay ışığı, karanlık geceyi aydınlatmazmış.]

2 [Nasıl ki dünya bağının hümâsı (kendine) bir yuva yapamazsa olgunluktan şeref bulanlara (da) felekte rahat bir yer olmazmış.]

3 [Beni dile getiren güzellik bahçesinin baharının kokusudur. Güle and içen bülbüllerin konuşmasında kekemelik olmazmış.]

4 [İnsanlar arasında sevgiye ait olanlar kendilerini belli eder. Elbise yakası gibi eteğini öperse gerdanında buruşukluk olmazmış.]

5 [Sâlim, (aşk) yoluna girenlerin ilgisi sevgilinin boyu içindir. Yolu açık siyah yüzlüye (aşığa) eşkıya korkusu olmazmış.]

173.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey laʿl-i şeker-ḫandi nemek-pāş-ı dil-i rīş
Hem nūş ṣunar cāna nigāhuñ hem urur nīş

2. İtdi ruḫuñ āteş-gede-i ḥüsni fürūzān
Ḫālüñ aña ṭapmazsa olur kāfir-i bed-kīş

3. Sevdā-yı ḫaṭuñ meyl-i hevā-yı ser-i zülfüñ
Ṣaldı dil-i āvāre vü ser-geşteye teşvīş

4. Vaṣluñ hevesin itmez idi hicrüñi añsa
Çekmezdi belā olsa göñül ʿaḳıbet-endīş

5. Her laḥẓada biñ yāra urur ḫançer-i ġamzeñ
Olsa n'ola ṣad-pāre ciger Cevri-i dil-rīş

---

173. 93[b],dk,(CD,G. 127).

1 [Ey şeker dudaklı (güzel), bakışın canıma hem içki hem de zehir sunup gönlüme keder saçar.]

2 [Senin yanağın güzellik ateşini (bile) parlattı. Yüzündeki benin ona tapmazsa o dinsiz olur.]

3 [(Senin) ayva tüylerinin sevdasına ve zülfüne meyletdiğim için (benim bu) serseri gönlümü karışıklığa saldı.]

4 [Gönül, ayrılığını ansa kavuşmaya heves etmezdi. Gönül, başına neler geleceğini bilseydi bela çekmezdi.]

5 [Gönlü yaralı Cevrî'nin ciğeri yüz parça olsa da ne olur? Senin gamzenin hançeri her lahza onun yüreğine bin yara açar.]

174.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. İden terk-i taḥammül bīmnāk-i düşmen olmazmış
   Girān sermāyeye sāmān-ı ḳadr bir rehzen olmazmış
2. İdermiş dil-şikest-i ādemi āsībden sālim
   Dile zaḥm-ı ser-ā-pā gibi muḥkem cevşen olmazmış
3. Niyāzumda olursa nerm naḫvet ḳalmaz ol mehde
   Olurmış nerm āhen mūm tekrār āhen olmazmış
4. Dil-i pür-zaḥmdur ḫ^{v}āhiş-ger-i tīġ-i sitem zīrā
   Ḳabā-yı nā-bürīde ḳayd-nāk-ı sūzen olmazmış
5. Sükūt-ı ḫar-nihādān muḳteżā-yı ṭab'dur Rāşid
   Derūnda cevher-i nuṭḳ olsa kimse elken olmazmış

---

174. 94^{a} , (RAŞD, G.123).

1 bir: ø D.[Süslenmeyi, debdebeyi terk eden düşmanın … olmazmış.]?

2 [İnsanın kırık gönlünü felaketlerden korurmuş. Baştan başa yara gibi gönüle dayanıklı (bir) zırh olmazmış.]
Kemāl-i derdüñ encāmı müdāvāt olduġın bildüm
Dile zaḫm-ı ser-ā-pā gibi muḥkem cevşen olmazmış RAŞD, G.123, 2.beyit.

3 [Benim yalvarışlarımda yumuşaklık olursa o ay yüzlüde (sevgilide) kibir kalmaz. Demir bile erir; tekrar demir olmazmış.]
Olur mı sīne-i bī-dāġ maẓhar pertev-i 'aşḳa
Derūn-ı ḫāne-i bī-revzen ey dil rūşen olmazmış RAŞD,G.123, 3.beyit.

4 [Yaralarla dolu gönül, (sevgilinin) zulüm kılıcının isteklisidir; dikişsiz kaftanda bir iğne bile olmazmış.]

5 [Kötü tabîatlı kimseler sessiz olurken Râşid ise tabiatındaki cevherleri sunar. Kalpte söz cevheri olursa kimse kekeme olmazmış.]
Süḫandur bā'iṣ-i rüsvāyī-i nā-ḫoş süḫan Rāşid
Ḫamūş-ı muḳteżī-i pīç ü tāb-ı elken olmazmış RAŞD, G.123, 5.beyit.

175.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Reh-i mezāḳda ʿuşşāḳa reh-nümā yoġ-imiş
   Ġarībe hīç bu yerlerde āşinā yoġ-imiş

2. Ṭarīḳ-i ʿaşḳda ruḫṣat cemāl-i yāra hemān
   Nigāh-ı ḥasret imiş būseye rıżā yoġ-imiş

3. Metāʿ-ı vuṣlatunuñ ḳıymetin bilen gözle
   Miyān-ı ehl-i maḥabbetde hīç behā yoġ-imiş

4. Ümīd rişte sin eyle şikeste ey dil-i zār
   Saña o zülf-i siyeh-tārdan rehā yoġ-imiş

5. Hele ben ārzū-yı ṣoḥbet eylemem Ṭālib
   Ya var imiş ġam-ı ʿaşḳuñ ʿilācı ya yoġ-imiş

---

175. 94[a], (BTD, G.53). (Divanda redif grubu bütün gazelde yoġ-imiş: yoġumuş D. şeklinde okunmuştur.)

1 Reh-i mezāḳda: Reh-i firāḳda D. [Lezzet yolunda aşıklara yol gösteren (kılavuz) yokmuş. Gurbette olanlara hiç bu yerlerde bir tanıdık (bile) yokmuş.]

2 ruḫṣat cemāl-i yāra: ruḫṣat-ı cemāl-i yāra D. [Aşk yolunda sevgilinin güzelliğini görmeye vesile olan hasret bakışı imiş (ancak) buseye rıza yokmuş.]

3 [Sana kavuşmanın kıymetini bilen göz için sevgi ehlilerinin arasında güzellik yokmuş.]

4 siyeh-tārdan: siyeh-tābdan D. [Ey ağlayan gönüllü, ümit ipliğini incinmiş eyle. Sana o karanlık siyah zülfünden kurtuluş yokmuş.]

5 ārzū-yı ṣoḥbet: ārzū-yı ṣıḥḥat D.// ġam-ı ʿaşḳıñ ʿilācı: ġam-ı ʿaşḳıñ devāsı D. [(Ey) Tâlip, sohbetinin isteklisi olamam. Aşk gamının ilacı ya var imiş ya da yok imiş.]

176.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yatur dil ḫaṭṭ-ı şeb-gūnında zülf-i yāra yaṣdanmış
   Ne bilsin dün ḳarañusında miskīn māra yaṣdanmış

2. Ḳolın pür-dāġ idüp künc-i belāda yaṣdanan ʿāşıḳ
   Şeh-i iḳlīm-i ġamdur bālīş-i zer-kāra yaṣdanmış

3. Didiler oldı ruḫsāra hilāl üstinde bir ḫūrşīd
   Meger ki pençe-i sīmīnin ol meh-pāre yaṣdanmış

4. Uyurken başı ucında bulınur nūrdan ḳandīl
   Şu kim ḫasta yaturken zānū-yı dil-dāra yaṣdanmış

5. Ṣorarsañ Emri-i dil-ḫaste ḥālin künc-i ġurbetde
   Yatur ol nā-tüvān ṭopraġa düşmiş ḫāra yaṣdanmış

---

176. 94ᵃ,dk, (ED,G.235).

1 [Gönül, gece renkli ayva tüylerinde yatarak sevgilinin zülfüne yaslanmış; ancak gönül nerden bilsin ki gece karanlığında miskin bir yılana yaslanmış.]

2 [Aşık yara dolu koluyla bela köşesinde gam ülkesinin sultanı olup altın işlemeli bir yastığa yaslanmış.]

3 ruḫsāra: raḫşān beş D. [Hilal üstünde bir güneş parladı, dediler. Meğer ki gümüş pençeli o ay parçası yaslanmış.]

4 Uyurken:ölicek D./ ḳandīl:bālin D. [Şu (aşk) hastası) hasta yatarken sevgilinin dizine yaslandığı için uyurken de başının ucunda nurdan (bir) kandil bulunur.]

5 Ṣorarsañ: Ṣorarsa D./ künc-i ġurbetde:kūşe-i ġamda D. [Hasta gönüllü Emrî'nin halini gurbet köşesinde sorarsan; o güçsüz toprağa düşmüş, dikenlere yaslanmış, dersiniz.]

177.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gözüñ kim mest olup ol ġamze-i mekkāra yaṣdanmış
Şu bir cellāda beñzer kim yatur ġaddāra yaṣdanmış

2. Leb-i şīrīnüñ ile leylī-i zülfüñ firāḳından
Yaşum ṣaḥrāya düşmiş lāleler kūhsāra yaṣdanmış

3. Degül sāyeñ görüp ḫāl-i ruḫuñ bī-cān olanlardur
Kimisi pāyuña düşmiş kimi divāra yaṣdanmış

4. Ḳapuñ dār'üş-şifāsında dirīġā göñlümi gördüm
Ecel yaṣduġına baş ḳoymuş ol bī-çāre yaṣdanmış

5. Olınca devlet-i dīdāra çeşm-i Kāmi erzānī
Ṣu gibi nice yıl ṭopraḳa düşmiş ḫāra yaṣdanmış

---

177. 94[a],(Ali Yıldırım'ın (Yıldırım:2009) Kami Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Gülgün Erişen Yazıcı'nın (Yazıcı:1998) Edirneli Kami ve Divanının Tenkitli Metni çalışmasında da yer almamaktadır.)

1 [(Senin) gözün sarhoş olup (da) hileli bakışlar atmış. O zalimliğine dayanan bir cellada benzemiş.]

2 [(Senin) şirin dudağının ve gece renkli zülfünün ayrılık acısıyla göz yaşlarım çöle düşmüş (bu yaşlardan dolayı) o dağlık tepede laleler yetişmiş.]

3 [(Senin) yanağındaki benin gölgesini (bile) görenlerden kimi ayağına kapanarak kimi de deli divane olarak (kendi) canlarından vazgeçmiş.]

4 [Senin şifahânenin kapısında gönlümü (de) gördüm; eyvâh ki o çaresiz, (senin kapında) ecel yastığına yaslanmış.]

5 [Kâmî'nin gözleri (senin) yüzünün kutluluğunu (görmeye) layık oluncaya kadar nice yıl su gibi toprağa düşüp dikene yaslanmış.]

178.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yatup bir ʿāşıḳuñ zānūsın ol meh-pāre yaṣdanmış
   Yere inmiş güneş gūyā ki seng-i ḫāra yaṣdanmış
2. Meger ol serv-i ḫaḍrā-pūşı ṣanmış bezm-i gülşende
   Çalarken çeng-i muṭrib erre ḳucmış ara yaṣdanmış
3. Daḫı sen ṭıfl iken vaʿllahi ḳucmaḳ ārzūsıyla
   Efendüm dāyeler var ṣubḥa dek geh-vāre yaṣdanmış
4. Girüp bir deyre ol büt ʿarż-ı taṣvīr eylemiş ʿĀlī
   Baḳup ḳalmış ṣanemler her biri dīvāra yaṣdanmış

---

178. 94[a],dk, (GAD, G.236).

1 [Nasıl ki güneş yere inip mermere yansırsa, o ay parçası güzel (de) aşığın dizine yaslanmış.]
Ten-i zārum ṭonatmış ḳıymeti taslarla peykānuñ
Oturmış ḫasta cānum bāliṣ-i zer-kāra yaṣdanmış GAD,G.236,2.beyit.

Tayanmış pençesin barmaḳları ḫaddinde naḳş olmış
Açılmış tāze güller lāleler gülnāra yaṣdanmış GAD, G.236, 4.beyit

2 [O yeşil örtülü selvi, gül bahçesinin meclisinde sazendelerin çalgılarını çalarken testere kucakladıklarını sanıp … yaslanmış.]
ḫadrā-pūşı: ḫadrā-pūşī D.// erre:ara D.
Maḥabbet mülkine sulṭān olan abdāla hep birdür
Gerek ḫāke gerekse bāliş-i zer-kāra yaṣdanmış GAD, G.236, 6.beyit.

3 [Sultanım, sen çocukken bile seni kucaklamak arzusuyla dadılar sabaha kadar beşiğe yaslanmış.] GAD, G.236, 3.beyit.

4 [(Ey) Âlî, o put gibi güzel bir kiliseye girip suretini göstermiş. Diğer putlar (ona) bakınca donup kalmış her biri duvara yaslanmış.] GAD, G.236, 7.beyit.

179.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O kūh-ı derd kim aña dil-i nā-şād ayaḳ başmış
   Ne zaḫm-ı tīşe görmişdür ne ḫōd Ferhād ayaḳ başmış

2. Degüldür dāġ-ı sīnemde bu naḳş-ı pāy-ı ḫūnīndür
   Gelüp ḳatl-i dile ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış

3. Göñül olmış hevā-dār-ı ḫırām-ı serv-ḳadd-i yār
   Beni ḫāk itmege hep bende vü āzād ayaḳ başmış

4. Derūn-ı dilde gördüm neşve-i cām-ı neşāṭ ey ġam
   Yetiş kim mülk-i ḫāṣ-ül-ḫāṣ-ı ʿaşḳa yād ayaḳ başmış

5. Degül kākül idüp ḳaṣd-ı şikār-ı āhuvān-ı dil
   Ḥarīm-i Ḳaʿbe-i ḥüsne iki ṣayyād ayaḳ başmış

6. Temāşā-yı ḫırām-ı ḳadd-i yāra intiẓār eyle
   Çemende ḥaşr olınca ṭurmaġa şimşād ayaḳ başmış

7 Tekāpū-yı zemīn-i nev saña maḫṣūṣdur ey Vecdī
   Bu vādīyi ne görmiş var ne bir üstād ayaḳ başmış

---

179. 94ᵇ, (VD, G.31).

1 [O dert dağına ne Ferhad'ın kendisi ayak basmış ne de (onun) baltasının izi görülmüştür. O dert dağına gamlı gönüllüler (aşıklar) ayak basmış.]

2 dāġ-ı sīnemde: dāġ-ı nev sīnemde D./ bu:ø D./ ḫūnīndür: ḫūnīdür D. [Kana bulaşmış ayağının izleri, (benim) gönlümün yarasındandır. Gönlümü katletmek için o celladın gamzesi (gönlüme) ayak basmış.]

3 VD,G.31, 6.beyit.[Gönül, o nazlı servi boylu sevgiliyi arzulayan olmuş(tur). Beni öldürmek için köleler ve azatlar hep ayaklanmış.]

4 VD,G.31,3.beyit. [Ey gam, gönlümün derinliklerinde sevinç kadehinin neşesini gördüm. Gelip (sen de) gör, aşkın en güzel mülküne yabancılar ayak basmış.]

5 VD,G.31, 4.beyit. [Ey sevgili! Yüzüne düşen saçların kakül değildir; onlar, gönül ceylanını avlamak niyetiyle güzellik Kabesinin avlusuna girmiş iki avcıdır.]

6 VD,G.31, 5.beyit. [Sevgilinin salınan boyunu temaşaya gelenlere bir bak, herkes çimenlikte toplanınca şimşir ağacı da sevgiliyi görmek için ayağa kalkmış.]

7 görmiş:bulmış D.[Ey Vecdî, bu yeni tarz şiirler sana özgüdür. Bu yeni tarzı (daha önce) ne gören var ne de bu şiirlerin (senden daha iyi) bir üstadı var.]

180.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Bu süllem-pāye-i iḳbāle kim şeddād ayaḳ başmış
   Felek ḳaṣr-ı vücūdın itmege berbād ayaḳ başmış

2. Birinüñ ser-nüvişti lāne olmış birinüñ tīşe
   Düşüp ṣaḥrāya Mecnūn kūha kim Ferhād ayaḳ başmış

3. Şikeste cām-ı raḫşān bāde rīzān bezm-i dest-efşān
   Bu bezm[e] zāhid-i ḫuşk u riyā muʿtād ayaḳ başmış

4. ʿAlāyıḳdan beri āzādedür ġamdan o server kim
   ʿArūs-ı kām-ı dehre olmamış dāmād ayaḳ başmış

5. Dil-i ferzāna bir uġranmamış semt iḫtiyār-itmiş
   İşitmiş Nā'ilīden mülk-i naẓma yād ayaḳ başmış

---

180. 94[b],(ND, G.178).

1 [Felek, vücudunun köşkünü perişan etmek için gelmiş. Bu ikbal rütbesinin merdivenine de Şeddad ayak basmış.]

2 [Nasıl ki Mecnun sahraya düşmüş Ferhad da dağa ayak basmışsa birinin alın yazısı yuva olmuş bir diğerinin de balta olmuş.]

Sıkılmış nāz-ı bahta dest-burd-ı çarh-ı gaddāra
Recā-yı nāmurādīde dil-i nāşād ayak basmış ND, G.178, 3.beyit.

Yapışmış dāmen-i tevfīka dil dest-i irādetle
Felekden etmemiş bir kerre istimdād ayak basmış ND, G.178, 4.beyit.

3 ND,G.178,6.beyit. [Parlak kadehler kırılmış, içkiler dökülmüş, açık eller havada kalmış, bu bezme daima ruhsuz ve riyakâr zahitler ayak basmış.]

4 ND, G.178, 5.beyit. [Bu dünyaya ayak basmış hangi padişah gamdan ve dertlerin bağlarından kurtulup da dünya safasının gelinine damad olmamıştır?]

Felek tāsından etmiş ka'beteyn-i mihr ü māh-āsā
Bu şeş-dergāh-i istidrāca çok nerrād ayak basmış ND, G.178, 7.beyit.

5 ND, G.178, 8.beyit. [O akıllı gönül Nâilî'den nazım ülkesine yabancıların ayak bastığını işitmiş ve kendine kimsenin uğramadağı bir semt seçmiş.]

181.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
   Ne Ḳays bīhūde gerdūna ḫōd Ferhād ayaḳ başmış
2. Göñül ol ṣayd-ı gāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim
   Ne naḫcīri şikār olmış ne bir ṣayyād ayaḳ başmış
3. Mesīḥ olsa nice cān ḳurtarur kim ḳatl-i 'uşşāḳa
   Müje-tīġın ṣunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Ne mümkin ol şeh-i ḳāmetle da'vā-yı ser-efrāzī
   Gelüp bīhūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
5. Sifāl-ile görüp cām-ı Cem'i meyḫānede bildüm
   O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü azād ayaḳ başmış
6. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dilberde
   Ḥarīm-i vuṣlata ḫavfum budur ki yād ayaḳ başmış
7. Mezāḳī mū'cize-gūluk süḫanda sende ḫatm oldı
   Egerçi pāye-i i'cāze çoḳ üstād ayaḳ başmış

---

181. 95[a], (MD, G.218).

1 [O sevda vadisine kederli gönüller ayak basmış. Sadece Kays değil, bu boşuna dönen dünyaya Ferhad da ayak basmış.]

2 MD,G.218, 3.beyit bir:ḫod D.[Gönül, o sevgilinin vuslat fikrinin avına düşmüş, orada ne av avlanmış ne de oraya bir avcı ayak basmış.]

3 MD, G.218, 2.beyit. [Mesih olsaydı aşıkların ölümünde nice canlar kurtarırdı. Celladın gamzesi ise kılıç gibi kirpiklerini sunup ayak basmış.]

4 [Şimşadın sevgilinin boyundan üstün olma davası ne mümkündür. (Kendisinden üstün fidan boylu güzel dururken) şimşad gül bahçesine boş yere gelip ayak basmış.]

5 şeh-ḳāmetle: sehī-ḳāmetle D. [Cem'in kadehini testisiyle meyhanede görünce tanıdım. O has meclise köle gelmiş ve azat olarak gitmiş.]

6 ki: kim D. [Sevgilinin köyünde namahrem ayakların izi göründü. Vuslatın haremine korkarım ki yabancılar ayak basmış.]

7 [Mezâkî, mucize gibi sözler söylemek sende tamamlandı. Meğer (senin gibi) mucize derecesinde sözler söyleyen çok üstad (buraya) ayak basmış.]

182.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Egerçi ḳaṣd-ı cāna ol dil-i pulād ayaḳ başmış
Velī cāy-ı rıżāda ʿāşıḳ-ı nā-şād ayaḳ başmış

2. O şeh ʿafv eyleyüp geçmişdi ḫūn-ı mübtelāsından
Velī bismil-gehinde ġamze-i cellād ayaḳ başmış

3. Bu luʿbet-bār-ı çarḫ-ı köhne cümle eyledi bīzār
Bu şeb-şīd-gāh-ı ʿaşḳa gerçi çoḳ ber-bād ayaḳ başmış

4. Sipāh-ı ġamze-i şūḫ-ile ʿuşşāḳı helāk eyler
Dīyār-ı ḥüsne şimdi bir şeh-i bīdād ayaḳ başmış

5. Ġınāyī ṭurma gül-rīz-i niyāz ol pāy-ı dildāre
Yine gülzār-ı nāza ol ḳad-i şimşād ayaḳ başmış

---

182. 95[a](Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [Kederli aşık, istek mahalline ayak basmış ve aşığının canına kastetmek için (de) çelik gönüllü sevgili (oraya) ayak basmış.]

2 [O sultan, (aşıklarını) affedip onların kanından vazgeçmişti ama (şimdi de) cellat bakışı (aşıklarını) kurban edeceği yere ayak basmış.]

3 [Bu oyunlar saçan köhne felek hepimizi usandırdı. Aşk gecesinin aydınlığına gerçi (şimdi) kötüler ayak basmış.]

4 [O şuh (sevgili), hileci bakış askerleriyle aşıklarını perişan eyler. (Anlaşılan) şimdi güzellik ülkesine bir zalim hükümdar ayak basmış.]

5 [(Ey) Gınâyî, durma; o sevgilinin ayaklarına (yoluna) istek gülleri saç. Yine nazın gül bahçesine o şimşir boylu güzel ayak basmış.]

183.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O ġam vādīleri kim bu dil-i nā-şād ayaḳ başmış
   Ne Mecnūn uġramış anda ne ḫōd Ferhād ayaḳ başmış

2. Beşāşetle görindi ʿāleme şimdi dil-i nā-şād
   Yetiş ey ġam ḥarīm-i ḫāṣuña eżdād ayaḳ başmış

3. ʿAceb mi secde-gāhum baʿd-ez-īn deyr-i muġān olsa
   İşitdüm ol yere ol gülbün-i āzād ayaḳ başmış

4. Derūn-ı sīneye geçmiş bugün ol ġamze-i ḫūn-rīz
   Ṣaḳın ey cān-ı miskīn ḫānuña cellād ayaḳ başmış

5. Görince naẓmuñı erbāb-ı dil Naʿtī dimişler kim
   Cihāna ġalibā bir ehl-i istiʿdād ayaḳ başmış

---

183. 95[a] , (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [Ne Mecnûn'un ne de Ferhat'ın (bile) ayak basamadığı bu gam vadisine bu kederli gönül ayak basmış.]

2 [Şimdi kederli gönül aleme güler yüzlü gözüktü. Ey gam, yetiş! Senin özel haremine …. ayak basmış.]

3 [Bundan böyle secdem meyhane olursa buna şaşılır mı? İşittim ki o yere hür sevgili ayak basmış.]

4 [Bugün (sevgilinin) kan döken yan bakışı yüreğimin derinliklerine işlemiş. Ey zavallı beden, (can) evini koru; (çünkü) oraya cellat (bakışlı sevgili) ayak basmış.]

5 [Natî, gönül erbabları senin nazmını görünce şöyle demişler: "Galiba (bu şiir) dünyasına bir yetenek sahibi ayak basmış."]

184.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Gözüñ ḳatl-i eḥibbā ṣanʿatın cellāddan görmiş
   Müjeñ ḳan dökmenüñ āyīnini faṣṣāddan görmiş
2. Leb-i şīrīnüñ ʿāşıḳ-küşligi Şīrīnden ögrenmiş
   Fedā benliḳ yolın ʿāşıḳlaruñ Ferhāddan görmiş
3. Felekden görmiş ol nā-mihribān hercāyīliḳ resmin
   Muḥaṣṣal bī-vefālıḳ ṣanʿatın üstāddan görmiş
4. Vefā resmin o dilber ey ʿUbeydī deyr-i dünyāda
   Ḳadīmī āşinādan görmemiş hep yāddan görmiş

184. 95b, (Ömer Arslan'ın (Arslan:2013) Ubeydi divanı (Metin ve İnceleme),ve Şahabettin Ünlü'nün (Ünlü:1991) Ubeydi: Hayatı - edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni adlı çalışmalarında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [(Senin) gözün, dostlarını öldürme sanatını cellattan öğrenmiş. Kirpiklerin (ise) kan dökme törenini cerrahtan öğrenmiş.]

2 Vezin aksamaktadır. [(Senin) tatlı dudağının âşıkları kendine çekmeyi Şîrîn'den öğrenmiş. Aşıkların ise senin yolunda kendi benliğini feda etmeyi Ferhat'ten öğrenmiş.]

3 [O merhametli sevgili, vefasızlığı felekten öğrenmiş. Sözün kısası, (o) vefasızlık sanatını (bir) aşk hocasından öğrenmiş.]

4 [Ey Ubeydî, o dilber vefayı dünya kilisesindeki eski tanıdıklarından değil de hep yabancılardan öğrenmiş.]

185.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ḫayāl-i ġamze-i şūḫuñ ki çeşmümde mekān ṭutmış
   Metāʿ-ı nāzı neşre ḫᵛāce-i ʿişve dükān ṭutmış

2. Nigāhuñ kim o ebrū vü müjeñle mihre ṭaʿn eyler
   O tīr-endāzdur kim ṭabla-ı zerrīn nişān ṭutmış

3. Olup midḥat-nevīs-i ḫaṭṭ-ı cānān katīb-i ḳudret
   Felek jengārī kāġıd gösterüp meh rīgdān ṭutmış

4. Uṣūl-i devre raḳḳāṣ-ı felek taṭbīḳ idüp raḳṣın
   Şafaḳ ẓann itme kim bir al eteklik der-miyān ṭutmış

5. Añup ol şemʿi ḫaṭṭ-ı rūyını yād eylemiş Vehbī
   O ṭıfl-āsā ki destinde kitāb-ı gülsitān ṭutmış

---

185. 95ᵇ,(SVD,G.105).

1 Ḫayāl-i ġamze-i şūḫuñ ki çeşmimde: Ḫayāl-i çeşm-i ṭannāzuñ ki sīnemde D. [O şuhun kıyıcı bakışının hayali gözümde yurt edinmiş. Naz mallarını yaymak için nazın hocası dükkan tutmuş.]

2 [Senin bakışın, kaşın ve kirpiğinle güneşi kınar (ona kınama okları atar). O sanki bir ok atıcısıdır ki altından bir tablayı kendine nişangah etmiştir.]
Zenaḫdānın çehinde Yūsuf-ı dil ḥabs idi şāhā
Degül ḫaṭṭ dest-i ṣunʿ anı ḫulāṣa rīsman ṭutmış SVD, G.105, 3.beyit.

3 SVD, G.105,4.beyit. Olup midḥat nev-seyr-i ḫaṭṭ-ı cānān katīb-i ḳudret: Olınca ḥüsnüñi taḥrīre şāriʿ ḫāme-i ʿāşıḳ D. [Kudret katibi, sevgilinin yeni çıkan ayva tüylerinin övgüsünün yazarken felek bakır pası renkli kağıt göstermiş, ay da rik hokkası tutmuş.]

4 [(Ey gönül!) Sen şafağın bir kırmızı eteklik giyip etekliğin ucunu beline bağladığını zannetme. Felek rakkası devir usulüne dansını uydurmuş, oynamaktadır.]
Ceh-i dilde şehā ḥabs eylemişdüm Yūsuf-ı ʿaşḳuñ
Degül āhum anı iḫrāca nālem rīsman ṭutmış SVD, G.105, 6.beyit.

Ele alup ḳad-i hum-geşte-i ʿuşşāḳı ol meh-rū
Dil-i aġyāra tīr-endāzı-ı reşke güman ṭutmış SVD, G.105, 7.beyit.

5 SVD, G.105, 8.beyit. [Vehbî, o yüzünün ayva tüylerinin parlaklığını anınca elinde Gülsitan kitabını tutmuş küçük bir çocuğu hatırlamış.]

186.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ruḫuñdan reng alup gül rūy-ı ḫandānını devşürmiş
   Utanmış ḳāmetüñden serv dāmānını devşürmiş
2. Murādınca temāşā itmek isterken göñül rūyın
   Gelüp ser-pençe-i ḥayret girībānını devşürmiş
3. Cünūnından şanurlar iḫtiyār-ı vaḥşetin Ḳays'uñ
   Meger ol başına ʿaḳl-ı perīşānını devşürmiş
4. Ne daʿvālarla varmış kūçe-i ʿaşḳa ṭabīb ammā
   Çü görmiş raġbet itmez kimse dükkānını devşürmiş
5. Bu bāġ-ı ʿālemi biñ cüst u cū itseñ yine Ṣābir
   Bulınmaz mīve-i şīrīn-i iḥsānını devşürmiş

---

186. 95ᵇ,dk, (SBRD, G.102).

1 [Gül, (senin) yanağından renk alıp gülen yüzünü düşürmüş, selvi (de) senin (eşsiz) boyunu görüp (kendi) boyundan utanarak eteklerini düşürmüş.]

2 rūyın : rūyuñ D. [Gönül, (senin) yüzünü seyretmek isterken hayretin pençesine kapılıp da ağlamış (göz yaşlarını düşürmüş).]

3 [Kays'ın vahşîliği seçmesinin nedeni onun deliliğindendir diye düşünürler; ancak o perişan aklını başına düşürmüş.]

4 ṭabīb ammā: lebīb ammā M. [Aşk sokağına ne kavgalarla varılmışsa da (aşkın) rağbet edilmeyen bir dükkan olduğunu görmüşler.]

5 ʿālemi: ʿālemüñ D. [(Ey) Sâbir, dünya bahçesini bin kere (de) gezip dolaşsan (senin) bu hoş şiirin gibi eşsiz olanı bulamazsın.]

187.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ḫaṭ-āver dilbere dīde naẓardan rūşen olmazmış
   Meger sünbül zamānında ṣafā-yı gülşen olmazmış

2. Ḥüsün uçmuş per-i ḫaṭla ḫaber yoḳ āşiyānından
   Dem-i pervāz-ı şehbāz-ı melāḥat per-zen olmazmış

3. Olur taḥrīr ile dirdüm kemāl-i ḥüsn-i dibāce
   Siyeh ḫaṭ ṭarf-ı ser-levha ziyāde aḥsen olmazmış

4. Göñül āheng-i tār-ı ḫaṭṭ u zülfi bir dutar ammā
   Kemān-āsā maḳām icrāsı her bir telden olmazmış

5. Ney u meyle ruḫ-ı sāde Enīs olmaḳ gerek bezme
   Ṣafā-yı ḫāṭır olmazsa dil-i meyḫᵛār şen olmazmış

---

187. 96ᵃ, (END,G.30).

1 [Ayva tüyleri yeni çıkan sevgiliye bakmaktan dolayı göz aydınlanmazmış. Anlaşılan sümbül zamanında gül bahçesi eğlencesi olmazmış.]

2 pervāz-ı şehbāz: şehbāz-ı pervāz D. [Güzellik, ayva tüylerinden yapılmış kanatla uçmuş, yuvasından (ise) haber yok. Güzellik doğanı uçtuğu zaman kanat çırpan (başka kuş) olmazmış.]

3 [Dibacenin güzelliğindeki mükemmellik süsleme ile olur derdim, zira serlevhaların üstüne siyah yazıyla hat yazmak çok güzel olmazmış.]

4 [Gönül, zülfünün ve ayva tüyünün telinin ahengini bir tutar ama makam icrası yay gibi her telden olmazmış.]

5 [Meclise mey ve şarap ile pürüzsüz yanaklı Enis gibi olmak gerekir. Gönül eğlencesi olmazsa sarhoş gönül şen olmazmış.]

188.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Zamān ḫaṭṭ-ı ruḫuñ seyrinde dīde rūşen olmazmış
   Dem-i serdīde gül-geşt-i ṣafā-yı gülşen olmazmış

2. Yeter ʿuryān-ı ʿaşḳa tār [u] pūdı rişte-i intiẓār
   Cünūn erbābına andan güzel pīrāhen olmazmış

3. Müfīd olmaz ten-i ṣad-çāke ġamze rāh-ı kūyında
   Ṭarīḳ-i Kaʿbe'de maḥremde kār-ı sūzen olmazmış

4. Göñül tār-ı kemān-ı ʿaşḳ-ı dilber rişte si cāndur
   O sāzuñ naġme-i pür-kārı ḳıldan telden olmazmış

5. Ḫalīl āzürde olma ḫaṭṭ-ı rūḫsār-ı dil-ārādan
   Benefşe olmaya eṭrāf-ı gülşen aḥsen olmazmış

---

188. 96[a],(Lütfi Alıcı'nın (Alıcı:2010) *Halil-i Mar'aşi Divançe ve Etvar-ı seb'a : tenkitli metin-tıpkıbasım* adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 1'i 15.yüzyıla, 2'si 16.yüzyıla, 1'i 17.yüzyıla ve 1'i de 18.yüzyıla ait Halîlî isimli şairler yer almaktadır.)

1 [(Senin) yanağının ayva tüylerini gören göz aydın olmazmış. Gül seyrine çıkıldığında göz ucuyla (bahçeye bakıldığında) gül bahçesinin zevkine varılmazmış.]

2 [Aşkın çıplaklığını örtmek için bekleyiş ipliğinden yapılan gömlek yeter. Çılgınlık erbablarına bundan daha güzel gömlek olmazmış.]

3 [Nasıl ki Kâbe'nin yolunda olup (da) ihrama girenlerde (dünyaya ait) bir iğne (bile) olmazsa sevgilinin (de) semtinde yüz parça olmuş teniyle duran aşığa yan bakış okları faydalı olmaz.]

4 [Gönül, (bir) keman teli; can ipliği ise sevgilin aşkıdır. O (aşk) sazının nağmeleri (her) kıldan (her) telden dile gelmezmiş.]

5 [Halîl, sevgilinin yanağındaki ayva tüylerinden incinme. Gül bahçesinin etrafında menekşe olmazsa güzel olmazmış.]

189.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Geh bāde içür zāhide sāḳī geh ʿaraḳ baṣ
   Mestüm duramam dirse ʿaṣāsıyla ṭıḳ baṣ

2. Başmaḳ ṣadedinde bu gice muḥtesib ammā
   Ey duḫter-i rez meclise başdurma ayaḳ baṣ

3. Bir tāze ḳabaḳ başdı ile meclis-i meyde
   Ey muġ-beçe-i mest ḥarīf-āne ḳabaḳ baṣ

4. Meyḫānede bir başına sulṭān-durur abdāl
   Ey pīr-i muġan bir iki şāhāne çanaḳ baṣ

5. Ṣābit gibi pīr-āne düşüp vādī-i naẓma
   Pāy-ı ṭalebi ḫāme ʿaṣāsın ḳaḳaraḳ baṣ

---

189. 96ᵇ,(SABD, G.169).

1 ṭıḳ: ṭayaḳ D. [(Ey) saki, zahide bazen şarap içirip bazen terleterek onu bastır. "Sarhoşum (bu mecliste) duramam.", derse (onun) bastonunu eline al ve onu sustur.]

2 [Ey üzümün kızı, bu gece zabıtalar meclisi basmak isterler ama (sen) onlardan önce meclise ayak bas.]

3 [Ey sarhoş meyhane güzeli, şarap meclisine yen i gwlmiş bu aşığınla ustaca şarap iç.]?

4 sulṭān-durur: sulṭāndur D. [Abdal, meyhanede tek başına sultandır. Ey (yaşlı) meyhaneci, şahlara layık bir iki kadeh de sen at.]

5 [(Sen de) şiir vadisinde Sâbit gibi deneyimli olup (…)]

190.

Fā‘ilātün fa‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün
Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Neşvedür keyfiyyet-i cān-baḫş-ı ṣahbādan ġaraż
Mā-ḥaṣal maḥbūb u meydür ẕevḳ-i dünyādan ġaraż

2. Ol rūḫ-ı mey-gündur gülden murādı ʿāşıḳuñ
Ḳadd-i dilberdür çemende serv-i bālādan ġaraż

3. Bir cihetle ḳurb-ı vaṣla maḥrem olmaḳdur dilā
Derd-i āġyārı çeküp bār-ı temānnādan ġaraż

4. Ḥāṣılı bād-ı hevādur ʿāşıḳuñ ancaḳ hemān
Bir göñül eğlencesidür ʿaşḳ u sevdādan ġaraż

5. Ḥilmīyā tevḥīd-i Bārī seyridür ʿāriflere
Ṣaḥn-ı bāġ-ı ʿālem-ārādur temāşādan ġaraż

190. 96[b],(Bu gazel Kerime Üstünova'nın (Üstünova:1993) Hilmi Divanı adlı eserinde bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde çok sayıda Hilmî isimli şair vardır.)

1 [Can bağışlayan şarabın amacı neşe vermektir. Sözün kısası, dünya zevkinin amacı (da) sevgili ve şaraptır.]

2 [Aşığın gülden (sevgiliden) isteği onun şarap renkli yanağıdır. Bahçede yüce selvinin amacı da sevgilinin boyuna benzemektir.]

3 [Ey gönül, üzüntüyü yüklenip rakiplerin derdini çekmekten kasdımız bir yönüyle sevgiliye mahrem olmak, visale yakın olmaktır.]

4 [Kısaca, aşığın sevgisi karşılıksızdır. Aşk ve sevdadan maksadı bir gönül eğlencesidir.]

5 [Ey Hilmî, arif olanlar için alemi süsleyen bahçeyi seyretmekten maksad Allah'ın birliğini seyretmektir.]

191.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ne dem düşerse dil ü cāna ārzū-yı neşāṭ
   Gelür nesīm ile lā-büd dimāġa būy-ı neşāṭ
2. Ne serv lāle ne gül rū-nümā olur göresin
   Feżā-yı sīnede cārī olursa cūy-ı neşāṭ
3. Ṣuver-peẕīr-i bütān-ı cihān olur elbet
   Secencel-i dile zāhir olursa rūy-ı neşāṭ
4. Nevāda bülbül-i gülşen-i laṭīf bu demde
   Sezā degül mi göñül etse güft-gū-yı neşāṭ
5. Semend-i ṭab'a süvār ol Ġınāyī 'ālemde
   Ümīd odur bulunur himmetüñle kūy-ı neşāṭ

---

191. 97[a] (Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [Ne zaman gönül ve cana sevinç arzusu düşerse o hoş rüzgarla akla elbette sevinç kokusu (da) gelir.]

2 [Eğer gönlün sonsuz aleminde sevinç ırmağı akarsa; ne selvi ne lale ne de gülün yüzünü görürsün.]

3 [Gönül aynasında sevinç yüzü görünürse elbette dünyanın put gibi güzellerinin hayalleri oraya akseder.]

4 [Bülbül, güzellik dolu gül bahçesinde (yine) nağmeler söylemektedir. Gönül (de), sevgi sözcükleri söylese (ona) yakışmaz mı?]

5 [(Ey) Gınâyî, bu alemde tabiatının atına bin. Ümit odur ki senin himmetinle sevinç semtini bulalım.]

192.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Bir cām-ile keşf eyledi esrārını vāʿiẓ
Uydurdı uṣūle gice güftārını vāʿiẓ

2. Rindāne sebīl eyledi cām-ı mey-i nābı
Mestāne sebū-keşlik ider kārını vāʿiẓ

3. Bezm-i mey-i ʿişretde çeküp rıṭl-ı girānı
Bildürdi riyā ehline miḳdārını vāʿiẓ

4. Ābdāl mey-i ʿaşḳ-ile bir ḳalbe girdi
Hep penbe-i dāġ eyledi destārını vāʿiẓ

5. Pāk eyledi ser-çeşme-i ḥūrşīdde Ṭıflī
Āb-ı mey ile ḫāme-i ebkārını vāʿiẓ

---

192. 97[a],(TD,G.89).

1 vāʿiẓ: vāʿaẓ D.(Divanda şiirin redifi vāʿaẓ şeklindedir.)(واعظvāʿiẓ: Mecmuada ise bu şekilde yazılmıştır.) [Vâiz, gece vakti sözlerini usule uydurarak bir kadeh ile sırlarını açığa vurdu.]

2 ider:idüp D. [Vâiz, sarhoş bir halde meclise testi ile şarap çekti ve rintçe bir tavır ile şarap kadehini meclise su gibi dağıttı.]

3 [Vâiz, işret şarabının meclisinde büyük ve dolu kadehi çekip ikiyüzlülere haddini bildirdi.]

4 [Dervişler, aşk şarabıyla beraber kalbe girdi. Vâiz (ise) sarığını yaranın üstüne koyduğu pamuklarla doldurdu.]

5 ḫāme-i ebkārını:cāme-i inkārını D. [Et Tıflî! Vâiz, yeni şeyler söyleyen kalemi ve (diğer elinde) şarabını güneşin pınarında temizledi, yıkadı.]

193.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Yüri hey yāri şemʿ-i bezm-i āġyār eyleyen ṭāliʿ
Ḳara baḫtum gibi rūzum şeb-i tār eyleyen ṭāliʿ

2. Yüri hey meyl-i genc-i vaṣl-ı fikr-i kākül eyleyen
Mekānum künc-i virān meskenüm mār eyleyen ṭāliʿ

3. Yüri hey hicr-i rūyında yüri hey devr-i laʿlinde
Gülüm ḫār eyleyen ṭāliʿ mülüm nār eyleyen ṭāliʿ

4. Yüri hey ārzū-yı vaṣlın eylerken o bī-mihri
Bu dehr-i bī-vefā gibi sitem-kār eyleyen ṭāliʿ

5. Yüri hey çeşm-i dilber gibi ḫᵛāb-ālūd idüp baḫtın
Dem-ā-dem dīde-i Nūrīyi bīdār eyleyen ṭāliʿ

---

193. 97ᵇ , (Esra Egüz'ün (Egüz:2009) Priştineli Nuri Divanı ve incelenmesi adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Mehmet Güler'in (Güler:2009) Halil Nuri Divanı edisyon-kritik-inceleme adlı çalışmasında da bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey talih, sevgiliyi rakiplerin meclisine mum eylediğin ve kara bahtım üzere gündüzlerimi karanlık geceye çevirdiğin için (bizden) uzaklaş.]

2 [Ey (sevgilinin) kakülünün vaslının hayaline meyleden ve mekanımı yılanla dolu harabe köşesi yapan talih, (bizden) uzaklaş.]

3 [Sevgilinin yüzünün hasreti ile gülümü diken eyleyen … ateş eyleyen talih, (bizden) uzaklaş.]

4 Vezin aksamaktadır. [(Ey) talih, o sevgi şarabına kavuşmayı isterken (bizi) bu vefasız dünyada sitemlerini gösterdiğin için (bizden) uzaklaş.]

5 [Sevgilinin gözleri gibi bahtım da uykuya dalmış (ancak) talih, Nûrî'nin gözlerini sürekli uykusuz bırakmış.]

194.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. İtdi gülāb-ı luṭfunı ol ġonce-leb dirīġ
Ḳalduḳ esīr-i derd-i ser-i tāb u teb dirīġ

2. Rūyında cā-be-cā görinen ḫāller degül
İḳlīm-i Rūm'ı ṭutdı sipāh-ı Arab dirīġ

3. Fikr-i ruḫın ḫayāl-i ḫaṭı dilde tār idüp
Rūz-ı sefīd-i baḫta hücūm itdi şeb dirīġ

4. Ṣaḥrā-yı 'aşḳda reh-i ḥırmāna düşdiler
Pest-mānde-gān-ı rāh-revān-ı ṭaleb dirīġ

5. Rāmiş-ger-i ṭab'īatuñ olmadı naġme-ger
Ey Raḥmi geçdi mevsim-i bezm-i ṭarab dirīġ

---

194. 97[b] , (İbrahim Kavaz ve M.Naci Onur'un Harputlu Rahmi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Fatih Tığlı'nın (Tığlı:2006) Bursalı Rahmi Çelebi adlı çalışmasında da yer almamaktadır.)

1 [O gonca dudaklı, bizden lütfunu esirgemedi. Biz (de) (aşk ateşinin) hararetinin başımızdaki derdinin esiri olduk.]

2 [(Senin) yüzünde yer yer görünen (sadece) benler değildir. Ne yazık ki onlar Rum ülkesine yola çıkan Arap askerlerdir.]

3 [(Senin) yanağının ayva tüylerini tel tel gönlümde hayal ettiğimden beri talihimin aydınlık günlerine gece (karanlığı) hücum etti. Eyvah!.]

4 [Ne yazık ki o istek yolcuları aşk çölünde nasipsizlik yoluna düşüp yolun en gerisinde kaldı.]

5 [Ey Rahmî, senin tabiâtının çalgıcısı ezgilerini söylemedi. (Çünkü) ne yazık ki, sevinç meclisinin mevsimi geçti.]

195.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. İltifāt eylemese ebr-i nisān-bāre ṣadef
   Mālik olur mı idi lü'lü-i şehvāre ṣadef
2. …-i taḫt ki salṭanat-ı dünyādur
   İntisāb itse cihānda n'ola ḫünkāra ṣadef
3. Dürr-i nā-süftesini böyle yetīm itmez idi
   Olmayaydı vaṭanından eger āvāre ṣadef
4. Ṣāḥil ümīdi ile düşdi hevā-yı ʿaşḳa
   Eyledi anuñ-içün cismini ṣad-pāre ṣadef
5. Ṭabʿ-ı ṣāfuñda olan kānı Ġınāyī ʿarż it
   Güher-i naẓmuña tā reşk ide hem-vāre ṣadef

---

195. 98[a], (Gınâyî isimli şaire ait bugüne kadar yapılmış bir çalışma bulunamadı. Türk Edebiyatında İsimler Sözlüğü'nde birçok madde ismi olmasına rağmen ve mürettep divanının olduğu da söylenmesine rağmen yayımlanmış divanından bahseden bir çalışma yoktur.)

1 [Sedef nisan yağmuru bulutuna iltifat etmeseydi hiç iri inciye sahip olur muydu?]

2 [Sedef, cihanda sultana (bile) bağlansa ne olur; buna şaşılmaz. (...)]

3 [Eğer sedef vatanından ayrı düşmeseydi; o ipe dizilmemiş, delinmemiş incisini böyle yetim bırakmazdı.]

4 [Sedef; sahile kavuşma ümidiyle aşk hevesine düştü. Bunun için de bedenini yüz parça yaptı.]

5 [Gınâyî, (sen şairliğinin) saf yaratılışındaki madeni göster. (Senin) nazmının incileri her zaman sedefi (bile) kıskandırır.]

196.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Ne ḫoşdur ẕevḳ-yāb-ı çāşni-i ʿaşḳ-ı pāk olmaḳ
   Ne ʿālemdür hele bir kerre görseñ derd-nāk olmaḳ

2. Hemān çek tīġ-i nāzı bildiginden ḳalma ey ḫūnī
   Şu içmek deñlü gelmez teşne-i ʿaşḳa helāk olmaḳ

3. Hevā-germ āteşīn feryāda āġāz itdi bülbüller
   Miṣāl-i gül göründi ehl-i ʿaşḳa sīne-çāk olmaḳ

4. Güẕer mümkin degül rāh-ı ḫaṭar-nāk-ı maḥabbetden
   Silāḥı ʿāşıḳuñ ger olmasa bī-vehm ü bāk olmaḳ

5. Ġarībe mizbānlık itmeyen cāh ehlinüñ Ṭālib
   Meger yādına gelmez mihmān-ı ẓīr-i ḫāk olmaḳ

---

196. 98[a], (BTD,G.59).

1 [Saf aşkın lezzetinde zevk bulmak ne güzeldir. Hele bir kere görsen dertli olmak ne hoş bir alemdir.]

2 [Ey kan dökücü, hemen nazın kılıcını çek, bildiğinden şaşma. Aşk susamışlarına yok olmak su içmek gibi kolay gelir.]

3 BTD, G.59, 4.beyit. germ-i āteşīn: germ āteşīn D. [Hava sıcak, bülller ateş gibi feryada başladılar, aşk ehline gül gibi yakalarını parça parça etmek göründü.]

4 BTD, G.59, 3.beyit. Güẕer mümkīn degil:kim eylerdi güẕer D. /ʿāşıḳıñ:āşıḳı D. [Eğer aşığın korkusuzluk ve endişesizlik silahı olmasa sevginin tehlikelerle dolu yolundan geçmek mümkün olmazdı.]

5 cāh ehlinüñ:müʿimleriñ D. [(Ey) Tâlib, gariplere ev sahipliği yapmayan makam sahiplerinin hatırına toprağın altında misafir olacakları (gün) gelmez mi?]

197.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. ʿĀlem şükūfte bāġ müferreḥ hevā laṭīf
Diller güşāde nefḥa-i bād-ı ṣabā laṭīf

2. Biñ ġoncayı güşāde idüp bir nefesde bād
Olmaz mı hīç böyle dem-i dil-güşā laṭīf

3. Eṭrāf-ı bāġa ḳılmada neşr-i şemīm-i gül
İtmekde rūḥı rāyiḥa-i cān-fezā laṭīf

4. Mir'āt-ı cūybārda yoḳ ẕerrece keder
Her sīneden görünmede rūy-ı ṣafā laṭīf

5. Mürġān terennüm eylemede her maḳāmdan
Naḳş-ı bahār-ı dil-keş ü ṣavt-ı nevā laṭīf

6. Ẕikr-i lisān-ı bülbül-i gül-zār-ı yā vedūd
Vird-i zebān-ı maʿnī-i ezhār yā laṭīf

7. Cevrī nesīm-i feyż-ile olsa şükufte dil
Gül gibi şiʿr-i pāki olur dā'imā laṭīf

---

197. 98[a],dk,(CD,G.130).

1 [Dünya açılmış (bir) çiçek, bahçeler ferah, hava (ise) latif(dir). Gönüller ferah, saba rüzgarının güzel kokusu (ise) çok hoştur.]

2 [Rüzgar, bir nefeste bin (tane) goncayı açar. Böyle gönüle ferahlık veren zamanlar hiç hoş olmaz mı?]

3 [Gül, güzel kokusunu bahçenin etrafına yaymaktadır. Yanağı hoş (latif) kılan cana hayat veren bu kokudur.]

4 [Irmak aynasında zerrece (bile) toz yok. Her sineden neşenin yüzü latif bir şekilde görünmektedir.]

5 [Kuşlar her makamdan terennüm eylemekteler. (Bu yüzden) seslerin ahengi ve gönül çekici baharın nakşı (nakış gibi güzelliği) (çok) hoştur.]

6 [Gül bahçesinin bülbülünün zikirleri "Yâ Vedûd", çiçeklerin mana dillerinin virdi "Yâ Latîf" zikridir.]

7 [Cevrî, irfan rüzgarıyla gönlün çiçek gibi açılsa (ne olur?) (Çünkü) onun temiz ve pak şiiri daima hoş olur.]

198.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – – /++ – – / + + – – / + + –

1. Ṭabʿuñı eyler iseñ lücce-i maʿnāya ṣadef
   Eṣer-i feyżüñ ile gevher olur seng ü ḫazef
2. Cevher-i kāf-ı ḫaḳāyıḳdan alursañ behre
   Māh u ḫūrşīd gelür ḫidmetüñe kāse-be-kef
3. Sāye-veş ḫāk-i maḥabbetde olursañ pā-māl
   Sāyeler senden ider nūr gibi kesb-i şeref
4. Nefḫ-i rūḥ eyler ise ḳalbüñe Cibrīl-i Hüdā
   İbn-i Meryem gibi ẕātuñ ola pākīze ḫalef
5. Genc-i pür-gevher-i ʿirfāna düşerse hevesüñ
   Naḳd-i sermāye-i şevḳ ü ṭalebi eyle telef
6. Ṭabʿ-ı Cevrī ki odur şehr-i maʿānī vü beyān
   Bulunur anda nice böyle tefārīḳ u tuḥaf

---

198. 98[a] , dk,(CD,G.132).

1 [Anlam denizine tabiatını inci (gibi) sunarsan; feyzinin eseriyle taş ve çömlek (bile) elmas olur.]

2 [Hakikatler Kaf'ının cevherinden nasibini alırsan ay ve güneş elinde kase ile senin hizmetine gelir.]

3 [Sevginin toprağında gölge gibi ayaklar altına alınırsan (o) gölgeler senden nur gibi şeref kazanır.]

4 [Cebrail, (senin) kalbine ruh üflerse, şahsın (da) Meryem'in oğlu gibi temiz halef olur.]

5 [(Ey gönül!) Hevesin irfanın inci dolu hazinesine meylederse istek ve arzu sermayesini telef et, elden çıkar.]
Ne ḳadar ʿāciz iseñ odur şehr-i maʿānī vü beyān
Ki bu seyr üzre sülūk eyledi merdān-ı selef CD,G.132,6.beyit.

6 CD,G.132,7.beyit. [Cevrî'nin tabâitı beyan ve anlamlar şehridir; (bu sebeple) onda böyle farklı ve tuhaf şeyler bulunur.]

199.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
Remel + + – –/ + + – – / + + – – / ++ –

1. Yoġ-iken iẕni lebin būsa heveskār olduḳ
   Gūyiyā ḳable'l-eẕān ṭālib-i ifṭār olduḳ
2. Yār el üstinde ṭutardı bizi evvel çü du'ā
   Şimdi gör maẓhar-ı dest-i red ü āzār olduḳ
3. İtmez ol serv-i çemān meyl ü niyāz-ı vaṣla
   Ḥayf bir şūḫ-hevā-dāra hevā-dār olduḳ
4. Bizi yā-Rab resen-i mū-yı ḫaṭı ile çıḳar
   Meded üftāde-i çāh-ı zeḳan-ı yār olduḳ
5. Gönderüp ḫaml-i dil ü ḫūşı muḳaddem yāre
   Reh-i 'aşḳında Emīn şimdi sebük-bār olduḳ

---

199. 98[b], (Muhittin Eliaçık'ın (Eliaçık:2010) Vak'anüvîs Mehmed Emîn Edîb Dîvânı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır.) Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Belîğ, Mehmed Emîn maddesindeki adı geçen Ali Açıkgöz'ün (Açıkgöz:1994) Beliğ Divanı adlı eserinde de bu gazel yer almamaktadır.) (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 18.yüzyıla ait Emîn Abdülhâdizâde Seyyid Mehmed Emîn Efendi'nin bir divanı olduğu ancak kataloglarda esere rastlanılmadığı belirtilmiştir. http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emin-abdulhadizade-seyyid-mehmed Son Erişim Tarihi:02.06.2020-19.37) (18.yüzyıla ait Bakkal İsmail Paşazâde Emin Bey'in divanı üzerine bir mezuniyet tezi yapıldığı belirtillmiş ancak teze Yök Tez'in kayıtlarında ulaşılamamıştır. Emel Beklerim (1956). Emin Mehmet Yenişehirli Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon). Mezuniyet Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.)

1 [Dudağının izni yokken senin buseni alma arzusuna düştük, güya ezandan önce iftar açmak isteyenlere benzedik.]

2 [Sevgili bizi önceden duaya açılmış eller gibi yüksekte tutardı, (kıymet verirdi). Şimdi (halime) bak ki azarlama ve reddetme eline mazhar olduk.]

3 [O çemenin servisi, vuslata meyl etmez ve vuslat için yalvarmaz. Ne yazık ki (biz de öyle bir) şuh sevgiliye aşık olduk.]

4 [Ey Allah'ım, (biz) sevgilinin çene çukuruna düştük; bize yardım et (bizi) oradan ayva tüylerinin ipiyle çıkar.]

5 [(Ey) Emîn, sevgiliye önce gönül ve akıl yükümüzü gönderip yok edip şimdi aşk yolunda hızlı giden olduk.]

200.

Fā'ilātün fa'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Bendeñe senden ne müşkil oldı ey māh ayrılıḳ
   Kimseye göstermesün ʿālemde Allāh ayrılıḳ
2. Her gice tā ṣubḥ olınca yanaram pervāne-vār
   Şemʿ gibi başuma od yaḳdı eyvāh ayrılıḳ
3. Naʿre-i āhumla nevbet virmez oldum kimseye
   Ṭabl-ı sīnem dövdürür ḳapuñda her gāh ayrılıḳ
4. Sen ʿināyet eyle yā Rab yārdan düşdüm cüdā
   Cānuma kār eyledi āh ayrılıḳ vāh ayrılıḳ
5. Ferruḫī ḫoş gör ne gelse eksik olmaz yārdan
   Gāh vuṣlat gāh firḳat gāh ġam gāh ayrılıḳ

---

200. 98[b],(Kaynaklarda Ferrûhî isimli bir şairin divanına rastlanılmamıştır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde şu şekilde bilgi verilmektedir: *"Kaynaklarda Ferruhî mahlasını kullanan biri Manisa Akhisarlı diğeri Kastamonulu olmak üzere iki şair bulunmaktadır. Ancak varlığından 16. yüzyılın son çeyreğiyle 17. yüzyılın ilk çeyreği arasında derlenmiş olan Ispartalı Yâverizâde Kâbilî'nin* Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr *(Gürbüz 2012) adlı tematik matlalar mecmuasında yer alan bir beyti sayesinde haberdar olabildiğimiz Bursalı bir Ferruhî daha bulunmaktadır. Bursalı olması dışında hakkında başka bir bilgi yoktur."* Son Erişim Tarihi: 23.06.2020 http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferruhi*)*

1 [Ey ay yüzlü güzel, benim gibi bir köleye senden ayrılmak ne kadar güç oldu. Bu yüzden, Allah âlemde kimseye ayrılık göstermesin.]

2 [Her gece sabah oluncaya kadar pervane gibi (aşk ateşiyle) yanıyorum. Bu ayrılık mum gibi başımı ateşlere saldı.]

3 [Ayrılık, her zaman (senin) kapında yüreğimin davulunu dövdürdüğünden âhımın feryatları (da) kimseye fırsat vermedi.]

4 [Ey Allah'ım, sen bize ihsan eyle; sevgiliden ayrı düştüm. Bu ayrılık canıma işledi; âh ayrılık, vâh ayrılık!]

5 [(Ey) Ferruhî, sevgiliden ne gelirse hoş gör; ondan eksiklik gelmez. Bazen vuslat bazen ayrılık bazen de gam gelir.]

201.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Hezec + + – –/ + + – –/ + + – –/ ++ –

1. Feyż-i mihrüñle dil oldı yem-i āteş-kef-i ʿaşḳ
   Cevher-i āteşi āb eyledi tāb-ı tef-i ʿaşḳ

2. Nice pervāz ider evc-i melekūta diller
   Olmasa ṭurralaruñ bāl ü per-i refref-i ʿaşḳ

3. Nigehüñ itmede her laḥẓada biñ cānı telef
   Böyle ḳalursa olur cān u cihān muʿarref-i ʿaşḳ

4. Dilleri ḫātem-i laʿlüñle Süleymān eyler
   Sāz-kār eyler ise himmetini Āṣaf-ı ʿaşḳ

5. Āyet āyet ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ezberlemeyen
   Olamaz Cevri ile hem-sebāḳ-ı muṣḥaf-ı ʿaşḳ

---

201. 98[b], dk, (CD,G.135).

1 [Gönül, (senin) sevginin feyziyle aşkın ateş köpüklü denizi oldu. Aşk sıcaklığının tabiatı ateşin özünü su eyledi.]

2 [(Senin) zülüflerin aşk bineğinin kolu ve kanadı olmasaydı (aşık) gönüller melekler alemine nasıl uçardı?]

3 muʿarref-i ʿaşḳ: maṣraf-ı ʿaşḳ D. [(Senin) bakışın her an bin canı yok etmeye devam ediyor. Böyle giderse can ve cihan aşkın tarifi olacak.]

4 [Aşkın Asaf'ı himmetini senin la'l taşından yapılmış yüzüğünle birleştirirse gönülleri Süleyman eyler.]

5 [(Senin) yanağının ayva tüylerini ayet ayet ezberlemeyen Cevri ile aşk kitabını okuyup da ders arkadaşı olamaz.]

202.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – / ++ –

1. Ṭurfe rūşen-ger-i āyīne-i dildür ġam-ı ʿaşḳ
   Açduġı āyinelerde görinür ʿālem-i ʿaşḳ
2. Ḥükm-i tesḫīr-i Süleymāna olurdı mālik
   Girse bir mūr-ı ḥaḳīrüñ eline ḫātem-i ʿaşḳ
3. Keştī-i Nūḫ degül fülk-i felek ġarḳa varur
   Mevc-ḫīz olsa eger cūş u ḫurūş-ı yem-i ʿaşḳ
4. Zülfüne beste olup ġamzesine cānuñı vir
   Olayın dirseñ eger hem-dem-i dil maḥrem-i ʿaşḳ
5. Dil-i şūrīde ki mest-i ezelīdür Cevrī
   Her maḥalde ṭolusın nūş ider anuñ cem-i ʿaşḳ

---

202. 98[b],dk, (CD,G.141).

1 [Aşk derdi gönül aynasına cila veren tuhaf bir şeydir. Aşkın dünyası (da) bu cilaladığı aynalarda görünür.]

2 [Aşk mührü, zavallı karıncanın eline geçerse Süleyman'ın tesirli hükümlerine sahip olurdu.]

3 [Aşk denizinin çoşması dalgalı olursa eğer (sadece) Nuh'un gemisi değil, feleğin gemisi (bile) batar.]

4 [Aşk mahreminin gönül arkadaşı olayım dersen (sevgilinin) zülfüne bağlanıp gamzesine canını ver.]

5 [Cevrî'nin perişan gönlü ezelden beri sarhoştur. Çünkü her yerde aşk hükümdarı (onun) kadehini içer.]

203.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – / ++ –

1. Leb-i ḫāmūşı ile çeşm-i süḫan-sāzına baḳ
   Nükte-i ʿişvesine terceme-i nāzına baḳ

2. Çeşminüñ cān u dile āfet olan siḥrini ḳo
   Lebinüñ maʿnīye ṣūret viren iʿcāzına baḳ

3. ʿĀlem-i dilde olursa eşer-i fitne pedīd
   Nigeh-i ġamzesinüñ melḥame-i rāzına baḳ

4. Ḳad-i bālāsına üftāde geçen zülfini gör
   Fitneyi ḫāke ṣalan naḫl-ı ser-efrāzına baḳ

5. Şiʿrine rūḥ virür feyż-i süḫanla Cevrī
   Eşer-i nāṭıḳa-ı muʿcize-perdāzına baḳ

---

203. 98[b] , dk, (CD,G.138).

1 [(Sevgilinin) Suskun dudağına ve söz söyleyen gözlerine bak; cilvesinin nüktesine ve nazının tercümesine bak.]

2 [Gözlerinin, (aşıkların) canına ve gönüllerine bela olan sihrini bir kenara bırak da dudağının anlamlara şekil veren mucizesine bak.]

3 [Gönül aleminde fitnenin eseri görünmeye başlarsa kıyıcı bakışının gizli savaşlarına bak.]

4 [Sevgilinin uzun boyuna düşkün olan zülfünü gör. Fesatlığı toprağa düşüren o eşsiz fidana bak.]
Ḫāl-i yektā-yı ḳażā-perverini seyr eyle
Ṣad-cihān dīn ü dilüñ āfet-i mümtāzına baḳ CD,G.138, 5.beyit.

5 CD,G.138,6.beyit. [Cevrî, sözlerinin feyziyle şiirine ruh verir. Mucizeler gösteren fesahat ve belagat ile konuşan eserine bak.]

204.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ
   O gün gelür mi göre dīde mihr-i raḫşānuñ
2. Ne gördi dīde-i terden ne çekdi destümden
   Zebānı olsa dise dāmen ü girībānuñ
3. Güşāde etmez idüm mācerā-yı aḥvālüm
   Olaydı żābıṭası elde çeşm-i giryānuñ
4. Varup raḳīb ile peymāne nūş ʿahd olduñ
   Şikeste eyledüñ āḫir bizümle peymānuñ
5. Nedür Faṣīḥe bu vażʿ-ı teġāfül-āmīzüñ
   Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ

---

204. 99[a] ,(FD,G.252).

1 [(Aşıkların) gözyaşlarını (senin) eteğinin sileceği zaman gelir mi? Göz, senin parlaklığının güneşini göreceği gün gelecek mi?]

2 [Eteğinin ve elbisenin yakasının dili olsa da benim yaşlı gözümden ve elimden neler gördü neler çekti, söylese.]

3 [Ağlayan gözümü zaptedebilseydim başımdan geçenleri (kimseye) anlatmazdım.]

4 [Gidip rakip ile büyük kadehlerde içki içmeye yemin ettin. Nihayet bizimle (olan) yeminini ise bozdun.]

5 [(Ey sevgili! Fâsih'e karşı bu umursamaz duruşun nedir? Yoksa o, iyilik bakışına layık değil midir?]

205.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – / ++ –

1. Olmayan hem-ḳadeḥ-i bāde perestān-ı ġamuñ
   Bī-ṣafādur ne bilür ẕevḳini mestān-ı ġamuñ
2. Tā ebed olmaya bir vech-ile hergiz huşyār
   Böyle ḳalursa eger mestī-i ḥayrān-ı ġamuñ
3. Reşk-i ṣad Ḫıżr ü Mesīḥ olmamaġa çāre mi var
   Bir belā-keş ki ola cān-ile ḳurbān-ı ġamuñ
4. ʿİşret-ābād-ı gülistāna degişmez dil-i zār
   Yād-ı ruḫsāruñ-ile küncini zindān-ı gamuñ
5. Neşve-i şiʿr-i Neşāṭīden alur mı behre
   Olmayan hem-ḳadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuñ

---

205. 99[a], (NEŞD,G.73).

1 [Gam perestlerle kadeh arkadaşı olmayanlar gam sarhoşlarının zevkini nereden bilebilirler, onlar hayattan zevk almayanlardır.]

2 [Gam hayranının sarhoşluğu böyle devam ederse ebediyete kadar asla kendine gelmesin.]

3 [Gönülden senin gamının kurbanı olan kimseye yüz defa kıskançlık olsun ki onun Hızır ve Mesih olmamasına çare mi var?]

4 Not: Bu beyit divanda yoktur. [Ey sevgili! Feryat eden bu gönül yanağının hatırası ile (yattığı) gam zindanının köşesini gül bahçesindeki İşret-âbâd sarayına değişmez.]
Gülleri şuʿle-i cān-sūz-ı maḥabbetdür hep
Ḫūn-ı dil olsa n'ola cūyı gülistān-ı ġamuñ NEŞD,G.73,4.beyit.

5 [Gama tapanlar ile kadeh arkadaşı olmayanlar Neşâtî'nin şiirinin zevkinden hiç nasiplenirler mi?]

206.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Miyān nāzük ü ber-nāzük ü dehen nāzük
   Miṣāl-i berg-i semen yaʿni cümleten nāzük
2. Dem-i viṣālde yine girāndur elbette
   Efendi her ne ḳadar olsa pīrehen nāzük
3. O şūḫa pīrehen olmaz ḳosın bu sevdāyı
   Olursa her ne ḳadar berg-i yāsemen nāzük
4. Bir iki yār-ı münāsible vaḳt-i ʿişretde
   Nesīm nāzük ü mey nāzük ü çemen nāzük
5. Ḥezār-ı reşk ki āṣārum oldı Fā'iżiyā
   Miṣāl-i nükte-i cān-perver-i ḥüsün nāzük

---

206. 99[a],dk,(KFD,G.84).

1 [(O sevgilinin) beli zarif, göğsü zarif ve ağzı zariftir; yani, yasemin yaprağı gibi baştan başa hepsi zarif(tir).]

2 [Efendi, her ne kadar sevgilinin gömleği narin olsa da kavuşma zamanında yine ağır gelir.]

3 [Yasemin yaprağı her ne kadar nazik olsa da o şuh sevgiliye gömlek olmaz, (sevgili) bu hevesi bıraksın.]

4 'işretde: 'işretdür D. [Bir iki münasip sevgiliyle işret vaktinde rüzgar zarif, şarap zarif, çemen ise zarif olur(sa ne güzel olur).]

5 āṣārum: āsārı D. [Ey Faizî, eserlerim, bin kere kıskanılsa yeridir, güzelliğin can besleyen nükteleri gibi zarif oldu.]

207.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Mir'āt-ı dile ḫışm-ile mestāne baḳarsuñ
   Maḳṣūd şikest itmek ise yā ne baḳarsuñ
2. Ma'ẕūr ṭut ey ġamze-i ḫod-bīn ü ḫod-ārā
   Sen fitnede ol zülf-i perīşāne baḳarsuñ
3. Āvāre kebūter gibi gitmek heves-ile
   Gelseñ de eger meclise yābāne baḳarsuñ
4. Geh āb gibi meşreb-i rindāne muvāfıḳ
   Geh āteş olur bu dil-i vīrāne baḳarsuñ
5. Āmāde idüp ruḳ'a-ı eş'āruñı Ṭıflī
   Ol pādişeh-i mülket-i 'irfāne baḳarsuñ

---

207. 99[a],dk, (TD,G.101).

1 [Gönül aynasına öfke ile sarhoşçasına bakarsın. Amacın gönül aynasını kırmak ise niçin bakarsın?]

2 [Ey gururlu ve kibirli bakış (atan sevgili) bizi affet ama sen o karışıklıkta (bile) perişan zülfünle (âşıklara) bakarsın.]

3 heves-ile: hevesiyle D. [Serseri güvercin gibi hevesle meclise gelsen bile (sadece) yabancılara bakarsın.]

4 bu dil-i vīrāne baḳarsıñ:bir dil-i dīvāne yaḳarsıñ D. [Bazen su gibi rint tabiatlılara uygun (davranırsın); bazen de ateş gibi bu harap gönlüme bakarsın.]

5 [(Ey) Tıflî, şiirlerinin kağıtlarını hazırlayıp o irfan ülkesinin padişahına bakarsın.]

208.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey bād-ı ṣabā yüz süricek pāyına yāruñ
ʿArż eyle perīşānlıġını bu dil-i zāruñ

2. Güller açılup bülbül-i zāruñ güni ṭoġdı
Gül-zār ide gör ṭurma göñül cāy-ı ḳarāruñ

3. Ġayet de güzellendi çemen güldi gülistān
Şimden-gerü tek nālesini diñle hezāruñ

4. ʿİşret demi geldi meded ey sāḳī-yi gül-ruḫ
Bir çāresini gör kerem it renc-i ḫumāruñ

5. Bir gün ola pejmürde ola gülşen-i ʿālem
Naʿtī bilelüm ḳadrini eyyām-ı bahāruñ

---

208. 99[a] (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [Ey sabâ rüzgarı, sevgilinin ayağına yüz sürünce (ona) bu ağlayan gönlümün perişanlığını (da) anlat.]

2 [Güller açılınca inleyen bülbüllere de gün doğdu. Ey gönül, sende hiç durma, bulunduğun yeri gül bahçesine çevir.]

3 [Çimen hayli güzelleşti; gül bahçesinde güller açıldı. Artık bülbülün güzel nağmelerini dinlemek kaldı.]

4 [Ey gül yanaklı saki, işret zamanı geldi; bize yardım et. Sarhoşluğundan sersem olanlara cömertliğini sun.]

5 [(Ey) Natî, bahar günlerinin değerini bilelim; çünkü bir gün gelir dünyanın gül bahçesi de solar.]

209.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. O şūḫuñ ʿārıż-ı āli pür-āb ü tāb gerek
   Ki āteşīn ruḫı ḫūy-kerde-i ḥicāb gerek
2. Ola numūne-i ārāmı cünbiş-i sīm-āb
   Şu deñlü ehl-i maḥabbet pür-ıżṭırāb gerek
3. Lebüñle āb-ı ḥayāt imtizāc eylemesün
   Miyānı anlaruñ el-ḳıṣṣa şekker-āb gerek
4. Fürūġ-ı āteş ile cān olur mı tābiş-yāb
   O dil-fusurdeye germiyyet-i şarāb gerek
5. Bu naẓm-ı pāke cevāb-āver olmaġa Rāşid
   Süḫan-ṭırāz degül muʿcizin cevāb gerek

209. 99b, (RAŞD, G.144.)

1 [O şuhun yanağının ateşi hicabının bir göstergesiyse onun al yanağı da tazeliğin işaretidir.]

2 [(…) Sevgi ehlinin (aşk ateşiyle) ıztırap dolu olması gerekir.]

3 [(Senin) dudağınla ölümsüzlük suyu iyi geçindiğini söylemesin; çünkü onların arasında (bir) kırgınlık vardır(hiçbiri birine benzemez).]

4 tābiş-yāb: āteş-yāb D. [Can, hiç ateşin ziyasından parlaklık bulabilir mi? O duygusuza (sevgiliye), şarabın harareti gerekir.]

5 [Râşid, (senin) bu saf şiirine cevap vermek için süslü sözler değil; mucize cevaplar gerekir.]

210.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Gönül irince reh-i kāma çoḳ şitāb gerek
   Düşen bu bādiyeye Ḳaysa hem-rikāb gerek
2. Hevā-yı gülşen-i kūyuñla hem-çü murġ-ı ḳafes
   Revān-ı sīne-i 'āşıḳ pür-ıżṭırāb gerek
3. Zamān-ı devlet-i ḥüsnüñde kām-yābīye
   Göñül saña o şeh-i nāza intisāb gerek
4. Olan bu bezmde Vehbī gibi nevā-perdāz
   Şarāb-ı 'aşḳ u maḥabbetde neşve-yāb gerek
5. Cihāna faṣl-ı ḫitāb-ı belāġatüñ göster
   Ki şi'r-i Rāşide bir mu'cizin cevāb gerek

---

210. 99[b] (SVD,G.132).

1 Gönül irince reh-i kāma:irince kūyine yārüñ de D./ Düşen bu bādīyeye ḳılsa:düşen bu dā'iyeye bāde D.[Gönül, arzunun yoluna girince çok acele etmesi gerekir. Bu çöle düşen Kays'a üzengi arkadaşlığı (yapacak biri) gerekir.]

2 [Kafes kuşu gibi senin semtinin gül bahçesinin arzusuyla aşığın sinesindeki canının da ıztırap dolu olması gerekir.]
Getürmege o mehi ḫalvete çü germ-ābe
Gözüñde ābu derūnuñda sūz u tāb gerek SVD,G.132,3.beyit.

3 SVD,G.132,4.beyit. [Ey gönül, güzelliğin saadetiyle geçen zamanda mutluluğu bulman için o naz sultanına bağlanman gerekir.]
Görünme çeşmine ol şūḫ-ı kavs-i ebrūnuñ
Ki tīr-i ġamze-i şūḫından ictināb gerek SVD,G.132,5.beyit.

4 SVD,G.132,6.beyit [Bu mecliste Vehbî gibi şarkı söyleyenlerin sevgi ve aşk şarabında neşe bulmaları gerekir.]

5 SVD,G.132,7.beyit [Râşid'in şiirine bir mucize cevap gerektiğinden dünyaya belagat hitabının bölümlerini göster.]

211.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Şīven-ṭırāz gülşen-i hicrānuñum senüñ
   Ey vird-i tāze bülbül-i nālānuñum senüñ
2. Demdür ki ārzū-yı viṣālüñle bilmedük
   Dest-i ṭāleb be-dāmen-i iḥsānuñum senüñ
3. 'Üryān u sīne-çāk ü külāh cünūn-ı esīr
   Bir mübtelā-yı bī-ser ü sāmānuñum senüñ
4. Ümmīd-i neyl-i vaṣluñ-ile ḫ^{v}ān-ı leb-heves
   Ser-der-hevā-yı būse-i dāmānuñum senüñ
5. Ey şūḫ bismil eyle ki çün Nāẓım-ı fikār
   Gerden-sipār ḫançer-i bürrānuñum senüñ

211. 99^{b},dk, (NAZD, G.122).

1 [Senin ayrılığınla gül bahçesini feryatlarımla süslerim. Ey taze gül, (senin) ağlayan bülbülünüm.]

2 [Sana kavuşma arzusuyla zamanın nasıl geçtiğini anlamadık. Senin ihsan eteğini tutan taliplerin eliyiz.]

3 u: o M. Vezin aksamaktadır. [Ey sevgili, ben senin aşkına müptela olmuş, çıplak, göğsü parça parça aşk cinnetinin külahını giymiş biriyim.]

4 Ser-der: Sırdur D. [Senin vuslatına ulaşma ümidiyle dudağının aşkını söylerim, başımda (senin) eteğini öpme arzusu (dolaşırım).]

5 bürrānuñum: perrānunem D. [Ey şuh (sevgili), yaralı Nâzım'ın boğazını kes; çünkü (o senin) keskin hançerine kendisini (isteyerek) feda eder.]

212.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ḳurbān-ı tīġ-ı ġamze-i fettānuñum senüñ
   Memnūn-ı luṭf u vaʿde-i iḥsānuñum senüñ
2. Ol dem egerçi bāġ-ı viṣālüñde mīve-çīn
   Şimdi esīr-i gūşe-i hicrānuñum senüñ
3. Ey māh-ı ḥüsn eyleme imsāk-i ṭalʿatuñ
   Pertev-perest-i rūy-ı dıraḫşānuñum senüñ
4. Olursa n'ola maṭlaʿ-ı envār merḳadüm
   Cānā şehīd-i ḫançer-i bürrānuñum senüñ
5. Naʿtī gibi feżā-yı cünūn geştine sebeb
   Āşüfte-kār-ı zülf-i perīşānuñum senüñ

---

212. 99[b],dk, (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [(Senin) fitneli yan bakışının oklarına kurban oldum. Senin ihsan vaatlerinden ve lutfundan memnunum.]

2 [Bir zamanlar kavuşma bahçesinde (vuslat) meyvelerini toplarken şimdi ayrılık köşesinin esiriyim.]

3 [Ey güzellik ayı, yüzünü (bizden) esirgeme; çünkü, ben senin parlak yüzünün ışığına tapanım.]

4 [Cânım, mezarım nurların doğduğu yer olursa ne olur; çünkü (ben) senin keskin kılıcının şehidiyim.]

5 [Natî gibi çılgınlığın sonsuzluğunda gezmeye sebep (senin) dağınık zülfündür.]

213.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – /++ –

1. Dehen-i yār benüm gevher-i nā-yāb senüñ
   Cām-ı gül-fām benüm ġonca-ı sīrāb senüñ
2. Ḫaṭṭ-ı laʿli dir imiş reşk-ile çāh-ı zeḳana
   Leb-i peymāne benüm gūşe-i girdāb senüñ
3. Sen şeker-hᵛāb-ı teġāfülde ol ey ġonca-dehān
   Bāliş-i ḫār benüm pister-i sincāb senüñ
4. Çāk çāk ol ki ezel böyle yazılmış zāhid
   Ebrū-yı yār benüm gūşe-i miḥrāb senüñ
5. Ben siyeh kevkebüm ey Ṭālib-i divāne-meniş
   Ḫāl-i ruḫsār benüm zülf-i siyeh-tāb senüñ

213. 99ᵇ,dk, (BTD,G.66).

1 [Sevgilinin dudağı benim, eşsiz inci senin. Gül renkli kadeh benim, taze gonca senin.]

2 benim gūşe-i girdāb seniñ: benimdir bün-i girdāb seniñ D. [Ayva tüyleri, çene çukuruna" Kadehin ağzı benim, girdap köşesi senin." dermiş.]

3 ġonce-dehān: ġonce-hemān D. [Ey gonca ağızlı, sen bilmezlikten gelmenin tatlı uykusunda ol. Dikenden yastık benim, sincabî yatak senin.]

4 [Ey zahid, (hasetinden) parça parça ol ki ezelde böyle yazılmış; sevgilinin kaşı benim, mihrap köşesi senin.]

5 [Ey çılgın karakterli Tâlib, ben siyah (bir) yıldızım. (Sevgilinin) yanağının beni benim, siyah renkli zülfü senin.]

214.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Açarsuñ dām-ı zülfüñ ʿarż idersüñ ḫāl-i ruḫsāruñ
Göñüller ṣayd ider beñ gösterüp vażʿ-ı füsūn-kāruñ

2. Girihden ḳurʿa atmış zülfi beñler noḳtalar dökmiş
Ḫabāyā-yı żamīrin bilmek-çün ʿāşıḳ-ı zāruñ

3. Dil-i ṭıfl-ı sebāḳ-hᵛān-ı ümīdüm mūm yapışdurdı
Degüldür beñ görinen ṣafḥa-i rūyında dildāruñ

4. Devādur ʿillet-i sevdāya dirler ḥabbetü'ṣ-sevdā
O sevdā ile eyler ārzū dil ḫālini yāruñ

5. Açılmış nāfe-i Çīn ü Ḫoṭendür ṭurre-i ṭarrār
Ṣaçılmış ḥabbelerdür Şehriyā ḫāli o mekkāruñ

---

214. 100[a] , (Mecmuada yer alan Şehrî mahlaslı şiirlerin çoğunluğu Şener Demirel'in (Demirel:2014) çalışmış olduğu Şehrî Divanı adlı eserinde yer almaktadır. Ancak bu gazel sözü edilen eserde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 3'ü 17. yüzyıla ait, 4'ü 18. yüzyıla ait 7 adet Şehrî mahlaslı şair vardır. Ancak Malatyalı Şehrî Divanı (17.yy) (Demirel:2014) dışında yayınlanan divanı bulunan Şehrî mahlaslı şair yoktur.)

1 [Zülfünün tuzaklarını açıp yanağındaki benini (âşıklara) gösterirsin. (Sen) o büyüleyen hallerinle bin kere (aşıkların) gönüllerini avlarsın.]

2 [Zavallı aşığın … bilmek için sevgilinin zülfü, düğümden kura atmış, benleri noktalar dökmüş.]

3 [Sevgilinin yüz sayfasında görünen ben değildir, (aşk) dersini okuyan gönül çocuğu, defterine (nerede kaldığını unutmamak için) mum yapıştırdı.]

4 [Sevda hastalığına çörek otu (sevgilinin beni) şifadır, derler. Gönül o sevda ile yarin benini arzular.]

5 [Ey Şehrî, (sevgilinin) kakülleri Hoten ve Çin (ahusunun) kokusudur. O hilekârın (yüzündeki) beni (sanki) saçılmış tahıl taneleridir.]

215.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Çıḳarduñ başa cānā bāliş-i zerkāre yüz virdüñ
   Ḳoparduñ fitneler yer yer ḫaṭ-ı jenġare yüz virdüñ
2. İnüp būs itmege ṣarḳar o ruḫsār-ı ʿaraḳ-nāki
   Ḫaṭā itdüñ şehā ol ṭurre-i ṭarrāra yüz virdüñ
3. Çıḳardı naḳşuñı ey pādişāh-ı mülk-i istiġnā
   O sūret uġrusı āyīne-i ġaddāre yüz virdüñ
4. Hemān bir dāneyüm der mülket-i bāġ-ı cemālüñde
   O Hindū-yı siyeh-rū ḫāl-i ʿanber-bāre yüz virdüñ
5. Elüñ ḳo sīneye inṣāfa gel kim Ḳadri-i zāra
   Aña bir dest-būsuñ virmedüñ āġyāre yüz virdüñ

---

215. 100[a] ,(KADRD, G.81).

1 [Ey sevgili, altınla işlenmiş yastığı başına çıkartıp (ona) yüz verdin. (…)]

2 KADRD, G.81, 3. beyit. İnüp: Gelür D. /ʿaraḳ-nāki: ʿaraḳ-nāke D. [Ey sultanım, senin terlemiş yanağını öpmek için sarkan o yankesici kakülüne (fazla) yüz verdin, hata ettin.]

3 KADRD, G.81, 4. beyit. uġrusı **:** o ġurūbı D. **[**Ey kanaat mülkünün padişahı, (…)]

4 KADRD, G.81, 2. beyit ḫāl-i ʿanber-bāre: ḫāl-i ʿanberi yāra D. [Yüzünün bahçesinde bir tane olan (benine) siyah yüzlü ve misk kokuluya yüz verdin.]

5 sīneye inṣāfa: sīne-i inṣāfa D. / bir: çün D. [Elini yüreğine koy da insaf et. Ağlayan Kadrî'ye elini bile öptürmezsin (ama) rakiplere yüz verdin.]

216.

Fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. Açıla bir dem ola gülleri bu gülzāruñ
   Gözi aydın ola ol günde hezār-ı zāruñ

2. Sürme-i çeşm-i cihān-bīn idemezsem āḫir
   Gözüm ardınca ḳalur ḫāk-i reh-i dildāruñ

3. Çeşmine ḫār-ı reh-i yāri ṣabā ṭoldurmış
   Ne ʿilāc eyleyeyüm gözine bir āġyāruñ

4. Belki raḥm eyleye ben ʿāşıḳ-ı üftādesine
   Meded ol şūḫuñ ayaġına düşüp yalvaruñ

5. Medḥ iderseñ eger ol mihr-i cihān-ārāyı
   Naʿtīyā dehri ṭuta şöhret ile eşʿāruñ

---

216. 100[a] ,dk, (Na'tî hakkında kaynaklarda yayımlanmış bir divan bulunmamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 16.yüzyıla ait 1, 17.yüzyıla ait 1 ve 18.yüzyıla ait 2 adet şair yer almakta olup divanlarına dair bir bilgi yoktur.)

1 [Bir an gelip bu gül bahçesinin gülleri açılsa o zaman ağlayan bülbüllerin gözü aydın olsa.]

2 [Sevgilinin yolunun toprağından gözüme sürme yapamazsam gözüm arkada kalır.]

3 [Sabâ rüzgarı, rakibin gözlerine sevgilinin yolunun dikenlerini doldurmuş. Ben (şimdi) o rakibin gözüne nasıl ilaç bulayım?]

4 [O şuh (sevgili), tutkun aşıklarına belki merhamet eder; el aman (dostlar)o şuhun ayağına kapanıp da yalvarın.]

5 [Ey Natî, sen eğer âlemi süsleyen o güneşi (sevgiliyi) översen senin bu şiirlerinin şöhreti dünyaya yayılır.]

217.

Fāʿilātün fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün

Remel – + – – / – + – – / – + – – / – + –

1. Devr-i ḥüsnüñ fitne-i āḫir zamānıdur ḫaṭuñ
   Ehl-i ʿaşḳuñ āfet-i cān u cihānıdur ḫaṭuñ
2. Kişver-i cān u dilüñ hem āfet-i devrānıdur
   ʿĀşıḳuñ hem nüsḫa-i ḫıfẓ u emānıdur ḫaṭuñ
3. Muṣḥaf-ı ḥüsn ü melāḥatdur cemāl-i rūşenüñ
   Āḫirinde gūyiyā sebʿal-meşānīdür ḫaṭuñ
4. Dest-i ḳudret ḫāme-i müşkīn ile ḳılmış raḳam
   Āyet-i dīdāruñuñ şerḥ ü beyānıdur ḫaṭuñ
5. Olmaġa seḥḥārī vü cādū-yı çeşmüñden emīn
   Cevrī-i dil-ḫasta ḥālüñ ḥırz-ı cānıdur ḫaṭuñ

---

217. 100[a],dk, (CD,G.143).

1 [Ayva tüylerin, güzellik devrinin ahir zaman fitnesidir. Aşk ehlinin can ve cihanının belasıdır.]

2 [Ayva tüylerin, aşıkların hem gönül ve can ülkesi hem afeti devranı ve hem de korunma ve emniyet muskasıdır.]

3 [Aydınlık cemalin güzellik ve şirinlik mushafı, onun yanlarındaki ayva tüylerin de sanki (bu kitabın) sonundaki Fatiha suresidir.]

4 [Ey sevgili! Ayva tüylerin kudret elinin misk kokulu kalem ile yazdığı yüzündeki ayetlerin şerhi ve beyanıdır.]

5 [(Ey sevgili!) Ayva tüylerin gözünün büyüsünden ve sihirbazlığından emin olmak isteyen(ler) hasta gönüllü Cevrî'nin canının sığınağı olan ayva tüylerine baksın.]

218.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ey dil elem-i firḳat-ile aġlama siñ siñ
Ṣay dirhem ü dīnārı hemān dilbere çıñ çıñ

2. Bī-minnet eger ḫāneye gelsün dir-iseñ yār
ʿAnḳā-ṣıfat ol gezme ser-i kūyını diñ diñ

3. Ey muṭrib-i bezm uy yüri sāzende-i ʿaşḳa
Çalup yürüme sāzuñı gel başuña tiñ tiñ

4. Tek ursuñ o meh sīnemüze seng-i cefāyı
Sen girme raḳīb ortaya atma ṭaşı fiñ fiñ

5. Ser-çeşme-i laʿl-i leb-i yār ile dirsün
ʿAzmī yaşasun Ḫıżr u Mesīḥa gibi biñ biñ

---

218. 100[a] ,(Mehmet Duymaz'ın (Duymaz:2010) Diyarbakırlı Azmî ve Dîvânçesi adlı eserinde yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde Azmî, Pîr Mehmed maddesinde "Dîvân: Fransa Millî Kütüphanesinde bir nüshası bulunan bu Türkçe divan, Âdem Ceyhan tarafından yayımlanmıştır. "şeklinde bir bilgi olmasına rağmen kaynaklarda söz konusu çalışma bulunamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-pir-mehmed Son erişim tarihi:03.02.2020-01.58)

1 [Ey kederli gönül, ayrılıktan dolayı ile sin sin ağlama, bütün varını yoğunu çın çın sevgiliye ver.]

2 [Eğer, sevgilinin minnetsiz (bir şekilde senin) evine gelmesini istersen anka kuşu gibi ol; sevgilinin semtini din din gezme.]

3 [Ey meclisin çalgıcısı, aşk çalgıcısına uy. (Sen) gel tek başına sazını çalıp tin tin yürüme.]

4 [Sadece o ay yüzlü sevgili, yüreğimize cefa taşını vursun. Rakip sen (fitne) taşını ortaya atıp da (aramıza) girme.]

5 [Sevgilinin kırmızı dudağının kaynağına erişebilirse Azmî, Hızır ve Mesih gibi yaşam bulur.]

219.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Ümmīd-i vuṣlat itme ṣafā-yāb-ı firḳat ol
   Şādī-i dehre eyleme minnet ġam-ülfet ol

2. Naḫl-i ümīde dest-dırāz olma ey göñül
   Her bār rīze-çīn-i rīyāż-ı ḳanā'at ol

3. Telmīḥ-i luṭf bil nigeh-i kīn-i dilberi
   Fehm it rumūz-ı 'işveyi ṣāḥib-firāset ol

4. Ben şāne eyledüm ḫaṭ-ı yāre benānlarum
   Sen ey raḳīb reşk-ile ṣad-çāk-i ġayret ol

5. Vehbī ġubār-ı dergehe erbāb-ı naẓm olup
   Kühl-i cilā-yı dīde-i ehl-i baṣīret ol

---

219. 100[b] (SVD,G.147).

1 [Vuslat ümidi etme, ayrılıktan neşe bulan ol. Dünyanın mutluluğuna minnet eyleme gam (ile) arkadaş ol.]
Mihre şühūd nāẓır olup ey bilūr çeşm
Naẓrañla āteş-efgen-i ḫāşāk-ı ġaflet ol SVD,G.147,2.beyit.

2 SVD,G.147,3.beyit. rīyāż-ı ḳanā'at ol: rīyāż-ı rīyāżat ol D. [Ey gönül, ümidin fidanına el uzatma. Her defasında kanaat bahçesinin kırıntılarını (bile) toplayan ol.]

3 SVD,G.147,4.beyit [Dilberin düşmanlık dolu bakışını (onun) lütfunun telmihi bil, sevgilinin naz remizlerini anla ve feraset sahibi ol.]
Dirseñ her āyīne olayum münẓır-ı bütān
Āyīne gibi sāde-dil ü zerd-ṣūret ol SVD,G.147,5.beyit.

Ol kūs-kūb-ı sīne vü çek tūġ-ı āhuñı
İḳlīm-i ġamda şāh-ı serīr-i maḥabbet ol SVD,G.147,6.beyit.

4 SVD,G.147,7.beyit. nebānlarum:şebānlarum D. [Ey rakip, ben parmaklarımı yarin ayva tüylerine tarak yaptım, sen kıskançlıkla gayret gömleğini yüz parça et.]

5 SVD,G.147,8.beyit.[Ey Vehbî, şiir erbabının dergahının tozu olup basiret ehlinin gözüne cila veren sürme ol.]

220.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Vaḥşetde ḫalḳdan çü ġazāl-i mürüvvet ol
Ülfetde ʿālem ile miṣāl-i ḥaḳīḳat ol

2. Devrüñ elinde cām-veş olma şikeste dil
Bir gūşe-i ferāġda ḫum gibi rāḥat ol

3. Gel itme ḫāk-sār ṣaḳın āb-ı rūyuñı
Çün gevher-i ḫoş-āb sezā-var-ı ḳıymet ol

4. Çekme bir üstüḫ[v]āna ġam-ı dehri çün hümā
ʿAnḳā miṣāl Ḳāf-nişīn-i ḳanāʿat ol

5. Peyrevlik eyle Vehbi-i ḫoş-naẓma ey ḳalem
Ṣāḳıbla iʿtiẕārda hem-dest ü ṭāḳat ol

---

220. 100[b],(Ahmet Arı'nın ,(Arı:1995) Sakıb Mustafa Dede hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve Divanın tenkidli metni (2.Cilt)adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Halkın vahşet gösterenlerinin arasında mürevvet ceylanı gibi ol, insanlarla yakınlaşmada hakikat misali ol.]

2 [(Ey) kırık gönül, (sen) feleğin elindeki kadeh gibi olma. Bir huzur köşesinde şarap küpü gibi rahat ol.]

3 [Sakın, şerefini ayaklar altına alma, parlak inci gibi kıymete değer ol.]

4 [Bir kemik için dünyanın derdini Hümâ kuşu gibi yüklenme, Anka gibi kanaat Kaf'ında oturan ol.]

5 [Ey kalem (sen) hoş nazımlı Vehbî'nin yolunu takip et, özür dilemede Sakıbla güç birliği ve el birliği göster.]

221.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gitdi ġubār-ı bāde idüp şüst ü şū-yı dil
   Sāḳī mürüvvet eyledi gösterdi rū-yı dil
2. Ser-menzil-i viṣāle irişmezse ġam degül
   Cān virmedür yoluñda hemān ārzū-yı dil
3. Yārān-ı bezme bāde götürmez ṣanur bizi
   Ṣaḥbā-yı 'aşḳ-ı yār-ile pürdür sebū-yı dil
4. Ẕikrüñle ḫanḳāhda fikrüñle bezmde
   Eflāke çıḳdı velvele-i hāy u hū-yı dil
5. Raḥm itmedi göñül düşeli ey Rıżāyī yār
   Yoḳ yirlere dökildi hemān āb-ı rū-yı dil

---

221. 100[b],dk, (RIZD,G.130).

1 [Saki lütfedip gönül yüzünü gösterdi, bizim gönlümüzü şarapla yıkayınca içkinin tortusu temizlendi.

2 [(Aşık sana) kavuşma hedefine ulaşamazsa bu dert değil. (Onun) her zaman gönlünün isteği (senin) yolunda can vermektedir.]

3 [Meclisteki dostlar bizi içki içmez sanır ama gönlümüzün testisi sevgilinin aşk şarabıyla (her daim zaten) doludur.]

4 [(Senin aşkının) düşüncesiyle mecliste ve zikrinle de dergahta (aşıkların) hû zikirleri göklere (kadar) çıktı.]

5 [Ey Rızâyî, sevgili ona gönül verdiğimizden beri bize merhamet etmedi. Gönlümüzün gözyaşları da boş yer aktı.]

222.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bī-çāre bülbüle bu idi ārzū-yı dil
   Gülşende göstere aña bir ġonca rūy-ı dil
2. Bildi ki çāre yoḳ ġam-ile söyleşmege
   Bu idi kendü kendü ile güft-gūy-ı dil
3. Seyr ideli şehā ḫam-ı zülfüñde ḫālüñi
   Çevġan-ı ārzū-ile ber-geşte gūy-ı dil
4. Deşt-i hevāda kendüyi gösterdi bir zamān
   Maḥv oldı baḫr-ı 'aşḳa irişince cūy-ı dil
5. Mestāne çeşmi ehl-i dilüñ ḳanın içmede
   Dā'im ṭolup boşalmada Yaḥyā sebū-yı dil

---

222. 100[b],dk, (ŞYD,G.226).

1 bir:ø D. [Çaresiz bülbülün gönlünün arzusu ona gül bahçesinde (bir) goncanın yüzünü göstermesi idi.]

2 [Gamla söyleşmenin çaresi olmadığını gören gönülün sohbeti kendi kendisiyle idi.]

3 ber-geşte:ser-geşte D./ gūy-ı dil: gūş-ı dil D. [A sultan, yanağındaki benini zülfünün kıvrımında seyrettiğimden beri gönül topu, aşkının çevganıyla dönmektedir.]

4 [Gönül ırmağı aşkın çölünde kendini bir zaman gösterdi. (Sonra) aşk denizine erişince o denizde kayboldu.]

5 ḳabın: ḳanın D./ Dā'im:her-dem D. [Ey Yahyâ! Sevgilinin sarhoş gözleri gönül ehlinin kanını içmekte (ve) gönül testisi sürekli dolup boşalmaktadır.]

223.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Çāk itdi sīnem itmek içün cüst-cūy-ı dil
   Gösterdi yine tīg-ı mücellāya rūy-ı dil
2. Çoḳdur efendi çeşmine lebüñ teşne dilleri
   Olur şikeste arada bir gün sebū-yı dil
3. Āhir çekildi döymedi tāb-ı cemālüñe
   Cūş eyledükçe kendüye ṣıġmazdı cūy-ı dil
4. Cānum yirine geldi hele būs idüp lebüñ
   Ammā ne çāre sīneyedür ārzū-yı dil
5. Çevġan-ı 'aşḳ-ı yār-ile gitdi döne döne
   Bilmem 'Atāyi ḳande ḳarār ide gūy-ı dil

---

223. 100[b],dk, (AD, G.138).

1 mücellāya: mücellāsı D. [Gönlün arayışı uğruna göğsümü parçaladı. Gönül yüzünü yine parlak kılıca gösterdi.]

2 çeşmine lebüñ teşne dilleri:teşne-i ser-çeşme-i lebüñ D./ bir gün: bir nigūn M. [A efendi, (senin) dudağına susamışların (aşıklarının) gönülleri sayısı hayli fazladır. (Ancak) gönül testisi, arada bir tersine dönüp kırılır.]

3 cemāliñe:firāḳuña D. [Gönül ırmağı çoştukça kendine (bile) sığmazdı, sonunda yüzünün yakıcılığına dayanamadığı için suları çekildi, kurudu.]

4 sīneyedür: sīnededür D. [(Senin) dudağını öpünce canım yerine geldi ancak gönlümün istediği kalbine girebilmektir.]

5 ide: ider M. [(Ey) Atâyî, gönül topu sevgilinin aşkının sopasıyla (peşinden) döne döne gitti. Bilemem, nerede duracak?]

224.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Meşhūr-ı ʿālem oldı şafāyile cūy-ı dil
   Görse ʿaceb mi baḥr-i maḥabbetde rūy-ı dil
2. Ḫum-ı sipihredür ḫaṭar-ı bezm-i bādemüz
   Hergiz añılmaz anda şikest-i sebū-yı dil
3. Tīr-i cefānuñ elemi şöyle geldi kim
   Döndi hemān kedū-yı hilāle kedū-yı dil
4. Yoḳlarlar evvelā o ṣanavberi ḫırāmda
   Bī-diller itmek istese ger cüst ü cūy-ı dil
5. Geçdi zamānı Ḥāletiyā ḳalmasa n'ola
   Nev-beççe-i murāda olan ārzū-yı dil

---

224. 100[b],dk, (HD,G.472).

1 [Gönül ırmağı temizliğiyle dünyanın meşhuru oldu. Gönül yüzü sevgi denizinde (kendini) görürse buna şaşılır mı?]

2 [(Bizim) içki meclisimizin tehlikesi (sadece) feleğin (şarap) küpü için geçerlidir. Gönül testisinin kırıklığı hiçbir vakit o mecliste anılmaz.]

3 cefānuñ:ḫadenġ-i D./ hele:ḫilāle D. Birinci mısrada vezin aksamaktadır. [Cefa okunun sıkıntısı (gönle) öyle bir geldi ki gönlün şarap kabı hemen kuru bir kabağa döndü.]

4 [Aşıklar, eğer gönüllerinin aradığını bulmak isterlerse ilk olarak (gözleri) o nazlı sevgiliyi arar.]

5 bāce: bāve D. [Ey Haletî, artık zamanı(n) geçti, muradının yeni yetme güzeline olan gönül arzun kalmasa ne olur?]

225.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mir'āt-ı rūy-ı dilberedür ārzū-yı dil
ʿArż itmeseydi anı görilmezdi rūy-ı dil

2. Ṭūṭī-i al imiş ḳafes-i cism-i çāk çāk
Ḳand-ı lebüñle olsa n'ola güft u gūy-ı dil

3. Döndi ḫilāle fikret-i müjġān-ı dilrübā
Anlarla zeyn olınsa ʿaceb mi kedū-yı dil

4. Ṣahbā-yı ḫūnı görmez idi dīde-i merdümi
Feyż itmeseydi sāġar-ı çeşme sebū-yı dil

5. Dil dökmiş idi baḥr-ı maḥabbet meger aña
Aḳsa ʿaceb mi Nādiriyā aña cūy-ı dil

---

225. 100[b],dk, (NADİD,G.81).

1 [Gönlün arzusu sevgilinin yüz aynasıdır. (Eğer sevgili), o aynayı (aşıklara) göstermeseydi aşığın gönül yüzü de (sevgilinin yüz aynasında) görülmezdi.]

2 [Parça parça olan beden kafesinde, kırmızı renkli papağan olan bu gönül senin şeker dudağınla sohbet etse ne olur?]

3 [Gönül alan sevgilinin kirpiklerinin düşüncesi ile kuru bir çöpe dönen bu gönül kabağı onlarla süslenirse buna şaşılır mı?]

4 [Gönlün şarap testisi gözün kadehine dolmasaydı göz bebeği kan renkli şarabı görmezdi.]

5 [Ey Nadiri, gönül ırmağı sevgi denizine aksa buna şaşılmaz. Çünkü sevgi denizi, (kendisine akması için) gönül ırmağına (çok) dil dökmüştü.

226.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. O ṭıfl-ı nāza eñ evvel dil-i şeydāyı ben virdüm
   Bu deñlü şöhret-i ḥüsni saña hercāyī ben virdüm
2. Maḥaldür pāyimāl itse ġurūr-ı ḥüsn-ile zīrā
   O şūḫuñ destine şimşīr-i istiġnāyı ben virdüm
3. Dehānuñ nükte-i ser-bestedür ḥall itmemiş kimse
   O sırr-ı mübheme cānā yine maʿnāyı ben virdüm
4. N'ola mestāne ḳaṣd-ı katl-i ʿāşıḳ itse ʿayb itmem
   Ki meclisde o yāra sāġar-ı ṣahbāyı ben virdüm
5. N'ola dīvāne-veş Rāġıb cünūn ʿarż itse Mecnūna
   Dil-i şeydāya zīrā māye-i sevdāyı ben virdüm

---

226. 101[a] (Hüseyin Yorulmaz'ın (Yorulmaz:1989) Koca Ragıp Paşa Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 17.yüzyıla ait 2 adet Râgıp mahlaslı şair olmasına rağmen bu şairlere ait çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

1 [O naz çocuğuna ilk olarak ben gönlümü verdim. O vefasızın güzellikte bu kadar meşhur olmasına ben sebep oldum.]

2 [O şuh (sevgili), (bizi) güzelliğinin kibriyle ayaklar altına alsa (bile) yeridir; çünkü o şuhun (sevgilinin) eline naz kılıcını ben verdim.]

3 [Ey sevgili, (senin) ağzın gizli nükteler söylemiş (ancak) kimse anlamamış. O anlaşılmayan sırrı yine ben anlamlandırdım.]

4 [O sarhoş (sevgili), aşıklarının canını almaya niyetlense yine de (onu) ayıplamam; çünkü o sevgiliye mecliste şarap kadehini ben verdim.]

5 [Râgıp, çılgınlığını Mecnûn'a sunsa buna şaşılır mı? Çünkü çılgın gönüle sevda mayasını ben çaldım.]

227.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Metāʿ-ı ʿaşḳuña naḳd-i dil-i şeydāyı ben virdüm
Ġurūr-ı ḥüsni saña āh ey hercāyi ben virdüm

2. Dehānuñ yād olundı eyledüm tavṣīfe dendānuñ
Bilinmezken o beyt-i muġlaḳa maʿnāyı ben virdüm

3. Maḥaldür çāk çāk itseñ dil-i maḥzūnumı zīrā
Eñ evvel destüñe şimşīr-i istiġnāyı ben virdüm

4. Esīr oldum kemend-i zülf-i yāra iḫtiyārumla
Dil-i dīvāneye ser-māye-i sevdāyı ben virdüm

5. Cem'üñ cemʿiyyetin dildāre yād itdüm didi Ṣabrī
O bezm erbābına hem-sāġar-ı ṣahbāyı ben virdüm

---

227. 101[a],(Hasan Kasır'ın (Kasır:1990) Sabri Mehmed Şerif Divanı (inceleme-karşılaştırmalı metin), adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Mahmut Beyret'in (Beyret:2019) Mehmed Emin Sabri divanı'nın tahlili adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Cemal Kurnaz'ın (Kurnaz:2013) Ispartalı Mustafa Sabri divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Ömer Savran'ın (Savran:2014) Malatyalı Sabri divanı adlı çalışmasında da bu gazel yer almamaktadır.)

1 [Ey vefasız, (senin) aşk servetine çılgın gönlümün nakdini ben verdim. (Böylece) senin güzelliğinle gururlanmana sebep oldum.]

2 [(Senin) ağzını hatırlayınca dişlerinin güzelliğini saymaya başladım. (Görülüyor ki) o anlaşılmayan beyte anlamını yine ben verdim.]

3 [Hüzünlü gönlümü parça parça etsen yeridir; çünkü (senin) eline naz kılıcını ben verdim.]

4 [Sevgilinin zülfünün bağına kendi isteğimle esir oldum. Çılgın gönle sevda servetini (yine) ben verdim.]

5 [Sevgiliye "Cem'in meclisini hatırlattım.", Sabrî, o meclis erbaplarına şarap kadehini ben verdim, dedi.]

228.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Gönlüm alınca itdi o şeh cüst-cūy-ı dil
   Ammā görilmek olmadı bir daḫı rūy-ı dil

2. Bir ʿāşıḳam ki ber-ṭaraf itdüm ʿalāyıkı
   Ol bī-dilem ki yoḳ bańa hīç ārzū-yı dil

3. Rūz-ı belāda zīr ü zeber ḳıldı ġam beni
   Cānā şikeste olsa ʿaceb mi sebū-yı dil

4. Ġamzeñ ḫayāli düşdi dile Zülfikār-veş
   Baḥr-ı Necef gibi nʼola maḥv olsa cūy-ı dil

5. Meydān-ı ġamda Fāiżiyā daḫı çoḳ döner
   Varunca āsitāne-i dildāre gūy-ı dil

---

228. 101[a],dk, (KFD,G.86).

1 şeh: şeh-i D.[(Sevgili) gönlümü alıp gidince o padişaha gönlün arayışı ulaştı. Ama bir daha gönül yüzünü görmek mümkün olmadı.]

2 Ol bī-dilem ki: Bir bilem ki M. [Ben aşık olduğum için (her şeye karşı olan) ilgimi oratdan kaldırdım. Neden bilmem gönlümün istekleri hiç olmaz.]

3 Not: Bu beyit divanda yoktur. [Ey sevgili, gönül testisi kırılırsa buna şaşırma; çünkü gam beni bela gününde altüst etti.]
Seng-i sitem ki ayaġum almaḳdadur benüm
Bu yolda hiç dürüst ḳalur mı sebū-yı dil KFD,G.86,3.beyit.

4 Çün düşdi ʿaḳs-i ġamzesi mānend-i zü'l-fikār
Maḥv oldı gitdi baḥr-i Necef gibi cūy-ı dil KFD,G.86,4.beyit.
[Gönle (sevgilini) yan bakışının hayali düştü. Gönlün ırmağı Necef denizi gibi yok olsa ne olur?]

5 Meydān-ı ġamda Fāiżiyā daḫı çoḳ döner
Varunca āsitāne-i dildāre gūy-ı dil KFD,G.86,5.beyit.

Ey Fāiżī bu ʿarṣada oldı ḥaşr çoḳ dūn
Varınca aşan deryāya kūy-ı dil M.
[Ey Fâizî, sevgilinin eşiğine varıncaya kadar bu aşk meydanında gönül daha çok top gibi yuvarlanır.]

229.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Elinden yāri çekdüm būsesin aldum elüm virdüm
   O bālā naḫlı şāḫından egüp şeftālüsin dirdüm

2. Sirişküm cūybār-ı ḫuld u ʿaks-i naḫli ṭūbādur
   Ser-āmed serv-ḳaddür ol nihāl-i nāz-perverdüm

3. Yüzin gördükçe hergiz lāl ü maḥv olmış ummazdum
   Viṣāl el virse yegdi aña derdüm ʿarż idüp derdüm

4. Ḫayālüñ girye vaḳtinde gözümden olmasa ġāʿīb
   Hele bāri anuñla gāh gāhi göñlüm eglerdüm

5. Viṣāl ümmīdi ʿuşşāḳuñ geçer göñlünden ey ʿĀlī
   Hele tenhā düşürsem yāri ben vaʿllāhi söylerdüm

---

229. 101[a],dk, (GAD,G.334).

1 būsesin: būseler D. [Sevgiliyi elinden çektim, busesini aldım, elimi verdim. O uzun boyluyu(güzeli) dalından eğip şeftalisini topladım.]

2 [Gözyaşlarım Tuba ağacının aksi ve cennet ağacının ırmağıdır. O nazla yetişmiş fidanım ise selvi boyluların önde gelenidir.]

3 hergiz lāl ü maḥv olmuş:lāl ü mebhūt olmaḳ D./ yegdi aña derdüm ʿarż idüp derdüm:derdüm aña tenhā ʿarż idem dirdüm D. [Yüzünü görünce asla suskun ve perişan olacağımı ummazdım. Kavuşmak eğer mümkün olsaydı (sevgiliye) derdimi anlatıp söylerdim.]

4 Ḫayālüñ:cemālüñ D. [Ağladığım zamanlar hayalin gözümde kaybolmasaydı da keşke hayalinle zaman zaman gönlümü eğlendirseydim.]

5 ʿuşşāḳuñ geçer göñlüñden: geçer göñliñden ʿuşşāḳıñ D. [Ey Âlî, aşıkların gönlünden kavuşma ümidi geçer. Sevgiliyi yalnız bulsam vallahi ona bunu söylerdim.]

230.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel ++ – – / + + – – / + + – – / + + –

1. ʿĀr idermiş beni öldürmege ol sīm-tenüm
   Varayın yalvarayın boynuma ṭaḳup kefenüm
2. Ḥulle-i cennet olursa çekeyin çāk ideyin
   Dem-i vuṣlatda baña ḥā’il olur pīrehenüm
3. Tek beni zülf-i dil-āvīzüñe ber-dār eyle
   Çekeyin pādişehüm kendü elümle resenüm
4. Ṭuymaya girsem eger mūr-ı żaʿīfüñ gözine
   Ey Süleymān-ı zamān şöyle ḫayāl oldı tenüm
5. Şemʿīyā gūşe-i meyḫāneye virmem felege
   Cennet-i bāġ-ı cinándan baña yegdür vaṭānum

---

230. 101ᵃ ,dk, (ŞEMD,G.116).

1 [O gümüş tenli (sevgili), beni öldürmekten utanırmış. (En iyisi) ben boynuma kefenimi takıp da gidip (ona) yalvarayım.]
Rāżıyam her ne iderse baña serv ü semenüm
Tīġ-ı cevriyile ṣad pāre ḳılursa bedenüm ŞEMD,G.116,2.beyit.

2 ŞEMD,G.116,3.beyit. [(Sevgiliye) kavuşma zamanında bana engel olan gömleğim cennet elbisesi (bile9 olsa onu çekip parçalayayım.]

3 ŞEMD,G.116,5.beyit.[Sen beni, gönül asılan zülfünün darağacında as. (Ey) padişahım ben de kendi elimle ipi çekerim.]

4 mūr-ı żaʿīfüñ gözine: ẕerrece mūruñ gözine D. [Ey zamanın Süleyman’ı, tenim öyle bir hayal haline dönüştü ki eğer zayıf karıncanın gözüne bile girsem varlığımı hissetmez.]
Gözlerüm yaşı gibi çıḳdı gözümden dünyā
Yārdan ġayrı görinmez gözüme kimse benüm ŞEMD,G.116,6.beyit.

Yumaġa laʿlüñ-içün çeşme-i ḥayvāndan elüm
Yaraşur ay u güneş olsa gümüşden legenüm ŞEMD,G.116,7.beyit.

5 ŞEMD,G.116,8.beyit. Şemʿīyā gūşe-i meyḫāneye virmem felege: Şemʿiyem künc-i ġamuñ virmezem ey meh felege D./ Cennet-i: Gülşen-i D. [Ey Şem’î, meyhane köşesini feleğe (bile) vermem. Bana (kendi) vatanım cennet bağlarının cennetinden bile daha üstündür.]

231.

Mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün mefā'īlün
Hezec + – – – / + – – – / + – – – / + – – –

1. Elümle göñlümi ol ġamze-i bī-dāda ben virdüm
   Yazıḳlar bir yetīmi bī-güneh cellāda ben virdüm

2. Maḥaldür üstüme ḫançer çeküp ḳaṣd-ı helāk itse
   Aña meclisde ḥaddinden ziyāde bāde ben virdüm

3. Fünūn-ı ʿaşḳı ezber eylemiş maʿnāyı ögrenmiş
   Dili bir ʿaḳlı evvel ṭıfl iken üstāde ben virdüm

4. Ferāġat ḳıldum işġālinden işbu miḥnet-ābāduñ
   Kāh-ı ʿaşḳumı Ḳays'a tīşeyi Ferhād'a ben virdüm

5. Dükendi dāne-i ʿömrüm ʿÖmer saḫn-ı vücūdumda
   Çıḳardum mürġ-ı rūḥı pençe-i ṣayyāda ben virdüm

---

231. 101b,(Ömer veya Ömrî isimli şairin kaynaklarda herhangi çalışılmış divanı yoktur. Türk edebiyatı isimler sözlüğünde 17.yüzyıla ait Ömrî isimli bir şairin mürettep divanı olduğu belirtilmiş olmasına rağmen eser bulunamamıştır.) http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/omri-omer-efendi-omer-bey Son erişim tarihi:03.06.2020-11.46)

1 [Eyvahlar olsun, kendi elimle gönlümü o merhametsiz yan bakışa verdim, (böyle yapmakla) günahsız bir yetimi bir celladın eline verdim.]

2 [(Sevgili), üstüme hançer çekip de beni öldürmeye niyetlense bu yeridir; çünkü ona mecliste haddinden fazla şarabı ben verdim.]

3 [Aşk ilmini biraz öğrenip de manâyı kavramış. Gönlü aklı evvel bir çocuk iken (aşk) hocasına ben teslim ettim.]

4 [Bu muhabbet sarayında oturmaktan vazgeçtim, Aşkımın saman çöpünü Kays'a, baltayı da Ferhad'a ben verdim.]

5 [Ey Ömer, vücud meydanında ömür tohumlarım tükendi, can kuşumu avcının pençesine ben teslim ettim.]

232.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ḳarīn-i cevr-i bütānam vefā nedür bilmem
   Ġam-āşinā-yı cihānam ṣafā nedür bilmem
2. Ne ḥāldür varamam kūy-i yāra derdümden
   Marīż-i ʿaşḳam o dārüʿş-şifā nedür bilmem
3. Ġurūr-ı ʿaşḳ-ile birdür yanumda pest ü bülend
   Şu deñlü ser-ḫoşam arż u semā nedür bilmem
4. Yegāne rev-rev-i ʿaşḳam cünūnda münferīdem
   Bu rehde kimseye ben iḳtidā nedür bilmem
5. Sipihr-i devlet içün minnet itmem ey Vehbī
   Raḳībe vuṣlat içün ilticā nedür bilmem

---

232. 101[b] (SVD,G.159).

1 [Put gibi güzellerin (sevgililerin) cefasına sahibim, vefa nedir bilmem. Dünyanın gam yükünü çekeniyim, eğlence nedir bilmem.]

2 [Derdimden sevgilinin semtine varamam. Aşk hastasıyım (beni tedavi edecek o) hastane nerede, nedir bilmem.]
Olursa da ne ḳadar mūcib-i ser-efrāzı
Kibār-ı nāsa yine inḥınā nedür bilmem SVD,G.159,3.beyit.

3 SVD,G.159,4.beyit. [Benim nazarımda aşkın gururuyla alçak ve yüce olanlar birdir. O kadar sarhoşum ki yeryüzü ve gökyüzü nedir, bilmem.]

4 SVD,G.159,5.beyit. [Aşk yolunda giden yegane kişiyim, delilikte eşsizim. Bu yolda birine uymak nedir, bilmem.]

5 SVD,G.159,6.beyit. [Ey Vehbî, devletin göğüne ulaşmak için (kimseye) minnet etmem. Sevgiliye kavuşmak için rakiple de muhatap olmam.]

233.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużārı' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi cām-ı ʿaşḳ-ile mestāne olmayam
   Ḳābil midür görem seni divāne olmayam
2. Lāyıḳ mı devr-i gül ola cām içmeyem müdām
   ʿĀşıḳ olam da sākin-i meyḫāne olmayam
3. Bir şemʿ-i dil-fürūz-i melāḥat mi var ki ben
   Yanup yaḳılmayam aña pervāne olmayam
4. ʿAşḳ ile āşinālıġı terk itmek isterin
   Ḳaṣdum budur kim ʿaşḳ-ile bīgāne olmayam
5. Ṣabrī gibi revā mı geçem bādede müdām
   Şāʿir olam da nāzük ü rindāne olmayam

---

233. 101[b],dk, (SD,G.121).

1 [Aşk kadehi ile sarhoş olmayayım, mümkün müdür? Seni görüp de deli olmayayım, mümkün müdür?]

2 [Gül devri gelince aşk olup da meyhanede oturup devamlı içki içmeyeyim bu (hiç) olur mu?]

3 melāḥat:muḥabbet D. [Güzelliğin gönül aydınlatan bir mumu var mı ki ben ona pervane olup yanıp yakılmayayım?]

4 ʿAşḳ: ʿAḳl D. isterin:isterüm D./ kim ʿaşḳla: ki ʿaşḳuña D. [Aşk ile yabancı kalmamak amacıyla aşk ile ahbaplığımı terk etmek isterim.]

5 bādede müdām: nūş-ı bādeden D. [Sabrî gibi sürekli badeden geçmek mümkün olur mu? Şair olup nazik ve rint tavırlı olmamak mümkün müdür?]

234.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi mest-i ġamze-i cānāne olmayam
   Mest olanı sevem yine mestāne olmayam
2. Hep rūy-ı luṭfıdur görinen ehl-i meclise
   Ben şem'-i ḥüsnüñe nice pervāne olmayam
3. Ḳaṣdum bu āşinālıġ idem ehl-i ẕevḳle
   Erbāb-ı şevḳden yine bī-gāne olmayam
4. Re'yüm bu bend-i zülfe çekerse göñül beni
   Uymayam aña ben daḫı dīvāne olmayam
5. Kendüm bilelden oldum esīri güzellerün
   Yaḥyā olur mı ol şeh-i ḫūbāne olmayam

---

234. 101[b],dk, (ŞYD,G.239).

1 [Sevgilinin gamzesinin sarhoşu olmamam mümkün müdür? Sarhoş olanı sevip de nasıl sarhoş olmayayım?]

2 [Meclis ehline görünen hep lütfunun yüzüdür. Ben (bu durumda) güzelliğinin mumuna nasıl pervane olmayayım?]

3 [Amacım zevk sahipleriyle aşinalık etmektir. Arzu sahiplerinden yine ayrı kalmayayım.]

4 Uymayam:uymayan D. [Gönül, beni zülfünün zincirine çekse (bile) fikrim odur ki; ben gönlüme uymayayım da deli olmayayım.]

5 [(Ey) Yahyâ, kendimi bildim bileli güzellerin esiri oldum. Güzellerin sultanına esir olmamak mümkün müdür?]

235.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün

Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi ʿāşıḳ-ı leb-i cānāne olmayam
   Sāḳī ola şarāb ola mestāne olmayam
2. ʿĀşıḳ olam revā mı ḫarābāta varmayam
   Mecnūn olam da sākin-i vīrāne olmayam
3. ʿAhd eyledüm ki bir daḫı faṣl-ı bahārda
   ʿUzlet-nişīn-i gūşe-i meyḫāne olmayam
4. Şol dilrübā ki kendüye ceẕb itmeye dili
   Ḫūrşīd olursa şemʿine pervāne olmayam
5. Düşmen ḳomaz ki cürʿa-keş-i bezm-i yār olam
   Bu ġamla Fāiżī nice dīvāne olmayam

---

235. 101[b],dk, (KFD,G.96).

1 ʿāşıḳ-ı:maʾil-i D. [Sevgilinin dudağının aşığı olmamam mümkün müdürü? (Aşk meclisinde) saki olsun, şarap (da) olsun da (ben) sarhoş olmayayım, (bu mümkün müdür?)]

2 varmayam:düşmeyem D.[Aşık olunca meyhaneye gitmemek hiç yakışık alır mı? Mecnun olup da viranede oturmamak hiç olur mu?]

3 nīşīn-i:güzīn D. meyḫāne:ġam-ḫāne D. [Bir dahaki bahar mevsimi için meyhane köşesinde yalnız kalmamak için yemin ettim.]

4 ceẕb: ḫūb M. [Şu gönül alıcı sevgili (olsun da) (aşıkların) gönlünü kendisine çekmesin, (bu olur mu hiç) eğer güneş olursa mumuna nasıl pervane olmayayım?]

5 Taṣvīr olursa Fāiżiyā itmeyem naẓar
Hergiz esīr-i şāhid-i kāşāne olmayam KFD,G.96,5.beyit.
[(Ey) Fâizî, rakip beni sevgilinin meclisinde bir yudum içki içmek için bile rahat bırakmaz. Ben bu dertle nasıl deli divane olmayayım?]

236.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteş +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Ne dem ki bezm-geh-i vuṣlata ḳarīb olurum
   Şikeste-sāġar-ı meyḫāneye şekīb olurum

2. ʿAceb ʿaceb ʿadem-i ṣıdḳ-ı luṭfı ẓāhir iken
   Yine firīfte-i vaʿde-i dil-firīb olurum

3. Alursa destine dilber pey-ā-pey āyīne
   Ol āfitāb-ı ruḫa ḳorḳaram raḳīb olurum

4. Lebi lebümde iken būsa idemem cür'et
   Naṣībüm aġzuma geldükçe bī-naṣīb olurum

5. Ḥamūş-ı gülşen-i ʿaşḳam velīk ey Sırrī
   Görince bir gül-i raʿnāyı ʿandelīb olurum

---

236. 102[a], (SID,G.70).

1 [Kavuşma meclisine yakın olduğum her dem sabır meyhanesinin kırık kadehi olurum.]

2 [Sevgilinin yalancı vaatleri (bu kadar) aşikar iken (ben yine) gönül aldatanın sözüne aldanan olurum, buna şaşılmaz.]

3 dilber peyā-pey āyīne: her gāh dil-ber āyīne D. [Eğer sevgili eline birbiri ardınca aynalar alırsa onun yanağının güneşi ona rakip olurum diye korkarım.]

4 būsa idemem: idemem būseye D. [Dudağı dudağımda iken (bir) buseye bile cesaret edemem. Nasibim ağzıma kadar gelse (bile ben yine) nasipsiz kalırım.]

Ümīd-i rāḥat ile eyledükçe terk-i heves
Vaṭanda dāḫı bu sevdā ile ġarīb olurum SID,G.70,5.Beyit.

Ne baḫt olur buña ümmī-i ṣıḥḥat ile temām
ʿAmel-peẕīr-i ʿabeş dārū-yı ṭabīb olurum SID,G.70,6.Beyit.

Felāṭūn eylese tedbīr eylemez te'ṣīr
Bu renc ile ḥacel-i dārū-yı ṭabīb olurum SID,G.70,7.Beyit.

5 SID,G.70,8.Beyit. [Ey Sırrî, aşkın gül bahçesinin suskunuyum ama (yine de) gül-i rânâyı görünce bülbül (gibi) olurum.]

237.

Mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

Mücteṣ +–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –

1. Figār-ı zaḫmuñ olup ṣanma nā-ṣeḳib olurum
   Devā me-cūy-ı elem düşmen-i ṭabīb olurum
2. O şeh-süvār ide şāyed ḳarībe ʿaṭf-ı ʿinān
   Güẕergehinde anuñ cümleden ḳarīb olurum
3. Ḳażā beni o ḳadar ḳıldı ʿāşiyān-ı mehcūr
   Ki zā'ir-i vaṭan olduḳça ben ġarīb olurum
4. Bahār-sūz u güli āteşīn olur tā ḥaşr
   O gülsitāna ki bir laḥẓa ʿandelīb olurum
5. Düşüp miyān u dehen ārzūsına Kāmī
   O yoḳ bu yoḳ dem-i vuṣlatda bī-naṣīb olurum

---

237. 102[a] , (KD,G.131).

1 [Senin yarana sahip olup da sanma ki sabırsız olurum. Elem huyuna deva olan doktorun düşmanı olurum.]

2 [O ata binen (sultan) şayet dizginlerini yakınlarına verirse onun geçiş yolunda (ona) herkesten daha yakın ben olurum.]

3 ʿāşiyān-ı mehcūr: ʿāşiyān-mehcūr D.[Kader beni yuvamdan o kadar ayrı düşürdü ki vatanımı ziyaret ettiğim zaman ben garip olurum.]

4 [Sevgilinin yakıcı baharı ve gülü ta kıyamete kadar canlıdır. O gül bahçesine bir an (için bile olsa) bülbül olurum.]

5 [Ey Kâmî, sevgilinin ağzının ve belinin arzusuna düşerim, (ancak) kavuşma zamanında (sevgili) o yok bu yok (derken) ben yine nasiplenemem.]

238.

Fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Remel + + – –/ + + – – / + + – – /++ –

1. Olalı hicrüñ-ile zār benüm sulṭānum
   Olmışam derd ü ġama yār benüm sulṭānum
2. Kuluñ olsa n’ola ḫūbān-ı cihān sensin sen
   Şimdi ḥüsn iline ḫünkār benüm sulṭānum
3. Ṭūrduġı yirde ḳalur ḥayret-ile serv ü çenār
   Eyleseñ nāz-ile reftār benüm sulṭānum
4. Kimseler bencileyin ʿaşḳ-ile āvāre düşüp
   Olmasun derde giriftār benüm sulṭānum
5. Yoḳ işigüñde bu Meylī gibi ṣādıḳ bendeñ
   Gerçi kim nice ḳuluñ var benüm sulṭānum

---

238. 102[a] ,dk, (MED,G.72).

1 [Ayrılığına düşeliden beri ağlayan benim sultanım. Dert ve gama sevgili olan benim sultanım.]

2 [Dünyanın güzelleri senin kulun olursa buna şaşılmaz çünkü; güzellik şehrine hünkar olan benim sultanım(dır).]

3 [A benim sultanım, sen naz ile servi ve çınarın önünden salınarak geçip gitsen onlar hayretle olduğu yerde kala kalır.]

4 [A benim sultanım, kimseler benim gibi aşk ile serseri olup dert esiri olmasın.]

5 [A benim sultanım, gerçi eşiğinde ne kadar çok kulun olsa da bu Meylî gibi (sana) sadık kölen yoktur.]

239.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir şem' var mı ben aña pervāne olmayam
   Yoḳ bir perī görüp anı dīvāne olmayam
2. Cān geldi aġzuma lebini şunmaya daḫı
   İnṣāf olur mı yār-ile cān cāna olmayam
3. Mecnūn-ı 'aşḳ isek o ḳadar yoḳ mı 'aḳlımuz
   'Āşıḳ olam da sen şeh-i devrāne olmayam
4. Biñ kerre gelse yüzüme luṭfın bilür mecāl
   Ümmīd-i dār-ı vuṣlat-ı cānāne olmayam
5. Dīvānesi olam nice bir her perī-ruḫuñ
   Tā ki Riyāżi 'aḳil ü ferzāne olmayam

---

239. 102[a],dk, (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 4'ü 16.yüzyıla, 2'si 17.yüzyıla ve 1'i 18.yüzyıla ait Rıyâzî mahlaslı şairler bulunmaktadır. 17.yüzyıl şairi Mehmed Rıyâzî'ni bir divanı olduğu belirtilmiş olmasına rağmen sözü edilen esere Yök Tez kaynaklarında ulaşılamamıştır. Açıkgöz, Namık (1986). *Riyâzî: Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği, Dîvan, Sâki-nâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkildi Metni*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.)

1 [Pervane olmadığım bir mum mu var? O peri yüzlüyü görüp de divane olmadığım bir an mı var?]

2 [Sevgili dudağını sunacakken canım ağzıma geldi. Sevgiliyle can cana olmayayım bu mümkün mü?]

3 [Aşk Mecnûn'u isek de senin gibi (bir) feleğin sultanına aşık olmamak mümkün müdür; hiç bu kadar da aklımız yok mudur?]

4 [(Senin) lütfun bin kere yüzüme gelse de vuslata ümit etmemek mümkün müdür?]

5 [Riyâzî, her peri yanaklının divanesi olayım da akıllı ve bilgin bir kimse olmayayım.]

240.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi ʿāşıḳ-ı ruḫ-ı cānāne olmayam
   Ḳābīl midür bahār ola dīvāne olmayam
2. Sāḳī-i gül-ruḫ elde ṭutar ṭolı cām-ı mey
   Ben bu ṭutumla yā nice mestāne olmayam
3. Ġayret midür ki pāreleyüp câme-i teni
   Vuṣlat deminde yār-ile cān cāna olmayam
4. Ḫumlar pür ola nice ḫarābāta varmayam
   Genc arayam da sākin-i vīrāne olmayam
5. Lāyıḳ mıdur ʿAtāyi esīr-i şarāb iken
   Ḫiẕmet-güẕār-ı dergeh-i meyḫāne olmayam

---

240. 102[a],dk, (AD,G.154).

1 [Sevgilinin yanağının aşığı olmamam mümkün müdür? Bahar olunca divane olmamak mümkün müdür?]

2 [Gül yanaklı saki, dolu şarap kadehini elinde tutar. Ben onun bu tutuşuyla bile (tutuşuna) nasıl sarhoş olmayayım?]

3 [Kavuşma zamanında ten elbisesini parçalayarak sevgili ile can cana olmamaya dayanmak mümkün müdür?]

4 [Şarap küpleri doluyken ben nasıl meyhaneye gitmeyeyim? Hazine ararken nasıl viranede oturmayayım?]

5 [Atâyî, şarap esiriyken meyhane dergahına hizmet etmemen hiç yakışık alır mı?]

241.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün
Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Dil ḫᵛācesini kāle ḫarīd-i şeref itmem
   Sermāye-i naḳd-i ġam-ı ʿaşḳı telef itmem
2. Müjġānuñadur ey ḳaşı yā raġbetüm ancaḳ
   Her nāveke ben dāġ-ı recā-yı hedef itmem
3. Dendān-ı femüñ var-iken ey cevherī-i nār
   Ābisten-i dürr olsa da meyl-i ṣadef itmem
4. Āzürde iden hep anı dest-i sitemüñdür
   Yoḫsa dili tesellī ġam-ı dehre def itmem
5. Her bir süḫanum Raḥmi benüm tāze edādur
   Ben naẓmda taḳlīd-i zebān-ı selef itmem

---

241. 102ᵇ, (İbrahim Kavaz ve M.Naci Onur'un Harputlu Rahmi Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Fatih Tığlı'nın (Tığlı:2006) Bursalı Rahmi Çelebi adlı çalışmasında da yer almamaktadır.)

1 [Gönül hocasını şerefi satın alan .. yapmam. Aşk gamının nakdinin sermayesini boş yere harcamam.]

2 [Ey kaşları güzel sevgili, (benim) meylim senin kirpiklerinedir. Ancak her kirpik okuna (ben) ümit yaramı hedef etmem.]

3 [Ey ateş mücevheri, ağzında inci gibi dişlerin varken inciye gebe olsa da sedefe meyletmem.]

4 [Beni inciten hep (senin) sitemindir. Yoksa gönlümü gam feleğinin tesellisiyle yanımdan kovmam.]

5 [Rahmî, benim her bir sözüm taze edalıdır, ben şiirde öncekilerin (şairlerin) sözlerini taklit etmem.]

242.

Mef'ūlü mefā'īlü mefā'īlü fe'ūlün

Hezec – – + / + – – + / + – – + / + – –

1. Ben çarḫ-ı denīden ki ricā-yı şeref itmem
   Bī-hūde anı nāvek-i āha hedef itmem

2. Sevdā-ger-i kālā-yı viṣālüñ olup ey şūḫ
   Sermāye-i naḳd-i dil ü cānı telef itmem

3. Ḳadr añlamayan dilbere virmem dil-i zārı
   Ol gevheri mānende-i seng-i hedef itmem

4. Yārān-iledür ẕevḳi de kāşāne-i cānuñ
   Dilden ġamuñ anuñ-içün ber-ṭaraf itmem

5. Rāġıb nice peyrev olayum tāze zebāne
   Ben ṭa'ne-i eş'ār-ı zebān-ı selef itmem

---

242. 102[b], (Hüseyin Yorulmaz'ın (Yorulmaz:1989) Koca Ragıp Paşa Divanı adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 17.yüzyıla ait 2 adet Râgıp mahlaslı şair olmasına rağmen bu şairlere ait çalışılmış bir divan bulunmamaktadır.)

1 [Ben alçak felekten onur veya şeref dilenmem. Boş yere onu ah oklarına hedef etmem.]

2 [Ey şuh (sevgili), senin vuslat kumaşına aşık olup da can ve gönül nakdimin servetini boş yere harcamam.]

3 [Değerimden anlamayan sevgiliye ağlayan gönlümü vermem. Gönül mücevherimi taşa benzetmem.]

4 Vezin aksamaktadır. [Can evim sevgili ile huzur bulur. O yüzden gönülden (senin) gamını (hiçbir zaman) uzaklaştırmam.]

5 [Râgıp, (şimdi) nasıl yeni bir şairi takip edeyim? Ben şiir dilini ayıplayan kimseleri kendime rehber edinmem.]

243.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi ʿāşıḳ-ı leb-i cānāne olmayam
   Maḫmūr olmada tālib-i peymāne olmayam
2. Bālīn gibi dizildi sebūlar devā mıdur
   Mesned-nişīn ṣuffe-i meyḫāne olmayam
3. Ḫālüñ ḫayāli virdi ḥalel ʿaḳl u fikrüme
   Sevdā hücūm ider nice dīvāne olmayam
4. Şemse nücūma ʿahdüm odur itmeyem nigāh
   Meftūn-ı naḳş-ı ḳubbe-i kāşāne olmayam
5. Şeyḫī revā mı gevher-i vaṣla el irmese
   Ġavvāṣ olam da vaṣıl-ı dür-dāne olmayam

---

243. 102[b] ,dk, (ŞEHD, G.117).

1 [Sevgilinin dudağının aşığı olmamak mümkün mü? Mahmur olup da şarap kadehini istememek mümkün mü?]

2 [Şarap testileri (mecliste) … dizildi; bu yakışık alır mı? Meyhane sofasında yer edinmeyeyim mümkün mü?]

3 ŞEHD, G.117, 4.beyit. [(Senin) beninin hayali benim akıl ve fikrimi bozdu, sevda hücum edince nasıl divane olmayayım, bu mümkün mü?]

4 ŞEHD, G.117, 3.beyit. [O parlak yıldız güneşine bakış atmamaya söz vermiştim (ancak) Kâbe'nin nakşına meftun olmamak mümkün mü?]

5 [Ey Şeyhî, kavuşma mücevherine elimiz ulaşmazsa bu yakışık alır mı? Dalgıç olup da (o değerli) inci tanesine kavuşmamak mümkün mü?]

244.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Bir an olur mı ʿaşḳ-ile mestāne olmayam
   Sevdā-yı zülf-i yār-ile dīvāne olmayam
2. Mümkin mi cām-ı meyde görüp ʿaḳs-i rūyuñı
   Medhūş-ı bāde-i leb-i cānāne olmayam
3. Sīnemde genc-i mihr ü maḥabbet nihān iken
   Ḳābil midür ki sākin-i virāne olmayam
4. Ġayret midür ki ʿaşḳ-ile meydāna at sürüp
   Ḳatʿ-ı cihānda ḥāṣıl-ı ferzāne olmayam
5. İtmem Rıżāyi pīre-zen-i çarḫa iʿtibār
   Merdānelik midür bu ki merdāne olmayam

---

244. 102ᵇ,dk, (RIZD,G.144).

1 [Aşk ile sarhoş olmadığım bir an bile yokken sevgilinin zülfünün sevdası ile (nasıl) divane olmayayım.]

2 rūyuñı:laʿlini D.[(Sevgilinin) yüzünün aksini şarap kadehinde görünce sevgilinin dudak şarabının dehşete düşeni olmayayım (bu) mümkün müdür?]

3 [Yüreğimde (sevgilinin) sevgi ve dostluk hazinesi gizliyken virane sakini olmamam mümkün müdür?]

4 Not: Bu beyit divanda yoktur. [Aşk ile meydana at sürüp cihanı kat etmede akıl sahibi olmayayım, buna dayanılır mı?]
   Terk itdüm ʿaḳl u fikr ile ben āşnālığı
   Tā meclis-i nigārda bī-gāne olmayam RIZD,G.144,4.beyit.

5 Not: Bu beyit divanda yoktur. [(Ey) Rızâyî, feleğin kocakarısına bile itibar göstermem. Yiğitlik böyle midir ki yiğit olmayayım?]
   Mecnūn gibi zamānede meyl eylemem zene
   Ṣanma Rıżāyī ʿāşıḳ-ı merdāne olmayam RIZD,G.144,5.beyit.

245.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Raḥm eyle baña hicr-ile dīvāne olmayam
   Tenhā-nişīn-i gūşe-i vīrāne olmayam
2. Bir gün olur mı ḥasret-i laʿl-i lebüñle kim
   Cām-ı şarāb alup ele mestāne olmayam
3. Āġyāra āşinālıġı terk eyleyüp daḫı
   ʿAḳl u ḳarār u ṣabr-ile bīgāne olmayam
4. Laʿlüñden almaz isem eger ārzū-yı dil
   Ben de ḥarīf-i bāde vü peymāne olmayam
5. Nāmum Ferīdī-i süḫan-ārā iken dirīġ
   Bir nükte-dāna ʿāşıḳ u ferzāne olmayam

---

245. 102b,dk, (Mohamed l. Awad İbrahim'in (İbrahim:2010) Feridi ve Divanı adlı eserinde bu gazel yer almamaktadır. Emrullah Yakut'un (Yakut:2015) Feridi'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi: İnceleme – metin adlı çalışmasında bu gazel yer almamaktadır.)

1 [(Ey sevgili), bana merhamet et; (senin) ayrılığınla viran bir köşede yalnız olup da divane olmamak mümkün mü?

2 [Dudağının hasretiyle elime şarap kadehini alıp da bir gün (bile) sarhoş olmamam mümkün mü?]

3 [Sevgili, rakiple dostluğunu terk eylese bile benim aklım ve sabrımla ona kayıtsız kalmam mümkün mü?]

4 [Eğer (senin) dudağından gönül arzumu alamazsam ben de şarap kadehiyle arkadaşlık etmem.]

5 [Benim şöhretim söz süsleyen Feridî iken yazık bir nüktedan (sevgiliye) aşık ve onun seçkini olmamam mümkün mü?]

246.

Mef'ūlü fā'ilātü mefā'īlü fā'ilün
Mużāri' – – + / – + – + / + – – + / – + –

1. Mümkin mi ʿaşḳ-ı yār-ile dīvāne olmayam
   Nūş eylemede bādeyi mestāne olmayam
2. Bir dem olur mı nār-ı maḥabbetle yanayum
   Sūzān-ı āteş-i ġam-ı cānāne olmayam
3. Bir gül ḳopar mı bülbül-i zārı geçinmeyem
   Bir şemʿ var mıdur aña pervāne olmayam
4. Leylīye maḥrem olmadı fāş itdi rāzı Ḳays
   Ben umaram ki yār-ile bīgāne olmayam
5. Yoldan çıḳarmasun beni vāʿiẓ Edibīyā
   Lāyıḳ mı sālik-i reh-i meyḫāne olmayam

246. 102[b], (Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde 2'si 18.yüzyıla ve 1'i de 16.yüzyıla ait Edibî mahlaslı şairler vardır ancak çalışılmış divanları yoktur.)

1 [Sevgilinin aşkıyla deli olmamak mümkün mü? Şarap içip de sarhoş olmamak mümkün mü?]
2 [Sevgilinin gam ateşinde yanıp da muhabbet ateşinde bir an bile yanmamak olur mu?]
3 […, pervane olup da bir muma yanmamak mümkün mü?]
4 […]
5 [Ey Edîb, vaiz beni yoldan çıkarmasın. Meyhane yolunda olmamak hiç yakışık alır mı?]

MESTAP Tablosu

Şiir Mecmuası, Berlin Milli Kütüphanesi 2216.

Nüsha Tavsifi:

Kütüphane: Berlin Milli Kütüphanesi MS.OR.OCT 2216

(İslamî el yazmaları koleksiyonu)

Müellif: Şerifî Efendi (1152 H. 1739 M.)

Kitap adı: Mecmua-ı Divan

Dili: Osmanlı Türkçesi

Tarih: (1152 H. 1739 M.)

Varak Sayısı: 138 varak.

Satır: 10 st./ bb. st.

Sütun: 2 stn.

Hattın cinsi: Okunaklı talik yazı.

Cilt: Kahverengi deri ve kapağında altın yaldızlı beyzî şemseli.

Açıklamalar: Mecmuaya dijital ortamdan erişim sağladığımız için mecmuanın ölçü bilgilerine ulaşamamakla beraber, şirazesi sağlam görülmektedir. Aharlı, sarı saman renginde abadî kağıt kullanılmıştır. Yazılar genellikle çelipâ (eğik) yazılmıştır. Genel olarak cetvel içinde iki sütun ve derkenarlarda da sayıları iki ile 5 arasında değişen şiirlerden oluşmuştur. Varaklarda genellikle şiir sayısı iki ile beş şiir arasında değişmektedir. Şiir sayısı yedi olan varaklar da vardır. Şiirlere kırmızı mürekkeple şairlerin isimleri başlık olarak atılmış olmakla birlikte başlık konulmayan mahlas belirtilmeyen şiirler de vardır. Şiir içinde mahlaslar kırmızı mürekkeple şiirler ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuada bütün şiirleri çerçeveleyen dış cetvel de kırmızı mürekkeple belirtilmiştir. Bazı yerlerde mürekkep lekesi ve böcek yeniği gibi fiziksel yıpranmalar söz konusudur. Varaklara hem Arap hem de Latin harfleriyle numara verilmiştir. Mecmuada Osmanlıca sayfa numaraları takip edildiğinde 33. varak ile 35.varak, 36. varak ile 38.varak ve 52.varak ile 54. varak arasında birer sayfanın eksik olduğı görülmektedir. Ancak Latin harfli numaralandırmalar aralıksız birbirini takip ettiğinden iki ayrı numaralandırma arasında 3 varaklık bir farklılık oluşmuştur.

Bu tabloya 71^{a}-102^{b} varakları arasındaki şairler alınmıştır.

Varak Numarası	Mahlas	Matlaʿ Beyti/ bendi	Maktaʿ beyti/bendi	Nazım Şekli/ Birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
71^{a}	Ṣā'ib	Ne iḥtiyāc ki sāḳī vire şarāb saña Ki öz piyālesini vire āfitāb saña	Senüñ ṣaḥīfe-i ḥüsnüñ kelām-ı Ṣā'ib'dür Ki dāʿ-i ʿayb olur ḫāl-i intiḫāb saña	Gazel/6 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	
71^{a}	Şehrī	Gelürse keşret-i neẕẕāreden ḥicāb saña O demde sürḫī-i rūyuñ olur niḳāb saña	Ṣad āferīn gazel-i Rūmīyānuña Ṣā'ib Ki virdi Şehrī dü-ṣad şevḳ-ile cevāb saña	Gazel/6 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	
71^{a}	Faṣīḥ	Sefīne-i dile tecrīd gösterür mi Ḫüdā Kenār-ı sāḥil-i ümmīd gösterür mi Ḫüdā	Bu şūre-zār-ı kühen bāg-ı ḫār-perverde Faṣīḥ bir gül-i ümmīd gösterür mi Ḫüdā	Gazel/5 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	

71[a]	Nā’ilī	Cihānı itmege her laḥẓada ḫarāb saña Yeter o nergis-i maḫmūr-ı nīm-ḫāb saña	Selām-ı Nā’ilī-i zārdan mı incindüñ Nedendür ey ḥam ebrū bu pīç ü tāb saña	Gazel/5 Beyit		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
71[b]	‘İsmeti	İderdi merḥamet ol ġamze-kār-ı nāz bańa Vereydi baḫt eger ruḫṣat-ı niyāz bańa	Henüz ‘İsmetiyā mest-i cām-ı pīşīnem Neler ṣunar daḫı sāḳī-i dil-nevāz bańa	Gazel/5 Beyit		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
71[b]	Naẓmi	Verilmedi ezelī neş’e-i ḥużūr bańa Fütūr-ı māye-i ġamdur iden ḫuṭūr bańa	Benüm o Naẓmi-i rencīde-dil ki ‘ālemde Bir oldı şīven-i ġamla sürūr-ı sūr bańa	Gazel/6 Beyit		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
71[b]	‘Ārif	Ne lāle-zār ger görüne ne ṣaḥn-ı bāġ bańa Yeter müşāhede-i cism-i dāġ dāġ bańa	Tenüñ mizāc-ı ġamum dil-ḫırāşdur ‘Ārif Ḫurūş-ı zemzeme-i andelīb ü zāġ bańa	Gazel/5 Beyit		+ − + − / + + − − / + − + − / + + −	
72[a]	Rāsiḫ	Seḥer ṣad şevḳ-ile mestāne-veş cūş eylemiş deryā Meger kim zevrāḳ-ı ‘aşḳı çeküp nūş eylemiş deryā	Ḳoçup şām ü seḥer bir mihr ü māh ‘ālemi Rāsiḫ Cefā-yı rūzgārı hep ferāmūş eylemiş deryā	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
72[a]	Nazire	Yine ṣahbā-yı ‘aşḳ u şevḳ-ile nūş eylemiş deryā Ki mest olmış dil-i ‘āşıḳ gibi cūş eylemiş deryā	Yine çīn-i cebīn[i] ‘arż idüp keff ber-dehān olmış Ġażabdan kendüyi bī-hūş [u] bed-hūş eylemiş deryā	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	Nazire başlığı altında verilmiş olup herhangi bir şair adı geçmemekte

							dir.
72[a]	Rūḥī	Didüm cāna geçer mi hadeng-i cefā Gülüp yār didi mażā mā mażā	Ṣaḳın ʿaşḳa yaḳlaşma Rūḥī ki ʿaşḳ Belādur belādur belādur belā	Gazel/5 Beyit		+ – – / + – – / + – – / + –	
72[a]	Hilālī	Ze-āb-ı çeşm-i men gil-şod be-rāh-ı ʿaşḳ-ı menzilhā Ne-dānem tā… gül-hā be'şkufed āḫir eẕ-īn gilhā	Hilālī çün ḥarīf-i bezm-i rindān şod be-ḫūn-ı muṭrib *Alā yā eyyühe's-sāḳī edir kāsen ve nāvilhā*	Gazel/6 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	Hilâlî adında bir şaire ait Farsça gazeldir.
72[a]	ʿĀlī	Güftāruña taḳlīd idicek bülbül-i gūyā Bir sille çalup ḳana yuduñ aġzını gūyā	ʿĀlī ne güzel vaṣfuñ ider ḳand-ı lebüñle Aḥsent senüñ ḥüsnüñe iḥsānuña cānā	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
72[b]	Nābī	Nedür ey şūḫ bu bīhūde ġażab n'oldı saña Meşrebüñ düşmen-i nāz etdi ʿaceb n'oldı saña	Olduñ ey ḫāme-i Nābī ḳatı çoḳdan ḫāmūş Bilmem ey zemzeme-pīrāy-ı ṭarab n'oldı saña	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
72[b]	Rāsiḫ	Böyle kim açdı yüzüñ āh ʿaceb n'oldı saña Ey gül-i tāze-res-i bāġ-ı edeb n'oldı saña	Maḳṣaduñ peyrevī-i ḥażret-i üstād mıdur Rāsiḫā düşmeñe bu semte sebeb n'oldı saña	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
72[b]	Ṭālib	Deryāda iden ol dür-i yektāyı temāşā Bī-perde lafıẓ eyledi maʿnāyı temāşā	Ṭālib hele bir rāh-ı nedāmet çeküp eyle Emvāc-ı yem-i ḥażret-i Mevlā'yı temāşā	Gazel/7 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
73[a]	Vecdī	Ġam-ı zülfüñle āhumdan k'ola dūd-ı derūn peydā İder destār-ı ʿaşḳa sünbül-i bāġ-ı cünūn	Bu tāze şiʿr-i Vecdī'ye naẓīre söyleyen evvel Dil-i pür-feyżi ṭabʿ-ı pür-maʿānī eylesün peydā	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

		peydā					
73[a]	Vehbī	Dil-dārumı aġyār ile yār eyleme yā Rab Ol ġonceyi hem-ṣoḥbet-i ḫār eyleme yā Rab	Kec-ṣūret idüp rāst-dil it Vehbī-i zārı Luṭf it anı hem-şekl-i menār eyleme yā Rab	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
73[a]	Vecdī	Bir laḥẓa beni bī-ġam-ı yār eyleme yā Rab Bī-şevḳ [u] maḥabbet dili tār eyleme yā Rab	Vecdī'ye naṣīb itmez iseñ derd-i viṣālüñ Her dem anı āzürde-i ḫār eyleme yā Rab	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
73[b]	Vecdī	Dilüñ ṣabr u sükūnın nāle vü feryāda virdüm hep Bu cism-i āteşīnüñ āb u ḫākin bāda virdüm hep	Ḫaṭ u ḫālin görüp ġamzeyle aṣluñ ṣordum ey Vecdī Didi etfāl-i nāz ü fitneyi üstāda virdüm hep	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
73[b]	Ġınāyī	Le'ālī-i sirişküm ol şeh-i bīdāde virdüm hep Metāʿ-ı derd-i aşḳı bir dil-i fülāde virdüm hep	Ben ol rind-i ġam-ı ʿaşḳum Ġınāyī cümleden geçdüm Ki desti bī-sütūna tīşe-yi Ferhāde virdüm hep	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
73[b]	Şehrī	Saçuñ vaṣfuñ idince hāmeye işrāb leb-ber-leb Devātum nāfe-veş olmışdı müşġ-i nāb leb-ber-leb	Derūn-ı tekyede yār-ile gördüm vāḳıʿā Şehrī Rūşen taʿbīr ider ol mürşid[i] ḳullāb leb-ber-leb	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

74[a]	Ṭālib	Virür dimāġ-ı ʿalīl-i ḫumāra tāb şarāb Olur ṣudāʿ-ı dil-i teşneye gül-āb şarāb	Ṣadā-yı ġulġul-ı mīnāyı ṣanma bīhūde ʿAdū-yı ġuṣṣaya Ṭālib virür cevāb şarāb	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
74[a]	Rāġıb	Ḳaçañ ki destine alsa ol āfitāb şarāb İder fürūġ-ı ruḫından anın ḥicāb şarāb	Naẓardan ʿārıżını ḫıfẓ içün olur Rāġıb ʿİẕār-ı dilbere bir āteşīn niḳāb şarāb	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
74[a]	Vecdī	Bitürse sebze-i ter sāye-i sebū-yı şarāb Virür dimāġ-ı dil ü cāna berg [u] bū-yı şarāb	Yeter muḳīmī-i ġam nev-bahārdur min-baʿd Kenār-ı gülşen [ü] Vecdī vü cüst [u] cū-yı şarāb	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
74[b]	Yaḥyā	ʿAks-i müjgān ile ey dilber-i şīrīn-ḥarekāt Ṣanırım ruḫlaruñ iʿrāb ḳonılmış āyāt	Herkese nuṭḳ-ı revān-baḫş virilmez Yaḥyā Himmet-i Ḫıżr gerek kim bulına āb-ı ḥayāt	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
74[b]	ʿĀli	Olupdur çünki bālā-ḳāmetüñ hem-sāye-i himmet Ayaġuñ ṭopraġıdur var ise pīrāye-i himmet	İşigi ṭaşını bālīn idinsem ʿĀliyā yāruñ Olurdı zīr-i pāyum cāh-ı ʿālī pāye-i himmet	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
74[b]	ʿUlvī	Ey göñül ten-perver olma ḫāk olursun ʿāḳıbet Ey beden gögsini germe çāk olursun ʿāḳıbet	Ol sehī-ḳaddüñ ser-ḳūyuñda olursañ ġubār ʿUlvīyā tāc-ı ser-i eflāk olursun ʿāḳıbet	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

74[b]	Muḥibbī	Eline aldı yine seng-i cefā ol çeşm-i mest İdimezdür vā dirīġā şīşe-i göñlüm şikest	Ey Muḥibbī key ṣaḳın ḥāḳdan tecāvüz eyleme Çün bilürsin bir daḫı girmez ele ʿömr-i güẕeşt	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
74[b]	Fevrī	Ḫüdāya dimezin ġamdan dil-i ġam-gīnüm āzād it Esīr-i bend-i hicrānum belā-yı ʿaşḳa maḳār it	Ḫayāl-i rūy-ı zülfinde dinen eşʿārum ey Fevrī Mücerreb yirine şām [u] seḥerde yazup evrād it	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
75[a]	Gınāyī	Füzūnī-i ġam-ı ʿaşḳa o yārdur bāʿiṣ Küdüret-i dile ḫaṭṭ-ı ʿiẕārdur bāʿiṣ	Baʿīd iden beni ancaḳ Gınāyī ol mehden Bu ġamla eyledigüm āh ü zārdur bāʿiṣ	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
75[a]	Hüdāyī	Leblerüñdür ḥayātıma bāʿiṣ And içersem de olmazam ḥānīṣ	Görme aġyār ile Hüdāyī'yi bir Bu ḳadīmī ḳuluñdur ol ḥādiṣ	Gazel/5 Beyit		– + – – / + – + – / ++ –	
75[a]	Faṣīḥ	Ṣafā-yı ḫaṭıruma la-ʿl-i yār olur bāʿiṣ Neşāṭ-ı bezme mey-i ḫoş-güvār olur bāʿiṣ	Şikestegī-i ser-i zülf-i dil-rübāya Faṣīḥ Derūn-ı dilde olan inkisār olur bāʿiṣ	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
75[a]	Rūḥī	Dünyāyı ḳadīm añladı kimi kimi ḥādiṣ Nūḥ añladuġın oġlı iken bilmedi Yāfeṣ	Rūḥī ġarażuñ ḥāl ide var deyr-i muġāna Zīrā ne mühendis bilür anı ne muḥaddiṣ	Gazel/7 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
75[a]	Rüşdī	Güftāra gelüp dilleri bir ḳand u nebāt it Ol teşneleri luṭf ile sīr-āb-ı ḥayāt it	Ḳaldım düşürüp kendümi girdāb-ı hevāya Yā Rab güẕergāhumı sen rāh-ı necāt it	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	

75b	Vehbī	Hicrüñ gibi kim āteş-i pür-sūz olamaz hīç Mihrüñ gibi ey māh-ı şeb-efrūz olamaz hīç	Bir nīm-nigāh-ile alur biñ dil ü cānı Vehbī hele ol ġamze-i dil-dūz olamaz hīç	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
75b	Rehāyī	Deşt-i miḥendür ehl-i dile kişver-i ferāḥ Sulṭān-ı ġamdur ʿārife ḥükm-āver-i ferāḥ	Erbāb-ı ʿaşḳa dāġ-ı derūndur Rehāyīyā Maḳbūl-ı ḳalb-i ʿālem olan gevher-i ferāḥ	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
75b	Nevʿi	Yār işi ey dil ḳolay amma ġam-ı āġyār güç Vaṣl-ı gül āsān velī ṣabr-ı cefā-yı ḫār güç	Nevʿiyā esrār-ı ʿaşḳı ṣaḳlamaḳ āsān degül Mey içüp keyfiyyetini eylemek inkār güç	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
76a	ʿĀlī	Meger ki mey-kedeler semtidür ḫabāb-ı feraḥ Ki anda ṣu yirine içilür şarāb-ı feraḥ	Gerekse dög ü gerek sög ḳuluñ-durur ʿĀlī Zihī ʿitāb-ı meserret zihī ḫiṭāb-ı feraḥ	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
76a	Feyżī	Gice mihmānum o meh-ruḫsār idi şeb-tā-be-ṣubḥ Külbe-i yarüñ pür envār idi şeb-tā-be-ṣubḥ	Ol mehüñ Feyżī cebīn-i pāki tāb-endāz olup Külbe-i aḫzān pür-envār idi şeb-tā-be-ṣubḥ	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
76b	Ġınāyī	Ḫāl ü ḫaṭṭ ü ʿiẕār sefīd ü siyāh ü sürḫ Çün çeşm-i ḫūn-niṣār sefīd ü siyāh ü sürḫ	Oldı Ġınāyī o gül ile seyr idüp beni Rūy-ı raḳīb-i ḫār sefīd ü siyāh ü sürḫ	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
76b	Ṭālib	Ne deñlü eylese bī-dād herçi-bādā bād	Bir āh idüp yaḳayum bāri çarḫı ey Ṭālib	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	

		Felekden eyleme feryād herçi-bādā bād	İderse de beni ber-bād herçi-bādā bād				
76[b]	Vecdī	N'ola zülfüñden itseñ bend-i bī-tedbīrden feryād Dil-i Cibrīl ider ol bī-emān zencīrden feryād	Ṭutardı nālemüz eyvān-ı çerḫi ser-be-ser Vecdī Ḫulāṣa çāre bulsa zülf-i ʿālem-gīrden feryād	Gazel/5 Beyit		– + – – / + – + – / + – – – / + – – –	
76[b]	Emrī	Ḳaddüñ añup sīneme çekdüm elifler şāḫ şāḫ Erre-i ġam biçdi bu cismüm ser-ā-ser şāḫ şāḫ	Serv-i ḳaddler vaṣf idüp dīdeñde bir şīrīn ġazel Emrī taḥsīn eyledi serv ü ṣanavber şāḫ şāḫ	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
77[a]	Fezāyī	Gīsū-yı yāre dil vireli şāne-i ümīd Ḫāl-i rūḫında ḳaldı anuñ dāne-i ümīd	Āyā Fezāyī beççe-ber-āver olur mı dil Naḫl-ı emelde ṭutdı yine lāne-i ümīd	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
77[a]	Vecdi	İtdi dil rūyuña rūyuñ dil-i sūzāna ḥased İtdiler bir birine şemʿ-ile pervāne ḥased	Bu ġazel zīver-i mecmūʿa-ı yārān olalı Düşdi ey Vecdi yine defter ü dīvāna ḥased	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / ++ –	
77[b]	ʿĀrif	Şimdi zamān seyr-i gül-i nev-demīdedür Erbāb-ı ʿayş-ı mey-kedelerden remīdedür	ʿĀrif nesīm-i gülşene taʿẓīm içün bizi Peyveste naḫl-ḳāmet-i gül-bün ḫamīdedür	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
77[b]	Neşāṭī	Bāġ-ı ruḫında sebze-i ter kim demīdedür Mir'āt-ı sīne āyīne-i jeng-i dīdedür	Çek mīve-i vişālden el kim Neşāṭīyā Ol tāze naḫl-ı nāz daḫı nev-resīdedür	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

77[b]	Nedīm	Dil şīfte-i cām-ı zer-endūz degüldür Ser-mest-i maḥabbet heves-alūd degüldür	ʿAhdin meger ol şūḫ şikest itdi Nedīmā Bu şīve bize şīve-i maʿhūd degüldür	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
77[b]	?	Sulṭān-ı ġamuñ leşkeri maʿdūd degüldür Dil kişveridür dil ise maḥdūd degüldür	Biñ var şehüñ şimdi nedīmi biri ammā Berrī-i süḫan-ver gibi maḥsūd degüldür	Gazel/6 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
78[a]	Feyżī	Esb-i viṣāl-i yāra uruldı eger meger K'oldu raḳībe cāy-ı selāmet sefer mefer	Feyżī o şāḫ-ı ḥüsn-ile ʿazm-ı ḥiṣār idüp Oldı raḳībe cāy-ı selāmet sefer mefer	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
78[a]	Cevrī	Gözümde āb degül cūy-bār-ı ḥasretdür Tenümde şerḥa degül reh-güẕār-ı ḥasretdür	ʿAceb mi dāmen-i dil çāk çāk ise Cevrī Biten bu bāġda hem-vāre ḫār-ı ḥasretdür	Gazel/5 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	
78[a]	Ḥanīf	ʿĀşıḳ bu yolda ḫaylice gerçi emeklenür Ḥaḳḳā der-i ʿināyet-i meyḫāne beklenür	Olmuş Ḥanīf ʿaşḳa o ḳaddüñ fütādesi Gerçi felekde bir telek ammā meleklenür	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
78[a]	Sehvī	Dil-i nā-kām şām-ı ġamda bir meh-rūya ḥasretdür Gözüm bīdār-ı necm-i ṣubḥ-veş uyḫuya ḥasretdür	Beni dil-teşne maḥrūm itmese ser-tīz-i ḫançerden Ten-i bīmārum ey Sehvī bir içim ṣuya ḥasretdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
78[a]	Ḥanīf	Ṣanmañ nevā-yı bülbüli bīhūde yollıdur Fenn-i uṣūl-i āhı aṣıllı uṣūllüdür	İster naẕīre ehl-i süḫandan Ḥanīf eger Ṣorsun bu nev-zemīnüme ḫayli göñüllüdür	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

78[b]	Raḥmī	O rind-i ṣāf-dilüñ kim elinde rāḥı var Hücūm-ı ceyş-i ġamuñ defʿine silāḥı var	O şūḫ cismümüzi şerḥa-dār itmek-ile Derūn-ı sīnemüzüñ Raḥmī inşirāḥı var	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
78[b]	Vehbī	Sezā-yı naẓra degülken nigāh-ı yāra naẓar İder mi merdūm olan nergis-i bahāra naẓar	Açıldı baḫt-ı siyeh Vehbī dīdeler rūşen O meh-veş itdi bu şiʿr-i ṣafā-şiʿāra naẓar	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
78[b]	Nedīm	Lisānın añlarız ol ġoncenüñ ʿirfānımuz vardur Belī söz bilmezüz ammā birāz ʿiẕʿānımuz vardur	Ṣıḳılma bezme gel bīgāne yoḳ daʿvetlimüz ancaḳ Nedīmā bendeñüz var bir daḫı sulṭānımuz vardur	Gazel/4 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
79[a]	Selīm	Ṭabībüm mest-i naḫvetdür enīn ü zārı kim diñler Fiġān-ı şekve-perdāz-ı dil-i bīmārı kim diñler	Selīmā gūş-māl ile güher-i yārāna naẓmuñla Dime ḥayretde ʿālem kim oḳur eşʿārı kim diñler	Gazel/6 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
79[a]	Şehrī	Felekde Zühre'den āheng-i naḳş ü kārı kim diñler Bu devr içre muḫālif naġme-i edvārı kim diñler	Ḳo teşvīḳ-i naẓāir itmegi yārāna ey Şehrī Dimāġ-efsürde ʿālem kim oḳur eşʿārı kim diñler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
79[a]	Raḥmetī	Her naḳş-ı ḥavādiṯ ki ḳażā vü ḳader eyler Mir'āt-ı dil-i ʿārife evvel güẕer eyler	Ey Raḥmetīyā rāḥat o kişinüñ ki cihānda Ālāyiş-i dünyā-yı denīden ḥaẕer eyler	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	

79[a]	ʿIṭrī	Baḳmazsa rūy-ı dilbere aʿdā ṣafā naẓar Sen eyle ṣunʿ-ı ḥaḳḳı temāşā ṣafā naẓar	Nev-be-nev ẓuhūr şāhid-i naẓmuñ görüp eger ʿIṭrī naẓīre dirse eḥibbā ṣafā naẓar	Gazel/9 Beyit		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
79[a]	?	Cān ise ḳaṣduñ eyle civāna ṣafā naẓar Maḳṣūd bizi helāk ise cānā ṣafā naẓar	Bu nev-zemīn ʿIṭrī-i ṣaḥib-i maʿārife Her kim naẓīre dirse nedīmā ṣafā naẓar	Gazel/4 Beyit		− − + / − + − + / + − − + / − + −	
79[b]	Rāsiḫ	İlāhī bülbülüñ feryād ü efġānı kimiñçündür Gül içünse gülüñ çāk-ı girībānı kimiñçündür	Ser-ā-ser ḳāināt esrār-ı ʿaşḳuñ mest ü ḥayrānı Velī bilmezler ey Rāsiḫ bu ḥayrānı kimiñçündür	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
79[b]	Şehrī	Bu ẕerrātuñ ʿaceb vecdle deverānı kimiñçündür Berāy mihr ise mihrüñ ya cevelānı kimiñçündür	Netīce ʿaşḳ-ı ḥüsnüñ sırrına vāḳıf degül kimse Bilinmez ḥāṣılı Şehrī bu seyrānı kimiñçündür	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
79[b]	Nābī	Çemende cūy-veş bu cüst-ü cūlar hep senüñçündür Mīyān-ı bülbülānda güft-ü-gūlar hep senüñçündür	Niçün ey naẓm-ı Nābī tāze tāze cilve itmezsün Ḳalemden ṣafḥaya bu ser-fürūlar hep senüñçündür	Gazel/7 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
79[b]	Naḫlī	Cihānuñ ārzū-yı cūy-ı cūşānı kimiñçündür Viṣāl-i baḥr ise baḥrüñ ḫurūşānı	Ölenler ġavṭ-kār mevc-i ḥasret baḥr-ı vaḥdetde Bilür Naḫlī dür-i yektāyı ʿirfānı	Gazel/6 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	

		kimiñçündür	kimiñçündür				
79[b]	Ḥilmī	Gel ey sāḳī bu deñlü cüst ü cūlar hep senüñçündür Dem-ā-dem bezm-i meyde güft-ü-gūlar hep senüñçündür	Gehī būs-ı lebüñ gāhī miyānuñ fikr ider Ḥilmī Göñlünde tāze tāze ārzūlar hep senüñçündür	Gazel/7 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
80[a]	Fā'iż	Görmezüz ḫayli zamāndur seni ülfet bu mıdur Ey gül-i bāġ-ı vefā būy-ı ḥaḳiḳat bu mıdur	Merḥamet eyle didüm ḫançerine itdi nigāh Fā'izā raḥm-ı dil-i zāra işāret bu mıdur	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
80[a]	Rāmī	Sāḳiyā ġam bizi öldürdi mürüvvet bu mıdur Bilmezüz neş'e-i ṣahbā-yı maḥabbet bu mıdur	Bilmeyüp dir beni bu ża'f-ile her kim görse Acabā Rāmī-i dil-ḫasta ḥaḳīḳat bu mıdur	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
80[b]	Ṣabrī	Zülfi fiten-i nigeh-'işve-nümāyı ne bilür Kār-ı siḥri bilür ol resm-i vefāyı ne bilür	Bāde-i nāz ile mestānedür ol şūḫ-ı cihān Keder-i Ṣabrī-i şūrīde-nevāyı ne bilür	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
80[b]	Naḫli	Sāġar ki ehl-i bezm-i neşāṭa 'ayān olur Kemter şū'ā-yı bāriḳa-endāz-ı cān olur	İçmez misüñ o bāde-i gül-rengi Naḫliyā Sāḳī-i bezm-i ṣoḥbeti bir nev-civān olur	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
80[b]	Vālihi	Dilberā silsile-i zülfüñe meftūnluġı	Gūy u çevgān-ı ḳażā gibi leked-kūb olalı	Gazel/5		+ + – – / + + – – / + + – – / + +	

		var Dil-i dīvāne bilinmez yine mecnūnluġı var	Ḥālimüñ Vālihiyā ḫayli diger-gūnluġı var	Beyit		–	
80[b]	Naʿtī	Belā-yı hicr ile ḳaddüm o meh dü-tā mı ider Cefā vü cevrini ʿālemde hep saña mı ider	Metāʿ-ı cānuñı vir vaṣl-ı dilbere Naʿtī Diyār-ı ʿaşḳ-ı dil-ārāda söz behā mı ider	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
80[b]	Ġazāyī	Kākülüñ nāz-ile şan-kim serve ʿanber gösterür Ol iki cādūlaruñ siḥr-ile ejder gösterür	Ey Ġazāyī ḫūn-ı āʿdā birle sen aç tīġuñı Böyle bil-kim zāġ-ı ..... tīġ-i cevher gösterür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
81[a]	Şehrī	Sāḳī ḫırām-nāz ile bezme revān olur Yanınca bāde ayaḳ ayaḳ hem-ʿinān olur	Ḳul ḳul didükçe meclis-i meyde ṣürāḫīler Şehrī neşāṭ-ı bezm-ile muʿcīz-beyān olur	Gazel/7 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
81[a]	Şehrī	Nigāh-ı ġamzesi çeşm-i ġażab-fersāya nāz eyler Görüp çeşmi daḫı nāz itdügin dünyāya nāz eyler	İder ṭabʿ-ı bülendüm Şehriyā mażmūna istiġnā Mizāc-ı bikr-i fikrüm şāhid-i maʿnāya nāz eyler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
81[a]	Kelīm	Deyr içre ki ol muġbeçe vażʿ-ı ḳadem eyler Çoḳ kāfiri müstaġnī-i meyl-i ṣanem eyler	Bir rütbeye vardum ki zamānumda Kelīmā Yoḳ ṣafḥa-i taḥrīrüme vażʿ-ı ḳalem eyler	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	

81[a]	ʿİṣmetī	Hemīşe kendüyi dil böyle nāl idüp n’eyler Viṣāle çāre bulınmaz ḫayāl idüp n’eyler	Ser-i rehinde görüp ʿİṣmetīyi yār demiş Bilinmedük nesi var ʿarż-ı ḫāl idüp n’eyler	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
81[a]	Naʿtī	Destān-ı belāda şimdi dil meşk-i cünūn eyler Anı üstād-ı ʿaşḳ elbette bir gün zü-fünūn eyler	Maʿārif-āşinā olduñsa ey Naʿtī ġam-ülfet ol Bilürsin kim ṣafā-yı ʿālemi ʿālemde dūn eyler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
81[b]	Faṣīḥ	Ey perī-ruḫsār bilmem ülfetüñ kimlerledür Hīç görünmezsüñ ʿaceb ünsiyyetüñ kimlerledür	Hīç seni cemʿiyyet-i erbāb-ı dilde görmezüz Ey Faṣīḥ-i zār şimdi ṣoḥbetüñ kimlerledür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
81[b]	Naḥīfī	Her şeb ey meh ṣubḥ olunca ṣoḥbetüñ kimlerledür Hergiz ey mihr-i cihān germiyyetüñ kimlerledür	Hīç Naḥīfī itmedüñ hem-kāse-i bezm-liḳā Ṭoġrı söyle mest-i nāzum niyyetüñ kimlerledür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
82[a]	ʿAzīz	Şimdi ey māh-ı şeb-ārā ülfetüñ kimlerledür Şemʿüñe pervāne kimdür ṣoḥbetüñ kimlerledür	Ġam-güsār mı dīde-i ḥayret mi mānend-i ʿAzīz Ey göñül künc-i elemde ʿuzletüñ kimlerledür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

82[a]	Naḫīfī	Kimle hem-sāġar olduñ ʿişretüñ kimlerledür Mest-i nāzum şīve-i keyfiyyetüñ kimlerledür	Geşt idüp şaḥrāları Mecnūn-ı bī-Leylā miṣāl Ey Naḫīfī-i ġarīb-i ünsiyyetüñ kimlerledür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
82[b]	Fāīḳ	Gelürse ḫaṭṭ-ı ruḫuñ nüsḫa-i fiġān oḳunur Bahār olursa eger ders-i gül-sitān oḳunur	Cevāhir-i süḫanuñ düşmez elden ey Fāīḳ Bu güne naẓm-ı ḫoş-āyende her zamān oḳunur	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
82[b]	Ṣabrī	Niyāz-nāme-i dil yāre bī-zebān oḳunur Oḳunsa ger o perī meclise nihān oḳunur	Bizümle ṣulḥa boyun virdi çarḫ ey Ṣabrī Ṣadā-yı şīşe degül nāme-i emān oḳunur	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
83[a]	Nevʿī	Senüñ maḫzūnuñ olmaḳ baña şādān olmadan yegdür Ġamuñla aġlamaḳ illerle ḫandān olmadan yegdür	Şarāb-ı ʿaşḳ-ile Nevʿī gibi mest-i müdām olmaḳ Baḳup bu niʿmet-i dünyāya ḥayrān olmadan yegdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
83[a]	Rūḥī	Yanup yaḳılmadan ʿaşḳuñla giryān olmamuz yegdür Maḳāmāt ehliyüz ney gibi nālān olmamuz yegdür	Zamāne ḫalḳına yaḳlaşmadan ʿālemde ey Rūḥī Sükkān-ı kūy-ı dil-dār ile yārān olmamuz yegdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

83[a]	Vecdī	Cism-i pür-zaḫm ü nizāra pīrehen bī-gānedür Küşte-i tīġ-i ġam-ı ʿaşḳa kefen bī-gānedür	Ḥālüñi eyle zebān-ı cānla dil-dāre ʿarż Güft-gū-yı ʿaşḳa ey Vecdī dehen bī-gānedür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
83[a]	Ṣābit	O mālikler ki bir Yūsuf-ʿiẕār-ı nūr bulmışlar Zenaḫdānında çāh-ı miḫneti maḥfūr bulmışlar	Bu vādīlerde söz bulmaḳda Ṣābit pehlivānlıḳdur Bulanlar bāzū-yı endīşesin pür-zūr bulmuşlar	Gazel/6 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
83[a]	Vecdī	Ṭūfān-ı sirişküm dime cūş-ı yeme beñzer Baḳ çeşmüme dāmānuma deryā neme beñzer	Taḳsīm idicek Zühre bu şiʿri didi ʿİsī Bu naẓm eser-i Vecdī-i muʿciz-deme beñzer	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
83[b]	Faṣīḥ	Ne bāġuñ verdisüñ bū-yı āşinā-yı ülfetüñ kimdür Ne bezmüñ şemʿisin sūz-āzmā-yı ṣoḥbetüñ kimdür	Faṣīḥ-i zār olaldan dūr ḫayli rūzgār oldı ʿAceb şimdi ġubār-ı āsitān-ı devletüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
83[b]	Ṣabrī	Ne bezmüñ şemʿisin pervāne-yi bī-ṭāḳātüñ kimdür Ne burcuñ māhısın pertev-perest ṭalʿatuñ kimdür	Maḳāmın bilsek ehl-i şevḳden kim ṭutdı Ṣabrī'nüñ ʿAceb şimdi terennüm-rīz-i bezm-i vaḥdetüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
83[b]	Kelīm	Kimüñ cānānısın ser der-hevā-yı miḥnetüñ kimdür Ṭabībüm söyle gel dil-ḫaste-i bī-	Kelīm-i Ṭūr-ı maʿnāyidi evvel geşt iden ʿāşıḳ ʿAceb şimdi ḳadem peymā-yı tīh-i	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

		ṭāḳātüñ kimdür	ḥasretüñ kimdür				
83[b]	Reşīd	Ne gül-zāruñ gülisin bülbül-i bī-ṭāḳātüñ kimdür Ne bāġuñ servisin ṭūbā gibi hem-ḳāmetüñ kimdür	Felek devr eyledükçe gerçi evṣāfuñ ider ʿālem Reşīd-āsā senüñ pākize-gūy-ı midḥatüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
84[a]	Nācī	Ne baġuñ ġoncasısuñ bülbül-i bī-ṭāḳatüñ kimdür Ki ṣubḥ olınca şebnem-pāş-ı eşk-i ḥasretüñ kimdür	Görince pīç ü tābum ol meh-i ḥüsnüm didi Nācī Senüñ eyā taḥammül-sūz mihr-i ṭalʿatuñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
84[a]	ʿĀlī	Şehā āyā ḥavālī-gerd-i ḳaṣr-ı vuṣlatuñ kimdür Nedīm-i beẕle-senc-i bezm-i ḫaṣṣ-ı ʿişretüñ kimdür	Ḫayāl-i laʿl-i nābuñla dem-ā-dem künc-i miḫnetde ʿAceb ʿĀlī gibi ḫunābe-rīz-i ḥasretüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
84[a]	Naẓīm	Ne bezmüñ cāmısın mest-i müdām-ı ʿişretüñ kimdür Ne cāmın keyfisin ālūde-i keyfiyetüñ kimdür	Şikār-ı şāh-bāz-ı ʿaşḳ olup ey şeh-süvār-ı nāz Naẓīm-i zār-veş fitrāk-bend-i firḳātüñ kimdür	Gazel/7 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
84[b]	Naḳdī	Ne bāġuñ servisin terbiyye-dār-ı rifʿatüñ kimdür Ne kişver şāhısın çāker maʿāş-ı ḫiẕmetüñ kimdür	Süḫan-sencān vaṣf-ı nev-ṭırāz içre bu Naḳdī-veş Senüñ ey dilberā ḥüsn-i ārā midḥatüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	

84[b]	Füzūnī	Ne gülsüñ bülbül-i destān-serā-yı vuṣlatuñ kimdür Ne serv-i nāzsın hem-sāye-dār-ı ülfetüñ kimdür	Dil-i mürġ-ı Füzūnī ṣaydına bāl [ü] per açmışsun İdersin dāimā pervāz şikāre niyyetüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
85[a]	Nā'ilī	Kimüñ ḳoynındasın şeb-zinde-dār-ı vuṣlatuñ kimdür ʿAzīmet- ḫ[v]ān-ı Bercis-iḳtidār-ı daʿvetüñ kimdür	Dü-çeşmüñ Nā'ilīnüñ şimdi dāmānın ṭutār ammā Girībān-gīrī ol maḥşerde de ol āfetüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
85[a]	ʿAfīfī	ʿAceb şimdi ḥarīm-i vuṣlatuñda maḥremüñ kimdür Miṣāl-i mihr ü meh rūz u şeb-āsā hem-demüñ kimdür	ʿAfīfī gūşe-i firḳatde hergiz etmedüñ ḫandān Peyām-ı şevḳ-baḫş-ı vuṣlatuñla ḥurremüñ kimdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
85[b]	ʿĀlī	Añılsun kūşe-i hicrüñde nālān olduġum demler Gözüm ḳanlar döküp derdüñle giryān olduġum demler	Çıḳar mı bir nefes bi'llāhi ʿĀlī levḥ-i ḫāṭırdan Baḳup mir'āt-ı rūy-ı yāra ḥayrān olduġum demler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
85[b]	Rāsiḫ	Mācerā-yı dehrden cūş eylemişler āblar Devr elinden aġlayup feryād ider ṭolāblar	Rāsiḫā ḳadrin bilelden ḫırḳa-i peşmīnenüñ Ḳıl ḳadar gelmez baña semmūrlar sincāblar	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

85[b]	Firāḳī	Lebüñ şevḳ-ile ḳanı şol yaşum ḳān itdigüm demler Cihānı ser-te-ser laʿl-i bedaḫşān itdigüm demler	Daḫı bilmezdi ʿālem neydügin feryād u efġānuñ Firāḳī ney gibi feryād u efġān itdigüm demler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
85[b]	ʿUlvī	Ġam-ı la-ʿlüñle ḳanı gözyaşın ḳān itdügüm demler Añılmaz mı ḳapuñda bunca efġān itdügüm demler	Uṣandım ḫāk-dān ʿālem-i süflīden ey ʿUlvī Gözümde uçar oldı yāri seyrān itdügüm demler	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
86[a]	Neşāṭī	Ġam-ı firāḳ-ile dil derd-nāk-ı ḥasretdür Ḥadeng-i hicr-ile cān çāk çāk-ı ḥasretdür	ʿAceb mi şiʿr-i Neşāṭī olursa ger pür-sūz Sümūm-ı firḳat ile tāb-nāk-ı ḥasretdür	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
86[a]	Vecdī	Bütān kim ṣübḥamuz zünnāra mensūb eylemişlerdür Bizi el-ḥaḳ bu iḥsān-ile maḥcūb eylemişlerdür	Ḥisāb-ı siḥr gūyān eyledükde ḳudsiyān Vecdī Seni muʿciz-dem olmaḳ üzre maḥsūb eylemişlerdür	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
86[a]	Neşātī	Cilve-gāh-ı nāza kim ol āfet-i meh-rū çıḳar Her ṭarafdan evc-i çarḫa şevḳ-ile biñ hū çıḳar	Demdür ey kilk-i Neşātī şevḳ-ile ġavvāṣ olup Feyż-baḫş ol baḥr-ı maʿnādan yine lüʾlü çıḳar	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

86[a]	ʿİṣmetī	Nāme yazsam yāra ḫāmem derd ʿunvānın bilür Münşī-i dīvān-ı ġamdur ʿaşḳ fermānın bilür	Rind ʿuzlet gūşesin dünyāya virmez ʿİṣmetī Dest-gāh-ı devletin āyīn ü erkānın bilür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
86[a]	ʿİṣmetī	Gitdi dil zülfi hevāsıyla mekānın kim bilür Bir hümādur çıḳdı elden āşiyānın kim bilür	ʿİṣmetī dādı bilür bir nükte-dān var mı o şūḫ Derse ger mihr ü maḥabbet dāstānın kim bilür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
86[b]	Naḫlī	Ġamzeñ heves-i ḳaṣd-ı derūn eylemek ister Ġavgā-yı ḫayālātı füzūn eylemek ister	Efsānede çeşmüñ gibi üstād olamaz hīç Naḫlī gibi bir rinde füsūn eylemek ister	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
86[b]	Ḥākem	Şikenc-i zülfüñe vā-beste olmaduḳ kim var O derd-i serle göñül ḫaste olmaduḳ kim var	Ṣunulsa Ḥākem'e bir cām çoḳ mı meclisde Çemende nā'il-i gül-deste olmaduḳ kim var	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
86[b]	Nābī	Niyyeti eyledigüñ vaʿde-i incāze midür Yoḫsa ḳaṣduñ dil-i zāra sītem-i tāze midür	Āhdan perde çeker bāġa hezārān Nābī Bu tedārik o gül-i perde ber-endāze midür	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / ++ –	
86[b]	Rüşdī	Meylüñ ey dil rūḫ-ı dil-dāre midür nāze midür Yoḫsa ol ḳāmeti dil-cūy-ı ser-efrāze midür	Esb-i nāzı ḫaşır üzre niye bilmem Rüşdī Bizi pā-māle midür ʿazmi tek ü tāze midür	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	

86[b]	Rüşdī	Civānı ṣanma rind-i ʿaşḳla germ-i imtizāc ister Göñül rind-i cihān bir dilber-i nāzük-mizāc ister	N'ola sevdā-ger endīşe-i Rüşdī ḳılsa kārından Metāʿ-ı maʿrifet bāzār-ı ʿālemde revāc ister	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
87[a]	Münīrī	Serviyi ḥayretde ḳoyan şīve-i reftāruñdur Ġonceyi ebkem iden nāz-ile güftāruñdur	Güher-i eşk-i Münīrī eriyüp aḳsa n'ola Nice demdür ṣanemā ʿāşıḳ-ı dīdāruñdur	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
87[a]	Fehmī	ʿAndelīb-i dil-i şeydā ki hevādāruñdur Ārzū-mend-i gül-i ʿārıż bī-ḫāruñdur	Naẓm-ı üstād-ı Münīrī gibi şimdi Fehmī Gezen elden ele bu defter-i eşʿāruñdur	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – / + + –	
87[a]	Naʿtī	O şemʿ-i bezme bu sūz u güdāzı kim söyler O şūḫ-ı ser-keşe bu gizli rāzı kim söyler	Ṣalā-yı ehl-i süḫan ile Naʿtīyā görelüm Bu güne bir ġazel-i dil-nüvāzı kim söyler	Gazel/5 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	
87[a]	Behişti	Ṣanma ṣūfī ḫırḳa egnümde külāhum serdedür Bādeye rehne ḳonılmış her biri bir yerdedür	Merd iseñ dehr-i denīden isteme hergiz mūrād Kim Behişti Zāl-i dehrüñ sitemi nā-merdedür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
87[a]	Kāşif	Gerçi ʿāşıḳ yār-ile firḳatde ḥālet başḳadur ʿĀşıḳa ẕevḳ āşināyı hicre vuṣlat	Zāde-i ṭabʿ-ı süḫān-dānuñ senüñ ey Kāşif Olsa reşk-āver edā sende ṭabīʿat başḳadur	Gazel/6 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

		başḳadur					
87[b]	Remzī	Zaḥm uran sīneme o ġamze-i mekkāruñdur Beni dil-ḫaste ḳılan nergis-i bīmāruñdur	Ber-çerāġ eyle viṣālüñ ile Remzī ḳuluñı Bāb-ı ʿaşḳuñda begüm eski emek-dāruñdur	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
87[b]	Māhir	Dirīġā bezm-i meyde sāḳī-i meh-sīnemüz yoḳdur Sikender meşrebüz ammā çe sūd āyinemüz yoḳdur	ʿAceb mi ġarra-i silk-i dür-i güftār iseñ Māhir Bizim bir genc-i şehde güher-i gencīnemüz yoḳdur	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
87[b]	ʿUlvī	Nār-ı sīnemle n’ola penbe gibi yansa ciger Gele inṣāf ide bu issiye kārlar mı ṭoyar	Bād-ı āhı ten-i ʿUlvīyi hevāya virdi Şimdi yerinde anuñ ey gül-i ter yeller eser	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
87[b]	Necātī	Zülf-i dilber kim ʿiẕār-ı dil-rübā üstindedür Sūre-i ve’l-leylidür kim ve’ḍ-ḍuḥā üstindedür	Nice ayrılsun Necātī ʿaşḳ-ı dilberden kim ol Bir hümādur ki āşiyānı ol hevā üstindedür	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
87[b]	Faṣīh	Cemāl-i sāḳiyi seyr eyle cāmuñ āb u tābın gör Saña kim der ki zāhid bezme gel maḥşer ḥesābın gör	Ḫalāṣ ol cüst-cū-yı menzil-i ārām ü rāḥatdan Faṣīhā şehr-i ʿaşḳuñ sen de bir rāh-ı ṣevābın gör	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
88[a]	Vehbī	Dimeñ o ḫātem-i nāza recā ne lāzımdur ʿAvāṭıf-ı küremāya bahāne lāzımdur	Pesend-i şiʿre yeter peyrevī-i ḫoş-gūyān Bu güne ḥüsn-i edā Vehbīyā ne lāzımdur	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	

88[a]	Vehbī	O dil ki vādī-i nā-kāmi ile ülfet ider Ne baḫt-ı dūna ne luṭf-ı sipihre minnet ider	Yanında olmaz ise leb-gūşā-yı şekve n'ola O māhı Vehbī-i zār āhdan ṣıyānet ider	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
88[a]	Faṣīḥ	Feryādını ẓann itme hevā vü hevesidür Ter-gül gül-i gülzārda bülbül nefesidür	Ne sīne ne dil-i zār em ü sekīne Bilmem ki Faṣīḥüñ sebeb-i cevr nesidür	Gazel/4 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
88[a]	Faṣīḥ	Dil ki envār-ı cemālinden ḳarīrü'l-ayn olur Dīde ḥaẓar ḫaṭṭ-ı yāra mecma'ü'l-baḥreyn olur	Neş'e-i 'aşḳa Faṣīḥ iki cihān bir şey degül 'Aşḳ elbet sālib-i keyf ü kem-i ……. olur	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
88[a]	Fehmī	Yanında çünki o şūr-efken āfeti yoḳdur Dil-i elem-zedenüñ şimdi rāḥatı yoḳdur	Görince bu ġazelüñ Fehmīyā demiş yārān Güzel güzel güzel ammā leṭāfeti yoḳdur	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
88[b]	Ṭālib	Çeşm-i inṣāf ḳadr-ı kāmile mīzan olmaz Kişi noḳṣānını bilmek gibi 'irfān olmaz	Ġonca-i kām açılmaġa zamān var Ṭālib Leb-i ümmīd bu eyyāmda ḫandān olmaz	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / ++ –	
88[b]	Nābī	Çeh-i tārīk-i firḳatden ḫalāṣa fırṣat el virmez Miyān-ı lücce-i hicrāna düşdük vuṣlat el virmez	O istiġnā-fürūş-ı çar-sūy-ı ḥüsnüñ ey Nābī Metā'-ı vaṣlına cān naḳdin itseñ ḳıymet el virmez	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
88[b]	Ḳabūlī	Ḳalb-i kāmilde meyl-i māl olmaz Māyīl-i mālda hīç kemāl olmaz	Ṣorma ḥālin Ḳabūlī zühhāduñ Bī-riyā olmayınca ḥāl olmaz	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + – – – / + – –	

88[b]	ʿĀlī	ʿİnāyet her kime yüz ṭutsa ʿiṣyānı niḳāb olmaz Güneş ṭoġduḳda zīrā perde-i ẓulmet ḥicāb olmaz	Cebīnin sür dilerseñ maġfiret taḳrībin ey ʿĀlī Raḳīb olmaḳ gibi Mevlā'ya rengīn intisāb olmaz	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
88[b]	Cevrī	Biz ġamze-i dilberle ḳadeḥ-nūş-ı elestüz Bir neşve ile cilve-ger olmuş iki mestüz	Cevrī gibi virdük süḫana ḳadr-i bülendi Ṣanmañ bizi kim nāẓım-ı her gevher-i pestüz	Gazel/5 Beyit		− − + / + − − + / + − − + / + − −	
89[a]	Ẓuhūrī	Elümde sāḳiyā yoḳdur ayaġum ṣoḥbet el virmez Tehī-dest-i ṣafāyam şimdi baña ʿişret el virmez	Mürīd itmiş o dil-ber kāʿinātı pür-ḥasen olmuş Ẓuhūrī baña raḥm itmez idersem bīʿat el virmez	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
89[a]	Şehrī	Mihribān dilberi evvel naẓarından bilürüz Mürġ-ı ṣayyād-ı dili bāl ü perinden bilürüz	Bilmezüz mestligümüz bāde-i engūr ile biz Şehrīyā cām-ı leb-i laʿli terinden bilürüz	Gazel/5 Beyit		++ − − / + + − − / + + − − / ++ −	
89[a]	Emrī	Dem olur ʿālemi yaḳar bir āh-ı sūz-nāküz biz Dem olur āteşi teskīn ider bir āb-ı nābuz biz	Bize çāk-ı girībānın iñen ʿarż itmesün sūsen Każā tīġıyla ey Emrī ezelden sīne-çāküz biz	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
89[a]	Rūḥī	Ṭurup ʿahdine ṣanmañ ʿāṣıḳa ol meh vefā ḳılmaz Vefāya ʿahd ider gerçi velī ʿahde vefā ḳılmaz	İşāret cānib-i āġyārdandur beñzer ey Rūḥī Anuñçün ol gözi āhū naẓar bizden yaña ḳılmaz	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	

89[a]	Cevrī	Biz ṭurfe-ḥarīfān-ı heves-bāz-ı elestüz Hūşyār ile hūşyār oluruz mest-ile mestüz	Cevrī gibi üftāde-i ḫāk-i reh-i ʿaşḳuz Ṣanmañ bizi kim pāye-i iḳbālde pestüz	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
89[b]	Vaḥyī	Ne dem ki fikr-i ʿiẕār u lebüñle āh iderüz O āh ile ruḫ-ı mihr ü mehi siyāh iderüz	Cihānda vaṣl-ı dil-ārā muḥāl iken Vaḥyī Niçün bu fikr ile ḥāl-i dili tebāh iderüz	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
89[b]	Şehrī	Ḫayāl-i ḥaṭṭ-ı ʿiẕāruñla meşḳ-i āh iderüz Bunuñla defter-i ʿāmālimüz siyāh iderüz	Cenāb-ı Vaḥyi Efendi'ye Şehrī pīr olup Ġubār-ı ḫāk-i rehin zīver-i külāh iderüz	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
89[b]	Cevrī	Sermest-i ġamuz gerçi ne rindüz ne levendüz Nūş eylemede ḫūn-ı dili ġamze-pesendüz	Cevrī ki ola nükte-serā Rūm-ı süḫanda Müstaġnī-i ṣad bülbül-i Şīrāz u Hucendüz	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
89[b]	Cevrī	Ne hūşyār-ı ḫamūşuz ne mest-i pür-ḥūşuz Ḥadīṯ-i ʿaşḳa zebān sırr-ı maʿnīye ġūşuz	Ḫıred ḥicāba düşer ṭavrumuzdan ey Cevrī Ne cām-ı bādeyi elden ḳoruz ne medhūşuz	Gazel/7 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
89[b]	Cevrī	Ne bilür bizi sitāre ne felekle āşināyuz Yine kām-ı dil müyesser yine bī-heves gedāyuz	Ne muġaffilüz ne ʿārif ne muḳallidüz ne Cevrī [Ne] muʿarrif-i mürāyī ne mürevvīc-i riyāyuz	Gazel/5 Beyit		+ + –+ – / + – – / + + – +– / + – –	
90[a]	Şehrī	O ṭıfl-ı nāz-perver germ-i ülfet neydügin bilmez	Dirīġ itmezdi belki vuṣlatın dil-dādeden Şehrī	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

		Daḫı nevrestedür ʿarż-ı maḥabbet neydügin bilmez	Nev-āmūz-ı süḫandur lafẓ-ı vuṣlat neydügin bilmez				
90[a]	Emīn	Bir bülbülüz ki gülşene dūr āşiyānemüz Ḥayfā baʿīd-i kūy-ı dil-ārāya ḫānemüz	Ketm eylesek de ʿaşḳımuz ol āfete Emīn İşʿār idi bu nev-ġazel-i ʿāşıḳānemüz	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
90[a]	Cevrī	Oldı yine o ġamzeye nāz u niyāzumuz Fehm ü ferāseti ḳodı ḥayretde rāzumuz	Cevrī ne siḥr ider bizi ālūde ne füsūn Ḥırz-ı maḥabbet oldı bizüm kār-sāzumuz	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
90[a]	Cevrī	Biz ehl-i dile āyīne-i rūy-ı vefāyuz Zīrā ki naẓar-gerde-i eşḥāb-ı ṣafāyuz	Cevrī gibi yoḳ farḳumuz eşḥāb-ı ġınādan Müstaġraḳ-ı cūd u niʿam-ı faḳr u fenāyuz	Gazel/7 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
90[b]	Kāmi	Gerçi ḥüsnüñ ṣanemā ḳābil-i taṣvīr olmaz Rūyuñ evsāfını bir vech-ile taʿbīr olmaz	Bunda ḳalsun hele söz Kāmi-i zāruñ süḫanı Āb-ı hayvān ise de kevşere tanẓīr olmaz	Gazel/6 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / ++ –	
90[b]	Feyżī	Biz marīż-i ġam-ı ʿaşḳuz bize tedbīr olmaz Bir ḳazādur ki dilā saʿy-ile taġyīr olmaz	Çekme ġam irmez-iseñ vaṣlına ol sīm-tenüñ Feyżīyā her kişi çün mālik-i ikşīr olmaz	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / ++ –	
90[b]	Faṣīḥ	Dil-i ʿāşıḳda ārzū olmaz	Saña maḫṣūṣdur bu lehçe Faṣīḥ	Gazel/5		++ – – / + – + – / + + –	

		Lāle-i deşt-i ġamda bū olmaz	Her kişi böyle pāk-gū olmaz	Beyit			
91[a]	Nābī	Siriştinde anuñ kim nūr var ḳalbinde kīn olmaz Muṣaffā ṭıynetānuñ ṭarf-ı ebrūsında çīn olmaz	Sezā tāze maḥalle yapmaġa beyt-i neẓāīrden Binā-yı naẓma Nābī böyle bir tāze zemīn olmaz	Gazel/6 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
91[a]	Rāġıb	Sirişk olmazsa gözde dilde dāġ-ı āteşīn olmaz Muḳaddem ṣafḥa nem-nāk olmasa naḳş-ı nigīn olmaz	Ṣafā-baḫş u pesend ehl-i dildür şi'r-i pākīzem Güşād-ı ṭab'a Rāġıb böyle naẓm-ı nāzenīn olmaz	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
91[a]	Şehri	Ḥamdülillāh minnet-i bād-ı ṣabādan sādeyüz Ḳayd-ı zülf-i yārdan kesdük ümīd āzādeyüz	Gün bugündür Şehriyā elden ayāġı etme dūr Şanmasun devrān bizi endīşe-i ferdādayuz	Gazel/6 Beyit		− + − − / − + − − / − + − − / − + −	
91[b]	Ṭālib	Ṣafā-yı dil çü deryā māni'-i çīn-i cebīn olmaz Anuñ kim cebhesinde çīn olur ḳalbinde kīni olmaz	Ben inkār eylemem ġayruñda şi'irin gerçi ey Ṭālib Olur söz dil-pesend ammā ki böyle dil-nişīn olmaz	Gazel/6 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	
91[b]	Lebīb	Cevr-i ebrūsına mu'tād ki dirler o bizüz Mürġ-ı ḥasret-keş-i ṣayyād ki dirler o bizüz	Reviş-i naẓmı Lebīb eyledüñ iḥyā şimdi Şeyḫ-i üstād diyü irşād ki dirler o bizüz	Gazel/5 Beyit		+ + − − / + + − − / + + − − / + + −	
91[b]	Ḥanīf	Olup peyveste ey dil kākül-i müşkīne	Bu güne pāk-edā olduḳda güş-āvīze-i	Gazel/5 Beyit		+ − − − / + − − − / + − − − / + − − −	

		hep siz biz Ne ṣalındıḳ Beşiḳtāş'a o ṭıfl-ı ġonca-leb siz biz	raġbet Ḥanīf olsun mı hīç tanẓīr-i ṭarḥ-ı münteḫab siz biz				
92[a]	Ṭālib	Hezār kerre ṭolar cām-ı dīde-i terimüz Şarāb-ı neşve ile nīm olunca sāġarımuz	ʿAceb mi gerd-i kesādī-nişīn isek Ṭālib Cihānı ḫāne-ḫarāb itdi āb-ı gevherimüz	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
92[a]	Vāṣıḳ	Pür itdi ʿaks-i leb-i laʿli dīde-i terimüz Mey-i ʿaḳīḳ-ile leb-ber-leb oldı sāġarımuz	Bu naḳş-ı dil-keşi Vāṣıḳ görürse ger Ṭālib Olur yerāʿa-ı teslīm ile ṣenā-gerimüz	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
92[a]	Naʿtī	Egerçi ṭarf-ı vefā ṭutdı bī-vefālarımuz Velī göñülde ḳarār itmedi hevālarımuz	Yine miyāni-i deryā-yı dilden ey Naʿtī Kenāra çıḳdı dür-i naẓm-ı dil-güşālarımuz	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
92[a]	Faṣīḥ	Ṣanmañ süzüldi çeşmine geldi kelāl-i nāz Ehl-i niyāza itmede tāze ḫayāl-i nāz	Çoḳ geşt-i dest-gāh-ı niyāz eyledüñ Faṣīḥ Ṣayd olmadı dirīġ o vaḥşī ġazāl-i nāz	Gazel/6 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
92[b]	Vehbī	Nihāl-i gül n'ola kilk olsa ġonca muḥbirümüz Ki vaṣf-ı kadd ü lebüñdür māl-i defterümüz	Resān-ı menzīl-i taḥsīn isek n'ola Vehbī Bu nev-zemīnde çün Ṭālib oldı reh-berümüz	Gazel/6 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
92[b]	Laṭīfī	Ey göñül eyleme gel dünye-yi ġaddāra heves Pākler eylemedi çünki bu murdāra	Ey Laṭīfī ḳo cihān cīfesini zāġlara Bülbül-i gülşen-i ḳuds etmeye murdāra heves	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	

		heves					
92[b]	Cevrī	Nice bir germ ola dilde ser-i bāzār-ı heves Bir dem olmaz mı ki encāma ire kār-ı heves	Rāḥat-ı cānuñı düşde göremezsin Cevrī Ḫ[v]āba varmazsa eger dīde-i bīdār-ı heves	Gazel/5 Beyit		+ + – – / + + – – / + + – – /+ + –	
93[a]	Vecdī	Düşüp ayaġına göñlüm ki mest olup ḳalmış Piyāledür ki bezmde şikest olup ḳalmış	Ne nūş-ı bādeye ḳādir ne gitmege Vecdī Hücūm-ı keyf-ile sāġar-ı be-dest olup ḳalmış	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
93[a]	Ṭālib	Ḥużūr-ı yārda ʿarż-ı recā ne müşkil imiş Gedā murādını şāha edā ne müşkil imiş	Vişāl imiş ġam-ı hicrüñ ʿilācı ey Ṭālib Bu derdi bilmez idüm ben devā ne müşkil imiş	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
93[a]	Nābī	Gül-sitān-ı dehre geldük reng yoḳ bū ḳalmamış Sāye-endāz-ı kerem bir naḫl-i dil-cū ḳalmamış	Ceyş-i ġamdan ḳande itsün ilticā ehl-i niyāz Ḳalʿa-i himmetde Nābī burc u bārū ḳalmamış	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
93[a]	Faṣīḥ	O dil kim gülşen-i ʿaşḳda reng ü rūya bağlanmış Anuñ defʿ-i nesīm-i ṣubḥ-ile bir būya bağlanmış	Faṣīḥ āb-ı meşrebüñ çeşm-i ʿāşıḳdan ʿayāndur kim Nice naḳş ü niyāz ü nāz o güle diye bağlanmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
93[a]	Şehrī	Ṭurfe-maʿcūn-ı leṭāfetdür berş	Herkese ḥālet-i luṭf ẓāhir	Gazel/9 Beyit		+ + – –/ + + – – /++ –	

		Bāʿiṯ-i ẕevḳ ü şeṭāretdür berş	Şehrīyā ehl-i semā-ḥaddür berş				
93b	Nāʿilī	Göñül āvāre-gān-ı ʿaşḳa hergiz mesken olmazmış Yem-i miḫnetde sāḥil-i kūh-ı ġamda dāmen olmazmış	Olurmış germ-i āb-ı dīdeden ey Nāʿilī pür-tāb Maḥabbet şehrinüñ germāyesinde külḫan olmazmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
93b	Sālim	Dil-i ġam-nāka mey gibi ʿaraḳ-tāb-efgen olmazmış Çerāġ-ı māh-ile tārīk-i şeb-i rūşen olmazmış	ʿAlāyıḳ sālike sidre-i maḳṣūd olur Sālim Bürehne-reh rū-siyāha bīm-i rehzen olmazmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
93b	Cevri	Ey laʿl-i şeker-ḫandi nemek-pāş-ı dil-i rīş Hem nūş ṣunar cāna nigāhuñ hem urur nīş	Her laḥzada biñ yāra urur ḫançer-i ġamzeñ Olsa n’ola ṣad-pāre ciger Cevri-i dil-rīş	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
94a	Rāşid	İden terk-i tecemmül ..... düşmen olmazmış Girān sermāyeye sāmān ḳadar bir rehzen olmazmış	Sükūt-ı ḫar-nihādān muḳteżā-yı ṭabʿdur Rāşid Derūnda cevher-i nuṭḳ olsa kimse elken olmazmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
94a	Ṭālib	Reh-i mezāḳda ʿuşşāḳa reh-nümā yoġ-imiş Ġarībe hīç bu yerlerde āşinā yoġ-imiş	Hele ben ārzū-yı ṣoḥbet eylemem Ṭālib Ya var imiş ġam-ı ʿaşḳuñ ʿilācı ya yoġ-imiş	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
94a	Emri	Yatur dil ḫaṭṭ-ı şeb-gūnında zülf-i yāra	Ṣorarsañ Emri-i dil-ḫaste ḥālin künc-i	Gazel/5		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	

		yaṣdanmış Ne bilsün dün ḳarañusında miskīn māra yaṣdanmış	ġurbetde Yatur ol nā-tüvān ṭopraġa düşmiş ḫāra yaṣdanmış	Beyit			
94[a]	Kāmi	Gözüñ kim mest olup ol ġamze-i mekkāra yaṣdanmış Şu bir cellāda beñzer kim yatur ġaddāra yaṣdanmış	Olınca devlet-i dīdāra çeşm-i Kāmi erzānī Şu gibi nice yıl ṭopraḳa düşmiş ḫāra yaṣdanmış	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
94[a]	ʿĀlī	Yatup bir ʿāşıḳuñ zānūsın ol meh-pāre yaṣdanmış Yere inmiş güneş gūyā ki seng-i ḫāra yaṣdanmış	Girüp bir deyre ol büt ʿarż-ı taṣvīr eylemiş ʿĀlī Baḳup ḳalmış ṣanemler her biri dīvāra yaṣdanmış	Gazel/4 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
94[b]	Vecdī	O kūh-ı derd kim aña dil-i nā-şād ayaḳ baṣmış Ne zaḫm-ı tīşe görmişdür ne ḫōd Ferhād ayaḳ baṣmış	Tekāpū-yı zemīn-i nev saña maḫṣūṣdur ey Vecdī Bu vādīyi ne görmiş var ne bir üstād ayaḳ baṣmış	Gazel/7 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
94[b]	Nā’ilī	Bu süllem-pāye-i iḳbāle kim şeddād ayaḳ baṣmış Felek ḳaṣr-ı vücūdın itmege berbād ayaḳ baṣmış	Dil-i ferzāna bir uġranmamış semt iḫtiyār-itmiş İşitmiş Nā’ilīden mülk-i naẓma yād ayaḳ baṣmış	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
95[a]	Mezāḳī	O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ baṣmış	Mezāḳī mūʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı	Gazel/7 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	

		Ne Ḳays bī̇hūde gerdūna ḫōd Ferhād ayaḳ başmış	Egerçi pāye-i iʿcāze çoḳ üstād ayaḳ başmış				
95[a]	Ġınāyī̇	Egerçi ḳaṣd-ı cāna ol dil-i pulād ayaḳ başmış Velī̇ cāy-ı rıżāda ʿāşıḳ-ı nā-şād ayaḳ başmış	Ġınāyī̇ ṭurma gül-rī̇z-i niyāz ol pāy-ı dil-dāre Yine gülzār-ı nāza ol ḳad-i şimşād ayaḳ başmış	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
95[a]	Naʿtī̇	O ġam vādī̇leri kim bu dil-i nā-şād ayaḳ başmış Ne Mecnūn uġramış anda ne ḫōd Ferhād ayaḳ başmış	Görince naẓmuñı erbāb-ı dil Naʿtī̇ dimişler kim Cihāna galibā bir ehl-i istiʿdād ayaḳ başmış	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
95[b]	ʿUbeydī̇	Gözüñ ḳatl-i eḥibbā ṣanʿatın cellāddan görmiş Müjeñ ḳān dökinmek āyī̇nini faṣṣāddan görmiş	Vefā resmin o dilber ey ʿUbeydī̇ deyr-i dünyāda Ḳadī̇mī̇ āşinādan görmemiş hep yāddan görmiş	Gazel/4 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
95[b]	Vehbī̇	Ḫayāl-i ġamze-i şūḫuñ ki çeşmümde mekān ṭutmış Metāʿ-ı nāzı neşre ḫᵛāce-i ʿişve dükān ṭutmış	Añup ol şemʿi ḫaṭṭ-ı rūyını yād eylemiş Vehbī̇ O ṭıfl-āsā ki destinde kitāb-ı gülsitān ṭutmış	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	
95[b]	Ṣābir	Ruḫuñdan reng alup gül rūy-ı ḫandānını düşürmiş	Bu bāġ-ı ʿālemi biñ cüst u cū itseñ yine Ṣābir	Gazel/5 Beyit		+−−−/+−−−/+−−−/+−−−	

		Utanmış ḳāmetüñden serv dāmānını düşürmiş	Bulınmaz mīve-i şīrīn iḥsānını düşürmiş				
96[a]	Enīs	Ḫaṭ-āver dilbere dīde naẓardan rūşen olmazmış Meger sünbül zamānında ṣafā-yı gülşen olmazmış	Ney u meyle ruḫ-ı sāde Enīs olmaḳ gerek bezme Ṣafā-yı ḫāṭır olmazsa dil-i meyḫ[v]ār şen olmazmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
96[a]	Ḫalīl	Zamān ḫaṭṭ-ı ruḫuñ seyrinde dīde rūşen olmazmış Dem-i ser-dīde gül-geşt-i ṣafā-yı gülşen olmazmış	Ḫalīl āzürde olma ḫaṭṭ-ı rūḫsār-ı dilārādan Benefşe olmaya eṭrāf-ı gülşen āḥsen olmazmış	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
96[b]	Ṣābit	Geh bāde içür zāhide sāḳī geh ʿaraḳ baṣ Mestüm duramam dirse ʿaṣāsıyla ṭıḳ baṣ	Ṣābit gibi pīr-āne düşüp vādī-i naẓma Pāy-ı ṭalebi ḫāme ʿaṣāsın ḳaḳaraḳ baṣ	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
96[b]	Ḥilmī	Neşvedür keyfiyet-i cān-baḫş-ı ṣahbādan ġaraż Mā-ḥaṣal maḥbūb u meydür ẕevḳ-i dünyādan ġaraż	Ḥilmīyā tevḥīd-i bārī seyridür ʿāriflere Ṣaḥn-ı bāġ-ı ʿālem-ārādur temāşādan ġaraż	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
97[a]	Ġınāyī	Ne dem düşerse dil ü cāna ārzū-yı neşāṭ Gelür nesīm ile lā-büd dimāġa būy-ı neşāṭ	Semend-i ṭabʿa süvār ol Ġınāyī ʿālemde Ümīd odur bulunur himmetüñle kūy-ı neşāṭ	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	

97[a]	Ṭıflī	Bir cām-ile keşf eyledi esrārını vāʿiẓ Uydurdı uṣūle gice güftārını vāʿiẓ	Pāk eyledi ser-çeşme-i ḥūrşīdde Ṭıflī Āb-ı mey ile ḫāme-i ebkārını vāʿiẓ	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
97[b]	Nūrī	Yüri hey yāri şemʿ-i bezm-i āġyār eyleyen ṭāliʿ Ḳara baḫtum rūzum şeb-i tār eyleyen ṭāliʿ	Yüri hey çeşm-i dilber gibi ḫ[v]āb-ālūd idüp baḫtın Dem-ā-dem dīde-i Nūrī'yi bīdār eyleyen ṭāli	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
97[b]	Raḥmī	İtdi gülāb-ı luṭfunı ol ġonca-leb dirīġ Ḳaldıḳ esīr-i derd-i ser-tāb-ı teb dirīġ	Rāmiş-ger-i ṭabʿīatuñ olmadı naġme-ger Ey Raḥmī geçdi mevsim-i bezm-i ṭarab dirīġ	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
98[a]	Ġınāyī	İltifāt eyleme ebr-i nisān-bāre ṣadef Mālik olur mı idi lü'lü-i şehvār ṣadef	Ṭabʿ-ı ṣāfuñda ola kāni Ġınāyī ʿarż it Güher-i naẓmuña tā reşk ide hem-vāre ṣadef	Gazel/5 Beyit		++ – – / + + – – / + + – – / + + –	
98[a]	Ṭālib	Ne ḫoşdur ẕevḳ-yāb-ı çāşni-i ʿaşḳ-ı pāk olmaḳ Ne ʿālemdür hele bir kerre görseñ derd-nāk olmaḳ	Ġarībe mizbānlık itmeyen cāh ehlinüñ Ṭālib Meger yādına gelmez mihmān-ı ẓīr-i ḫāk olmaḳ	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
98[a]	Cevrī	ʿĀlem şükūfte bāġ müferreḥ hevā laṭīf Diller güşāde nefḥa-i bād-ı ṣabā laṭīf	Cevrī nesīm-i feyż-ile olsa şükufte dil Gül gibi şiʿr-i pāki olur dāimā laṭīf	Gazel/7 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

98[a]	Cevrī	Ṭabʿuñı eyler iseñ lücce-i maʿnāya ṣadef Eṣer-i feyżüñ ile gevher olur seng ü ḫazef	Ṭabʿ-ı Cevrī ki odur şehr-i maʿānī vü beyān Bulunur anda nice böyle tefārīḳ u tuḥaf	Gazel/6 Beyit		+ + – – /++ – – / + + – – / + + –	
98[b]	Emīn	Yoġ-iken iẕni lebin būse heveskārı olduḳ Gūyā ḳableʿl-eẕān ṭāleb-i iḫṭār olduḳ	Gönderüp ḫamil-i dil ü ḫūşı maḳdem-i yāre Reh-i ʿaşḳında Emīn şimdi sebak-bār olduḳ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
98[b]	Ferruḫī	Bendeñe senden ne müşkil oldı ey māh ayrılıḳ Kimseye göstermesün ʿālemde Allāh ayrılıḳ	Ferruḫī ḫūş gör ne gelse eksik olmaz yārdan Gāh vuṣlat gāh firḳat gāh ġam gāh ayrılıḳ	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
98[b]	Cevri	Feyż-i mihrüñle dil oldı yem-i āteş-kef-i ʿaşḳ Cevher-i āteşi āb eyledi tāb-ı tef-i ʿaşḳ	Āyet āyet ḫaṭ-ı ruḫsāruñı ezberlemeyen Olamaz Cevri ile hem-sebāḳ-ı muṣḥaf-ı ʿaşḳ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
98[b]	Cevrī	Ṭurfe rūşen-ger-i āyīne-i dildür ġam-ı ʿaşḳ Açduġı āyinelerde görinür ʿālem-i ʿaşḳ	Dil-i şūrīde ki mest-i ezelīdür Cevrī Her maḥalde ṭolusın nūş ider anuñ cem-i ʿaşḳ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
98[b]	Cevrī	Leb-i ḫāmūşı ile çeşm-i süḫan-sāzına baḳ Nükte-i ʿişvesine terceme-i nāzına baḳ	Şiʿrine rūḥ virür feyż-i süḫanla Cevrī Eṣer-i nāṭıḳa-ı muʿcize-perdāzına baḳ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
99[a]	Faṣīḥ	O dem olur mı sile eşk-i çeşmi dāmānuñ O gün gelür mi göre dīde mihr-i	Nedür Faṣīḥe bu vaż'-ı teġāfül-āmīzüñ Degül mi yoḫsa sezā-yı nigāh-ı iḥsānuñ	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	

		raḫşānuñ					
99[a]	Neşāṭī	Olmayan hem-ḳadeḥ-i bāde perestān-ı ġamuñ Bī-ṣafādur ne bilür ẕevḳini mestān-ı ġamuñ	Neşve-i şiʿ-r-i Neşāṭīden alur mı behre Olmayan hem-ḳadeḥ-i bāde-perestān-ı ġamuñ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – / ++ –	
99[a]	Fā'iżi	Miyān nāzük ü ber-nāzük ü dehen nāzük Miṣāl-i berg-i semen yaʿni cümleten nāzük	Ḥezār-ı reşk ki āşārum oldı Fā'iżiyā Miṣāl-i nükte-i cān-perver-i ḥüsün nāzük	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
99[a]	Ṭıflī	Mir'āt-ı dile ḫışm-ile mestāne baḳarsuñ Maḳṣūd şikest itmek ise yā ne baḳarsuñ	Āmāde idüp ruḳʿa-ı eşʿāruñı Ṭıflī Ol pādişeh-i mülket-i ʿirfāne baḳarsuñ	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
99[a]	Naʿtī	Ey bād-ı ṣabā yüz süricek pāyına yāruñ ʿArż eyle perīşānlıġını bu dil-i zāruñ	Bir gün olsa pejmürde ola gülşen-i ʿālem Naʿtī bilelüm ḳadrini eyām-ı bahāruñ	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
99[b]	Rāşid	O şūḫuñ ʿārıż-ı alı pür-āb-ı tāb gerek Ki āteşīn ruḫı ḫuy-gerde-i ḥicāb gerek	Bu naẓm-ı pāke cevāb-āver olmaġa Rāşid Süḫan-ṭırāz degül muʿcīzin cevāb gerek	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
99[b]	Vehbī	Göñül irince reh-i kāma çoḳ şitāb gerek Düşen bu bādiyeye Ḳays'a hem-rikāb gerek	Cihāna faṣl-ı ḫitāb-ı belāġatüñ göster Ki şiʿr-i Rāşide bir muʿcizin cevāb gerek	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
99[b]	Nāẓım	Şīven-ṭırāz gülşen-i hicrānuñum senüñ Ey verd-i nāza bülbül-i nālānuñum	Ey şūḫ bismil eyle ki çün Nāẓım-fikār Gerden-sipār ḫançer-i bürrānuñum senüñ	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

		senüñ					
99b	Naʿtī	Ḳurbān-ı tīġ-ı ġamze-i fettānuñum senüñ Memnūn-ı luṭf-ı vaʿde-i iḥsānuñum senüñ	Naʿtī gibi feżā-yı cünūn geştine sebeb Āşüfte-kār-ı zülf-i perīşānuñum senüñ	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
99b	Ṭālib	Dehen-i yār benüm gevher-i nā-yāb senüñ Cām-ı gül-fām benüm ġonca-ı sīrāb senüñ	Ben siyeh kevkebüm ey Ṭālib-i divāne-meniş Ḫāl-i ruḫsār benüm zülf-i siyeh-tāb senüñ	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – /++ –	
100a	Şehri	Açarsuñ dām-ı zülfüñ ʿarż idersüñ ḫāl-i ruḫsāruñ Göñüller ṣayd ider biñ gösterüp vaż'-ı füsūn-kāruñ	Açılmış nāfe-i çīn ḫatındur ṭurre-i ṭarrār Şaçılmış ḥabbelerdür Şehriyā ḫāli o mekkāruñ	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
100a	Ḳadri	Çıḳarduñ başa cānā baş zerkāre yüz virdüñ Ḳoparduñ fitneler yer yer ḫaṭar niġare yüz virdüñ	Elüñ ḳo sīneye inṣāfa gel kim Ḳadri-i zāra Aña bir dest-i būsuñ virmedüñ āġyāre yüz virdüñ	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
100a	Naʿtī	Açılsa bir dem olsa gülleri bu gülzāruñ Gözi aydın olsa ol günde hezār-ı zāruñ	Medḥ iderseñ eger ol mihr-i cihān-ārāyı Naʿtīyā dehri ṭutsa şöhret ile eşʿāruñ	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	
100a	Cevrī	Devr-i ḥüsnüñ fitne-i āḫir zamānıdur ḫaṭuñ Ehl-i ʿaşḳuñ āfet-i cān u cihānıdur ḫaṭuñ	Olmaġa seḥḥārī vü cādū-yı çeşmüñden emīn Cevrī-i dil-ḫasta ḥālüñ ḥırz-ı cānıdur ḫaṭuñ	Gazel/5 Beyit		– + – – / – + – – / – + – – / – + –	

100[a]	ʿAzmī	Ey dil-i elem firḳat-ile aġlama şek şek Ḥāy u dirhem ü dīnārı hemān dilbere çek çek	Ser çeşme-i laʿl-i leb-i yār ile virsün ʿAzmī ..... ḫıżır-ı meyḫāne gibi	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
100[b]	Vehbī	Ümmīd-i vuṣlat itme ṣafā-yāb-ı firḳat ol Ṣādī-i dehre eyleme minnet ġam-ülfet ol	Vehbī ġubār-ı dergehe erbāb-ı naẓm olup Kühl-i cilā-yı dīde-i ehl-i baṣīret ol	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
100[b]	Ṣāḳıb	Vaḥşetde ḫalḳdan çü ġazāl-i mürüvvet ol Ülfetde ʿālem ile miṣāl-i ḥaḳīḳat ol	Peyrevlik eyle Vehbi-i ḫoş-naẓma ey ḳalem Ṣāḳıb-ile iʿtiẕārda hem-dest-i ṭāḳat ol	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
100[b]	Rıżāyī	Gitdi ġubār-ı bāde idüp şüst ü şū-yı dil Sāḳī mürüvvet eyledi gösterdi rū-yı dil	Raḥm itmedi göñül düşeli ey Rıżāyī yār Yoḳ yirlere dökildi hemān āb-ı rū-yı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
100[b]	Yaḥyā	Bī-çāre bülbüle bu idi ārzū-yı dil Gülşende göstere aña bir ġonca rūy-ı dil	Mestāne çeşmi ehl-i dilüñ ḳanın içmede Dāʿim ṭolup boşalmada Yaḥyā sebū-yı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
100[b]	ʿAtāyi	Çāk itdi sīnem itmek içün cüst-cūy-ı dil Gösterdi yine tīg-ı mücellāya rūy-ı dil	Çevġan-ı ʿaşḳ-ı yār-ile gitdi döne döne Bilmem ʿAtāyi ḳande ḳarār ider gūy-ı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

100b	Ḥāleti	Meşhūr-ı ʿālem oldı ṣafāyile cūy-ı dil Görse ʿaceb mi baḥr-i maḥabbetde rūy-ı dil	Geçdi zamānı Ḥāletiyā ḳalmasa nʾola Nev-beççe-i murāda olan ārzū-yı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
100b	Nādiri	Mirʾāt-ı rūy-ı dilberedür ārzū-yı dil ʿArż itmeseydi anı görilmezdi rūy-ı dil	Dil dökmiş idi baḥr-ı maḥabbet meger aña Aḳsa ʿaceb mi Nādiriyā aña cūy-ı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
101a	Rāġıb	O ṭıfl-ı nāza eñ evvel dil-i şeydāyı ben virdüm Bu deñlü şöhret-i ḥüsni saña hercāyi ben virdüm	Nʾola dīvāne-veş Rāġıb cünūn ʿarż itse Mecnūnʾa Dil-i şeydāya zīrā māye-i sevdāyı ben virdüm	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
101a	Ṣabrī	Metāʿ-ı ʿaşḳuña naḳd-i dil-i şeydāyı ben virdüm Ġurūr-ı ḥüsni saña āh ey hercāyi ben virdüm	Cemʾüñ cemʿiyyetin dildāre yād itdüm didi Ṣabrī O bezm erbābına hem-sāġar-ı ṣahbāyı ben virdüm	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
101a	Fāiżi	Göñlüm alınca itdi o şeh cüst- cūy-ı dil Ammā görilmek olmadı bir daḫı rūy-ı dil	Meydān-ı ġamda Fāiżiyā daḫı çoḳ döner Varunca āsitāne-i dildāre gūy-ı dil	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
101a	ʿĀlī	Elinden yāri çekdüm būsesin aldum elüm virdüm O bālā naḫlı şāḫından egüp şeftālüsin dirdüm	Viṣāl ümmīdi ʿuşşāḳuñ geçer göñlünden ey ʿĀlī Hele tenhā düşürsem yāri ben vaʿllāhi söylerdüm	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
101a	Şemʿī	ʿĀr idermiş beni öldürmege ol sīm-	Şemʿīyā gūşe-i meyḫāneye virmem felege	Gazel/5		++ – – / + + – – / + + – – / + +	

		tenüm Varayın yalvarayın boynuma ṭaḳup kefenüm	Cennet-i bāġ-ı cinândan bana yegdür vaṭānum	Beyit		–	
101b	ʿÖmrī	Elümle göñlümi ol ġamze-i bī-dāda ben virdüm Yazıḳlar bir şemʿi bī-.....cellāda ben virdüm	Dükendi dāne-i ʿömrüm ʿÖmrī süḫan u cūdumda Çıḳardum mürġ-ı rūḥı pençe-i ṣayyāda ben virdüm	Gazel/5 Beyit		+ – – – / + – – – / + – – – / + – – –	
101b	Vehbī	Ḳarīn-i cevr-i bütānam vefā nedür bilmem Ġam-āşinā-yı cihānam ṣafā nedür bilmem	Sipihr-i devlet içün minnet itmem ey Vehbī Raḳībe vuṣlat içün ilticā nedür bilmem	Gazel/5 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	
101b	Ṣabrī	Mümkin mi cām-ı ʿaşḳ-ile mestāne olmayam Ḳābil midür görem seni divāne olmayam	Ṣabrī gibi revā mı geçem bādede müdām Şāʿir olam da nāzük ü rindāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
101b	Yaḥyā	Mümkin mi mest-i ġamze-i cānāne olmayam Mest olanı sevem yine mestāne olmayam	Kendüm bilelden oldum esīri güzellerün Yaḥyā olur mı ol şeh-i ḫūbāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
101b	Fāiżī	Mümkin mi ʿāşıḳ-ı leb-i cānāne olmayam Sāḳī ola şarāb ola mestāne olmayam	Düşmen ḳomaz ki cürʿa-keş-i bezm-i yār olam Bu ġamla Fāiżī nice dīvāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
102a	Sırrī	Ne dem ki bezm-geh-i vuṣlata ḳarīb olurum Şikeste-sāġar-ı meyḫāneye şekīb olurum	Ḥamūş-ı gülşen-i ʿaşḳam velīk ey Sırrī Görince bir gül-i raʿnāyı ʿandelīb olurum	Gazel/5 Beyit		+ – + – / + + – – / + – + – / + + –	

102[a]	Kāmī	Figār-ı zaḫmuñ olup ṣanma nā-şeḳib olurum Devā me-cūy-ı elem düşmen-i ṭabīb olurum	Düşüp miyān u dehen ārzūsına Kāmī O yoḳ bu yoḳ dem-i vuṣlatda bī-naṣīb olurum	Gazel/5 Beyit		+–+ – / ++ – – / + – +– / ++ –	
102[a]	Meylī	Olalı hicrüñ-ile zār benüm sulṭānım Olmışam derd ü ġama yār benüm sulṭānum	Yoḳ işigüñde bu Meylī gibi ṣādıḳ bendeñ Gerçi kim nice ḳuluñ var benüm sulṭānum	Gazel/5 Beyit		+ + – –/ + + – – / + + – – /++ –	
102[a]	Rıyāżi	Bir şemʿ var mı ben aña pervāne olmayam Yoḳ bir perī görüp anı dīvāne olmayam	Divānesi olam nice bir her perī-ruḫuñ Tā ki Rıyāżi ʿaḳl u ferzāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
102[a]	ʿAtāyi	Mümkin mi ʿāşıḳ-ı ruḫ-ı cānāne olmayam Ḳābīl midür bahār ola dīvāne olmayam	Lāyıḳ mıdur ʿAtāyi esīr-i şarāb iken Ḫizmet-güzār-ı dergeh-i meyḫāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
102[b]	Raḥmi	Dil ḫ[v]ācesini güle ḫarīd-i şerīf itmem Sermāye-i naḳd-i ġam-ı ʿaşḳı telef itmem	Her bir süḫanum Raḥmi benüm tāze edādur Ben naẓmda taḳlīd-i zebān-ı selef itmem	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
102[b]	Rāġıb	Ben çarḫ-ı denīden ki ricā-yı şeref itmem Bīhūde anı nāvek-i āha hedef itmem	Rāġıb nice peyrev olayum tāze zebāne Ben ṭaʿne-i eşʿār-ı zebānı selef itmem	Gazel/5 Beyit		– – + / + – – + / + – – + / + – –	
102[b]	Şeyḫī	Mümkin mi ʿāşıḳ-ı leb-i cānāne olmayam	Şeyḫīyā revā mı gevher-i vaṣla el irmeye Ġavvāṣ olamda vaṣıl-ı dür-dāne	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

		Maḫmūr olam da tālib-i peymāne olmayam	olmayam				
102b	Rıżāyi	Bir an olur mı ʿaşḳ-ile mestāne olmayam Sevdā-yı zülf-i yār-ile dīvāne olmayam	İtmem Rıżāyi pīre-zen-i çarḫa iʿtibār Merdānelik midür bu ki merdāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
102b	Ferīdi	Raḥm eyle baña hicr-ile dīvāne olmayam Tenhā-nişīn gūşe-i vīrāne olmayam	Nāmum Ferīdi süḫan-ārā iken dirīġ Bir nükte-dāna ʿāşıḳ u ferzāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	
102b	Edibī	Mümkin mi ʿaşḳ-ı yār-ile dīvāne olmayam Nūş eylemede bādeyi mestāne olmayam	Yoldan çıḳarmasun beni vāʿiẓ Edibīyā Lāyıḳ mı sālik-i reh-i meyḫāne olmayam	Gazel/5 Beyit		– – + / – + – + / + – – + / – + –	

SONUÇ

Berlin Milli Kütüphane 2216 numarada kayıtlı şiir mecmuasının 71^{a}-102^{b} varakları arasında yapmış olduğumuz çalışmamızda ulaştığımız sonuçları şöyle sıralayabiliriz:

16., 17. ve 18. yüzyıl şairlerini barındıran mecmua, şair çeşitliliği bakımından oldukça zengindir. Mecmuanın tamamı 138 varak olup incelenen kısımlar arasında (71^{a}-102^{b}) toplam 102 şair ve 246 şiir yer almaktadır. İncelenen varaklar arasındaki şiirlerin tamamı gazel ve dili Türkçedir. Sadece 1 adet gazel Hilâlî isimli bir şaire ait olup Farsça'dır. Mecmuada yer alan şairlerden Gınâyî, Sehvî, Nahlî, Valîhî, Na'tî, Nakdî, Afîfî, Edîbî gibi şairlerin çalışılmış divanları yoktur. Bu şairlerin şiirleri mecmuaların içinde kalmış gün yüzüne çıkmayı bekleyen şairlerinin sesidir. Çalışılmış divanı olmasına rağmen divanlarda yer almayan ancak mecmuamızda yer alan şairlerin isimleri ise şöyledir: Şehrî, Koca Ragıp Paşa, Fezâyî, Nahîfî, Nâcî, Âlî, Râsih, Firâkî, Fâsih, Lebîb, Vâsık, Lâtifî. Bu şairlerin divanlarda yer almayıp da mecmuada yer alan şiirleri Mecmuanın Sahaya Katkıları başlığı altında verilmiştir. Bu başlık atında verilen şiirler 51 adettir. Bu şiirler, çalışılan çeşitli mecmualarda da yer alabilir. Mecmualar, unutulmaya yüz tutmuş şairlerin şiirlerini gün yüzüne çıkartması bakımından son derece önemli bir işleve sahiptir.

Çalışmamızın dönemin kültürel ve şiir anlayışı üzerinde yapılan çalışmalara katkı sağlamasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AK, Çoşkun, *Bağdatlı Rûhî Dîvânı*, Uludağ Üniversitesi Yayınları, Bursa 2001.

AKSOYAK, İ. Hakkı, *Gelibolulu Mustafa Âli Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.

ALICI, Lütfi, *Halil-i Mar'aşi Divançe ve Etvar-ı seb'a : tenkitli metin-tıpkıbasım,* Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş 2010.

ALTUN, Kudret, *Gelibolulu Mustafa Âli ve Divânı*, Özlem Kitabevi, Niğde 1999.

AVERBEK, Güler Doğan, *Edirneli Nazmî Divanı 1,* San Bernardino, 2017.

AYAN, Hüseyin, *Cevrî Divanı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum 1981.

AYDEMİR, Yaşar, *Behişti divanı : Behişti, hayatı, şahsiyeti, eserleri ve divanının tenkidli metni.* , Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2000.

AYDEMİR, Yaşar, *Remzî divanı*, Birleşik Yayınları, Ankara 2016.

BİLKAN, Ali Fuat, *Nâbî Dîvânı,* Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1997.

CENGİZ, Halil Erdoğan- EREN, Gönül Hatay, *Rahmi-i Harputi Divanı*, Kültür Bakanlığı yayınları , Ankara 1996

ÇIPAN, Mustafa, *Fasih Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2003.

DEMİREL, Şener, *Şehrî Divanı*, Malatya Valiliği Kitaplığı Yayınları, Malatya 2014.

ELİAÇIK, Muhittin, *Vak'anüvîs Mehmed Emîn Edîb Dîvânı*, Çizgi Kitabevi, Konya 2010

ERDEM, Sadık, *Subhî-zâde Azîz Divanı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2001.

ERTEM, Rekim, *Şeyhülislâm Yahya Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995.

GÜRBÜZ, İncinur Atik, *İlahizade Mehmed Emin Vasık* , Grafiker Yayıncılık, Ankara 2011

HAMAMİ, Erdal, *Rami Divanı*, Kültür Bakanlığı yayınları , Ankara 2001.

İNCE, Adnan, *Sâlim Divanı*, Yükseköğretim Kurumu Matbaası, Ankara 1994.

İPEKTEN, Haluk, *İsmetî Divânı*, Atatürk Üniversitesi Yayınları, Ankara 1974.

İPEKTEN, Haluk, *Nâ'ilî Divânı*, Akçağ Yayınları, Ankara 1990.

KAPLAN, Mahmut, *Neşatî Divanı*, Akademi Kitabevi, İzmir 1996.

KAVAZ, İbrahim- ONUR, M.Naci, *Harputlu Rahmi Divanı*, İzzet Paşa Vakfı yayınları ,Ankara 1996.

KURNAZ, Cemal- İSEN, Mustafa, *Şeyhi Divanı*, Akçağ Yayınevi, Ankara 1990.

KURNAZ, Cemal- ÜSTÜNER, Kaplan, *Ispartalı Mustafa Sabri Divanı*, Kurgan Edebiyat Yayınlar, Ankara 2013.

MACİT, Muhsin, *Nedîm Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2017.

MERMER, Ahmet, *Mezaki : hayatı, edebi kişiliği ve divanının tenkidli metni*, Atatürk Kültür Merkezi yayını, ANKARA 1991

MERMER, Ahmet, *XVII.Yüzyıl Dîvân Şâiri Vecdî ve Dîvânçesi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.

OĞUZ, Fatma Sabiha Kutlar- YILDIZ, Ayşe- DURMUŞ, Tuba Işınsu, *Dîvân-ı Firâk-ı Esîrî*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.

OKUMUŞ, Necdet- BAŞOĞLU, Adnan, *Hasan Rüşdi Divanı*, Emek Matbaacılık, Manisa 2003.

SARAÇ, M.A. Yekta, *Emrî Divanı*, Eren Yayıncılık, İstanbul 2002.

SAVRAN, Ömer, *Malatyalı Sabri divanı*, Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı, Malatya 2014.

ŞENÖDEYİCİ, Özer- AKDAĞ, Ahmet, *Tırnovalı Raşid Divançesi*, Kömen Yayınları, Konya 2013

ŞENÖDEYİCİ, Özer- AKDAĞ, Ahmet, *Ulu çınarın gölgesinde bir şair: Meylî ve şiirleri*, Gece Kitaplığı, Ankara 2014.

ŞENÖDEYİCİ, Özer- KOŞİK, Halil Sercan, *Fezayi divanı (15. yüzyıl),* Kitap & Cafe Serüven, ANKARA 2015.

TARLAN, Ali Nihat, *Necati Bey Divanı*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 1963.

TATÇI, Mustafa- YILDIZ, Musa, *Divan-ı İlahiyat. / Aziz Mahmud Hüdayi*, H Yayınları, İstanbul 2008.

TEZDOĞAN, Hasan Fehmi, *Fehmi Divanı*, Tibyan Yayıncılık, İzmir 2001.

TULUM, Mertol, *Yahya Nev'i Divan*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları, İstanbul 1977.

YAVUZ, Orhan- YAVUZ, Kemal, *Muhibbî Divanı*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı yayınları, İstanbul 2014.

YILDIRIM, Ali, *Kâmî divanı (Edirneli Efendi Çelebi) : hayatı, sanatı, eserleri ve divanının tenkitli metni*, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara 2009.

YILMAZ, KAŞİF, *III. Selim (İlhami) : hayatı, edebi kişiliği ve divanın tenkitli metni*, Trakya Üniversitesi Rektörlüğü yayınları, Edirne 2001.

YOLDAŞ, Kâzım, *Sâbir Pârsâ Divanı*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005.

TEZLER

AHMET ARI, *Sakıb Mustafa Dede hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve divanın tenkidli metni* (2.Cilt), Konya 1995, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

AHMET ÇELEN, *Kelim hayatı, eserleri ve Divan'ının tenkidli metni*, Konya 1994, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

AHMET KURBAN, *Yahya Nazım Divanı IV (inceleme-metin),* Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

AHMET SEVGİ, *Latifî (hayatı ve eserleri) inceleme-metin,*Ankara 1987, Doktora Tezi.

ALİ AÇIKÖZ, *Beliğ Divanı: Metin-indeks*, İzmir 1994, Dokuz Eylül Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

ASİYE KAHRAMAN, *İshak - zade Zuhuri Divanı inceleme – metin*, Konya 2002, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

AYNUR ÇAĞLİİŞLEK, *Yahya Nazım Divanı II (Transkripsiyonlu metin)* ,Kayseri 1991, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

AYŞE BALKAN, *Raşid Divanı (edisyon-kritik ve tasavvufi unsurlar),* Afyon 2001, Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

AYŞE BÜYÜKYILDIRIM, *Kaşif Divanı`nın tenkitli metni ve tahlili* , Elazığ 1998, Fırat Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, DOKTORA Tezi.

BAHRİ YAĞMUR, *Hilali Divanı (inceleme-metin),* Ankara 1998, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

BAYRAM ALİ KAYA, *Azmi-zade Haleti hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanın tenkitli metni,* Edirne 1996, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

CEMAL AKSU, *İbrahim Hanif Divan*, İstanbul 1996, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

EMRULLAH YAKUT, *Feridi'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi: İnceleme - metin* , İstanbul 2015, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Emrullah Yakut, *Saib-i Tebrizî Divanı Şerhi'nin incelenmesi*, İstanbul 2008, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

EROL GÜNDÜZ, *Subhi-Zade Feyzi Divanı (karşılaştırmalı metin),*Malatya 1997, İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ERSEN ERSOY*, II. Bayezit Devri şairlerinden Münirî hayatı, eserleri ve divanı (inceleme-tenkitli metin),* İstanbul 2010, Marmara Üniversitesi / Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

ESRA EGÜZ, *Priştineli Nuri Divanı ve incelenmesi* , İstanbul 2009, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

FATİH GÜNAY, Raşid (vakanüvis), hayatı, edebi kişiliği, Divan'ının tenkitli metni ve incelemesi ,Edirne 2001, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

FATİH TIĞLI, *Bursalı Rahmî Çelebi ve divânı*, İstanbul 2006, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

FATİH YERDEMİR*, Rehâyî Divanı (inceleme - metin - dizin),* Ankara 2007, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

FATMA KOÇAK, *Faik Mahmud ve Divanı*, Ankara 2006, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

FATMA ZEHRA KAVUKÇU, *Rami Divanı* , Bursa 2000, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

GÜLGÜN ERİŞEN YAZICI*, Edirneli Kami ve divanının tenkitli metni*, Ankara 1998, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

HACI ALİ ŞAHİN, *Hersekli Arif Hikmet Bey divanı (inceleme-metin)* ,Kayseri 1994, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

HAKAN TAŞ, *Vahyî Divani ve incelenmesi* , İstanbul 2004, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

HALİL GÜNTAN, *Receb Enis Dede: Hayatı, edebi kişiliği ve Divanının tenkidli metni,* Konya 1990, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

HALİL İBRAHİM OKATAN, *Kafzade Fa`izi hayatı eserleri sanatı-tenkitli divan metni*, İzmir 1995, Ege Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

HALİT BİLTEKİN, *Şeyhi Divanı: İnceleme - tenkitli metin – dizin*, Ankara 2003, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

HALUK GÖKALP, *Fasihi Divanı (inceleme-metin),* Adana 2001, Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

HAMİT DİKMEN, *Seyyid Vehbi ve Divanının karşılaştırmalı metni*, Ankara 1991, Ankara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

HASAN KASIR, *Sabri Mehmed Şerif Divanı (inceleme-karşılaştırmalı metin),* Erzurum 1990, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

HÜSEYİN GÜFTA, *Salim (Mirza-zade) hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve divanın karşılaştırmalı metni,* Erzurum 1995, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

HÜSEYİN YORULMAZ, *Koca Ragıb Paşa Divanı* , İstanbul 1989, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

HÜSEYİN YORULMAZ, *Koca Ragıb Paşa Divanı*,İstanbul 1989, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

İDRİS KADIOĞLU, *Lebib-i Amidi hayatı, edebi kişiliği, eserleri ve Divanı`nın tenkitli metni* , Diyarbakır 2003, Dicle Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı, Doktora Tezi.

İRFAN AYPAY, *Nahifi Süleyman Efendi: Hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni*, Konya 1992, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

İSMAİL ÇETİN, *Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni*, Elazığ, 1993, Yüksek Lisans Tezi.

İSMAİL ÇETİN, *Derzi-zade Ulvi: Hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni*,Elazığ 1993, Fırat Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

İSMET ŞANLI, *Hilali Divanı (metin-çeviri-tahlil),* Bursa 1999, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

KERİME ÜSTÜNOVA, *Hilmi Divanı,* Bursa 1993, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

M. ŞAHABETTİN ÜNLÜ, *Ubeydi: Hayatı - edebi kişiliği ve Divanının tenkitli metni*, İstanbul 1991, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi

MAHMUT BEYRET, *Mehmed Emin Sabri divanı'nın tahlili* ,Afyon 2019, Afyon Kocatepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MEHMET DUYMAZ, *Diyarbakırlı Azmî ve Dîvânçesi (İnceleme-metin- indeks),* Ankara 2010, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MEHMET GÜLER, *Halil Nuri Divanı edisyon-kritik-inceleme,* Sivas 2009, Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

MEHMET KALPAKLI, *Divan şiirinin edisyonunda bilgisayar kullanımı metoduna giriş ve Fevri Divanı'nın elektronik formu*, İstanbul 1991, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

MEHMET KÜLAHLIOĞLU, *Kadri hayatı, edebi kişiliği ve Divanı'nın transkripsiyonlu metni*, Konya 1997, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MEHMET ŞİMŞEK, *Yahya Nazım Divanı (III. Divan) (İnceleme-metin),* Kayseri 2007, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MEHMET VANLIOĞLU, *Ulu Arif Çelebi ve divanının tenkitli metni*, Erzurum 1991, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Melike Erdem, *Bursalı Tâlib ve Divânı*, İstanbul 1994, Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı, Yüksek Lisans Tezi.

MELİKE TUNADURUR, *Edirneli Ahmed Rüşdi Divanı,* Edirne 2012, Trakya Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MOHAMED L. AWAD İBRAHİM, *Feridi ve Divanı*, Ankara 2010, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

MURAT ALİ KARAVELİOĞLU, *On altıncı yüzyıl şairlerinden Prizrenli Şem'i'nin Divanı'nın edisyon kritiği ve incelenmesi,* İstanbul 2005, Marmara Üniversitesi / Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

MURAT SALİM TOKAÇ, *Buhûrizâde Mustafa Efendi (Itrî)'nin eserlerinin dönemsel olarak müzikal kompozisyon ve usûl açısından karşılaştırılarak incelenmesi*, İstanbul 2018, Marmara Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı / İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı, Doktora Tezi.

MUSTAFA ERDOĞAN, *Kabûlî İbrahim Efendi, hayatı, edebî kişiliği ve divanı (inceleme-tenkitli metin-dizin),* Ankara 2008, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi

MUSTAFA ULUOCAK, *Çeşmi-zade Reşid Divanı: İnceleme - tenkitli metin,* Bursa 1998, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

MÜMİN TOPÇU, *Divan-ı Rızayi*, Malatya 1997, İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

NEVİN GÜMÜŞ, *Yahya Nazım Divanı, I, inceleme - metin* ,Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

NEVİN GÜMÜŞ, *Yahya Nazım Divanı, I, inceleme – metin*, Kayseri 1992, Erciyes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

NUMAN KÜLEKÇİ, *Gani-zade Nadiri: Hayatı, edebi kişiliği, eserleri, divanı ve Şeh-name'sinin tenkidli metni*, Erzurum 1985, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Oktay NAR, *Şeyhî, hayatı ve divanının tenkitli metni*,Konya 2007, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ORHAN KURTOĞLU, *Lebib Divanı (inceleme,tenkitli metin, sözlük)* , Ankara 2004, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Osman Ünlü, *Şerh-i Divan-ı Sâib'i Tebrizî'den Elif Harfli Gazeller*, Manisa 2001, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖMER ARSLAN, *Ubeydi divanı (Metin ve İnceleme)*,İstanbul 2013, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

ÖZGE ÖZTEKİN, *Rasih Divanı (inceleme-tenkitli metin-özel adlar dizini)* ,Ankara 1997, Hacettepe Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZLEM BATĞI, *Numân Mâhir Divanı*, Ankara 2012, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ÖZLEM GÜLNAR, *Hüsam-Zade Feyzi Divanı inceleme-metin*, Bursa 1996, Uludağ Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

RABİA AKDAĞ, *Edirneli Nazmî Dîvânı (269b-394a varaklar) inceleme-metin-tıpkıbasım*, Yozgat 2012, Bozok Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

RASİH ERKUL, *Birri Mehmet Dede (Magnisalı) hayatı - edebi kişiliği ve Divanının tenkidli metni*, Konya 1992, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

SAADET KARAKÖSE, *Nev'i-zade Atayi divanı, kısmi tahlil-metin (2. cilt)*, Malatya 1994, İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi

SAADET KARAKÖSE, *Nev'i-zade Atayi divanı, kısmi tahlil-metin (2. cilt)* , Malatya 1994, İnönü Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

Sibel Üst, *Edirneli Nazmî Dîvânı* , Erzurum 2011, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi.

SİYABEND EBEM, *Füzûnî hayatı, edebi kişiliği ve divan'ının notlandırılmış metni* ,İstanbul 2015, İstanbul Kültür Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.

ŞEVKİYE KAZAN, *Üsküdarlı Sırri hayatı, eserleri, edebi kişiliği Divan'ı (tenkitli metin-inceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi*, Ankara 2003, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi.

TARIK DEMİR, *Edirneli Faiz divanı inceleme-metin-dizin*, Ankara 2006, Gazi Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

TURGUT KARACAN, *XVII. yy. şairlerimizden sabit ve edisiyon kritikli divan metni*, Erzurum 1981, Atatürk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

ÜZEYİR ASLAN, Rahmetî-i Tebrizì ve Türkçe Şiirleri Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 9, İstanbul 2012, 1-28.

VESİLE SAK, *Nazım (İstanbullu): hayatı, eserleri, edebi kişiliği ve divanının tenkidli metni*, Konya 1994, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

VİCDAN ÖZDİNGİŞ, *Tıfli Ahmed Çelebi (hayatı, eserleri ve divanının tenkidli metni),* Konya 1991, Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi

YAKUP POYRAZ, *Seyyid Mehmed Efendi (hakim) yaşamı, edebi kişiliği ve divanı üzerinde bir araştırma (inceleme-metin)*, Samsun 2008, Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Türk Edebiyatı Bölümü / Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı / Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi

YILMAZ KIRIKTAŞ, *Naci Ahmed Dede Divanı (inceleme-transkripsiyonlu metin),* Sivas 2001, Cumhuriyet Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

İNTERNET SİTELERİ

(http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli-mahmud-celebi/ http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nahli, Son erişim tarihi: 02.06.2020-11.43)

https://islamansiklopedisi.org.tr/valihi Son erişim tarihi: 02.06.2020- 12.06)
. https://islamansiklopedisi.org.tr/gazi-giray-ii son erişim tarihi: 02.06.2020-12.16)

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-mdbir /

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi-haci-omer /

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nakdi Son erişim tarihi: 02.06.2020 14.15).

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/afifi-seyh-abdullah-afifuddin-efendi Son erişim tarihi:02.06.2020- 15.16)

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/muniri-mdbir Son erişim tarihi:02.06.2020-15.45)

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/azmi-pir-mehmed Son erişim tarihi:03.02.2020-01.58)

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/omri-omer-efendi-omer-bey Son erişim tarihi:03.06.2020-11.46)

http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ferruhi Son Erişim Tarihi: 23.06.2020

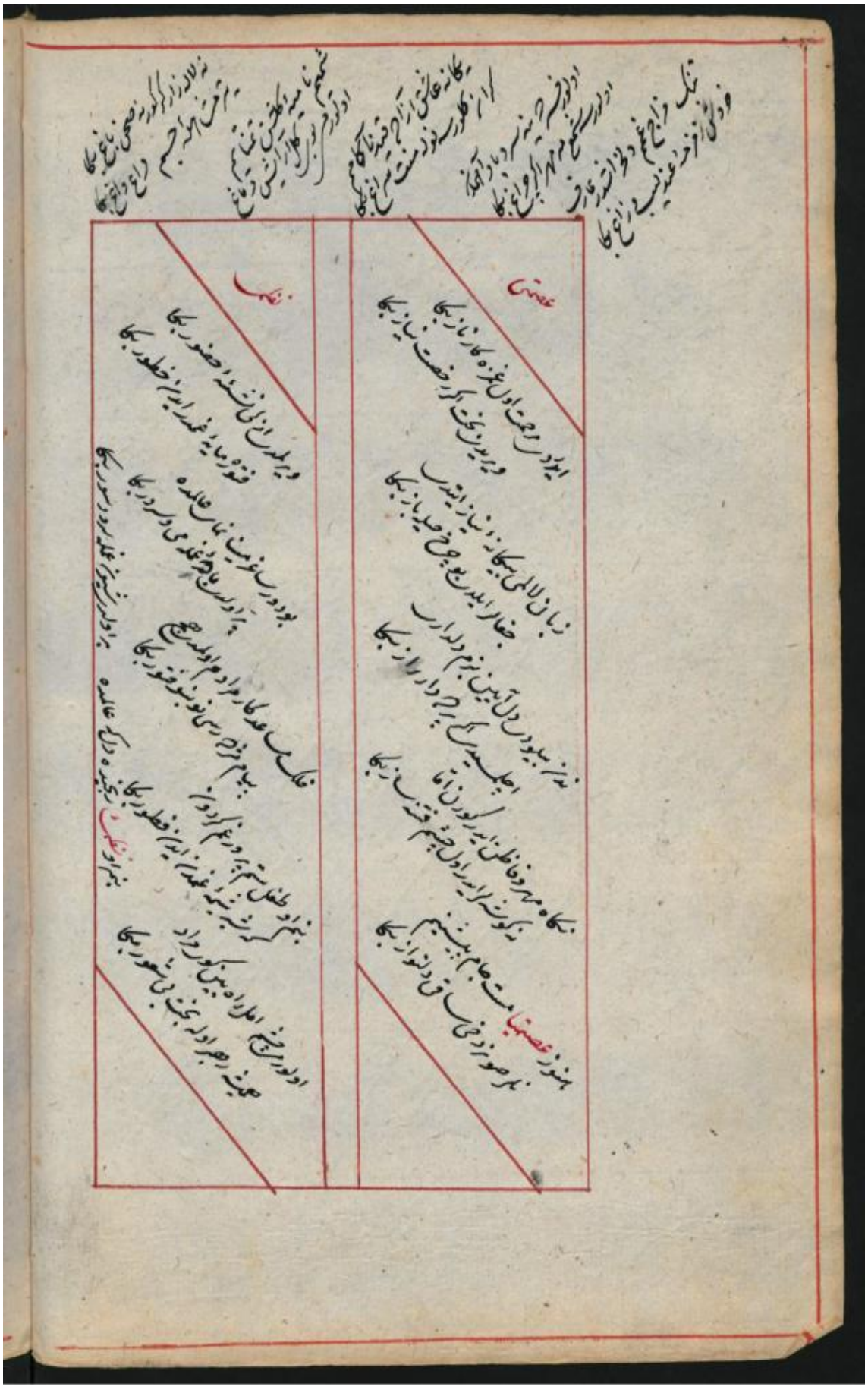

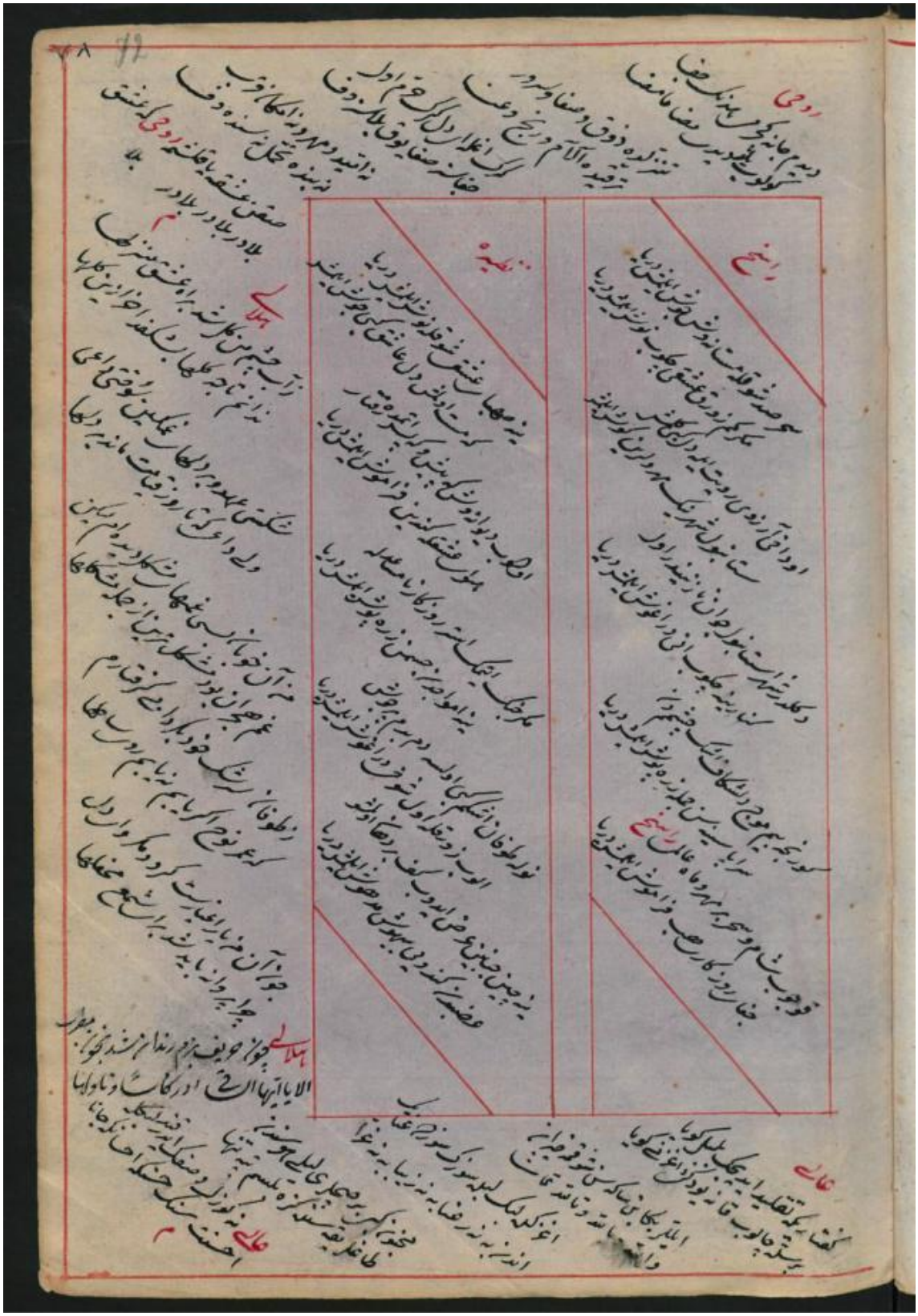

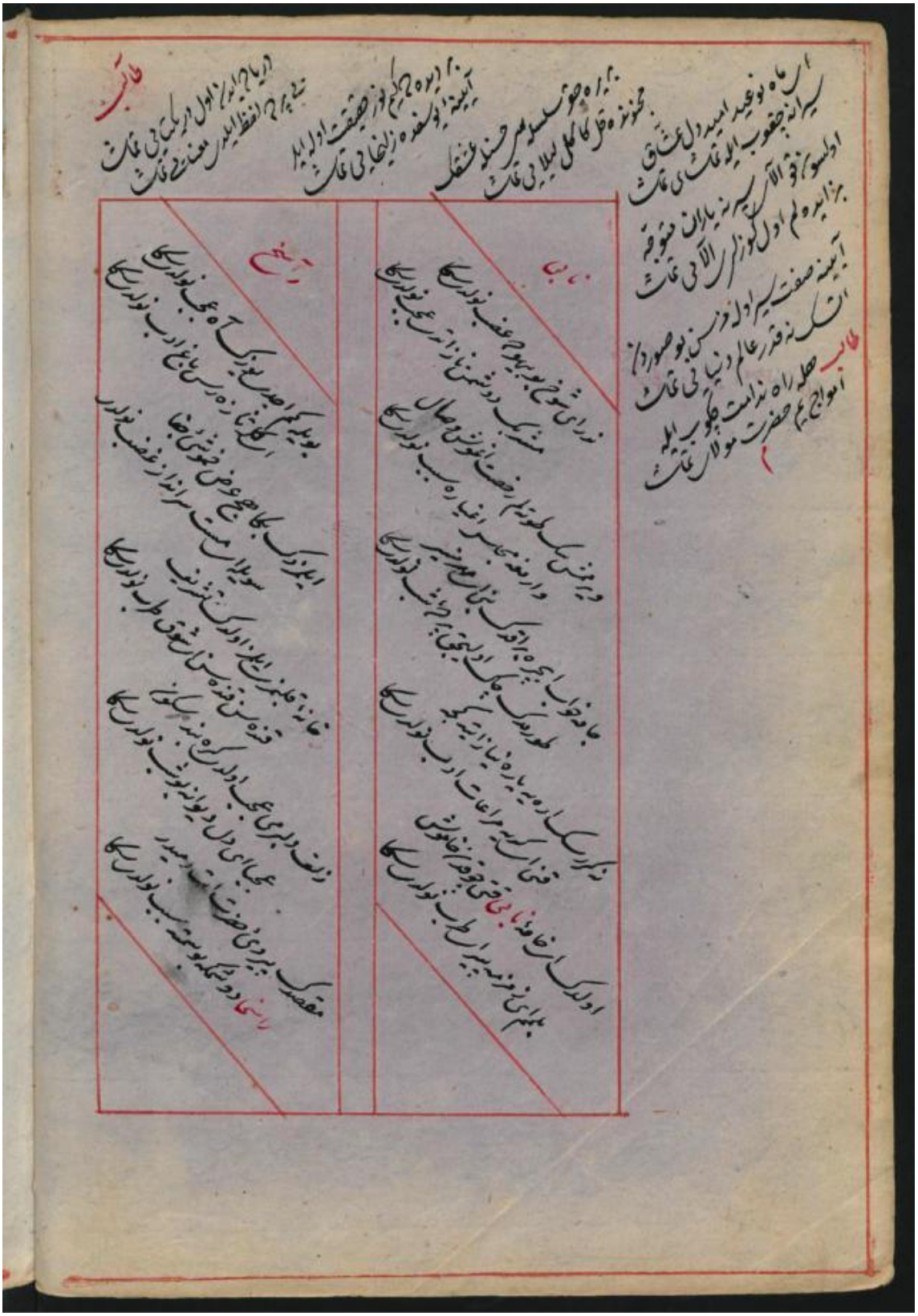

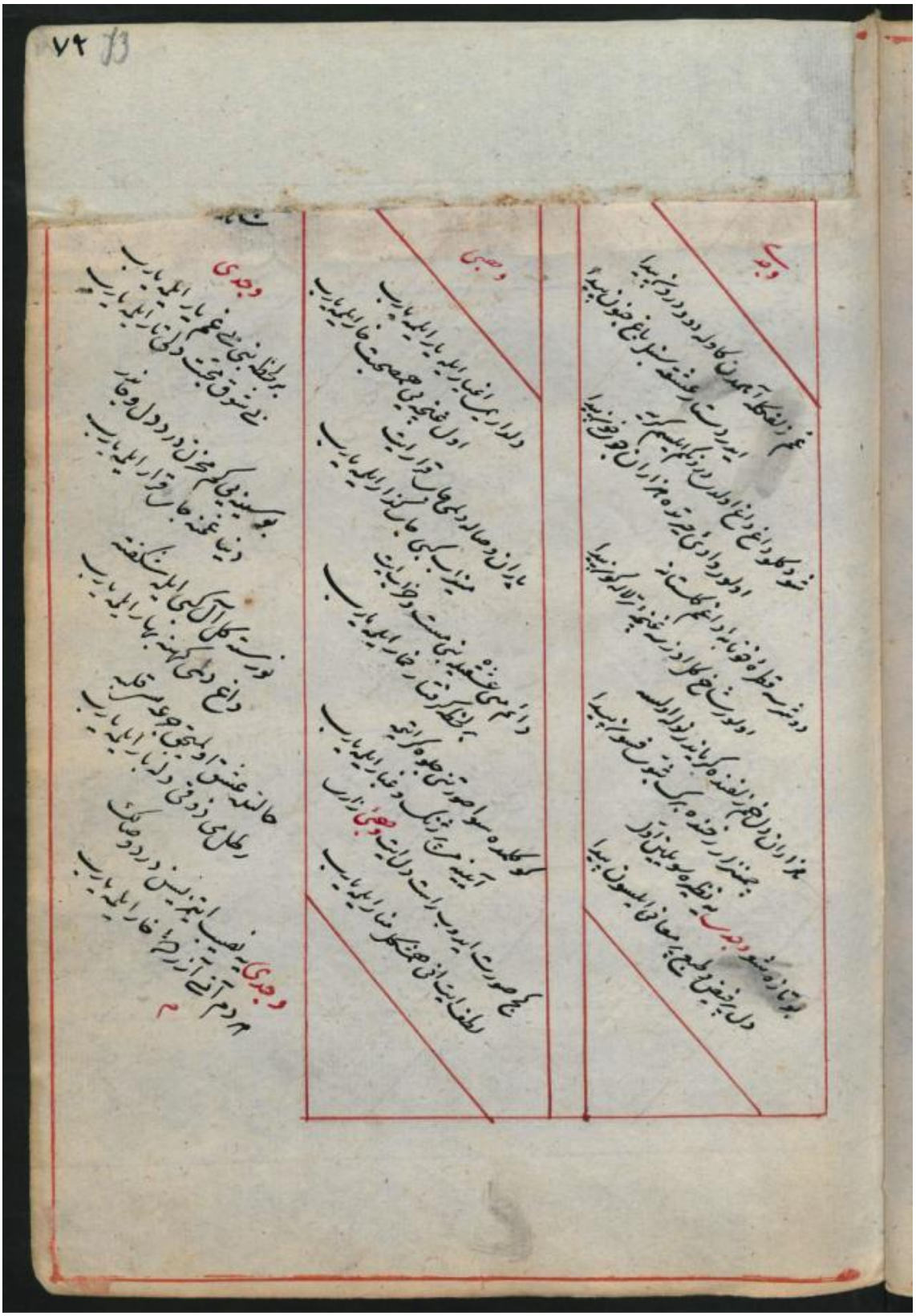

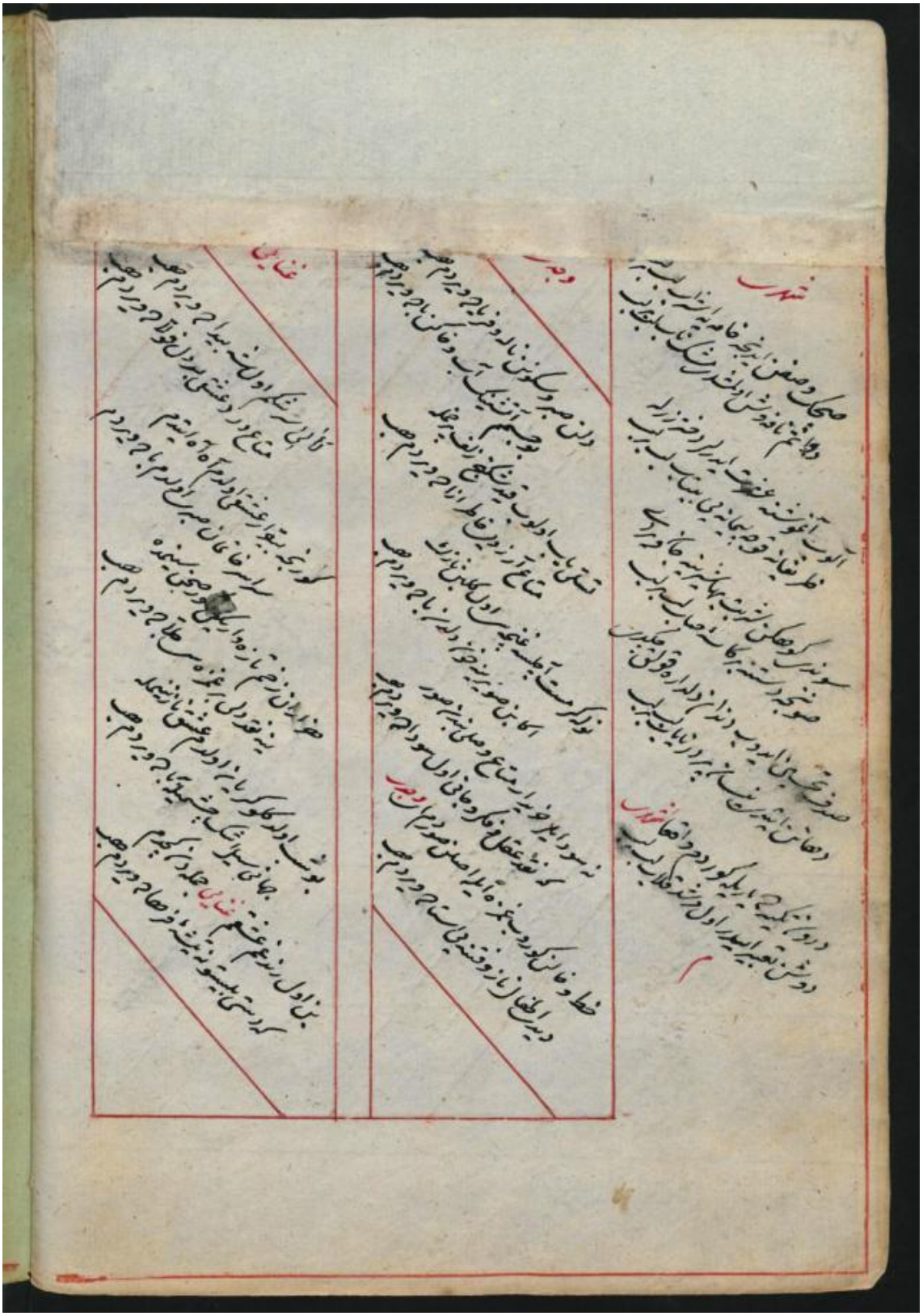

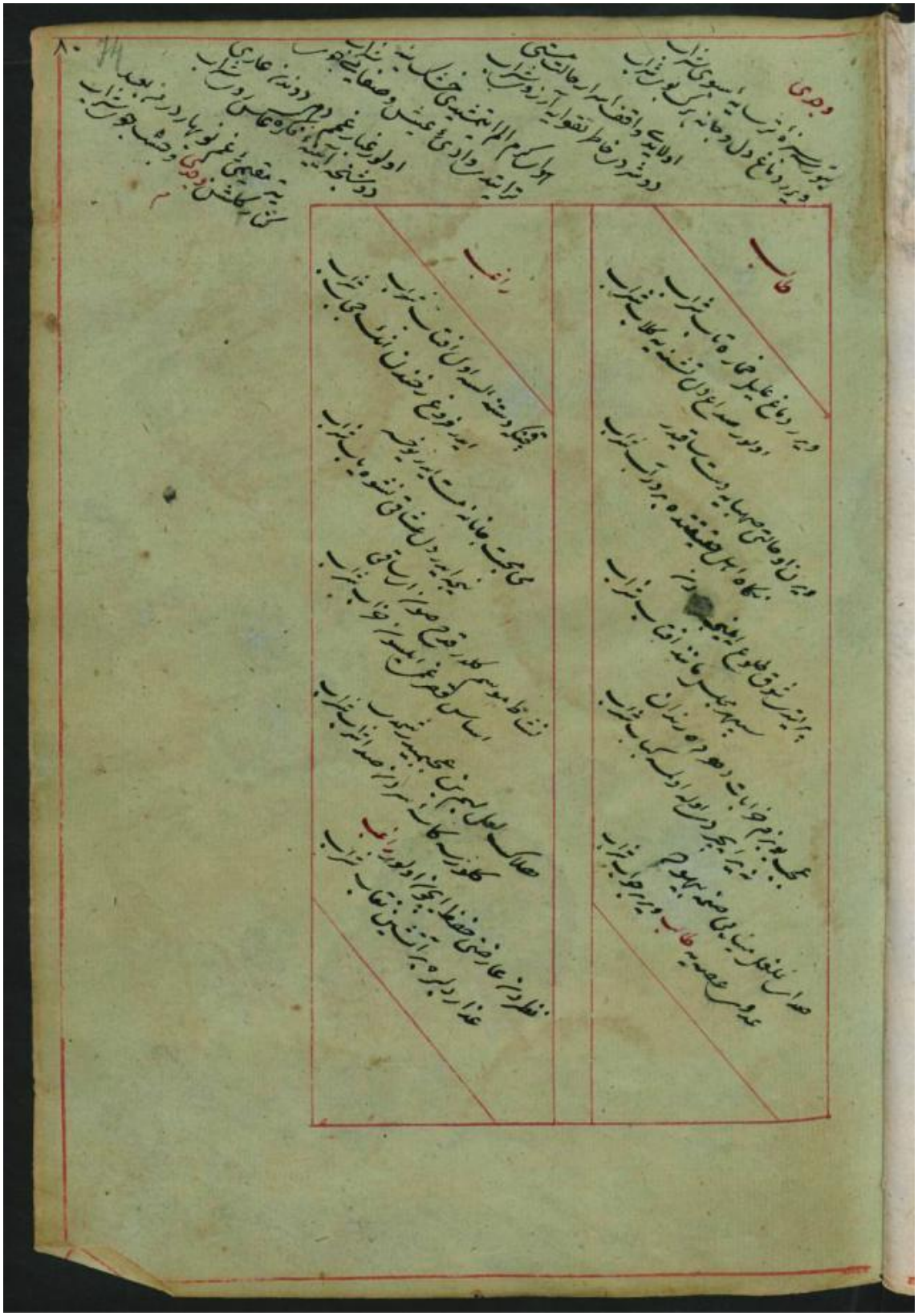

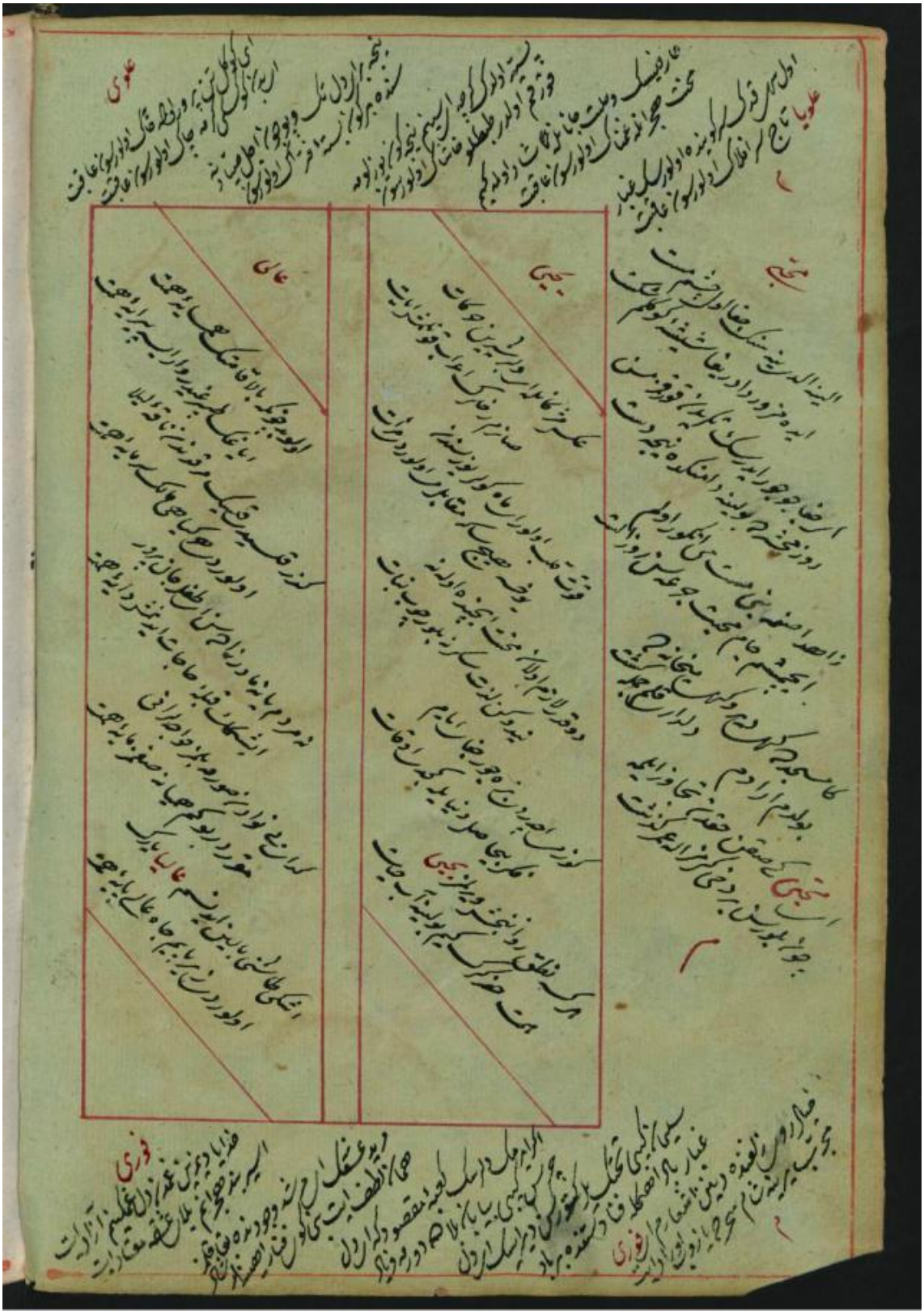

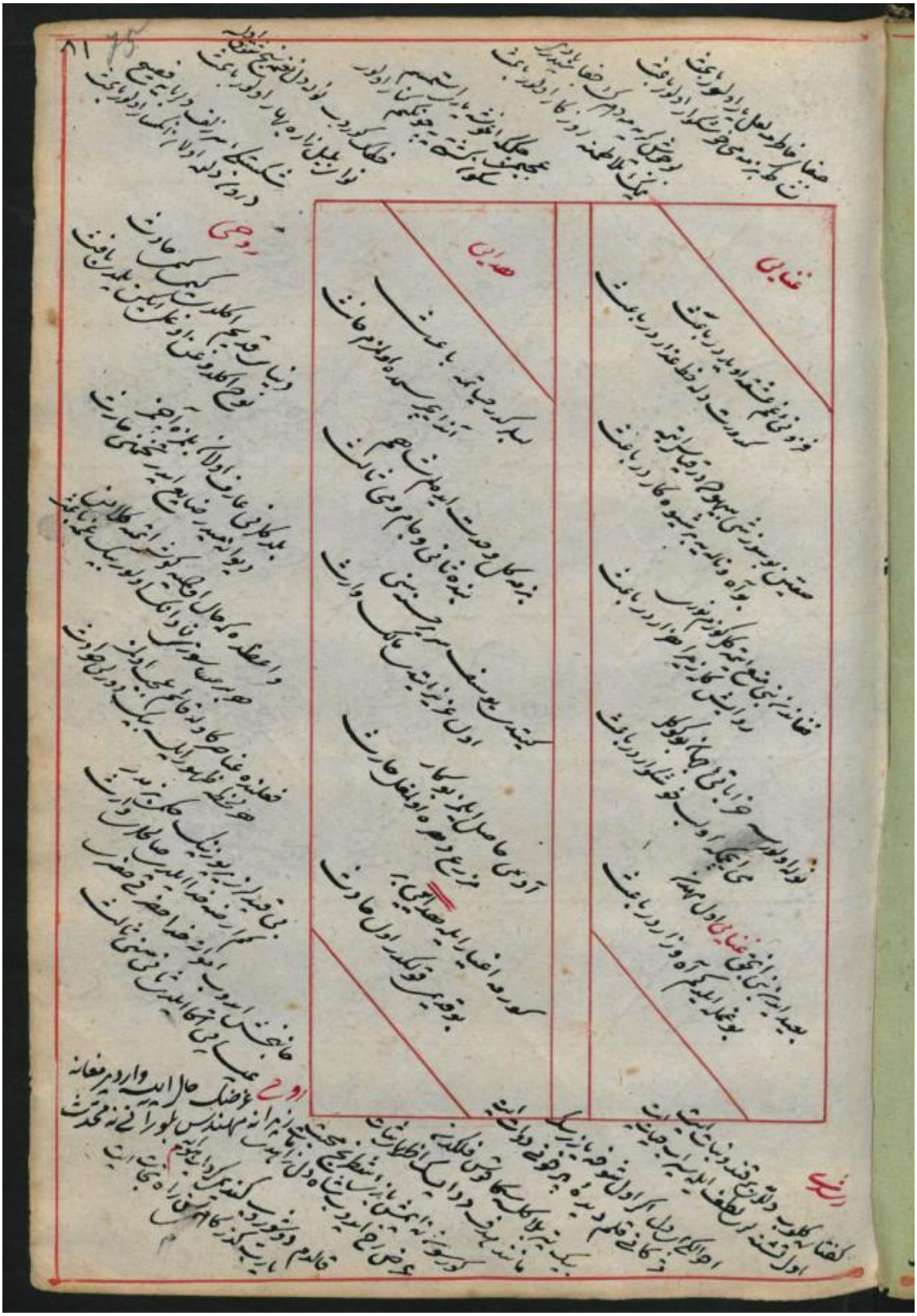

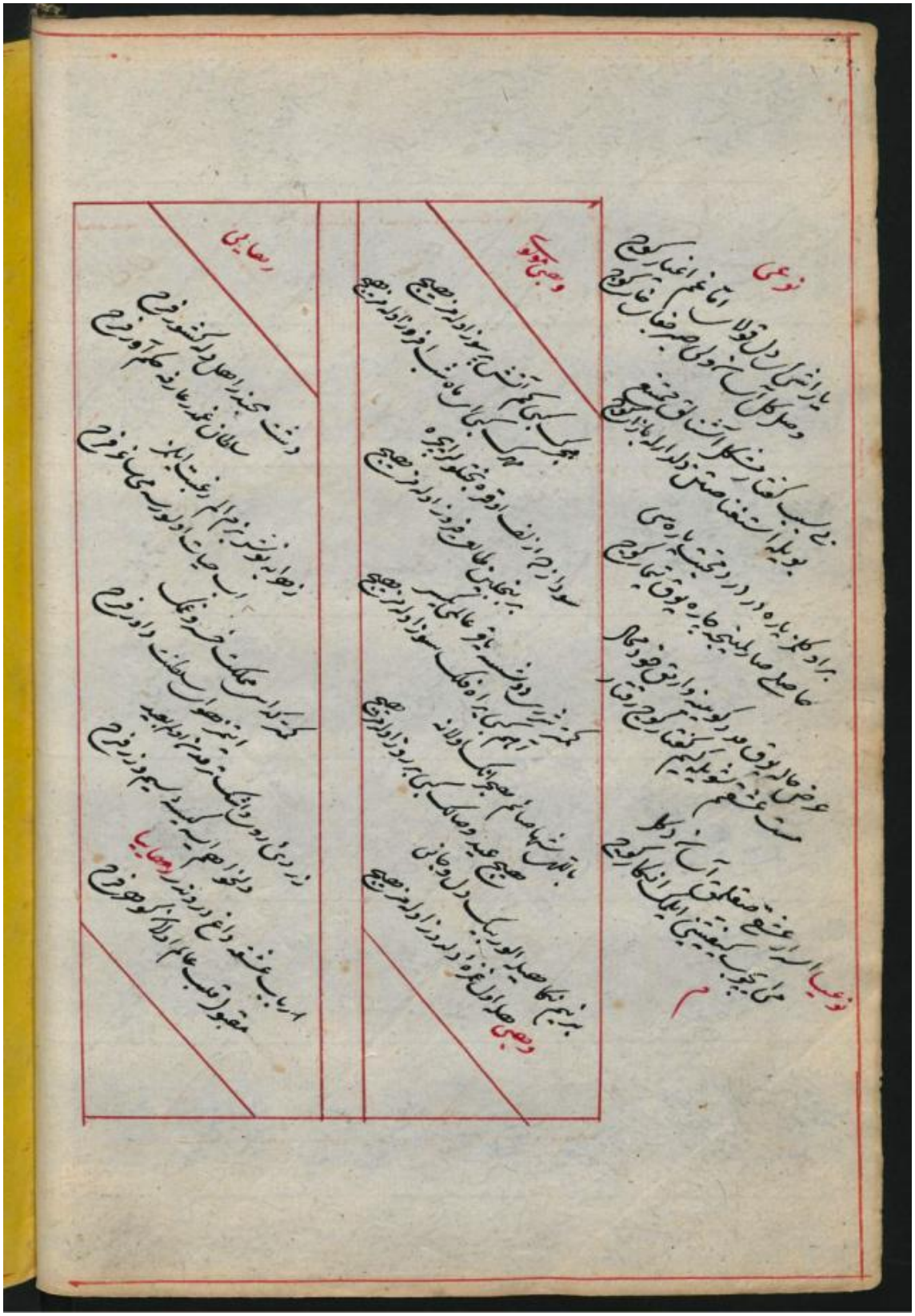

VARAK:76[a]

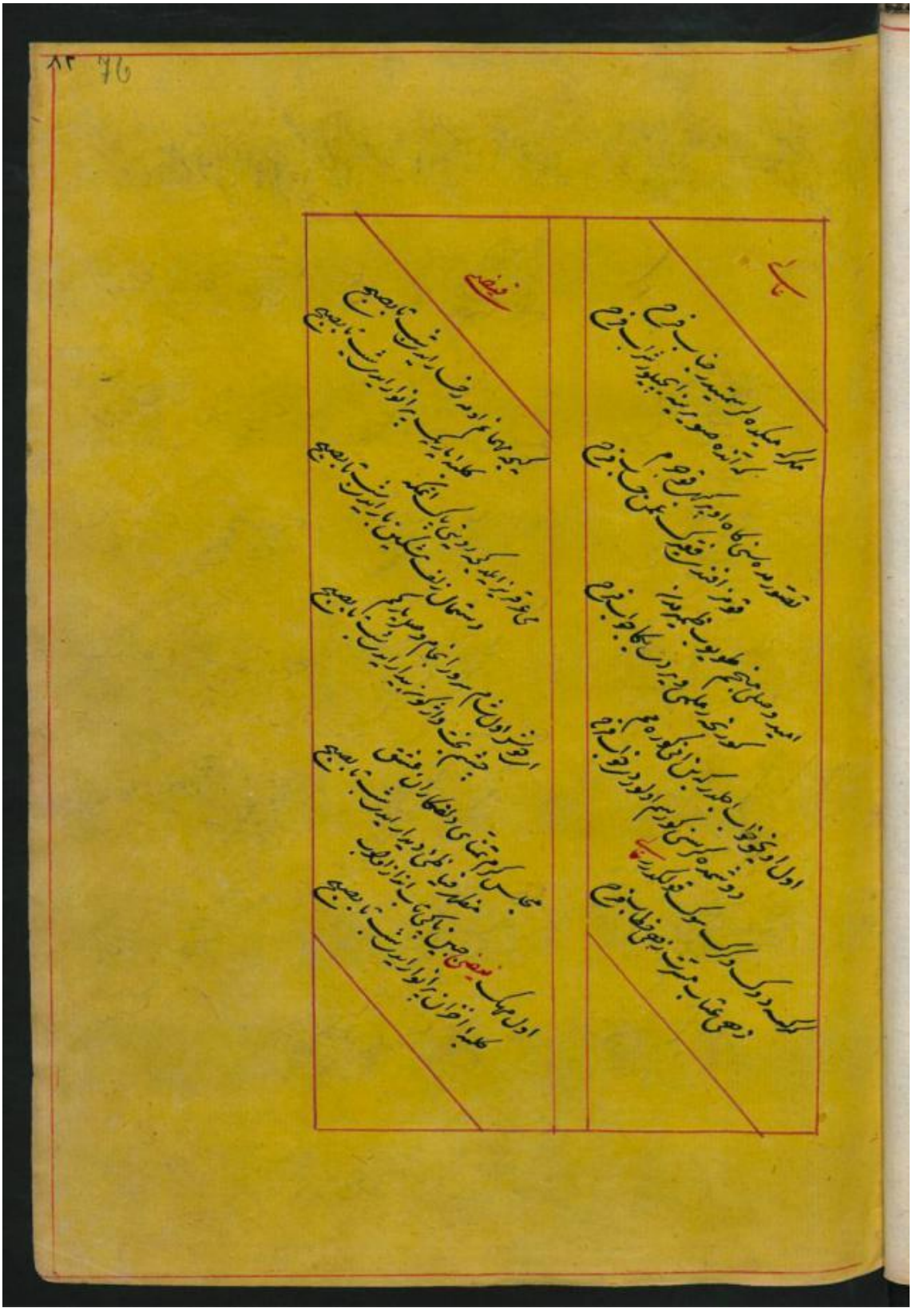

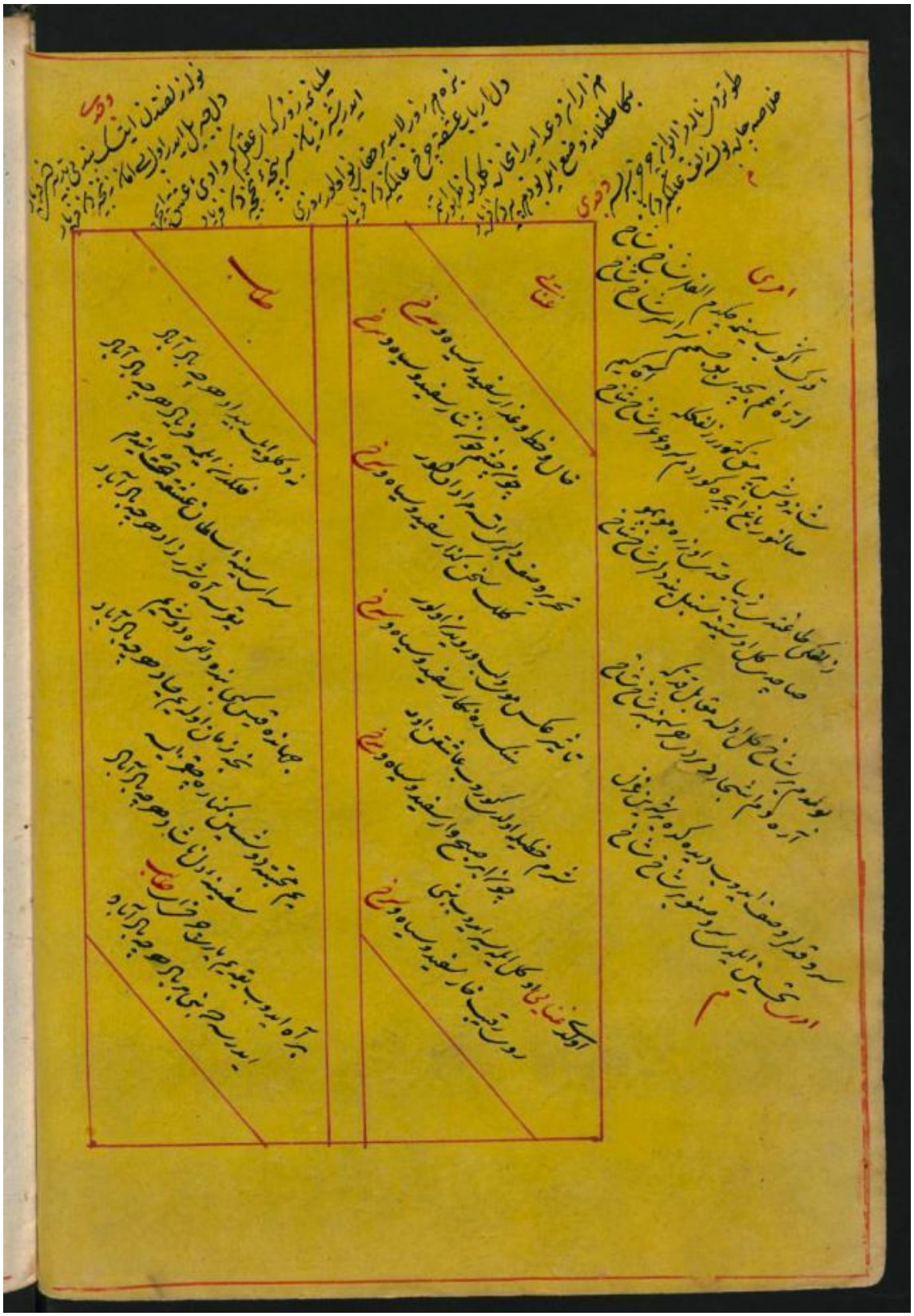

VARAK:77[a]

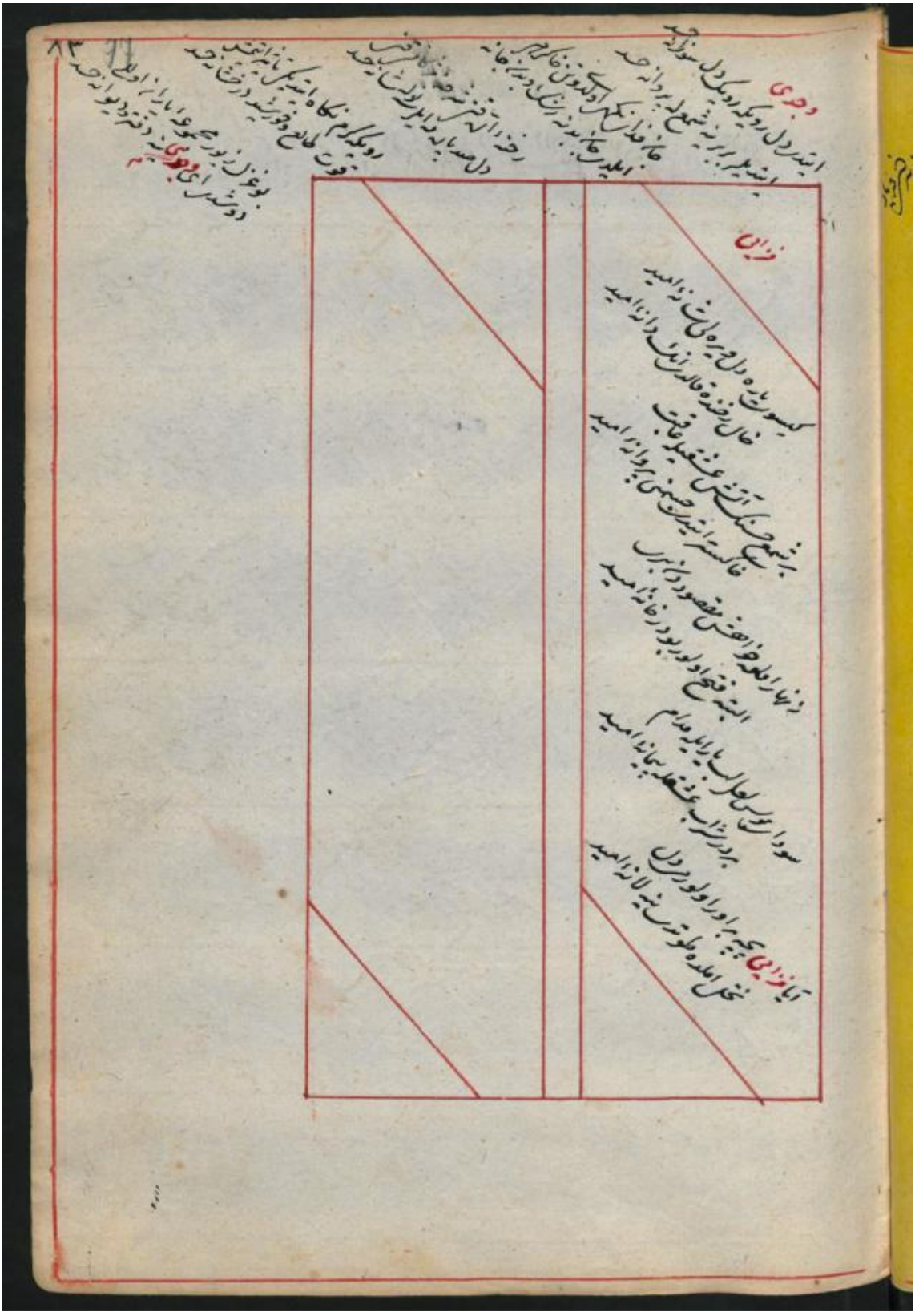

VARAK:77[b]

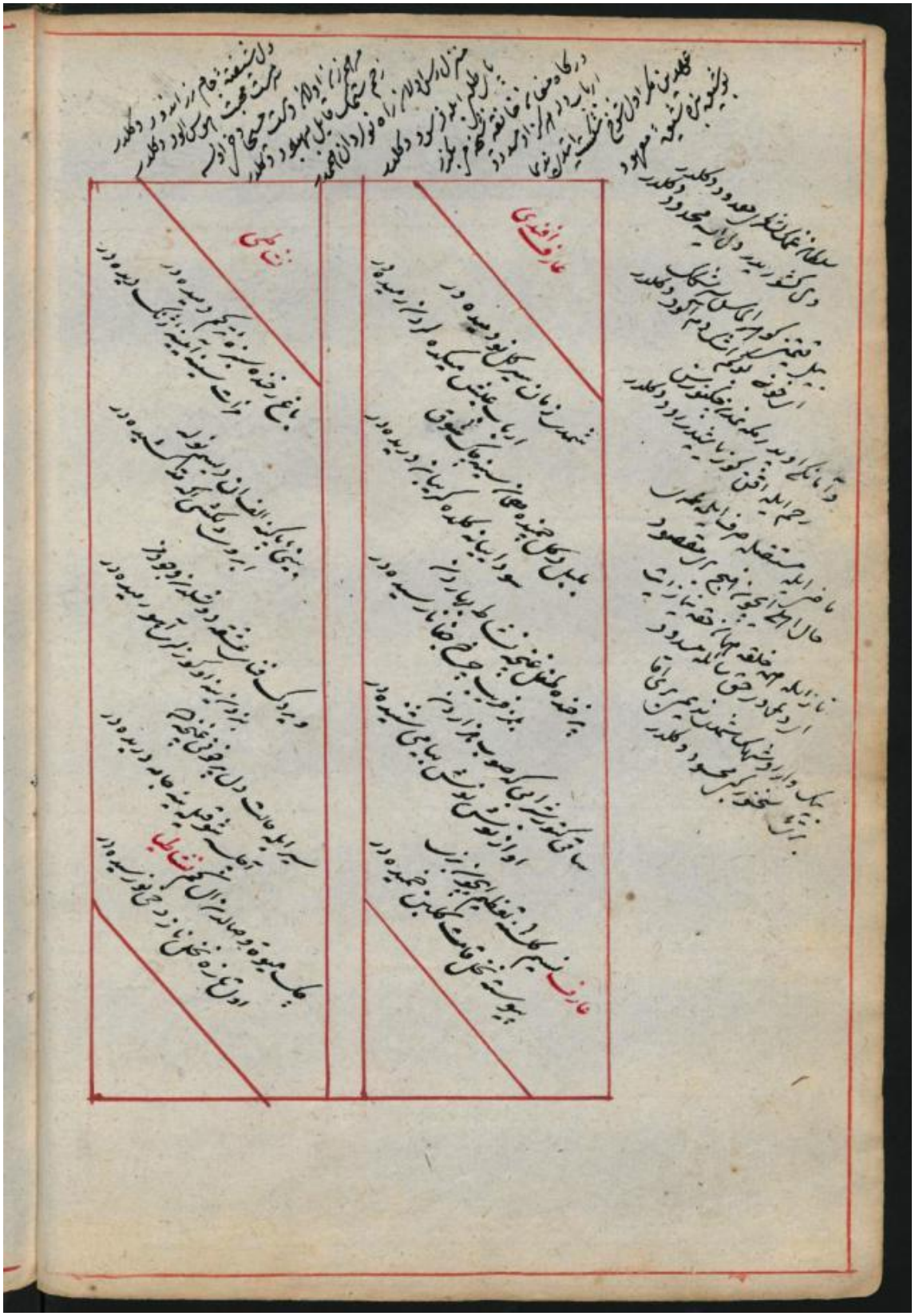

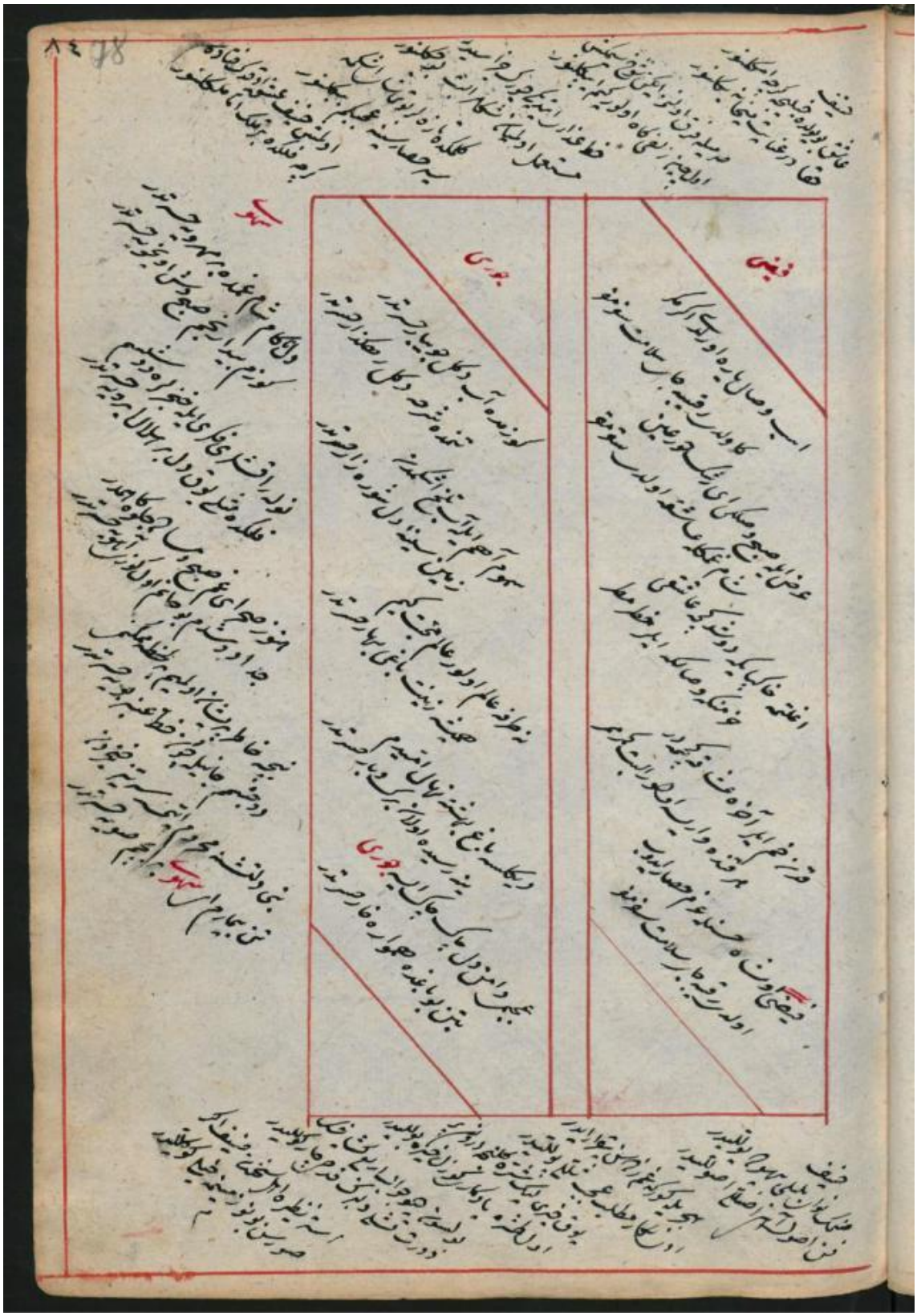

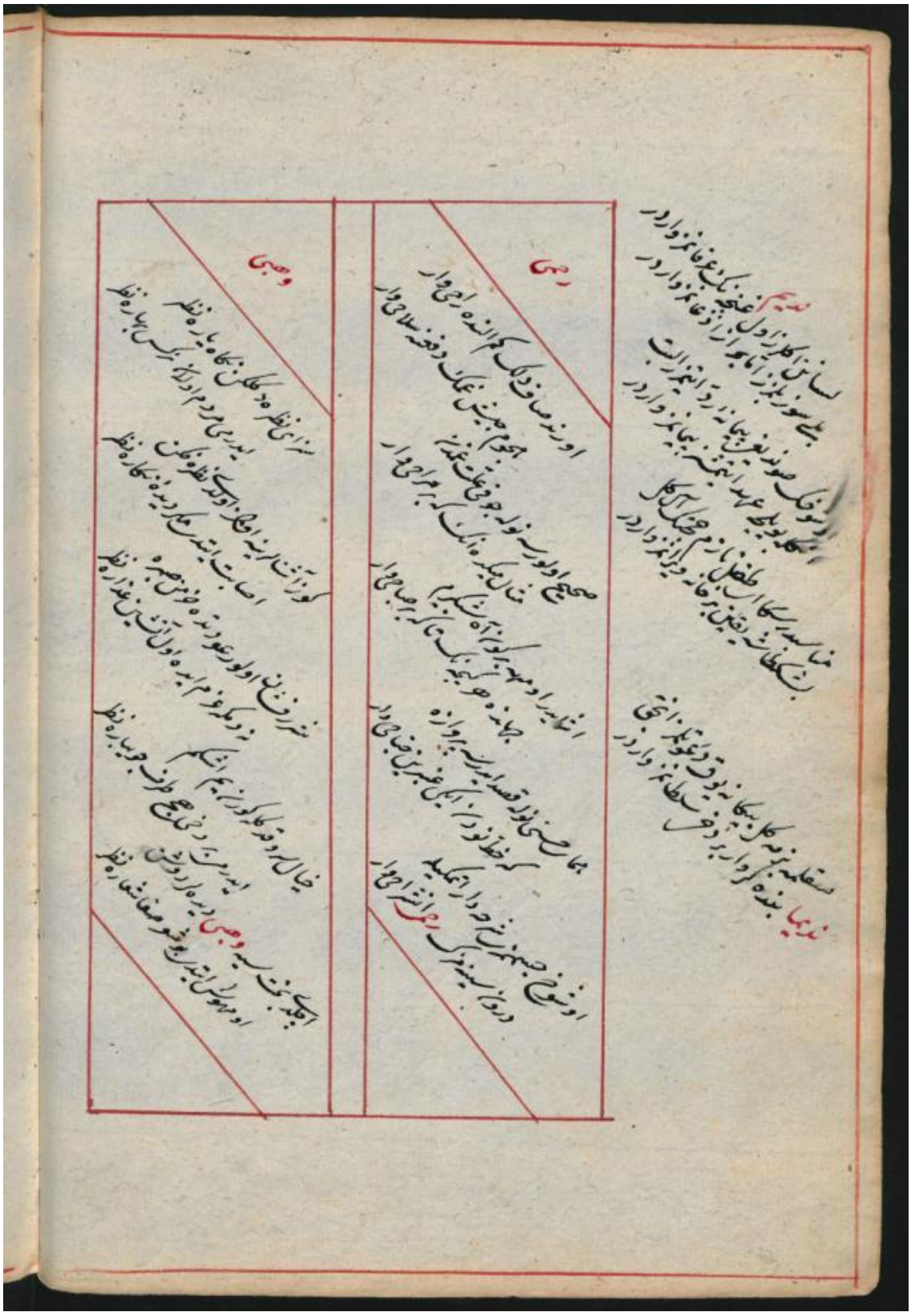

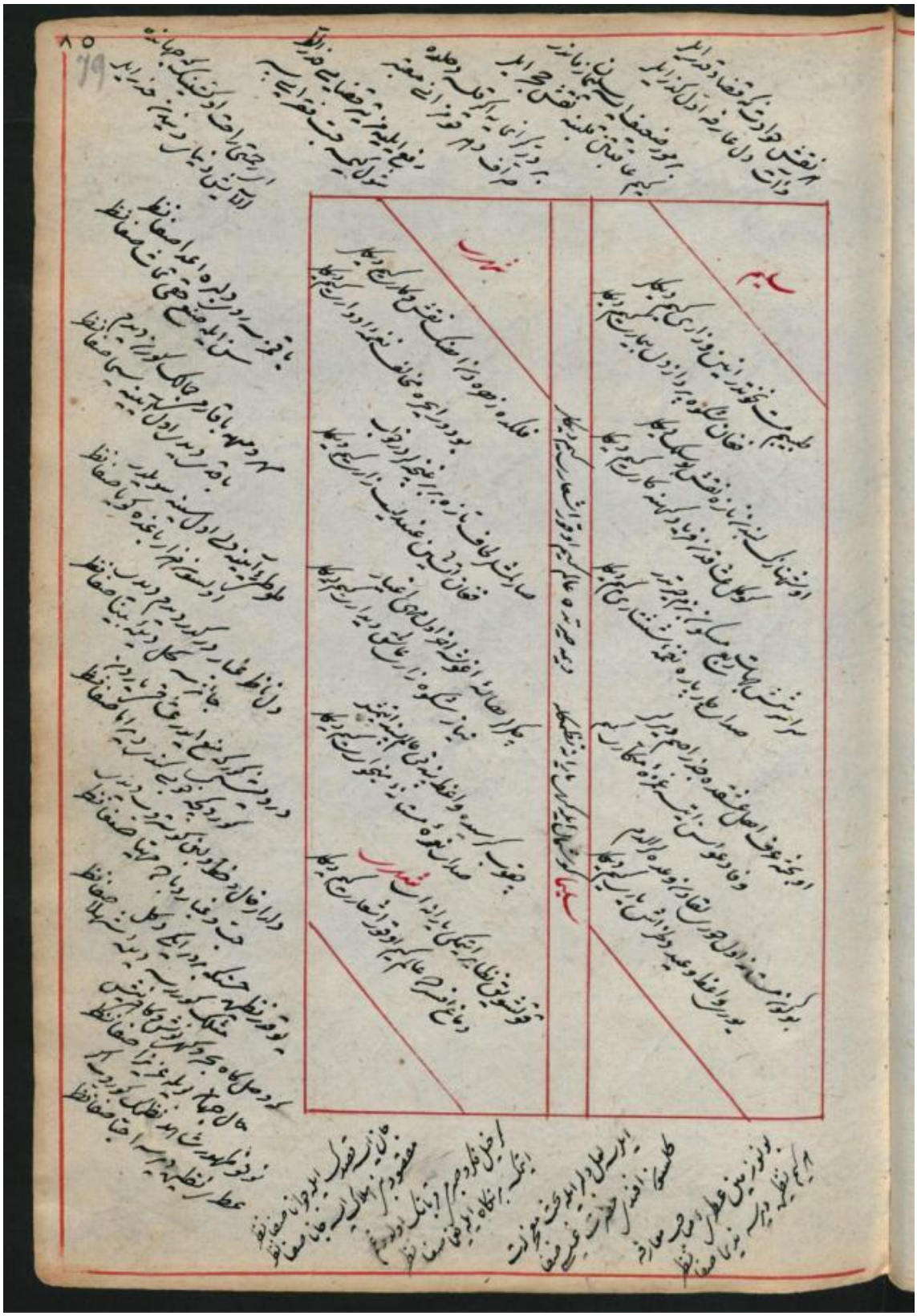

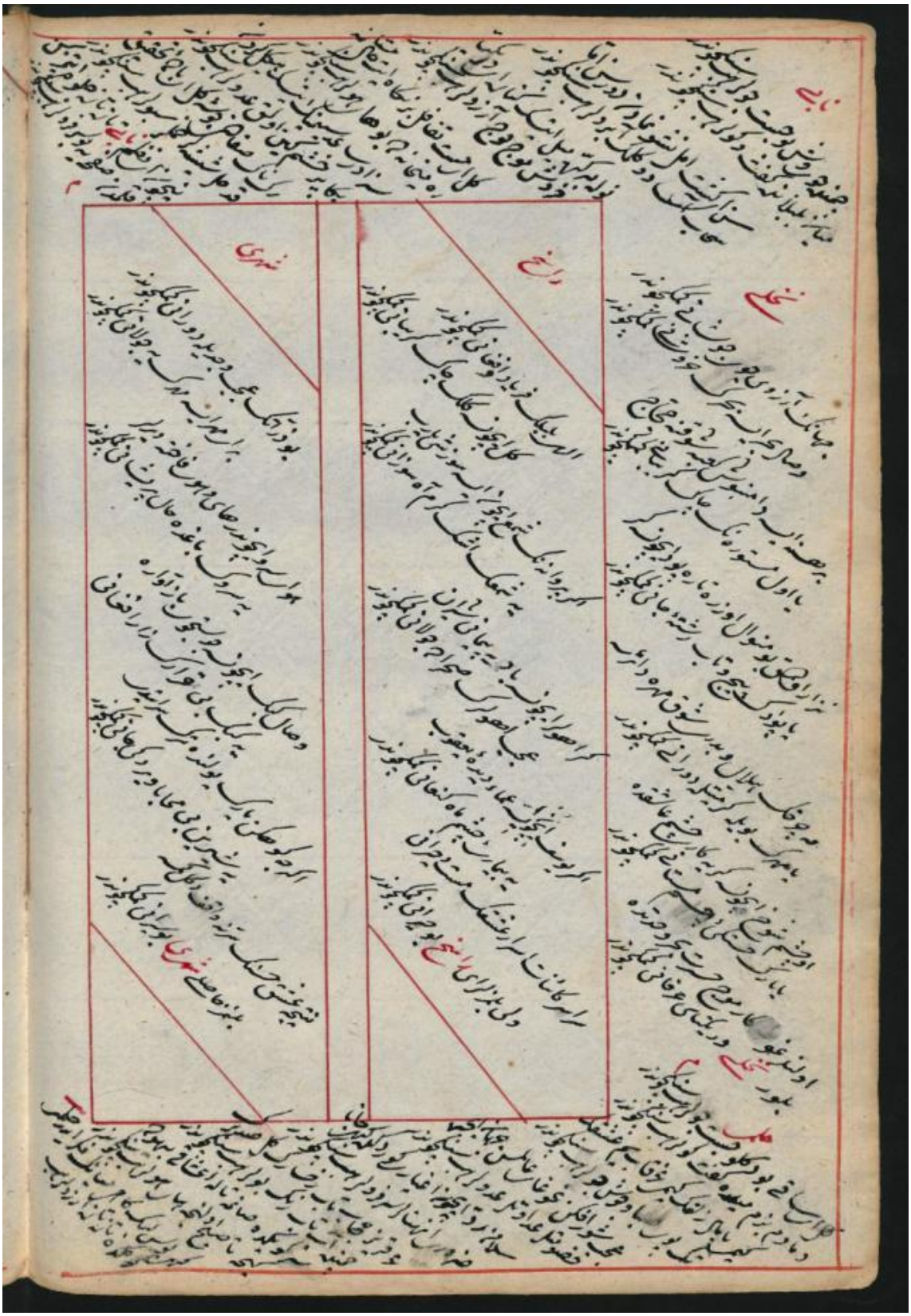

VARAK:80[a]

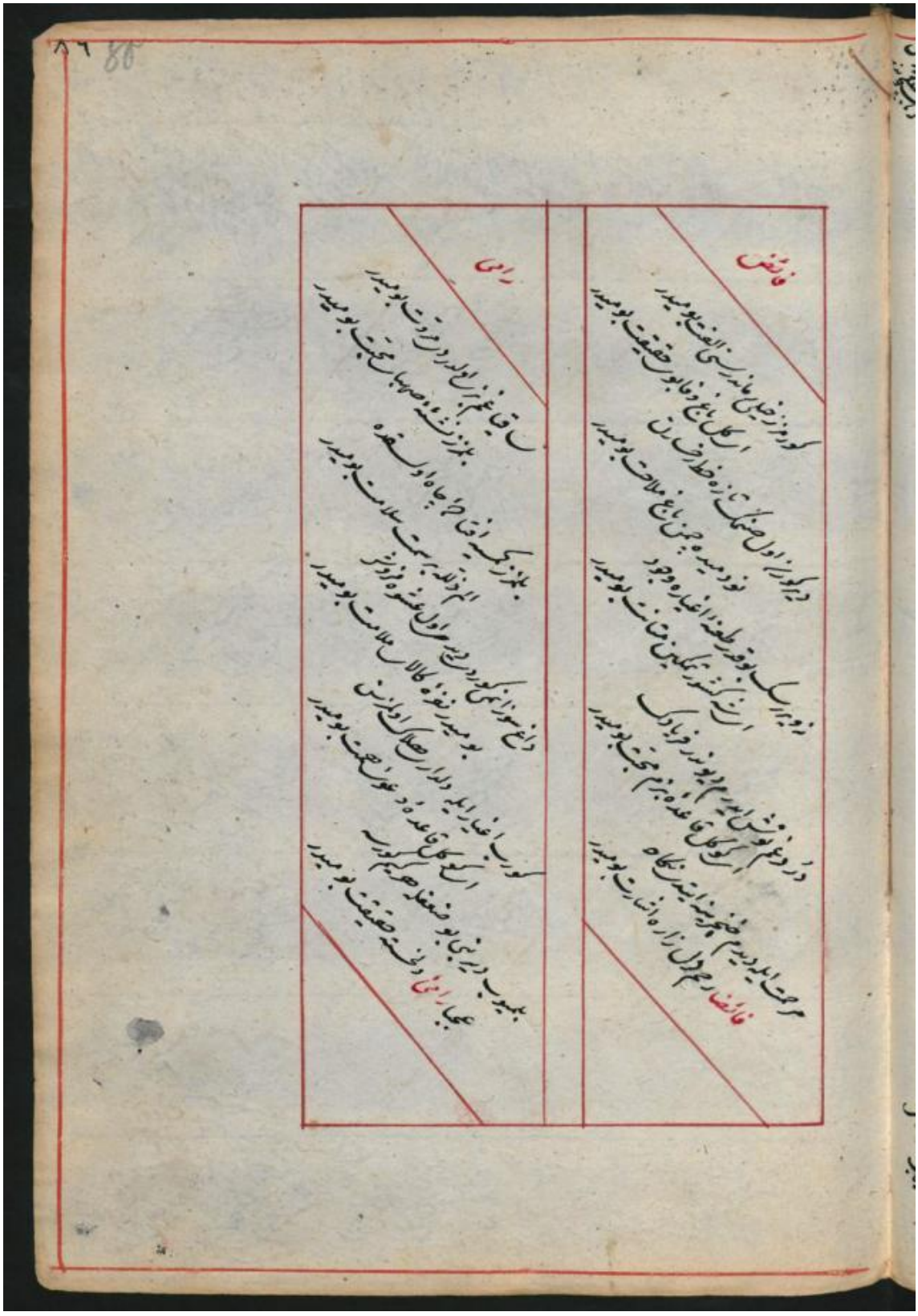

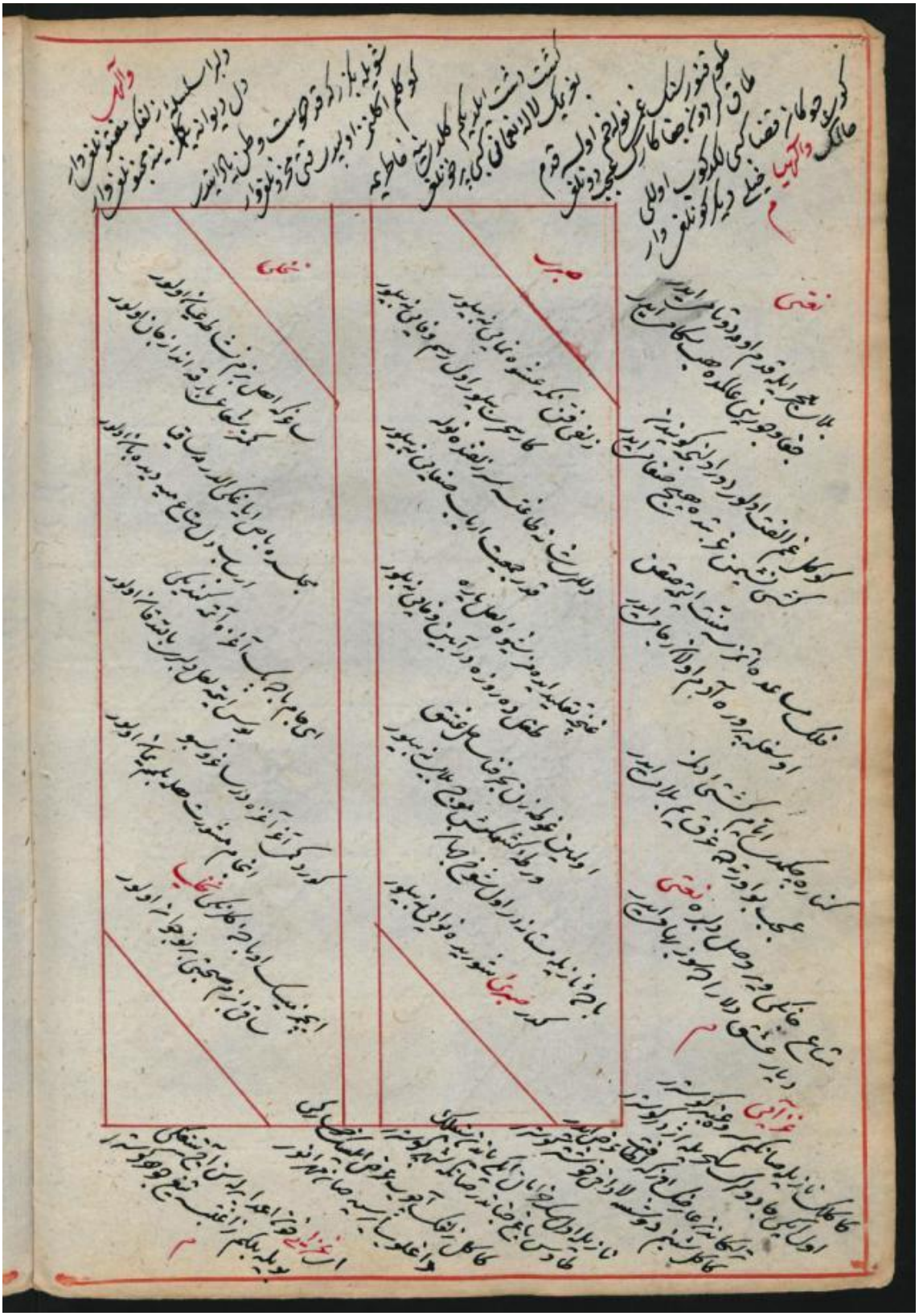

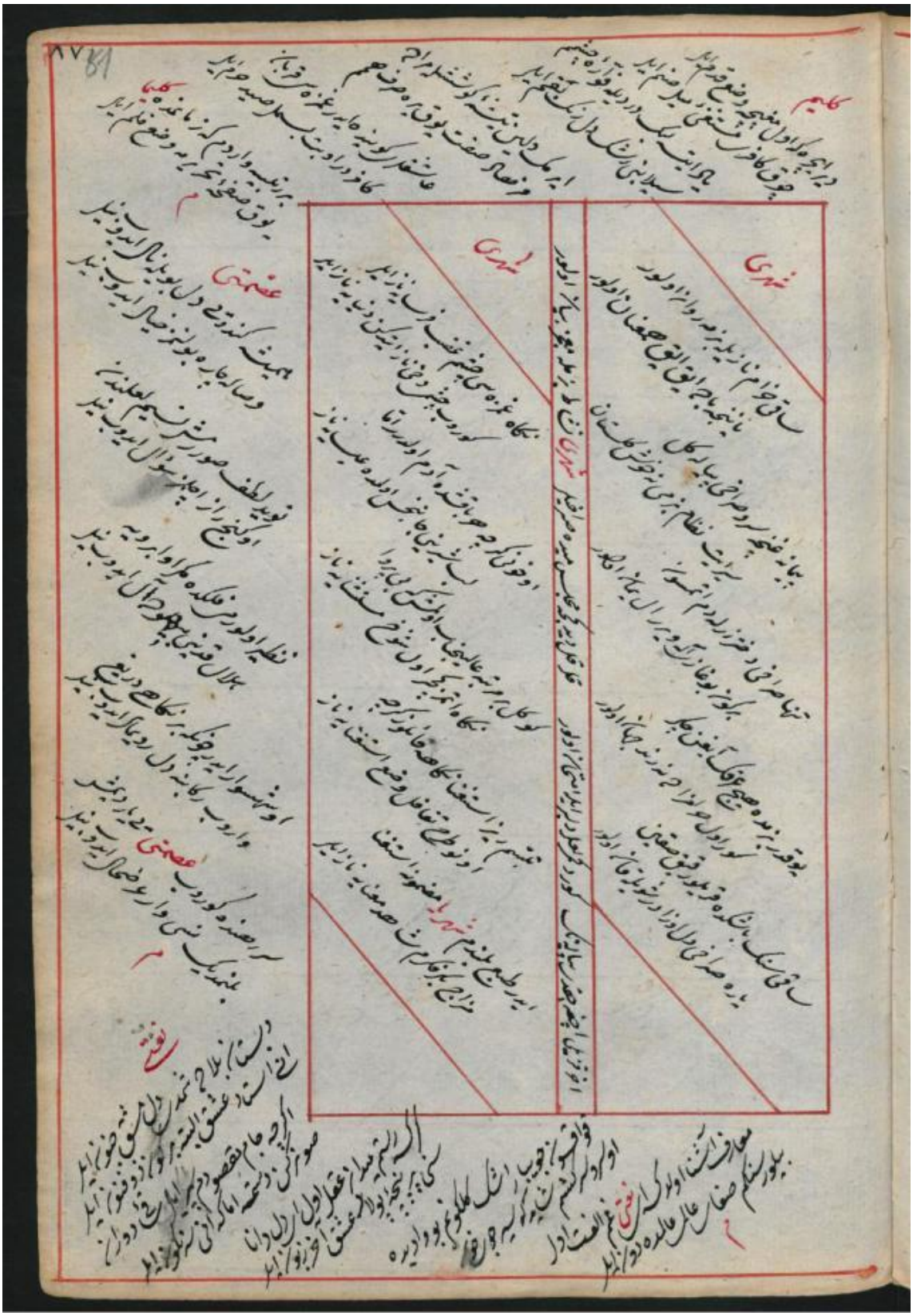

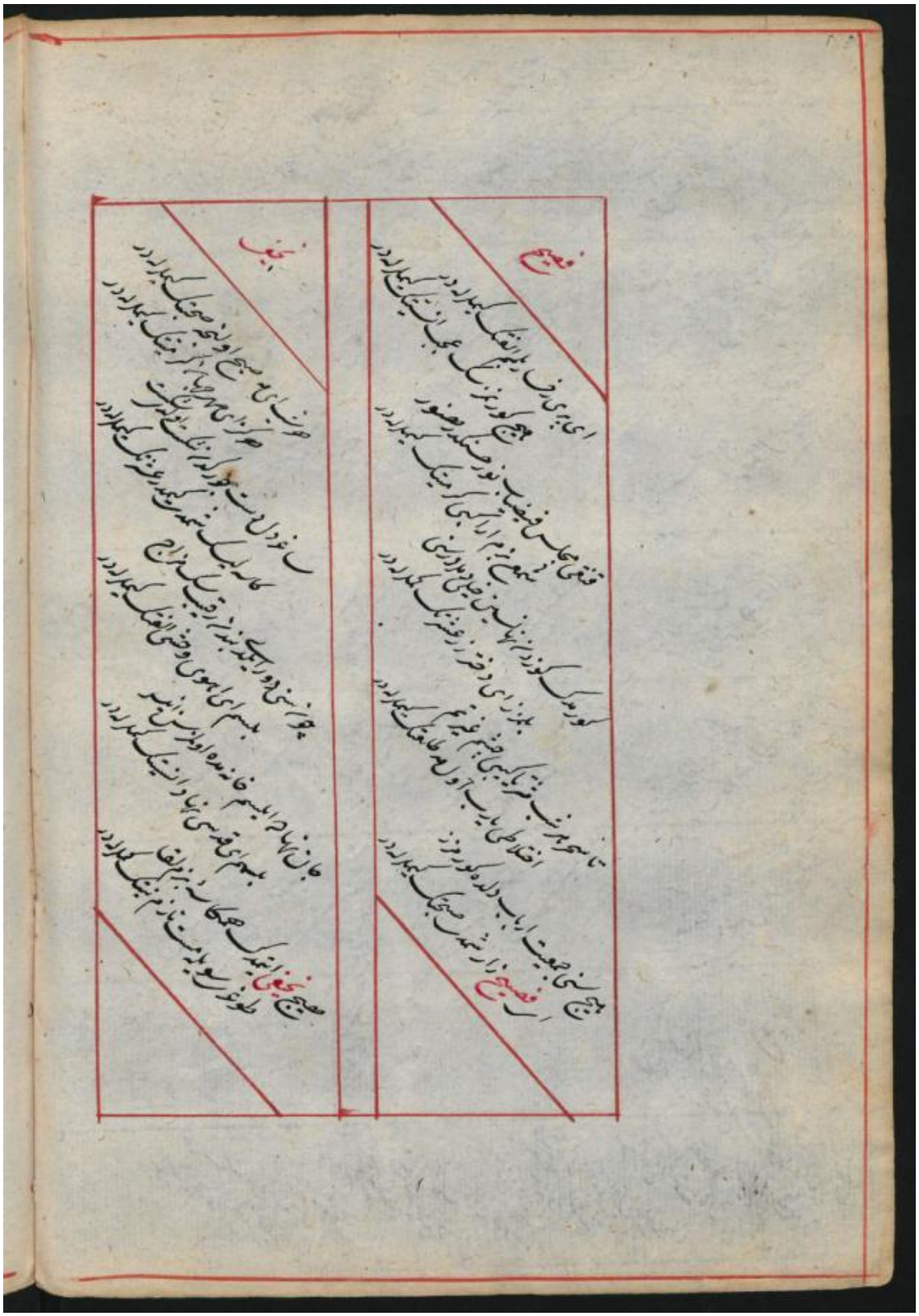

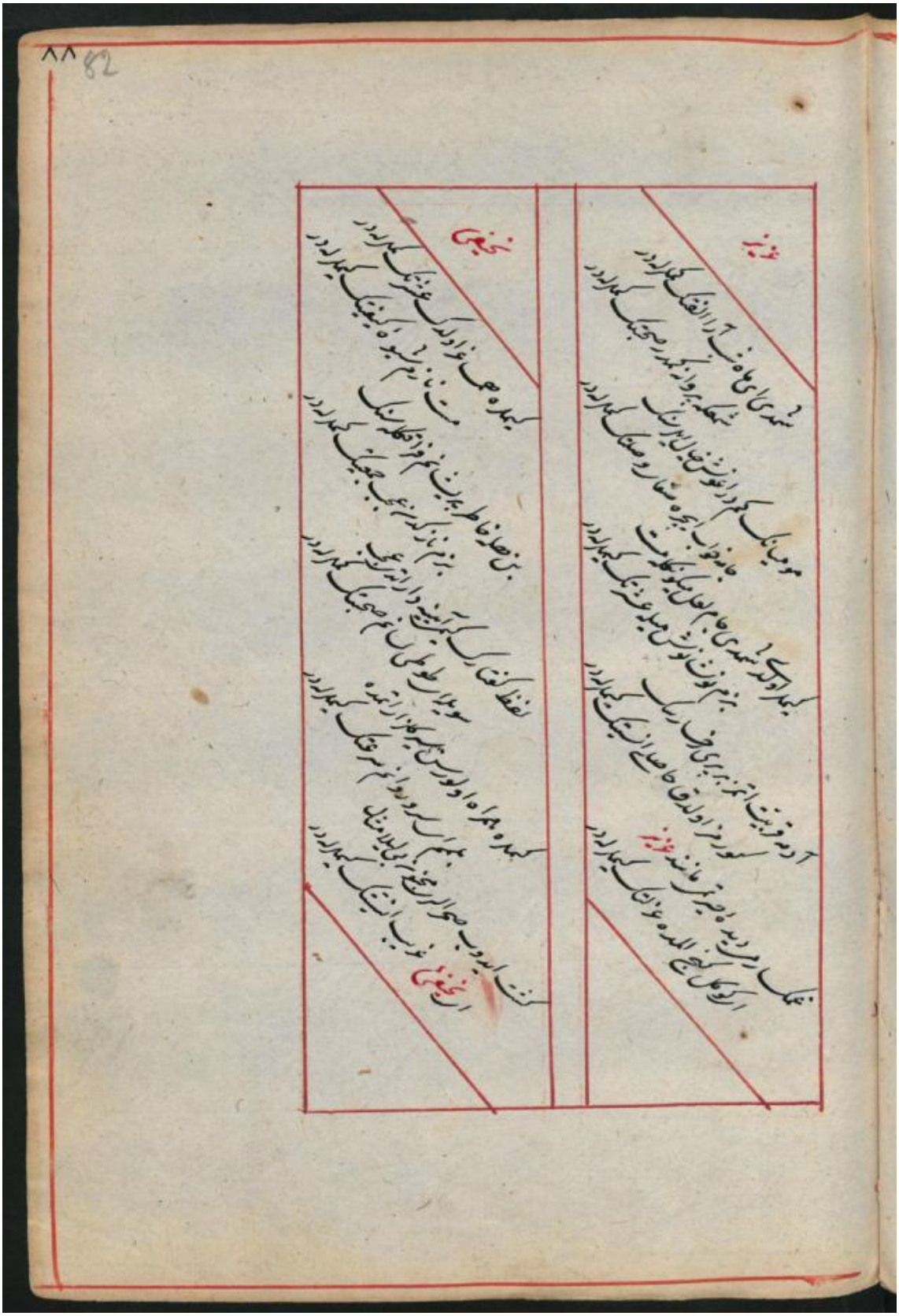

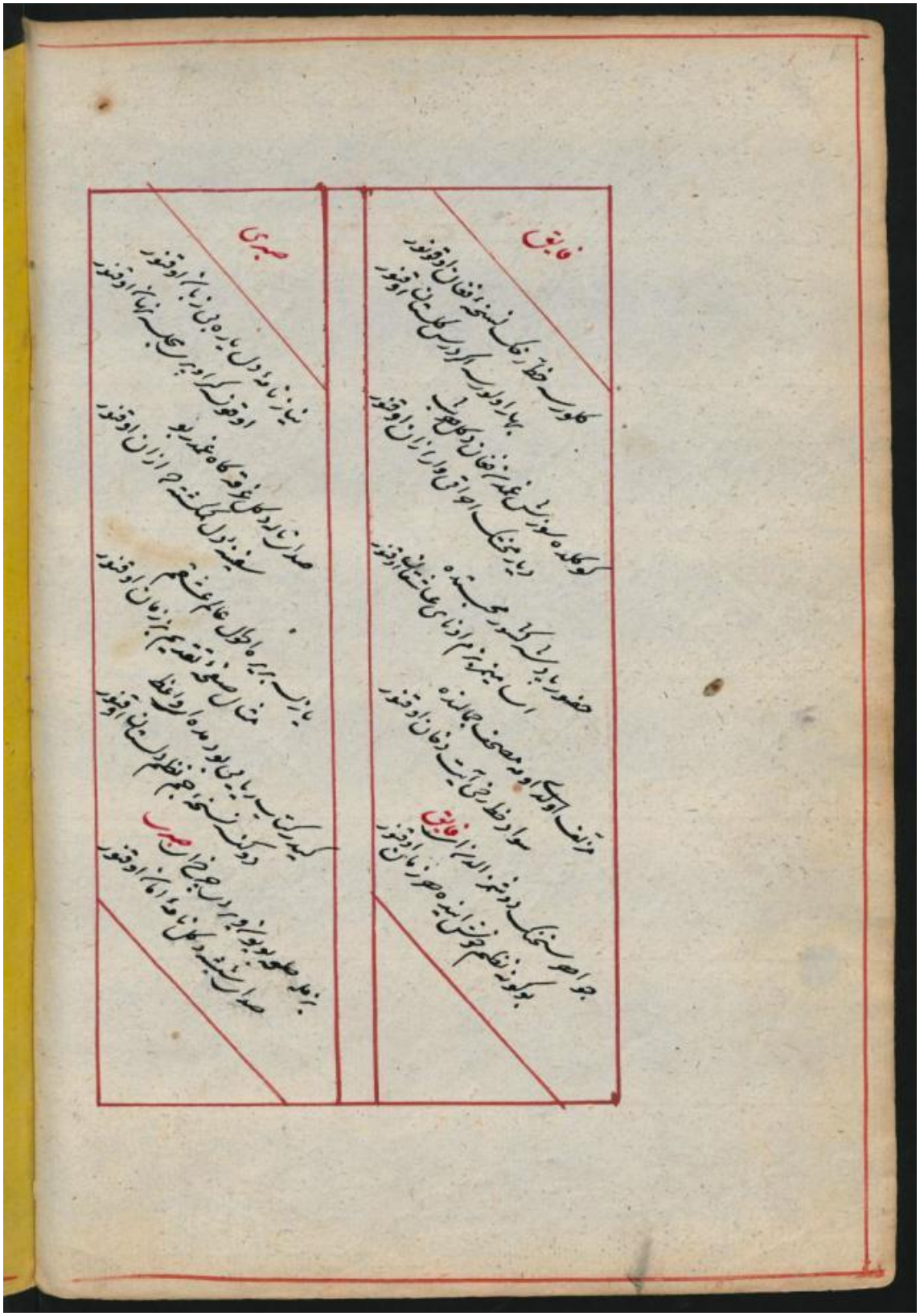

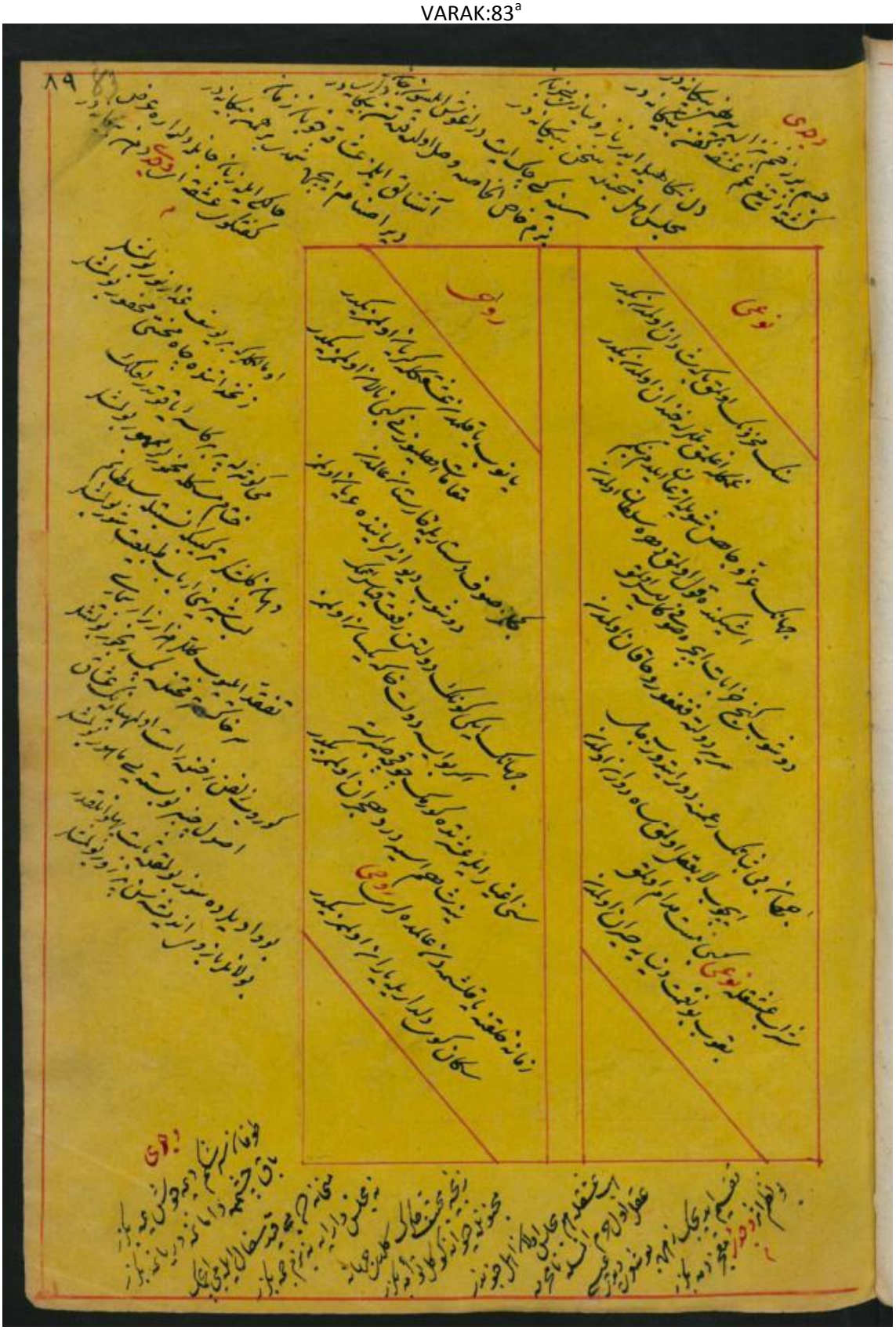

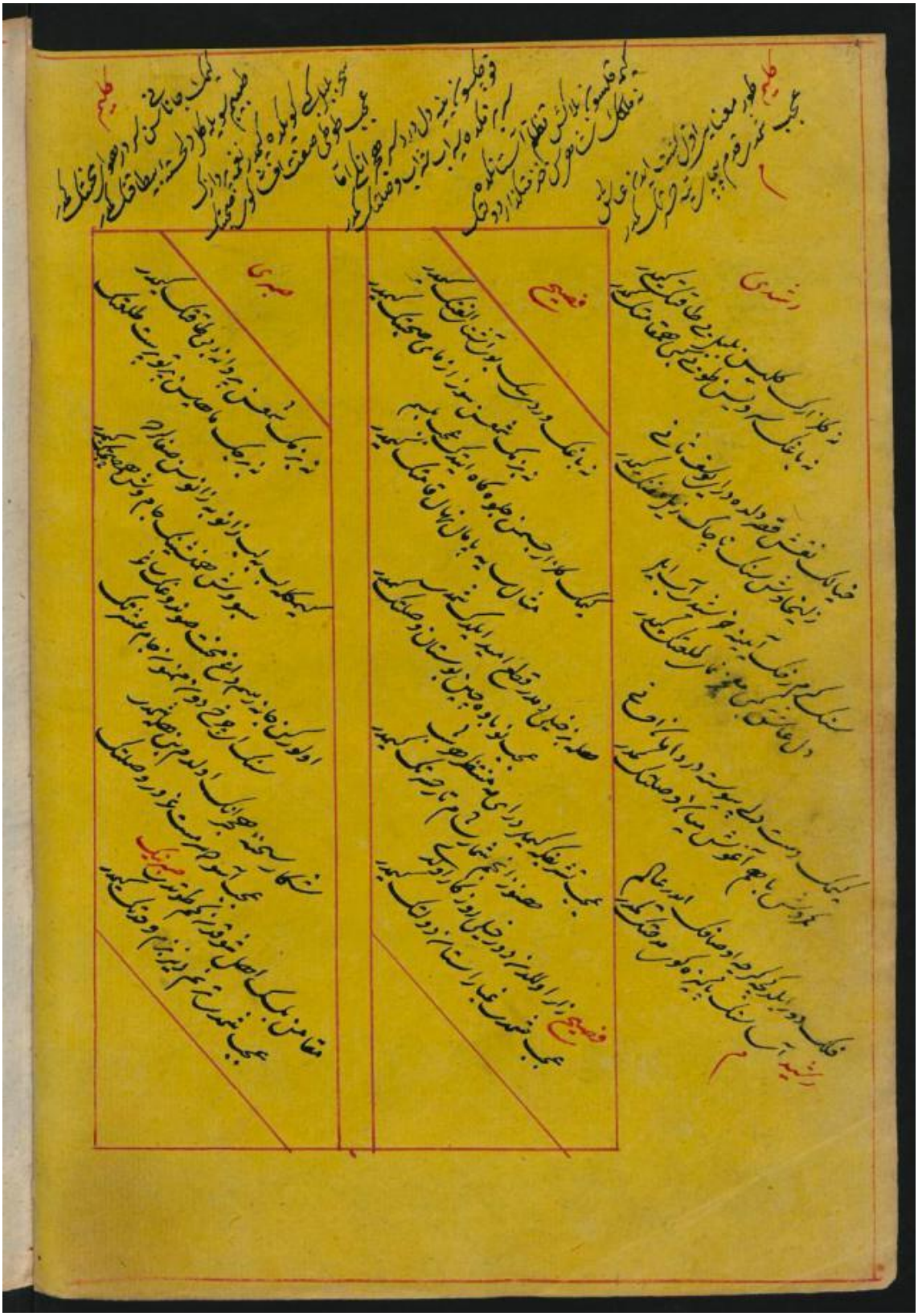

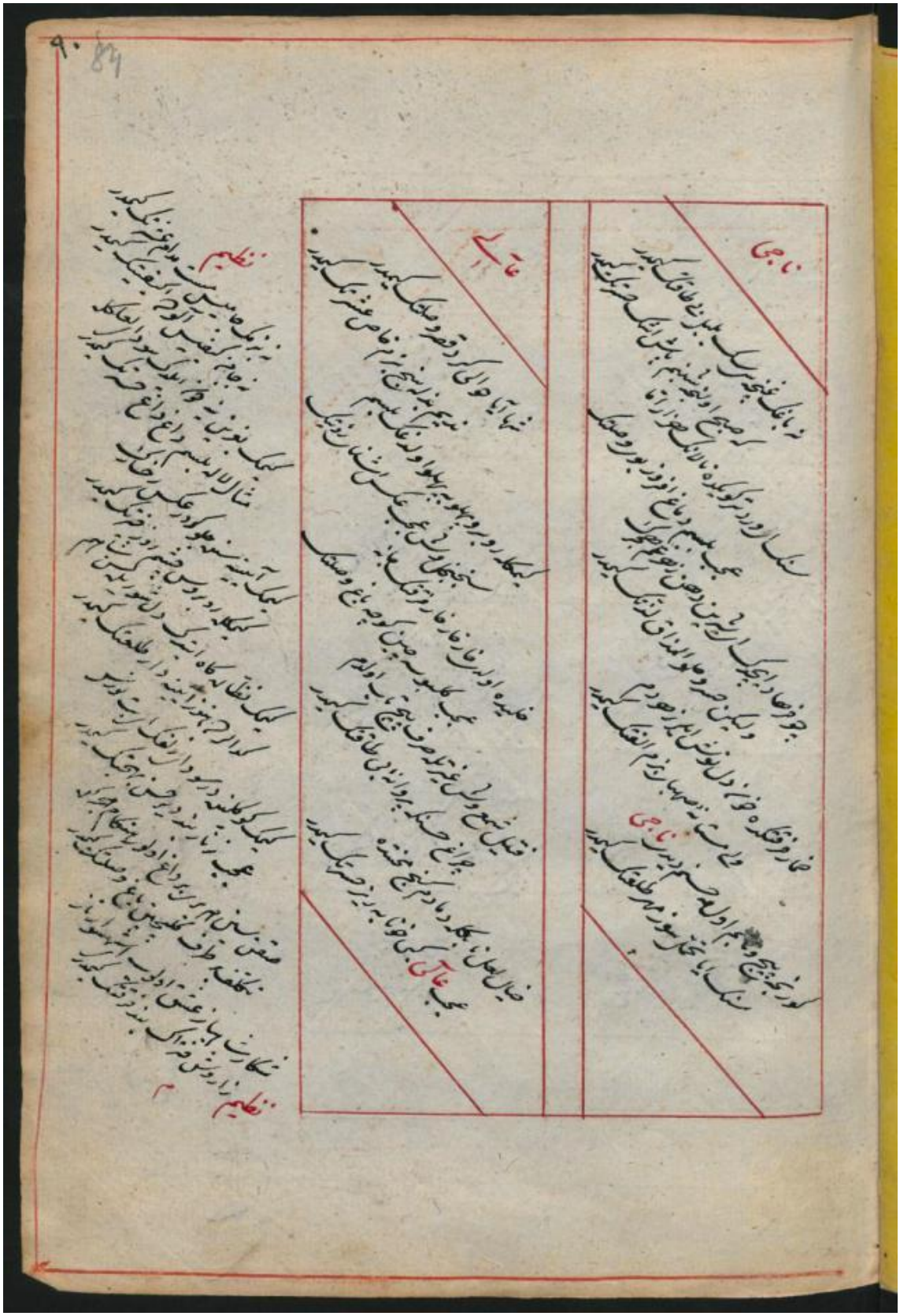

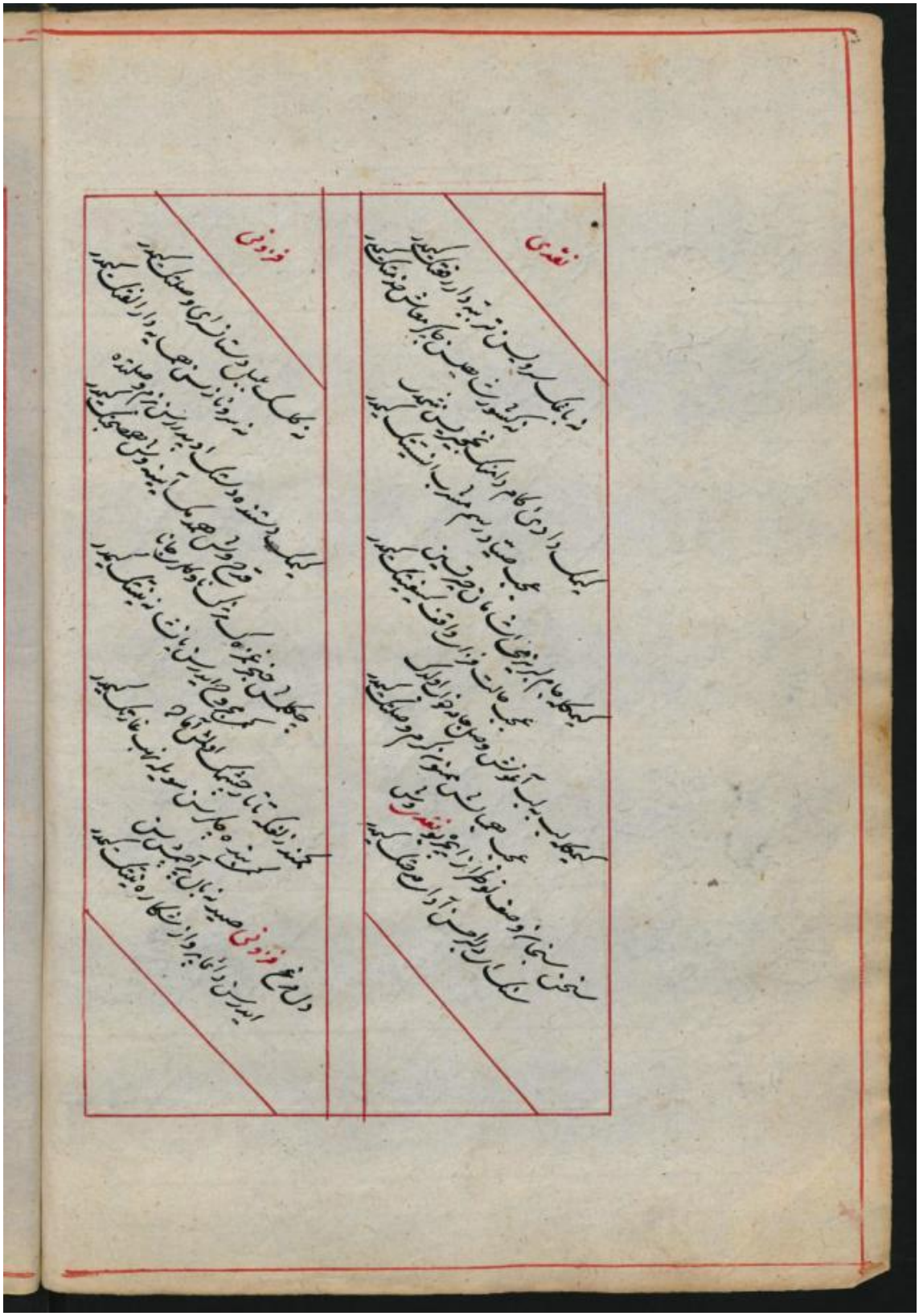

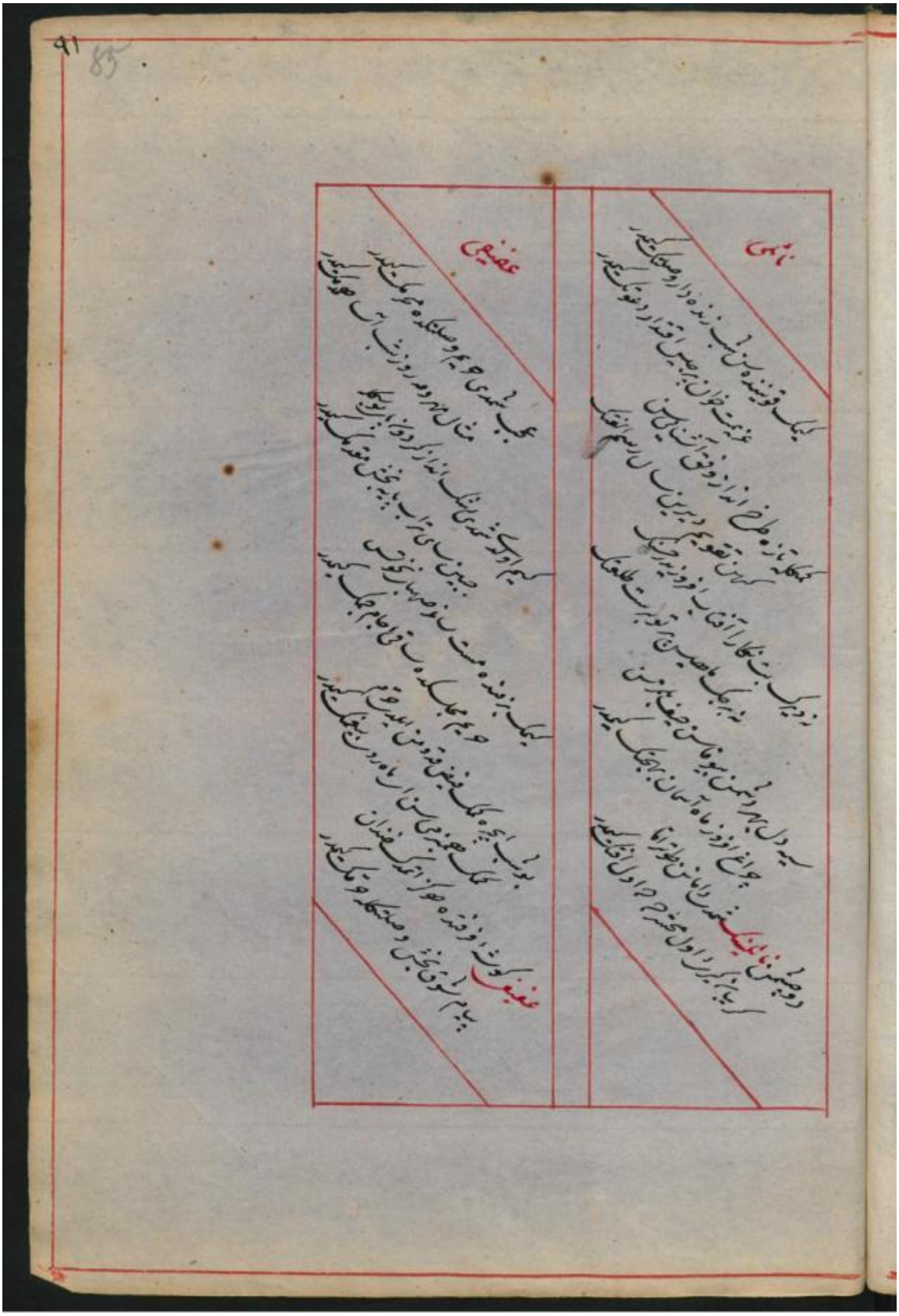

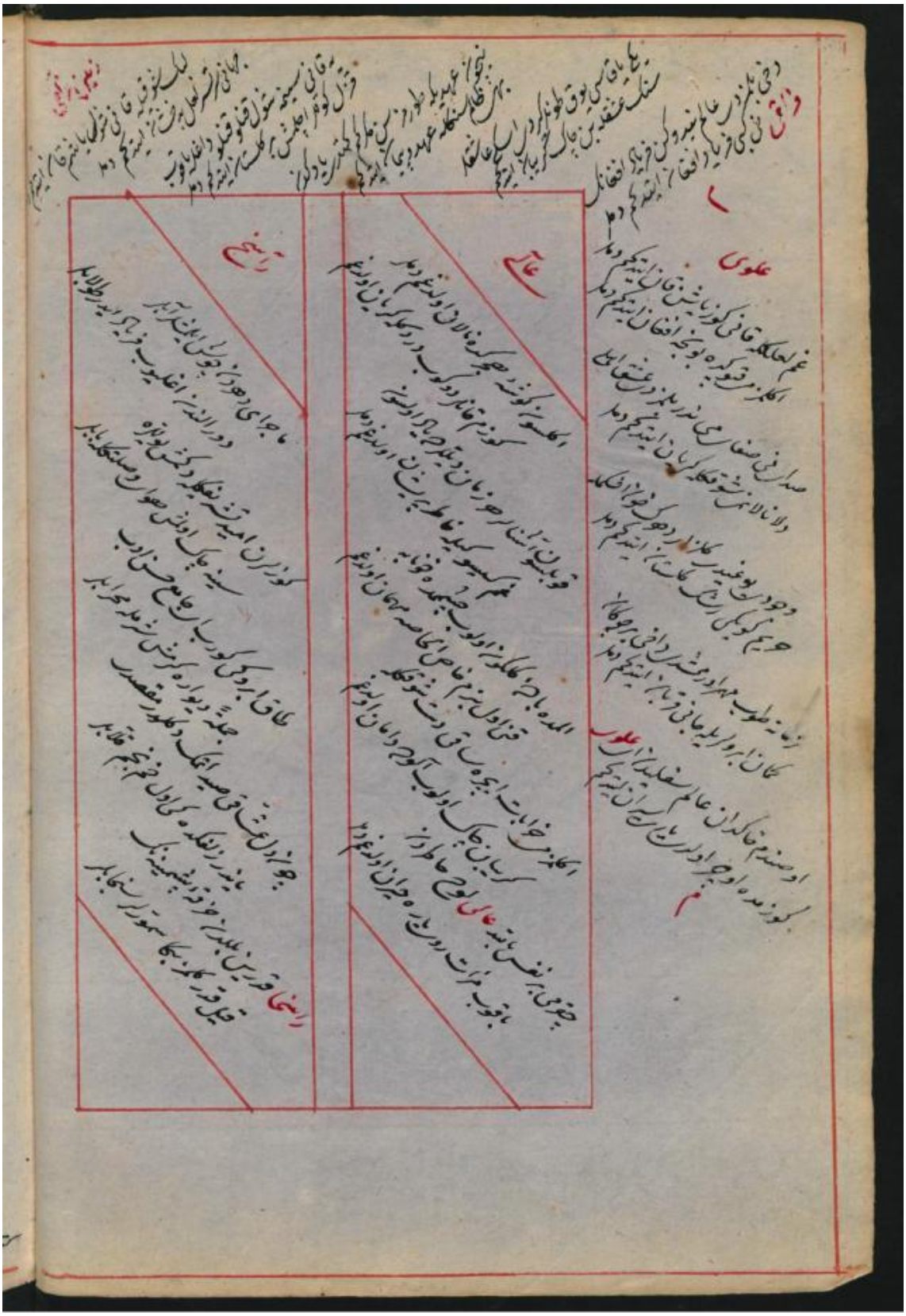

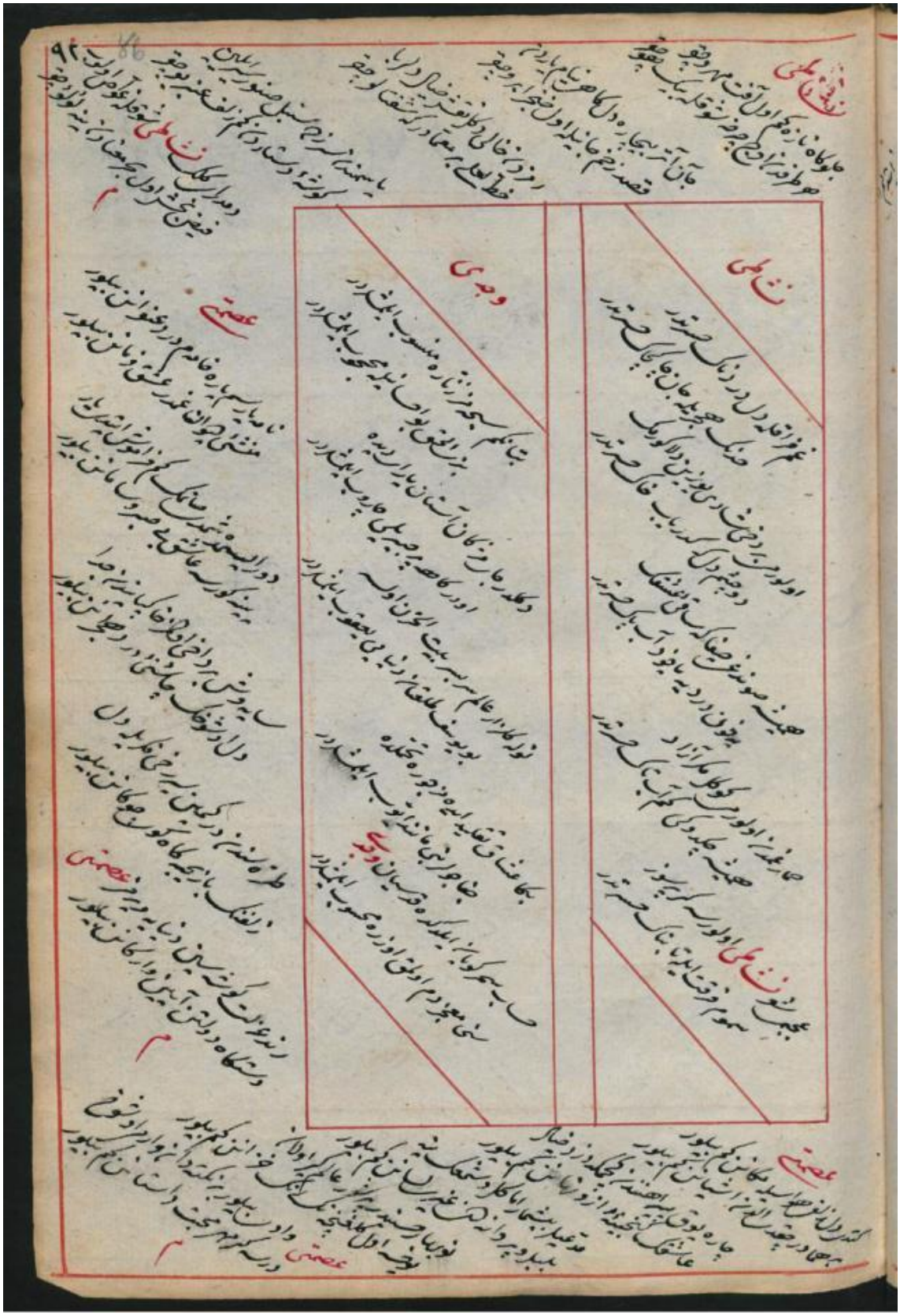

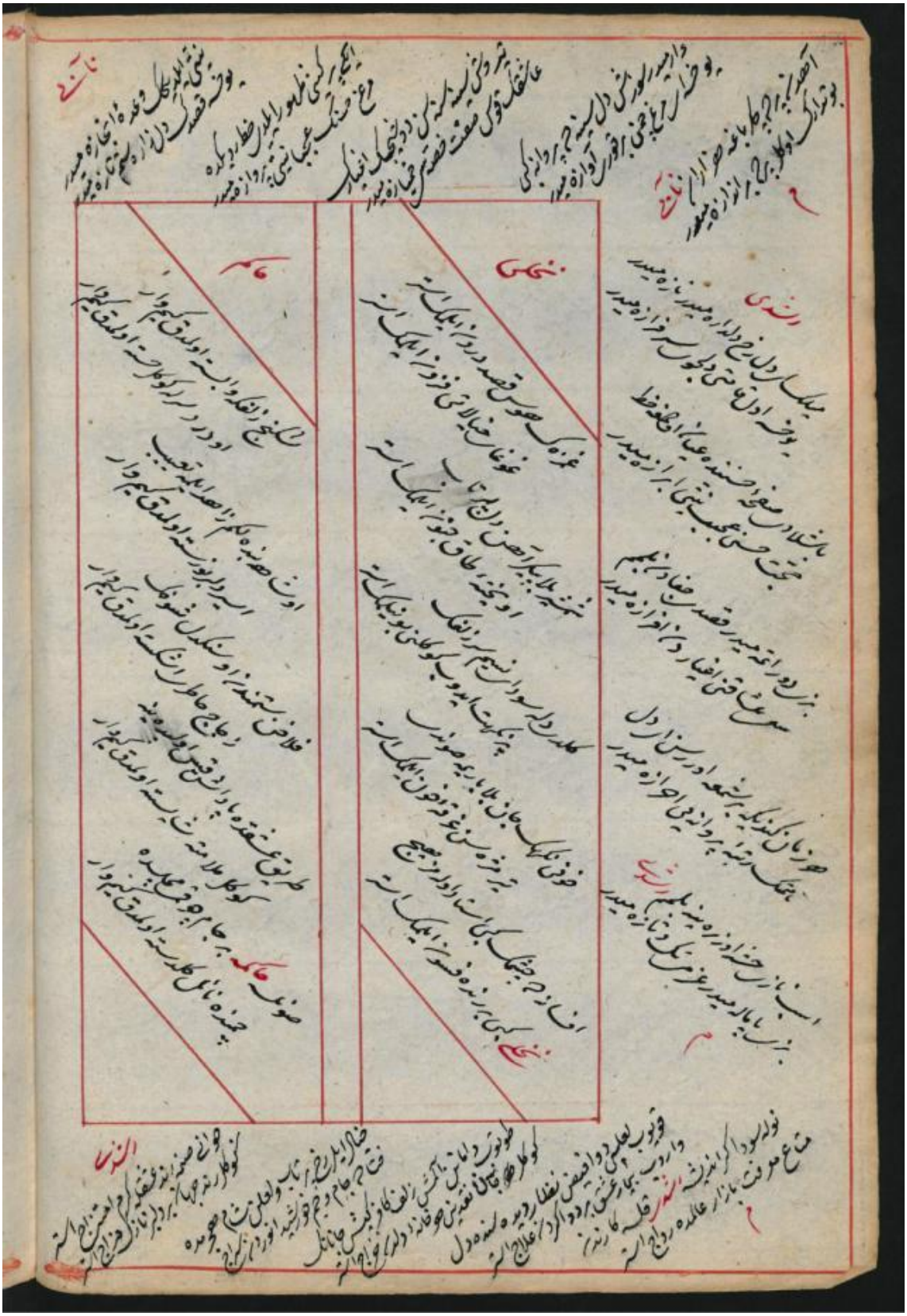

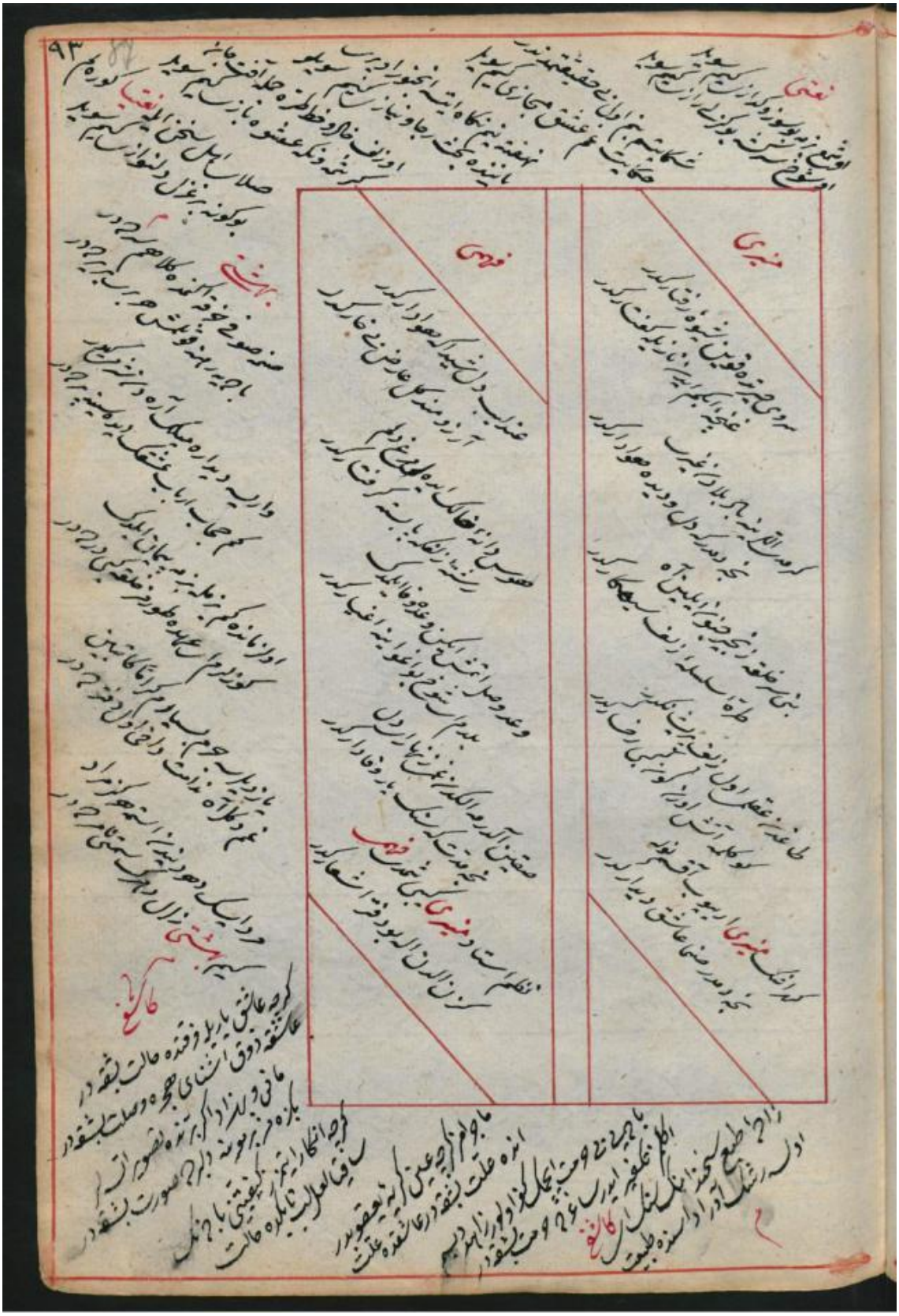

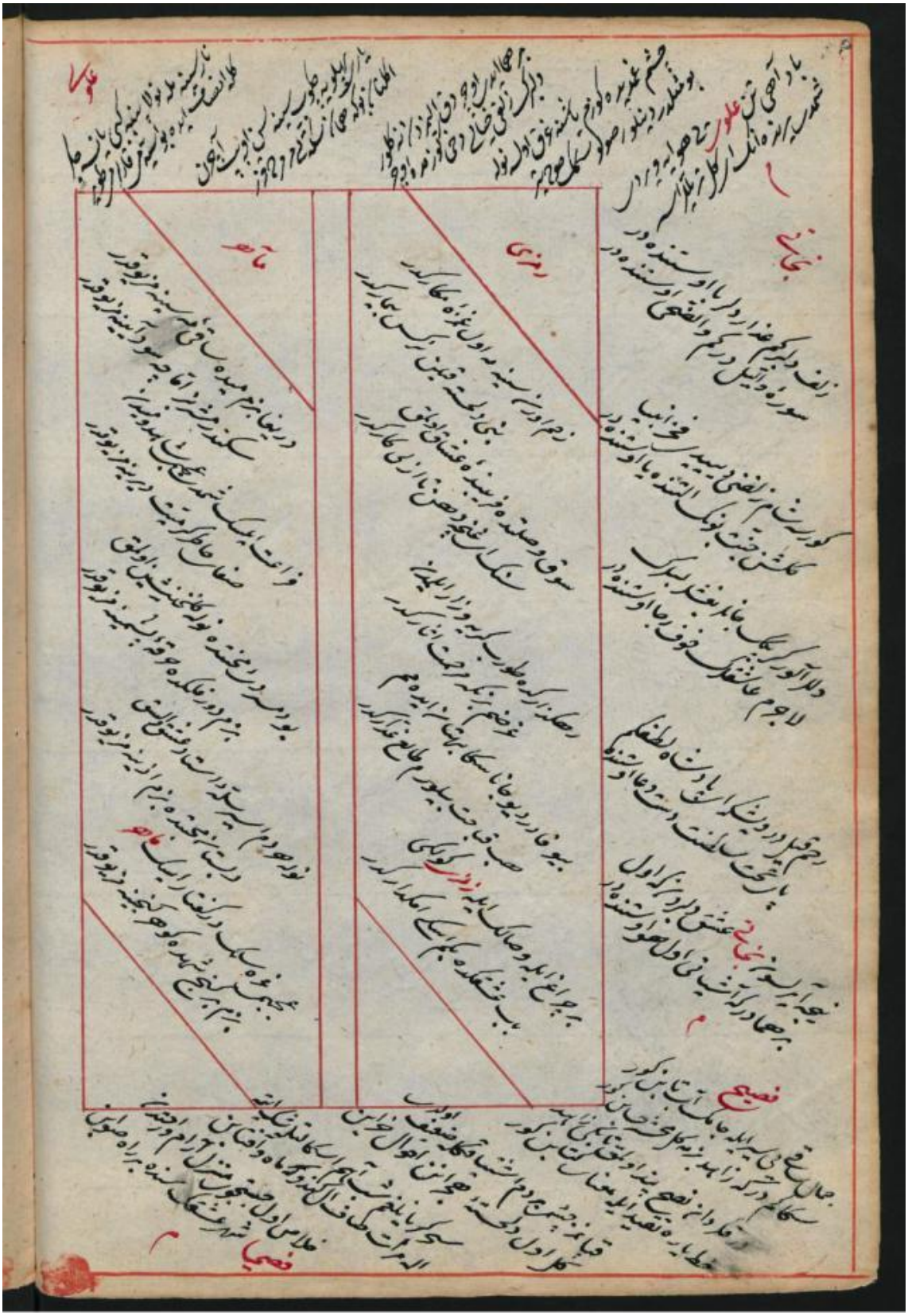

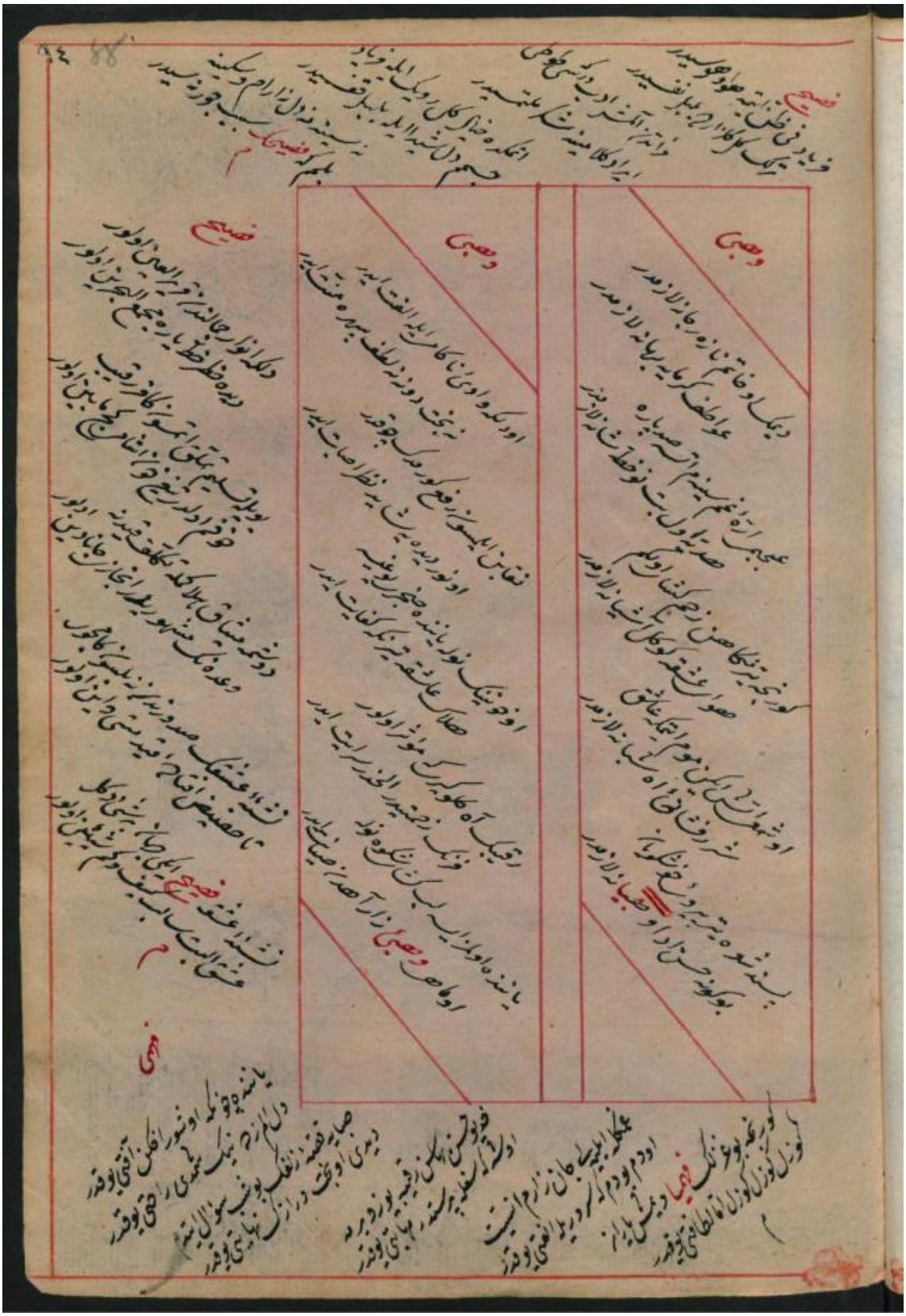

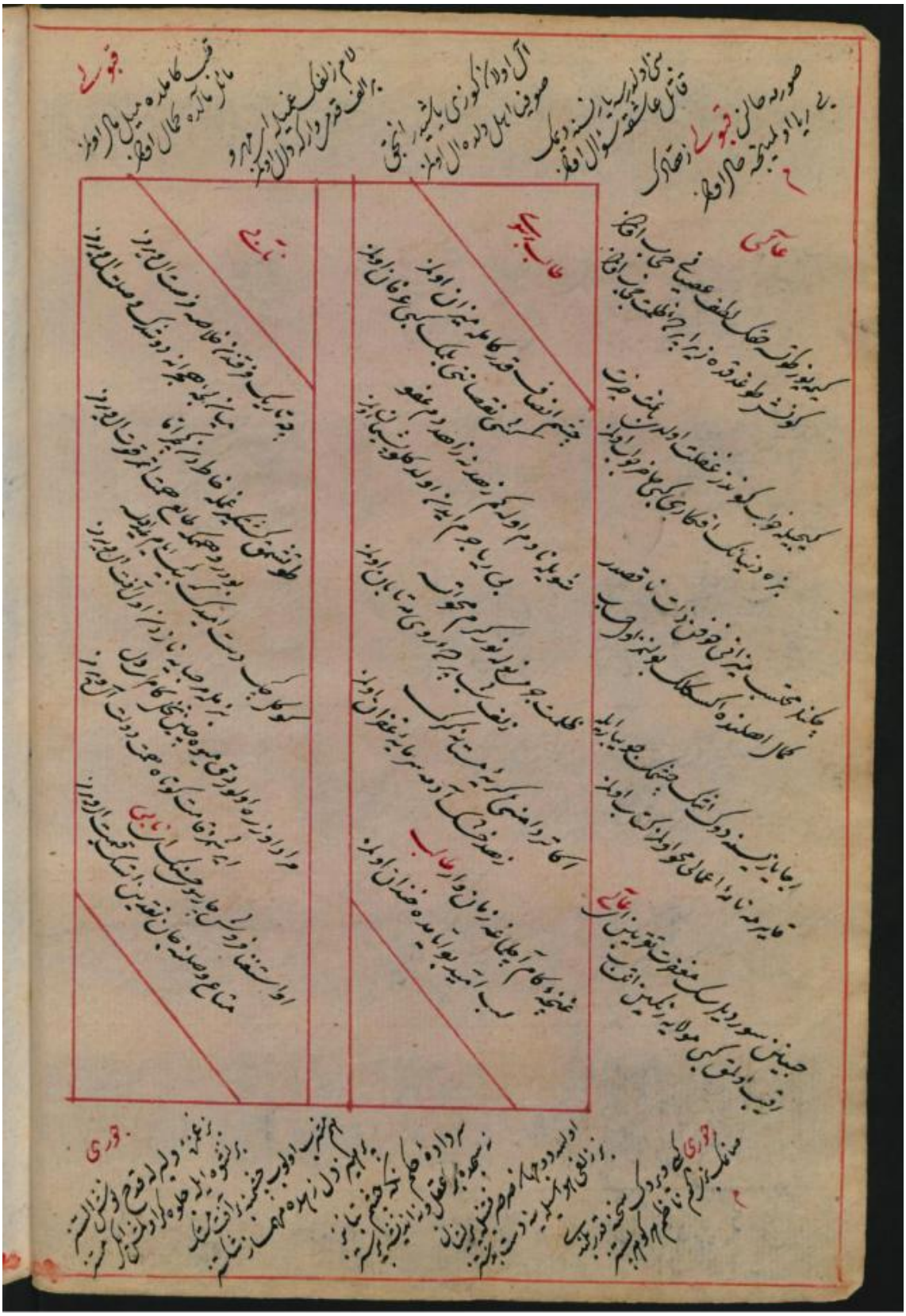

VARAK:89[a]

